# KARNATAKA
# SAKUNTALA NATAKAM

# ಕರ್ಣಾಟಕ
# ಶಾಕುಂತಲ ನಾಟಕವು

ಮೈಸೂರು ಶ್ರೀಮನ್ ಮಹಾರಾಜರವರ ಆಸ್ಥಾನಕವಿಗಳಾದ

**ಅಭಿನವಕಾಳಿದಾಸ ಬಸವಪ್ಪಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳಿಂದ**

ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟದು

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಮುದ್ರಣವು

ಮೈಸೂರು :
ಕ್ರೌನ್ ಎಲೆಕ್ಟ್ರಿಕ್ ಪ್ರೆಸ್,
**1922**

# ನಾಲ್ಕನೆಯ ಮುದ್ರಣದ ಪೀಠಿಕೆ.

ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜ ಲೇಟ್ ಶ್ರೀ ಚಾಮರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಬಹದ್ದೂರ್ ರವರ ಆಸ್ಥಾನಕವಿಗಳಾದ ಅಭಿನವಕಾಳಿದಾಸ ಬಸವಪ್ಪಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳವರಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಶಾಕುಂತಳ ನಾಟಕದ ಮೂರನೆಯ ಮುದ್ರಣದ ಪುಸ್ತಕಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮುಗಿದು ಹೋಗಿದ್ದುವು. ಅನೇಕರು ಈ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಮುದ್ರಣ ಮಾಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ದ್ರವ್ಯಾನುಕೂಲವಿಲ್ಲದೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಘನವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ನಾನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿ ಅವರು ದಯೆಯಿಟ್ಟು ಮುದ್ರಣಕ್ಕೆ ತಗಲುವ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಅರ್ಧಭಾಗವನ್ನು ಉಚಿತವಾಗಿ ಕೊಡುವೆವೆಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟುದರಿಂದ ಈಗ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಮುದ್ರಣವಂ ಪೂರ್ತಿಮಾಡಿದುದಾಯಿತು.

ಹೀಗೆ ಗ್ರಂಥಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವುಂಟಾಗುವಂತೆ ಧನಸಹಾಯವನ್ನು ಮಾಡಿದ ದಯಾಳುಗಳೂ ಗುಣಜ್ಞರೂ ಆದ ವೈಸ್‌ಛಾನ್ಸಲರ್ ಡಾ|| ವ್ರಜೇಂದ್ರನಾಥಶೀಲ್, ಬಿ. ಎ. ಪಿ. ಎಚ್. ಡಿ ಯವರಿಗೂ ಮ|| ರಾ|| ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯೈಯ್ಯರ್ ಬಿ. ಎ ಯುವರಿಗೂ ತುಂಬಾ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿರುತ್ತೇನೆ.

ಮೂರನೆಯ ಮುದ್ರಣದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಿದ್ದ ಅಕ್ಷರಸ್ಖಾಲಿತ್ಯಾದಿ ದೋಷಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿ ಸಂಶಯಬಂದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಠಾಂತರಗಳಂ ತೋರಿಸಿ ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿದ ಆಸ್ಥಾನ ಮಹಾವಿದ್ವಾನ್ ಕರ್ಣಾಟಕ ಭಾಷಾರತ್ನಂ ವೇ|| ಪಿ. ಆರ್. ಕರಿಬಸವಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳಿಗೆ ನನ್ನ ವಂದನೆಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಅಕ್ಷರಸಂಯೋಜಕರ ಪ್ರಮಾದದಿಂದುಂಟಾದ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಶುದ್ಧಾಶುದ್ಧ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿರುವೆನು. ಇನ್ನೇನಾದರೂ ಪ್ರಮಾದವಶದಿಂದುಂಟಾಗಿರುವ ದೋಷಗಳಿದ್ದಲ್ಲಿ ಗುಣಜ್ಞರಾದವರು ತಿಳಿಸಿದರೆ ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಮುದ್ರಣದಲ್ಲಿ ಸರಿಪಡಿಸುವೆನು.

ಮೈಸೂರು, ಅಕ್ಟೋಬರ್ 1922.

ಗ್ರಂಥಕರ್ತರ ಪುತ್ರ, ಬಿ. ಮಹದೇವಶಾಸ್ತ್ರಿ.

---

**ಓದುವವರು ಕೆಳಗಡೆ ಗೀಟುಹಾಕಿ ಸಣ್ಣಕ್ಷರದಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿತವಾಗಿರುವ ಪದಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಓದಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು. ನಾಟಕದವರು (*) ಈ ಮೊದಲಾದ ಗುರುತುಹಾಕಿರುವ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅವಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಕೆಳಗಡೆ ಸಣ್ಣಕ್ಷರದ ಅದೇಗುರುತಿನ ಪದಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು.**

## ಈ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕವಿಗಳ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಜೀವಮಾನಚರಿತ್ರೆ ಪದ್ಯಗಳು.

---

ಕಂದ|| ನೆರೆಮೆರೆವವಿಕೃತಿಸಂವ | ತ್ಸರಗತಮಾಘಾಖ್ಯಮಾಸಸಿತಪಕ್ಷಪರಿ ||
ಸ್ಫುರಿತತ್ರಯೋದಶೀತಿಥಿ | ವರಪೋಷಿತಕಮಲಮಿತ್ರಸುತವಾಸರದೊಳ್ ||
ಅರಮನೆಯಾಸ್ಥಾನಕವೀ | ಶ್ವರನೆಂಬನೆಗಳ್ತೆವಡೆದುರಂಜಿಸುತಿರ್ದಾ ||
ವರಬಸವಶಾಸ್ತ್ರಿಪಿರಿದ | ಚ್ಚರಿಯಿಂಪರಲೋಕಕಹಹ ಪಯಣಂಗೊಂಡಂ ||
ಈವಸುಧಾಬುಧಜನಕ | ರ್ಣಾವನಿಯೊಳ್ಸೂಕ್ತಿರಸಮನುರೆಸುರಿಯುತ್ತುಂ||
ತೀವಿರ್ದುಜೀವನಂಕಿಡ | ಲೇವೇಳ್ವೆಂಮುಗಿಲತೆರದೆಮರೆಯಾದನಿವಂ ||೪||

(ಆತನ ಚರಿತ್ರಮುಂ ಸಂಕ್ಷೇಪದಿಂ ಪೇಳ್ವೆನದೆಂತೆನೆ)

ಶುಭಕೃದ್ವತ್ಸರದೊಳ್ಸ | ದ್ವಿಭವದೆಜನಿಸುತ್ತೆ ಬಾಲ್ಯದೊಳೆನಲವಿಂದಂ ||
ಉಭಯಸುಭಾಷೆಗಳೊಳ್ದು | ರ್ಲಭಮಪ್ಪವಿಚಕ್ಷಣತೆಯಸುರೆಕೈಕೊಂಡಂ||
ಪದಿನೆಂಟುವಯಸ್ಸಿನೊಳೊದ | ವಿದಕವಿತಾಶಕ್ತಿಯಿಂದೆಬುಧನಿಹವಕ್ಕಂ ||
ಮುದನೊಗೆಯೆಕೃಷ್ಣರಾಜಾ | ಭ್ಯುದಯಮೆನಿಪ್ಪೊಂದುಕೃತಿಯನಿರದಾ
ಗಿಸಿದಂ ||೫||
ವರಕೃಷ್ಣಭೂಮಿಪಾಲಂ | ನಿರವಿಸೆತಾಂ ಬಿಲ್ವವೃಕ್ಷಪೂಜಾವಿಧಿಯಂ ||
ಸರುಚಿರಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷೆಯೊ | ಳರಿದೆನೆವಿರಚಿಸಿದನಾತ್ಮಕೌಶಲದಿಂದಂ||೬||
ಕನ್ನಡಭಾರತಮೊದಲಾ | ದುನ್ನತಮೆನಿಪಖಿಲಕಾವ್ಯನಿಕರವನೆಲ್ಲರ್ ||
ಮನ್ನಿಪತೆರದಿಂರಾಗದೆ | ಚೆನ್ನೆಸೆವಿನಮೋದಿಮೋದದೊಳಗಾಳಿಸಿದಂ ||೭||

ವೃತ್ತ|| ಶೃಂಗಾರಕ್ಕಾಗರಂತಾನೆನಿಸಿಮೆರೆವ ಶಾಕುಂತಳಾಭಿಖ್ಯಮಾದು |
ತ್ತುಂಗಾಲಕಾರಮುಂ ನಾಟಕಮನೆಲಸದುದ್ದಾಮಸಾಹಿತ್ಯಮುಂಮೇಣ್ ||
ಸಂಗೀತಪ್ರೌಢಿಯುಂಸಂಗಳಿಸೆ ರಚಿಸಿಕರ್ಣಾಟವಾಗ್ಧಾಟಿಯಿಂದಂ
ರಂಗಾಚಾರ್ಯಾಖ್ಯಮಂತ್ರಿಪ್ರವರ ಸಭೆಯೊಳೊಲ್ದೋದಿದಂಜಾಣ್ಮೆಯಿಂದಂ||

ಕಂದ|| ಕರ್ಣಾನಂದಮದಾಗಲ್ | ಕರ್ಣಾಟಕಕಾಳಿದಾಸನೆಂಬೀಬಿರುದಂ ||
ತೂರ್ಣದಿನಿತ್ತಂ ವಿದ್ವ|ತ್ಪೂರ್ಣಸಭಾಮಂಡಲಿಯೊಳಗಾಮಂತ್ರೀಶಂ ||೯||
ಉತ್ತರರಾಮಚರಿತ್ರಮ | ನುತ್ತಮಮಾಗೊಪ್ಪುತಿರ್ಪರತ್ನಾವಳಿಯಂ ||
ಬಿತ್ತರಿಸಿಕನ್ನಡದೆತಾ | ನಿತ್ತಂ ಶ್ರೀಚಾಮರಾಜನಾಟಕಸಭೆಗಂ ||೧೦||

ನಳಭೂಪಚಂಪುವಂಮಂ | ಗಳಕರಸಂದರ್ಭ ಚಂಡಕೌಶಿಕಮಂಕೋ ||
ಮಲವಿಕ್ರಮೋರ್ವಶೀಯಮ | ನೊಲಿದೆಸಗಿದನಲ್ತೆ ಚಿತ್ರಮೆನೆಕನ್ನಡದೊಳ್||
ವರಶೂರಸೇನಚರಿತವ | ಸುರುಚಿರವಹಸರಸಮಾಲತೀಮಾಧವಮಂ ||
ವಿರಚಿಸಿದಂಕವಿಕಲಭಂ | ನಿರುಪಮಮುಹದಕ್ಷಿಣಾಸುಮೂರ್ತ್ಯಷ್ಟಕಮಂ ||
ಸಾವಿತ್ರೀಸುಚರಿತ್ರಮ | ನಾವಿಬುಧವಿಸುತ್ಯ ಭರ್ತೃಹರಿವಿರಚಿತಮ ||
ಪ್ರಾವಿತತಸುಭಾಷಿತಮಂ | ಕೋವಿದರುರೆಮೆಚ್ಚೆ ಮಾಡಿದಂಕನ್ನಡದೊಳ್ ||
ಶಂಕರಶತಕಮನುರೆಯಕ | ಳಂಕಲಸನ್ನೀತಿಸಾರಸಂಗ್ರಹಮಂಮೇಣ್ ||
ಶಂಕಾವಿಹೀನಧೀರ ನಿ | ರಂಕುಶಮತಿರಚಿಸಿದಂವಲಂನಲವಿಂದಂ ||೧೪||
ಪೊಸತೆನೆಗೀರ್ವಾಣೋಕ್ತಿಯಿ | ನುಸಿರ್ದಂಮುದದಿಂತ್ರಿಪಷ್ಟಿಗಣನುತಿಶಿವಭ||
ಕ್ತಿಸುಧಾತರಂಗಿಣಿಗಳಂ | ರಸಿಕಂನಕ್ಷತ್ರಮಾಲೆಯಂಪರಶಿವೆಯಾ ||೧೫||
ಆರ್ಯಾಶತಕಮನತಿಮಾ | ಧುರ್ಯಸಮೇತಾಷ್ಟಮೂರ್ತಿತನಯಾಷ್ಟಕಮಂ ||
ಚರ್ಯಾಧಿಕಾರ್ಯನತ್ಯಾ | ಶ್ಚರ್ಯಾಮರವಾಣಿಯಿಂದ ಮೆಸಗಿದನೊಲವಿಂ ||
ಅಂಬಾಷೋಡಶಮಂಜರಿ | ಯೆಂಬಾಮೋದಪ್ರದಾಯಕಸ್ತವಮಣಿಯಂ ||
ಇಂಬಾಗಿರೆಸಂಸ್ಕೃತದಿಂ | ಕುಂಬಿಣಿಯುಬುಧರ್ಕಳೊಲಿವತೆರದಿಂನೆಗಳ್ದಂ ||
ಬಸವೇಶಾಷ್ಟಕಮಂ ಸಂ | ತಸದಿಂದೆಸದಾಶಿವಾಷ್ಟಕಮನತಿಮುದದಿಂ ||
ವಸುಧೆಯುಜನದೊಳ್ಭಕ್ತಿ | ಪ್ರಸರಣಮಪ್ಪಂತೆಮಾಡಿದಂಸದ್ರುಚಿಯಿಂ ||
ರೇಣುಕಚರಿತ್ರೆಯಂನೆರೆ| ಜಾಣಿಂಸಮೆಯುತ್ತುಮಿರ್ಪಸಮಯದೊಳಕಟಾ||
ಪ್ರಾಣವಿಯೋಗಂಸಮನಿಸಿ | ತಾಣಂಕವಿಪುಂಗವಂಗೆವಿಧಿವಶದಿಂದಂ ||
ಕನ್ನಡಗಬ್ಬದಹಬ್ಬಮ | ದಿನ್ನೆಲ್ಲಿಮನೋಜ್ಞಮೆನಿಪಪುಸ್ತಕಪಠನಂ |
ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಸುಕವಿತಾಂಗನೆ | ಯುನ್ನತಮಾದುತ್ತಮಾಂಗಕಾದುದುನಮನಂ||
ಹರ್ಷಚರಿತ್ರಮನದನೀ | ವರ್ಷಂಪೂರೈಸವೇಳ್ಕುಮೆಂದಿರೆಮೃತಿಯಾ |
ಕರ್ಷಿಸಿತವನಂಬಲುಪಿಂ | ಘರ್ಷಿಸಲೇವಿಾರ್ಪರಾರದೃಷ್ಟಮನಿಳೆಯೊಳ್ ||
ರಸಿಕಶಿರೋಮಣಿಯಾತಂ | ರಸೆಯೊಳ್ಪಲಕಾಲಮಿನ್ನುಮಿರದೀಗಳೆತಾ ||
ನಸುವಂಬಿಟ್ಟುದಬೆಂಬೇ | ವಸವಡೆಯುದರಾಗುಣಜ್ಞರಾಗಿಹವಿಬುಧರ್ ||

26-2-1891

ಪಿ. ಆರ್. ಕರಿಬಸವಶಾಸ್ತ್ರಿ,

ಮಹಾರಾಜಾಕಾಲೇಜ್ ಕರ್ಣಾಟಕ ಸೀನಿಯರ್ ಪಂಡಿತ.

# ಶುದ್ಧಾಶುದ್ಧ.

| ಪುಟ. | ಪಂತಿ | ಅಶುದ್ಧಂ | ಶುದ್ಧಂ |
|---|---|---|---|
| ೧ | ೨ | ದಾವಾವುವು | ದವಾವುವು |
| ೨ | ೨ | ತಕ್ಕದ್ದು | ತಕ್ಕುದು |
| | ೧೬ | ದಿವಸಗಳಾಗದ | ದಿವಸಗಳಾಗಿಲ್ಲವಾ |
| | ೨೨ | ಸೊಗಯಿಪ | ಮೆರೆವ |
| ೩ | ೧೦ | ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು | ಹೇಳಿದುದನ್ನು |
| | ೧೩ | ಯಂಗೊಳ್ವಿನಿ | ಯಂಗಮುವಹ |
| | | ರಾಗದೊಳೀ | ರಾಗದಿನೀ |
| | ೧೭ | ಮೃಗವೆನ್ನು | ಮೃಗವನ್ನು |
| ೬ | ೨೭ | ನಡಸು | ನಡೆಸು |
| ೭ | ೧ | ನಡಿಸು | ನಡೆಸು |
| | ೭ | ಗಳಿ | ಗಿಳಿ |
| ೮ | ೧೧ | ಕನ್ನೆ | ಕನ್ಯೆ |
| | ೧೯ | ಒಳ್ಳೇ | ಒಳ್ಳೆ |
| ೯ | ೧ | ಅನು | ಅನ |
| | ೬ | ವದು | ವುದು |
| | ೯ | ಇವಳ ವ್ಯಾ | ಇವಳವ್ಯಾ |
| | ೨೭ | ತೀಕ್ಷ್ಣಿಪ | ತೀಕ್ಷ್ಣಿಪೆ |
| | | ನೀರು | ನೀತರು |
| | ೨೯ | ಸಾಹೃದ | ಸೌಹೃದ |
| ೧೦ | ೩ | ರಮಣಿಯು | ರಮಣೀಯು |
| | ೬ | ಪೋವು | ಪೋಪು |
| | ೧೨ | ನಿಂತಿರುವ | ನಿಂತಿರುವು |
| | | ತ್ತಿರುವ | ತ್ತಿರುವು |
| | ೨೦ | ಸ್ವೃಹ | ಸ್ಪೃಹ |
| | ೨೫ | ಸೋಡಿ | ನೋಡಿ |
| | ೨೬ | ಗಿರುವ | ಗಿರುವು |
| ೧೧ | ೨೭ | ಜೆನುಗ | ಜೆನುಗು |
| ೧೨ | ೧ | ತ್ತಿಡು | ದ್ದಿಡು |
| | ೫ | ದುರ | ದುರು |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | ೨೧ | ತ್ತಿರುವ | ತ್ತಿರುವು |
| | ೨೩ | ಸುವದು | ಸುವುದು |
| ೧೩ | ೨೧ | ಅನುಸೂ | ಅನಸೂ |
| | ೨೩ | ಒಳ್ಳೇಯದು | ಒಳ್ಳೇದು |
| | ೨೬ | ನಾದಾ ಆ | ನಾದ ನಾನು |
| ೧೪ | ೧೭ | ನನೆಗೆ | ನನಗೆ |
| | ೨೨ | ವಿಷಯುವ | ವಿಷಯುದ |
| ೧೫ | ೨೭ | ಅಶಕ್ಯೆ | ಅಶಕ್ಯ |
| ೧೬ | ೧೬ | ಹೋಗುವದು | ಹೋಗುವುದು |
| ೧೭ | ೫ | ಸಾಲವಸ್ನು | ಸಾಲವನ್ನು |
| | ೧೪ | ಒಂದಿದೆ | ಹೊಂದಿದೆ |
| | ೧೫ | ಹೋಗುವದು | ಹೋಗುವುದು |
| | ೨೪ | ಪಿರಿದತರ | ಪಿರಿದಿತರ |
| ೧೮ | ೧೩ | ಹೋಗಿ | ಹೋಗಿರಿ |
| | ೨೧ | ಸೀದಯು | ಸೀರೆಯು |
| ೨೦ | ೧ | ಪ್ರವೇಶಿಸಿ | ಪ್ರವೇಶಿಸು |
| | ೭ | ಮಾಂಸವೇ | ಮಾಂಸವೇ |
| | ೮ | ಭುಂಜಿಪ | ಬುಂಜಿಸ |
| | ೧೦ | ಹರಿಯುುವದಕಿಂತ | ಹರಿಯುುವುದಕ್ಕಿಂತ |
| ೨೧ | ೨೭ | ನದಿವೇಗ | ನದೀವೇಗ |
| ೨೨ | ೧೭ | ಮತ್ತೆನೂ | ಮತ್ತೇನೂ |
| ೨೩ | ೭ | ದಾಗ್ಗೂ | ದಾಗ್ಯೂ |
| | ೮ | ಕಠಿಣ | ಕಠಿನ |
| | ೨೫ | ಧ್ವನಿ | ಧನ್ವಿ |
| ೨೪ | ೬ | ಲ್ಲಿರುವ | ಲ್ಲಿರುವು |
| | ೭ | ವದು | ವುದು |
| ೨೫ | ೧೪ | ಪ್ರವರ್ತಿಸುವದೆ | ಪ್ರವರ್ತಿಸುವುದೇ |
| ೨೬ | ೪ | ಚಿತ್ರಸುತ್ತ | ಚಿತ್ರಸುತ್ತು |
| | ೯ | ಲ್ಲುಂಟ್ಟು | ಲ್ಲುಂಟು |
| ೨೭ | ೪ | ದಾಗ್ಗೂ | ದಾಗ್ಯೂ |
| | ೨೭ | ಗಿರುವದು | ಗಿರುವುದು |
| ೨೮ | ೯ | ದಾಗ್ಯೂ | ದಾಗ್ಯೂ |
| | | ಗಿರುವದು | ಗಿರುವುದು |
| ೨೯ | ೧೯ | ಭಾವಿಸಿ | ಭಾವಿಸಿರಿ |

| | | | |
|---|---|---|---|
| ೩೦ | ೩ | ಕ್ಷಿಸುವದು | ಕ್ಷಿಸುವುದು |
| | ೧೧ | ನಡೆಯುವದು | ನಡೆಯುವುದು |
| ೩೩ | ೩ | ನುವು | ನೀವು |
| | ೨೩ | ನುಗುಳುತಂ | ನುಗುಳುತುಂ |
| | ೨೯ | ಬಿಡುವದು | ಬಿಡುವುದು |
| ೩೪ | ೬ | ಗಿರುವದು | ಗಿರುವುದು |
| ೩೫ | ೨ | ಗಿರುವದೆ | ಗಿರುವುದೆ |
| | ೧೪ | ಗುವದಿಲ್ಲವೆ | ಗುವುದಿಲ್ಲವೆ |
| | ೧೫ | ಪರಿಯಿಂದ | ಪರಿಯಿಂದೆ |
| ೩೭ | ೯ | ಯತ್ನಿಸಿ | ಯತ್ನಿಸಿರಿ. |
| | ೧೯ | ಸೇರುವದು | ಸೇರುವುದು |
| | ೨೪ | ನೆರವೇರಿಸುವದಕ್ಕೆ | ನೆರವೇರಿಸುವುದಕ್ಕೆ |
| | ೨೫ | ತೀರಿಸುವದು | ತೀರಿಸುವುದು |
| ೩೮ | ೬ | ತೋಳೆಡ | ತೋಳೆಡೆ |
| | ೧೯ | ನಡಗುವದು | ನಡುಗುವುದು |
| ೩೯ | ೩ | ಹಾಕುವ | ಹಾಕುವು |
| | ೪ | ನೋಡುವದು | ನೋಡುವುದು |
| | ೧೩ | ಕೇಳಿ | ಕೇಳಿರಿ |
| ೪೦ | ೧೩ | ವದು | ವುದು |
| | ೧೪ | ಮಾಡುವದು | ಮಾಡುವುದು |
| | ೧೬ | ಮಾಡುವದು | ಮಾಡುವುದು |
| ೪೨ | ೧೫ | ವದು | ವುದು |
| | ೧೯ | ಗ್ರಹಿಸುವದಿಲ್ಲ | ಗ್ರಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ |
| ೪೩ | ೨೨ | ಗಿರುವದೆ | ಗಿರುವುದೆ |
| | ೨೫ | ಭಾಧೆ | ಬಾಧೆ |
| ೪೪ | ೧ | ಆತನುತಾಪ | ಅತನುತಾಪ |
| | ೬ | ಬರುವವು | ಬರುವುವು |
| | ೭ | ದಧರೋಷ್ಟ | ದಧರೋಷ್ಠ |
| | | ಮುಸುಂಕುತಂ | ಮುಸುಂಕುತುಂ |
| | ೧೧ | ನಗಪಿ | ನೆಗಪಿ |
| ೪೫ | ೧೩ | ಮೊಂದೊದಾ | ಮೊಂದೊಂದಾ |
| ೪೬ | ೬ | ತಕ್ಕದ್ದಾಗಿರುವದು | ತಕ್ಕುದಾಗಿರುವುದ |
| ೪೮ | ೫ | ಯಾಗುವದು | ಯಾಗುವುದು |
| ೫೪ | ೨೧ | ಪಡಿವಾತಂ | ಪಡಿಮಾತಂ |

| | | | |
|---|---|---|---|
| ೫೭ | ೧೬ | ಬಪ್ಪಾರ್ | ಬರ್ಪ |
| ೭೭ | ೭ | ಇದಂತಿರಲಿ | ಇದ್ದಂತಿರಲಿ |
| ೮೮ | ೨೪ | ಕೈವಿಡಿಮ | ಕೈವಿಡಿದು |
| ೮೯ | ೮ | ಭಾವು | ಭಾಪು |
| ೯೨ | ೧೯ | ನೆನೆನವಿತ್ತೇಂ | ನೆನವಿತ್ತೇ |
| ೯೫ | ೨೦ | ನೆನುತ್ತ | ನೆನುತ್ತುಂ |

## ೧ ನೆಯ ಅಂಕದಲ್ಲಿ ಪಾಠಾಂತರಗಳು.

ಪದ್ಯ.

೮ ನಡೆಮಿಡುಕದಜಮರದನೀ

ಪಾ. ಮಿಡುಕದಜಮರದ ಸಲೆನೀ |

ಪುಟ. ೧೬ ಪಂತಿ. ತೀರಿಸಿಕೊಂಡುಹೋಗು

ಪಾ. ತೀರಿಸಿಹೋಗು

೨೮ ಗಾವುದನೀಂ

ಪಾ. ಗಾವುದದಿಂ

೨೯ ಮುನಿಸುತೆಯ ನನುಸರಿಸುತೊಡ |
ನನುನಯದಿಂ ಪೋಪುದಲ್ಲವೆಂದಿರ್ದೆಡೆಯಿಂ

||ಪಾ|| ಮುನಿಸುತೆಯುಂ ತಡೆವುದುತಾ |
ನನುಚಿತಮೆಂದರಿದು ಬಗುಹನಾಂತಿರ್ದೆಡೆಯಿಂ ||

೩೮ ತಂದಪತಾಕಿಕೆಯ ಚೀರವಸನವಾದೆಂಬೋಲ್ ||

ಪಾ. ತಂದಾಪಳವಿಗೆಯ ಚೀನವಸನದತೆರದಿಂ ||

ಕರ್ಣಾಟಕ

# ಶಾಕುಂತಲ ನಾಟಕಂ.

## ಪ್ರಥಮಾಂಕಂ.

*ವೃತ್ತ|| ಆವುದು ಧಾತೃಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಮೊದಲ್ ಹುತಹವ್ಯಮನಾಂಪುದಾವುದಿ |
ನ್ನಾವುದು ಹೋತೃ ಶಬ್ದಗುಣಮಾವು ದಾವಾವುವು ಕಾಲಕರ್ತೃಗಳ್ ||
ಆವುದುಸಿರ್ಜಗಕ್ಕುಸಿರ್ವರಾವುದ ಭೂತಕುಲಪ್ರಧಾನಮೆಂ |
ದಾವೊಡಲೆಂಟರಿಂದೆ ಮೆರವೀಶನೊಡರ್ಚುಗೆ ನಿಮ್ಮಭೀಷ್ಟಮಂ ||

ಸೂತ್ರಧಾರಂ.—(ತೆರೆಯಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ) ಆರ್ಯೆ, ಅಲಂಕಾರ ನೆರವೇರಿದ್ದರೆ ಇತ್ತ ಬಾ.

ನಟಿ.—ಅಯ್ಯಾ, ಇದೋ ಬಂದೆನು. ನಾನು ಮಾಡತಕ್ಕ ಕಾರ್ಯವೇನು ? ಆಜ್ಞಾಪಿಸಬೇಕು.

ಸೂ.—ಆರ್ಯೆ, ಸಭಾಸದರಿವರು ಸಕಲಕಲಾಪ್ರವೀಣರು. ಈಗಲಾ ಕಾಳಿದಾಸ ಮಹಾಕವಿರಚಿತವಾದ ಅಭಿಜ್ಞಾನ ಶಾಕುಂತಲವೆಂಬ ನಾಟಕವು ಕರ್ಣಾಟಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬಸವಪ್ಪಶಾಸ್ತ್ರಿಯಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಆ ನಾಟಕವ

---

*ವೃತ್ತ|| ಶ್ರೀಮದ್ವಾಮಾಂಕಪರ್ಯಂಕಗತಗಿರಿಸುತಾಸ್ಮೇರವಕ್ತ್ರಾಬ್ಜಭೃಂಗಂ |
ವ್ಯೋಮಾಬ್ತೇಜೋನಿಲಕ್ಷ್ಮಾರುಣಶಶಿಯಜಮಾನಾಷ್ಟಮೂರ್ತಿಪ್ರಪನ್ನಂ ||
ಸೋಮಾರ್ಧೋತ್ತಂಸಮೂರ್ಧಂ ಜಗದವನಸಮುತ್ಕಂಠನಾ ನೀಲಕಂಠಂ |
ಚಾಮೋರ್ವೀಪಾಲನಂ ಪಾಲಿಸುಗೆ ಗರಪುರೀಕ್ಷೇತ್ರವಾಸಂ ಮಹೇಶಂ ||

ನ್ನಾಡಿ ಇವರನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾತ್ರವೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚರವಾಗಿರತಕ್ಕದ್ದು.

ನಟಿ.—ಅಯ್ಯಾ, ತಾವು ಆಯಾ ವಸ್ತುಗಳ ಅಭಿನಯರೂಪ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತಕ್ಕಂತೆ ಪಾತ್ರವನ್ನು ನೇರ್ಪುಗೊಳಿಸಿರುವ ಕಾರಣ ತಮಗೇನೂ ಕೊರತೆಯುಂಟಾಗಲಾರದು.

ಸೂ.—ಆರ್ಯೆ, ಆದರೂ ನಿಜವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು.—

ಕಂದ|| ರಸಿಕರ್ಕಳೊಪ್ಪುವನ್ನಂ |
ರಸಾಭಿನಯಕೌಶಲಂಗಳೊಳ್ಳಿದುವೆನುತಾ ||
ನುಸಿರೆಂ ವಲಮೋದಿದ ಮಾ |
ನಿಸರ್ಗಂ ತಮ್ಮೊಳಗೆ ತಮಗೆ ನಂಬುಗೆಯಿಲ್ಲಂ ||೨||

ನಟಿ.—(ನಮ್ರಳಾಗಿ) ಅಯ್ಯಾ, ಮುಂದಣ ಕಾರ್ಯವೇನು? ಆಜ್ಞಾಪಿಸಬೇಕು.

ಸೂ.—ಆರ್ಯೆ, ಸಭಾಸದರಿಗೆ ಕರ್ಣಾನಂದವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಬೇರೆ ಕಾರ್ಯವೇನುಂಟು?

ನಟಿ.—ಹಾಗಾದರೆ ಯಾವ ಋತುವನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ ಗಾನವಂ ಮಾಡಲಿ?

ಸೂ.—ಆರ್ಯೆ, ಈ ಗ್ರೀಷ್ಮಋತುವು ಬಂದು ಬಹುದಿವಸಗಳಾಗದ ಕಾರಣ ಉಪಭೋಗಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿರುವುದು, ಇದನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಗಾನವಂ ಮಾಡು. ಈಗಲಾದರೊ—

ಕಂದ|| ಸಲಿಲಾವಗಾಹನಕ್ಕತಿ |
ಲಲಿತತೆಯಂ ಬನದೆಲರ್ಗ್ಗೆ ಪಾದರಿಗಂಪಂ ||
ಸುಲಭತೆಯಂ ನಿದ್ರೆಗೆ ನೆಳ |
ಲೊಳಗಿತ್ತುವು ಪರಿಣತಿಯೊಳೆ ಸೊಗಯಿಪ ಪಗಲ್ಗಳ್ ||೩||

ನಟಿ.—ಹಾಗೆಯೇ ಸರಿ (ಎಂದು ಗಾನವಂ ಮಾಡುವಳು)

---

**ರಾಗ—ಮೋಹನಕಲ್ಯಾಣಿ. ಆದಿತಾಳ.**

**ಶ್ರೀಚಕ್ರಾವಾಸಿನಿ | ಶ್ರಿತಲೋಕೋಲ್ಲಾಸಿನಿ || ಪಲ್ಲ || ಶುಂಭನಿಷೂದಿನಿ | ಜಂಭಾರಿಪೋಷಿಣಿ | ಶಂಭುಸಂತೋಷಿಣಿ ||೧|| ಮಹಿತಮಹಾಬಲ | ಮಹಿಧರಾವಾಸಿನಿ | ಮಹಿಷವಿಧ್ವಂಸಿನಿ ||೨|| ಶ್ರೀಚಾಮನೃಪಮನೋ | ಗೋಚರಪದೆ ಜಯ | ಶ್ರೀಚಾಮುಂಡೇಶ್ವರಿ ||೩||**

*ಕಂದ|| ಯೋಷಾಜನ ಮೊಲವಿಂದೆ ಶಿ |
ರೀಷಮನತಿಮೃದುಲಕೇಸರಾಗ್ರಮನಳಿಯಿಂ ||
ದೀಷಚ್ಚುಂಬಿತಮಂ ಸವಿ |
ಶೇಷದಯಂ ಕನ್ನವುರಂವನೆಸಗುವುದಲ್ತೆ || ||೪||

ಸೂ.—ಆರ್ಯೆ, ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹಾಡಿದೆ. ನಿನ್ನ ರಾಗದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ತವಿಟ್ಟ ಸಭಾಸದರೆಲ್ಲರೂ ಚಿತ್ರಪ್ರತಿಮೆಗಳಂತಾದರು. ಹೇಳು, ಈಗ ಯಾವ ನಾಟಕವನ್ನಾಡಿ ಈ ಸಭಾಸದರನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸೋಣ ?

ನಟಿ.—ಅಯ್ಯಾ, ಮೊದಲೇ ಅಭಿಜ್ಞಾನಶಾಕುಂತಲವೆಂಬ ಅಪೂರ್ವನಾಟಕವನ್ನು ಕರ್ಣಾಟಕ ಭಾಷೆಯಿಂದಾಡುವಂತೆ ತಾವು ಅಪ್ಪಣೆಯಂ ಕೊಡಲಿಲ್ಲವೆ?

ಸೂ.—ಆರ್ಯೆ, ಚೆನ್ನಾಗಿ ಎಚ್ಚರಿಸಿದೆ. ಈಗ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಈಗಲೇ ಮರೆತೆನಲ್ಲಾ ! ಏತಕ್ಕೆಂದರೆ :

ಕಂದ|| ಅಂಗನೆ ಹೃತನಾದೆಂ ಹೃದ |
ಯಂಗೊಳ್ವೀ ನಿನ್ನ ಗೀತರಾಗದೊಳೀಗಳ್ ||
ತುಂಗತರವೇಗಶಾಲಿ ಕು |
ರಂಗದೆ ಹೃತನಾದ ತೆರದೊಳೀದುಷ್ಯಂತಂ || ||೫||

ಇದು ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ.

---

(ಆಮೇಲೆ ಶರಚಾಪ ಹಸ್ತನಾದ ರಾಜನು ರಥಾರೂಢನಾಗಿ ಮೃಗವನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಸೂತನೊಡನೆ ಬರುವನು.)

ಸೂತಂ.—(ರಾಜನನ್ನೂ ಮೃಗವನ್ನೂ ನೋಡಿ) ಎಲೈ ಆಯುಷ್ಮಂತನೆ,

ಕಂದ|| ಹರಿಣನುಮನಧಿಜ್ಯಧನು |
ರ್ಧರನೆನಿಸಿದ ನಿನ್ನುಮಂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವೆನಗೇ ||

---

* ರಾಗ—ಬೆಹಾಗ್. ಆದಿತಾಳ.

ನಟಿ—ಭಾಸುರ ಮಾದುದೊ ಬೇಸಗೆ ಜನಗಳ ಬೇಸರನೆಲ್ಲವ ಕಳೆಯುತಲೇಂ ||ಪ|| ದರದಳಿತೋಜ್ವಲ ಪಾಟಲಪಾಳಿ | ಸುರಭಿಮನೋಜ್ಞಮಧೂಳಿ | ವೆರೆಯುತರೊಡನನು ಸರಿಸೆ ಮದಾಳಿ | ಬರುವದು ಮಗಮಗಿಸುತೆ ಬನಗಾಳಿ ||೧|| ತಲೆಯನು ತಗ್ಗಿಸೆ ಗತಿಗೆಮರಾಳಿ | ತಳರ್ವ ತರುಣಿಯರ ಜಲಕೇಳೀ | ಚಲಿತಕಚಚ್ಯುತಕೌಸುಮಧೂಳೀ | ಕಲನಾಸುರಭಿಸರೋವರಪಾಳಿ ||೨|| ತರುಗಳ ನೆಳಲೊಳು ಪಥಿಕನಿಕಾಯಂ | ನೆರೆಮಲಗಿರೆ ತಾಪಿತಕಾಯಂ | ಬರೆ ಪರಿಣಾಮಸಮಯ ರಮಣೀಯಂ | ಮೆರೆವ ದಿವಸವಾದರಣೀಯಂ || ೩ ||

ನೊರೆದಪೆನಮುಮಾ ಮೃಗೋ್ಗೀ |
ಚರನಾದಂತಿದೆ ಪಿನಾಕಿ ಹರಿಣಾನುಗತಂ ||

ರಾಜಂ.—ಎಲೈ ಸಾರಥಿಯೇ, ಈ ಮೃಗವು ನಮ್ಮನ್ನು ಬಹುದೂರ ಸೆಳೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿತು, ಇದು ಈಗಲೂಕೂಡ,

*ವೃತ್ತ|| ಕೊರಲಂ ತಾಂ ಕೊಂಕುಗೆಯ್ಯುತ್ತಡಿಗಡಿಗೂಡ ನೈತಪ್ಪ ತೇರಲ್ಲಣಂ ನ|
ಟ್ಟಿರೆ ನೋಟಂ ಬಾಣಪಾತಕ್ಕಗಿದಿರುಕಿಸುತಂ ಪೃಷ್ಠಮಂ ಮಾರ್ಗ
ದೊಳ್ತೀ |
ವಿರೆ ನೀಡುಂ ಬಿಟ್ಟ ಬಾಯಿಂ ಶ್ರಮದುದಿರ್ವರೆಮೆಲ್ದಿರ್ದ್ದ ದರ್ಭಾಂ
ಕುರಂಗಳ್ |
ಧರೆಯಲ್ಲೋಲರೊರ್ಮೆ ಕಾಲಿಟ್ಟಹಹ ನಿರುಕಿಸ್ಸೈ .ಬಾನೊಳೇ ಪಾರಿ
ಪೋಕುಂ ||೭||

ರಾಜಂ.—(ಆಶ್ಚರ್ಯಯುಕ್ತನಾಗಿ) ಇದೇನು ! ನಾನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿಬಂದಾಗ್ಗೂ ಈ ಮೃಗವನ್ನು ಕಷ್ಟದಿಂದ ಕಾಣಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಸೂತಂ.—ಎಲೈ ಆಯುಷ್ಮಂತನೆ, ಭೂಮಿಯು ಹಳ್ಳವಾಗಿರುವದೆಂದು ಕಡಿವಾಣವನ್ನು ಸೆಳೆದಕಾರಣ ರಥವೇಗವು ಮಂದವಾಯಿತು, ಆದುದರಿಂದ ಮೃಗವು ನಮಗೆ ಬಹುದೂರ ಗತವಾಯಿತು. ಸಮಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ನಿನಗಿನ್ನು ಮೃಗವು ಸಿಕ್ಕದೆ ಇರಲಾರದು.

ರಾಜಂ.—ಆದರೆ ಕುದುರೆಗಳ ಕಡಿವಾಣಗಳನ್ನು ಸಡಿಲಬಿಡು.

ಸೂತಂ.—ಆಯುಷ್ಮಂತನಾಜ್ಞೆಯಂತಾಗಲಿ (ಎಂದು ರಥವೇಗವನ್ನು ತೋರಿಸಿ) ಎಲೈ ಆಯುಷ್ಮಂತನೆ, ಕಡಿವಾಣವನ್ನು ಸಡಿಲಿಸಿದೊಡನೆ ನೋಡು ನೋಡು.

ಕಂದ|| ನಡೆಮಿಡುಕದ ಚಮರದ ನೀ |
ಳ್ದೊಡಲೆತ್ತಿದ ಕಿವಿಯ ತಮ್ಮ ಪದರಜಮುಂ ಪಾ ||

---

* ರಾಗ—ಜಲಾಬು. ಆದಿತಾಳ.

ರಾಜಂ—ಪಾರಿತು ಪಾರಿತು ಘಡವ್ಮೃಗಪೋತ | ತೇರನಿದರಬಳಿ ಸೇರಿಸುಸೂತ ||ಪ||
ಕೊರಲನು ಕೊಂಕಿಸಿ | ಬರುವ ರಥವ ತಾ | ತಿರುತಿರುಗೀಕ್ಷಿಪ ಪರಿಯ ನೋಡಿದೆಯಾ ||೧||
ಶರಪತನದ ಭಯ | ಕಿರದಿದು | ಪೃಷ್ಠವ | ನಿರುಚಿಸಿ ಮುಂಬರಿದರರೆ ಧೀಂಕಿಡುತಾ ||೨||
ಶ್ರಮ ವಿವೃತಾಸ್ಯದಿ | ಸಮೆದಗಳತ್ಕುಶ | ಸಮಿತಿ ವನೋರ್ವಿಯನ | ಮಮ ಮುಸುಕಲು ||
ವೇಗವದೆಂತೊ ಭೂ | ಭಾಗವೆ ಕಾಣಿವು | ದಾಗಳೆ ಬಾನೊಳೆ ಪೋಗುವದ ಹ ಹಾ ||೪||

ಯ್ದೊಡೆ ಸಿಲ್ಕದಶ್ವಗಳ್ ಧೀಂ |
ಕಿಡುವುವು ತನ್ಮೃಗಜವಾಸಹಿಷ್ಣುಗಳೆಂಬೋಲ್ ||೮||

ರಾಜಂ.—ಎಲೈ ಸಾರಥಿಯೆ, ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಕುದುರೆಗಳು ಸೂರ್ಯ್ಯಾಶ್ವಗಳನ್ನೂ ಮೀರಿರುವವು, ಹಾಗೆಯೇ ಸರಿ.

ವೃತ್ತ|| ಆವುದು ನೋಡೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮಮದೆ ವಿಸ್ತೃತಮಪ್ಪುದು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ತಾ |
ನಾವುದು ಭಿನ್ನಮಾಗಿರುವುದಂತದೆ ಜೋಡಿಸಿದಂತೆ ತೋರ್ಪ್ಪುದೈ ||
ಆವುದು ವಕ್ರಮಿರ್ಪ್ಪುದದೆ ತಾಂ ಋಜುವಾಗುತೆ ಕಾಣ್ಬುದೆನ್ನಕ |
ಣ್ಣಾಗ್ವುದುಮಿಲ್ಲ ದೂರದೆ ಚಣಂ ರಥವೇಗದೆ ಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿಯುಂ ||೯||

ಎಲೈ ಸೂತನೆ, ಇದೋ ಮೃಗವನ್ನು ಹೊಡೆಯುವೆನು ನೋಡು. (ಎಂದು ಶರಸಂಧಾನವನ್ನು ಅಭಿನೈಸುವನು.)

ತೆರೆಯಲ್ಲಿ—ಓಹೋ! ಮಹಾರಾಜನೆ, ಆಶ್ರಮಮೃಗವಿದು ಕೊಲ್ಲತಕ್ಕುದಲ್ಲ! ಕೊಲ್ಲತಕ್ಕುದಲ್ಲ!

ಸೂತಂ.—ಎಲೈ ಆಯುಷ್ಮಂತನೆ, ನಿಲ್ಲುನಿಲ್ಲು! ನಿನ್ನ ಬಾಣಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದ ಈ ಮೃಗಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಲಾಗಿ ಮುನಿಗಳು ಬಂದರು.

ರಾಜಂ.—(ತ್ವರೆಯಿಂದ ಕೂಡಿ) ಹಾಗಾದರೆ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸು.

ಸೂತಂ.—ಆಗಲಿ (ಎಂದು ರಥವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವನು.)

(ಅನಂತರ ಮೂವರು ವೈಖಾನಸರು ಬರುವರು.)

ಮೂರನೆಯ ವೈಖಾ.—(ಕಯ್ಯೆತ್ತಿ ಮೃಗವನ್ನು ತೋರಿಸಿ) ಎಲೈ ರಾಯನೇ,

*ವೃತ್ತ|| ಸಲ್ಲದುಸಲ್ಲದಂಬಿದನಿಸಲ್ಗಡ ಮೆಲ್ಲಿತರಿಂದೆ ಕೂಡಿದೀ |
ಪುಲ್ಲೆಯಮೆಯ್ಯೊಳಕ್ಕಟಿಡುವಂತೆವೊಲಗ್ನಿಯ ತೂಲರಾಶಿಯೊಳ್ ||
ಎಲ್ಲಿ ಕುರಂಗಕಂಗಳತಿಚಂಚಲಮಪ್ಪಬರ್ದುಂಕು ಭೂಪ ಪೇ |
ಳೆಲ್ಲಿ ಸಿಡಿಲ್ಗೆ ಸಾಟಿಯನೆ ಬಿರ್ರನೆ ಬೀಳ್ವ ಭವಚ್ಛಿಳೀಮುಖಂ ||೧೦||

ಕಂದ|| ಆದರಿಂದೆ ತೊಟ್ಟಬಾಣವ |
ನಿದನಿಳುಹೈ ಜನಪ ದೀನರಂ ಪೊರೆವುದಕ ||

---

*ಕಂ|| ಬಿಡಬೇಡಿದರೊಳ್ಬಾಣವ |
ನಿಡುವಂತಿರೆ ಕಿಡಿಯ ಕುಸುಮರಾಶಿಯೊಳಕಟಾ ||
ಬಡವಿಂಗವಿದೆಲ್ಲಿ ನಿನ್ನಯ |
ಸಿಡಿಲಂದದ ಸರಳಿದೆಲ್ಲಿ ನುಡಿ ಮನುಜೇಂದ್ರಾ ||

ಲ್ಲದೆ ನಿರಪರಾಧಜಂತುವ |
ಸಡೆಯಲ್ ನಿಮಗಲ್ತು ಶಸ್ತ್ರಮವನೀತಳದೊಳ್ ||೧೧||

ರಾಜಂ.—ಇದೋ ಬಾಣವನ್ನು ಇಳಿಸಿದೆನು (ಎಂದು ಬಾಣವನ್ನು ಇಳಿಸುವನು).

ವೈಖಾ.—ಪುರುಕುಲತಿಲಕನಾದ ನಿನಗಿದು ತಕ್ಕದ್ದು.

ಕಂದ|| ಖ್ಯಾತಪುರುರಾಜಕುಲಸಂ |
ಜಾತಂ ನೀಂ ನಿನಗೆ ವಿನಯಮಿಂತಿದು ಸಹಜಂ ||
ಈ ತೆರದ ಗುಣವನಾಂತ ವಿ |
ನೀತಾತ್ಮನ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಪುತ್ರನ ಪಡೆಯೈ ||೧೨||

ಉಳಿದವರು.—ಕಯ್ಯೆತ್ತಿ ಸರ್ವಥಾ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾದ ಪುತ್ರನನ್ನು ಪಡೆ.

ರಾಜಂ.—(ನಮಸ್ಕಾರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ) ಬ್ರಾಹ್ಮಣವಚನವನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿದೆನು.

ವೈಖಾ.—ಎಲೈ ರಾಜನೆ, ಸಮಿತ್ತುಗಳನ್ನು ತರುವದಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿರುವೆವು. ಇದೋ, ಕುಲಪತಿಗಳಾದ ಕಣ್ವರಾಶ್ರಮವು ಮಾಲಿನೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದು; ಅವಕಾಶವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಆತಿಥ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸು.

ಕಂದ|| ಇನಿಸುಂ ವಿಘ್ನಮದಿಲ್ಲದ |
ಮುನಿಗಳ ತಪಮಂ ವಿಲೋಕಿಸುತ್ತಂ ಮೌರ್ವೀ ||
ಜನಿತ ಕಿಣವಾಂತ ಮದ್ಭುಜ |
ಮೆನಿತೆಡೆಯಂ ಪೊರೆವುದೆಂದು ತಿಳಿವೈ ನೃಪ ನೀಂ ||೧೩||

ರಾಜಂ.—ಕುಲಪತಿಗಳಾದ ಕಣ್ವರು ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿರುವರೆ?

ವೈಖಾ.—ಇಲ್ಲ. ಈಗತಾನೇ ಪುತ್ರಿಯಾದ ಶಕುಂತಳೆಯನ್ನು ಅತಿಥಿಸತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ನೇಮಿಸಿ ಆಕೆಯ ಪ್ರತಿಕೂಲ ದೈವಶಮನಾರ್ಥವಾಗಿ ಸೋಮತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರುವರು.

ರಾಜಂ.—ಆಗಲಿ, ಆಕೆಯನ್ನು ಕಾಣುವೆನು. ಆ ಮಹರ್ಷಿಗೆ ನನ್ನ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಆಕೆಯೆ ವಿಜ್ಞಾಪಿಸುವಳು.

ವೈಖಾ.—ಇನ್ನು ನಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆಹೋಗುವೆವು (ಎಂದು ಮೂವರು ಹೋಗುವರು).

ರಾಜಂ.—ಎಲೈ ಸಾರಥಿಯೆ, ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸು ಪುಣ್ಯಾಶ್ರಮದರ್ಶನದಿಂದ ಪವಿತ್ರನಾಗುವೆನು.

ಸೂತಂ.—ಆಯುಷ್ಮಂತನಾಜ್ಞೆಯಂತಾಗಲಿ (ಎಂದು ರಥವನ್ನು ನಡಿಸುವನು).

ರಾಜಂ.—(ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ನೋಡಿ) ಎಲೈ ಸಾರಥಿಯೇ, ಯಾರು ಹೇಳದಿದ್ದರೂ ಇದು ತಪೋವನವೆಂದು ತಿಳಿಯಬರುವದು.

ಸೂತಂ.— ಅದು ಹೇಗೆ ?

ರಾಜಂ.—ಇದೇನು ? ನೀನು ನೋಡಲಿಲ್ಲವೇ ? ಇದೋ !

ವೃತ್ತ|| ಅರಯೆ ಸೂಚಿಕುಂ ಗಳಿಗಳಿರ್ಪ್ಪ ಗಕೋಟರದಿಂ ಜಗುಳ್ದ ನೀ |
ವಾರಮುಮಿಂಗುದೀಫಲವಿಭೇದದೆ ನುಣ್ಪಿಡಿದಿರ್ಪ ಕಲ್ಗಳುಂ ||
ತೇರಿನ ಶಬ್ದಮಂ ಸಹಿಸಿ ನಂಬುಗೆಯಿಂ ಸುಳಿವೇಣಬೃಂದಮುಂ |
ನಾರುಡೆಯಂಚಿನಿಂದಿಳಿದನೀರ್ಗೆರೆಯಾಂತ ತಟಾಕಮಾರ್ಗಮುಂ ||೧೪||

ವೃತ್ತ|| ಗಾಳಿಯ ಸೋಂಕಿನಿಂ ಜಲಿಪ ಕಾಲುವೆನೀರೊಳೆ ಧೌತಮೂಲಮಾ |
ಸಾಲಸಮೂಹಮಾ ಕಿಸಲಯಂಗಳ ಕಾಂತಿ ಹುತಾಜ್ಯಧೂಮದಿಂ ||
ಕ್ಷಾಳಿತರಾಗಮೇಣಶಿಶುಸಂತತಿ ಲೂನಕುಶಾಂಕುರೋರ್ವಿಯೊ |
ಳ್ಕಾಲನಿಡುತ್ತೆ ಶಂಕೆಯಣಮಿಲ್ಲದೆ ಮೆಲ್ಲನೆ ಮೆಲ್ಲನೈದುಗುಂ ||೧೫||

ಸೂತಂ.—ನೀನು ಹೇಳಿದುದೆಲ್ಲಾ ಸರಿ.

ರಾಜಂ.—(ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋಗಿ) ಎಲೈ ಸೂತನೆ, ತಪೋವನವಾಸಿಗಳಿಗೆ ಬಾಧೆಯುಂಟಾಗಬಾರದು; ಆದುದರಿಂದ ಇಲ್ಲೇ ರಥವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸು. ಇದೊ ಇಳಿಯುವೆನು.

ಸೂತಂ. — ಇದೊ, ಕಡಿವಾಣವನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುವೆನು; ಇಳಿಯಬೇಕು.

ರಾಜಂ —(ಇಳಿದು) ಎಲೈ ಸೂತನೆ, ತಪೋವನಗಳು ಸೌಮ್ಯವೇಷದಿಂದ ಪ್ರವೇಶಿಸುವದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯಗಳು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಆಭರಣಗಳನ್ನೂ ಧನುರ್ಬಾಣಗಳನ್ನೂ ಹಿಡಿ. ನಾನು ಆಶ್ರಮವಾಸಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ನೀರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಪೃಷ್ಠವನ್ನು ತೊಳೆದು ದಣುವನ್ನಾರಿಸು.

ಸೂತಂ.—ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ (ಎಂದು ಹೊರಟು ಹೋಗುವನು).

---

*ಕಂದ|| ದೂರದೆ ಕಂಡೊಡೆ ಬೆದರುತೆ |
ಪಾರುವ ಮೃಗವಿತತಿ ಬಳಿಯೊಳಾ ವೈತರೆಯುಂ ||
ಸ್ವೈರಿಸುವಿರವಿಂದೇಂ ವಿ |
ಸ್ತಾರಿಪುದೊ ದಯಾಪರತ್ವಮಂ ಮುನಿಜನದಾ ||

ರಾಜಂ.—(ಸ್ವಲ್ಪ ನಡೆದು ನೋಡಿ) ಇದೋ ಆಶ್ರಮದ ಬಾಗಿಲು; ಇದನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವೆನು (ಎಂದು ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಅಭಿನೈಸಿ, ನಿಮಿತ್ತವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ,)—-

*ಕಂದ|| ಮುನಿವಸತಿ ನಿರ್ವಿಕಾರಮಿ |
ದೆನಗಾದೊಡೆ ತೋಳು ಪಾರ್ವುದಿದಕೆಲ್ಲಿಂದಂ ||
ಜನಿಯಿಸುವುದೊ ಸುಫಲಂ ಮೇಣ್ |
ತನಗಪ್ಪುದು ತಪ್ಪದಕ್ಕುಮೆಲ್ಲೆಡೆಯೊಳಗಂ ||೧೬||

ತೆರೆಯಲ್ಲಿ.—ಇತ್ತಲಿತ್ತಲ್ ಸಖಿಗಳಿರಾ.

ರಾಜಂ.—(ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಕೇಳಿ) ಇದೇನು! ಈ ವೃಕ್ಷವಾಟಿಯ ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ತರುಣಿಯರ ಸಲ್ಲಾಪ ಕೇಳಿಬರುವಂತಿದೆ! ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವೆನು. (ಎಂದು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೋಡಿ) ಇದೊ! ತಪಸ್ವಿ ಕನ್ನೆಯರು ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಸೇಚನ ಘಟಗಳಿಂದ ಎಳ ಸಸಿಗಳಿಗೆ ನೀರೆರೆಯುವದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲೇ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವರು! (ಎಂದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿ) ಆಹ! ಇವರ ರೂಪು ಸ್ವಭಾವದಿಂದ ಮನೋಹರವಾಗಿರುವದು.

ಕಂದ|| ಓವೊ ತಪೋವನವಧುಗಳ |
ಲಾವಣ್ಯಂ ರಾಣಿವಾಸಕರಿದೆನೆ ಪಡೆಯ ||
ಲ್ಕೇವೇಳ್ದಪೆನುದ್ಯಾನಲ |
ತಾವಳಿ ವನಲತೆಗಳಿಂ ತಿರಸ್ಕೃತವಲ್ತೇ ||೧೭||

ಒಳ್ಳೇಯದು! ಈ ಮರದ ನೆರಳಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾಗಿದ್ದು ನೋಡುವೆನು. (ಎಂದು ಮರದ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನೋಡುತ್ತಿರುವನು.)

(ಶಕುಂತಳೆ ಮೊದಲು ಹೇಳಿದಂತೆ ಸಖಿಯರೊಡನೆ ಜಲಕುಂಭವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಪ್ರವೇಶಿಸುವಳು.)

ಶಕುಂ.—ಇತ್ತಲಿತ್ತಲ್ ಸಖಿಯರಿರಾ.

---

* ರಾಗ—ಜಂಗಲ. ಆದಿತಾಳ.

ಪದ|| ಶಾಂತಮಿದಾಶ್ರಮಪದವಾದೊಡು ಮಿಗೆ ಪಾರುವುದೀಬಲದೊಳ್ | ಎಂತಿದಕೆತ್ತಣಿನೇಂ ಫಲವೋ ಬಿಡ ದೈ ತಹುದೆಲ್ಲೆಡೆಯೊಳ್ || ಚಿಂತಿಸಲೇಕಿನ್ನಿದನಾಂ ಪರಿಭಾವಿಸೆ ಭವಿತವ್ಯಂಗಳ್ | ಕಾಂತಾರಮುದೇನಂತಃಪುರಮೇಂ ತಾಂ ತಗುಳುವವಿಳಿಯೊಳ್ ||

ಅನುಸೂಯೆ.—*ಎಲೆ ಸಖಿ ಶಕುಂತಳೆ! ನವಮಾಲಿಕಾ ಕುಸುಮದಂತೆ ಕೋಮಲೆಯಾದ ನಿನ್ನನ್ನೂ ಈ ವೃಕ್ಷಗಳ ಪಾತೆಗೆ ನೀರನ್ನೆರೆಯುವದಕ್ಕೆ ನೇಮಿಸಿದ ಕಾರಣ ನಿನ್ನ ತಂದೆಯಾದ ಕಣ್ವರಿಗೆ ನಿನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರೀತಿಗಿಂತಲೂ ಈ ಆಶ್ರಮ ವೃಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವದೆಂದು ಭಾವಿಸುವೆನು.

ಶಕುಂ.—†ಎಲೆ ಅನುಸೂಯೆ, ತಂದೆಯ ಆಜ್ಞೆಯೇ ಅಲ್ಲ. ಈ ವೃಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ನನಗೂ ಸೋದರ ಸ್ನೇಹವಿರುವದು (ಎಂದು ವೃಕ್ಷಗಳಿಗೆ ನೀರೆರೆಯುವಳು).

ರಾಜಂ.—ಈಕೆ ಆ ಕಣ್ವರ ಕುವರಿಯೇ! ಈಕೆಯನ್ನು ಆಶ್ರಮಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ನೇಮಿಸಿದ ಆ ಕಣ್ವರು ಔಚಿತ್ಯವನ್ನರಿತವರಲ್ಲ, ಏತಕ್ಕೆಂದರೆ:—

ಕಂದ|| ಇವಳ ವ್ಯಾಜಮನೋಜ್ಞಗ |
ಡಿವಳಂ ತಪಕೀಡನಾಗಿಸಲ್ಕೆಳಸಿರ್ಪಾ ||
ತವಸಿ ನಿಜಮುಜ್ಜುಗಿಪ್ಪಂ |
ಕುವಲಯದಳಧಾರೆಯಿಂದೆ ಪೋಳಲ್ ಶಮಿಯಂ ||೧೮||

ರಾಜಂ.—ಆಗಲಿ; ಈ ಮರದ ಮರೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತು ನಂಬಿಕೆಮಿಗೆ ಈಕೆಯನ್ನು ನೋಡುವೆನು (ಎಂದು ಮರದ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನೋಡುವನು).

ಶಕು.—ಎಲೆ ಅನಸೂಯೇ! ಈ ಪ್ರಿಯಂವದೆ ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಕಟ್ಟಿದ ವಲ್ಕಲದಿಂದ ನನ್ನ ಎದೆಯು ಬಿಗಿಯುತ್ತಿರುವದು. ಇದನ್ನು ನೀನು ಸಡಿಲಿಸು.

ಅನ.—ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ (ಎಂದು ಸಡಿಲಿಸುವಳು).

ಪ್ರಿಯಂ.—(ನಸುನಕ್ಕು) ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಏತಕ್ಕೆ ನಿಂದಿಸುವೆ? ಎದೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತಾರಪಡಿಸುವ ನಿನ್ನ ಯೌವನವನ್ನು ನಿಂದಿಸು.

ರಾಜ.—ಈಕೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಿದಳು.

ಕಂದ|| ಗುರುಕುಚವಂ ಮುಸುಕುತೆ ಭುಜ |
ಶಿರದೊಳ್ ಕುರುಗಂಟನಾಂತವಲ್ಕಲದಿಂ ಸುಂ ||
ದರಿಯ ತನು ತನ್ನ ಕಾಂತಿಯ |
ಪೊರೆಯದು ಬೆಳ್ಳೆಲೆಯ ಮರೆಯ ಕುಸುಮದ ತೆರದಿಂ ||೧೯||

---

ರಾಗ—ಶಂಕರಾಭರಣದ ನೋಟು. ರೂಪಕತಾಳ.

ಬಿಜಯಂಗೈಯಿತ್ತಲ್ ನೀರಜಮುಖಿಯೆ ಸಖಿಯೇ ||ಪ|| *ಅನ—ತಾತಗೆ ಸಖಿ ನಿನ್ನತ್ತಣಿನೀತರುಲತೆಗಳೊಳು | ಪ್ರೀತಿಯು ಪಿರಿದೆನುತೀಕ್ಷಿಪನಾತಗೆ ಚಿತ್ತದೊಳು ||೧|| ಏತರಿನೀರುಲತೆಗಳ ಪಾತೆಗೆ ನೀರೆರೆಯೆ | ತಾತನಿನಾಜ್ಞಪ್ತಳೊನೀಂಚಾತೀ ಕೋಮಲೆಯೆ ||೨|| †ಶಕುಂ.—ಪಿತನಾಣತಿಯಲ್ಲದೆ ತರುಲತೆಗಳೊಳೆನಗಿಹುದು | ಸುತಸೋದರ ಸಾಹೃದವೀಮತಿಯೊಳು ಸಖಿ ಪಿರಿದು ||೩||

ಒಂದುವೇಳೆ ಈ ವಲ್ಕಲವು ಈಕೆಯ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಕಾಂತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿಯೇ ಮಾಡುವದು. ಹೇಗೆಂದರೆ:

ವೃತ್ತ|| ಶೈವಲದಿಂದೆ ತಾವರೆ ಮುಸುಂಕಿದೊಡಂ ರಮಣಿಯಮಿಂದುವಿಂ |
ಗೀವುದು ಕಾಂತಿಯಂ ಮಲಿನಮಾದೊಡಮೇಂ ಕರೆ ವಲ್ಕದಿಂದಿವಳ್ ||
ಪ್ರಾವೃತೆಯಾದೊಡಂ ಬಹುಮನೋಜ್ಞ ಮನೋಹರವಾದ ರೂಪುಗ |
ಳ್ಗಾವುದು ತಾನೆ ತಾಳಿದೊಡೆ ಭೂಷಣಮಾಗದೆ ಪೋವುದುರ್ವಿಯೊಳ್||೨೦||

ಶಕುಂ —(ಮುಂದೆ ನೋಡಿ) ಎಳೆದಾದ ಈ ಕೇಸರವೃಕ್ಷವು ಗಾಳಿಯಿಂದ ಚಲಿಸುವ ಚಿಗುರೆಂಬ ಬೆರಳುಗಳಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ತ್ವರೆಗೊಳಿಸುವಂತಿದೆ. ಇದನ್ನು ಆದರಿಸುವೆನು (ಎಂದು ಹೋಗುವಳು).

ಪ್ರಿಯಂ.—ಎಲೆ ಶಕುಂತಳೆ, ಇಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಮುಹೂರ್ತ ನಿಲ್ಲು.

ಶಕುಂ.—ನಿಮಿತ್ತವೇನು ?

ಪ್ರಿಯಂ.—ನೀನು ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವದರಿಂದ ಈ ಕೇಸರವೃಕ್ಷವು ಲತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದಂತೆ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವದು.

ಶಕುಂ.—ಆದುದರಿಂದಲೇ ನಿನ್ನ ಹೆಸರು ಪ್ರಿಯಂವದೆ.

ರಾಜಂ. —ಪ್ರಿಯಂವದೆ ಶಕುಂತಳೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಿಯವಾದುದನ್ನೂ ನಿಜವಾಗಿಯೇ ಹೇಳಿದಳು.

ಕಂದ|| ತುಟಿ ತಳಿರ್ಗೆ ಸಾಟಿ ಕೋಮಲ |
ವಿಟಪಂಗಳನನುಕರಿಸುವುವೀನಳಿದೋಳ್ಗಳ್ ||
ಕುಟಿಲಾಳಕೆಯ ಶರೀರದೆ |
ಘಟಿಸಿದ ಯೌವನವೆ ಸುಮದವೋಲ್ ಸ್ಪೃಹಣೀಯಂ ||೨೧||

ಅನ.—ಎಲೆ ಶಕುಂತಳೆ, ಎಳ ಮಾವಿನಮರಕ್ಕೆ ಈ ನವಮಾಲಿಕಾ ಲತೆಯನ್ನು ಸ್ವಯಂವರವಧುವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಇದಕ್ಕೆ ವನಜ್ಯೋತ್ಸ್ನೆಯೆಂದು ನೀನು ಹೆಸರಿಟ್ಟಿಲ್ಲವೆ ? ಇದನ್ನು ಮರೆತೆಯಾ ?

ಶಕುಂ.—ಈ ಲತೆಯನ್ನು ಮರೆಯುವಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಶರೀರವನ್ನೂ ಮರೆಯುವೆನು. (ಎಂದು ಆ ಲತೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ನೋಡಿ) ಎಲೆ ಪ್ರಿಯಸಖಿ, ನವಕುಸುಮವೆಂಬ ಯೌವನವನ್ನು ಹೊದ್ದಿದ ವನಜ್ಯೋತ್ಸ್ನೆಗೂ ಪಲ್ಲವಿತವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಉಪಭೋಗಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಎಳ ಮಾವಿಗೂ ರಮಣೀಯವಾದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧವುಂಟಾಯಿತು (ಎಂದು ನೋಡುತ್ತಾ ನಿಂತಿರುವಳು).

ಪ್ರಿಯಂ.—(ನಸುನಕ್ಕು) ಎಲೆ ಅನಸೂಯೆ, ಶಕುಂತಳೆ ಏಕಿಂತು ಈ ವನಜ್ಯೋತ್ಸ್ನೆಯನ್ನು ನೋಡುವಳು ಬಲ್ಲೆಯಾ ?

ಅನ.—ನಾನರಿಯೆ, ಅದೇನು ಹೇಳು.

ಪ್ರಿಯಂ.—ಈ ವನಜ್ಯೋತ್ಸ್ನೆಯು ಅನುರೂಪವಾದ ವೃಕ್ಷವನ್ನು ಹೇಗೆ ಸೇರಿರುವದೋ, ಹಾಗೆಯೇ ತಾನೂ ತನಗೆ ತಕ್ಕ ವರನನ್ನು ಸೇರಬೇಕೆಂದು.

ಶಕುಂ.—(ಅಸೂಯೆಯೊಡನೆ ಕೂಡಿ) ನಿಜ. ಈ ಮನೋರಥ ನಿಮ್ಮ ಮನೋಗತವಾದುದು (ಎಂದು ನೀರೆರೆಯುವಳು).

ರಾಜಂ.—ಕುಲಪತಿಗಳಾದ ಕಣ್ವರಿಗೆ ನಿಜವಾಗಿ ಈಕೆ ಅಸವರ್ಣ ಸ್ತ್ರೀಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿರಬಹುದೆ ? ಒಂದು ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇತಕ್ಕೆ ?

ವೃತ್ತ|| ಎಣಿಸಲ್ ಕ್ಷತ್ರಪರಿಗ್ರಹೋಚಿತೆ ನಿಜಂ ಸಂದೇಹಮಿನ್ನೇತಕೀ |
ಫಣಿರಾಡ್ವೇಣಿಯೊಳಾರ್ಯಮೆಂದೆನಿಸಿದೀ ಮನ್ಮಾನಸಂ ನಟ್ಟಕಾ ||
ರಣದಿಂ ಸಂಶಯಪಾತ್ರವಸ್ತುಗಳೊಳಾದಂ ಸಂತರಾದಗ್ರ್ಗ ಧಾ |
ರಣೆಯೊಳ್ ತಮ್ಮ ಮನಃಪ್ರವರ್ತನಮೆ ತಾನಕ್ಕುಂ ಪ್ರಮಾಣಂವರಂ ||೨೨||

ಆದರೂ ಪ್ರಮಾಣಾಂತರದಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿಚಾರಮಾಡಿ ಈಕೆಯ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯುವೆನು.

ಶಕುಂ.—(ತ್ವರೆಪಟ್ಟು) ಓಹೊ ! ನೀರೆರೆದುದರಿಂದ ಬೆದರಿ ನವಮಾಲಿಕಾ ಲತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಈ ತುಂಬಿಯು ನನ್ನ ಮುಖಕ್ಕೆ ಎರಗುವದು (ಎಂದು ಭೃಂಗ ಬಾಧೆಯನ್ನು ಅಭಿನೈಸುವಳು).

ರಾಜಂ.—(ಅಭಿಲಾಷಯುಕ್ತನಾಗಿ ನೋಡಿ) ಭಾಪು, ಈಕೆ ಬಾಧೆಪಡುವದುಕೂಡ ರಮಣೀಯವಾಗಿರುವದು.

ಕಂದ|| ತುಂಬಿಯಿದೆರಗಿದ ಕಡೆ ತ |
ನ್ನಂಬಕಮಂ ತಿರುಗಿಸುತ್ತೆ ಕಾಮವಿಕಾರ ||
ಕ್ಕಿಂಬಾಗದೊಡಂ ಭಯದೆ ನಿ |
ತಂಬಿನಿ ನೋಟದ ಬೆಡಂಗ ಕಲಿಯುತ್ತಿರ್ಪಳ್ ||೨೩||

(ಅಸೂಯೆಯಿಂದ ಕೂಡಿ)

ವೃತ್ತ|| ನಡುಕಂಬೆತ್ತಿರ್ಪ್ಪಳಂ ಸೋಂಕುವೆಯಡಿಗಡಿಗಂ ಚೆಲ್ಲವೆತ್ತೋರೆನೋಟ |
ಕ್ಕೆಡೆಯಾಗೇಕಾಂತಮಂಪೇಳ್ವವೊಲೆ ಜಿನಗುತಿರ್ದ್ದಪ್ಪೆ ಕರ್ಣಾಂತದೊಳ್ಕೈ||

ಗೊಡಹುತ್ತಿಪ್ಪರ್ಬ್ಬಸತ್ರಾಕ್ಷಿಯ ನವರತಿ ಸರ್ವಸ್ವ ಬಿಂಬೋಷ್ಠಮಂ ಮು|
ತ್ತಿಡು ವೈ ರೋಲಂಬ ನೀನೇ ಕೃತಿ ನಿಜವರಸುತ್ರಾತ್ರಾವಣಂ ಕೆಟ್ಟೆವಲ್ತೇ||೨೪||

ಶಕುಂ.—ಈ ದುಷ್ಟಭೃಂಗವು ಸುಮ್ಮನಿರದು. ಆದುದರಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುವೆನು (ಎಂದು ಸ್ವಲ್ಪದೂರ ಹೋಗಿ ನಿಂತು ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿ) ಇದೇನಿಲ್ಲಿಗೂ ಬಂದಿತು! ಎಲೌ ಸಖಿಯರೆ, ಈ ದುರದುಂಬಿಯಿಂದ ಬಾಧೆಪಡುವ ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ, ರಕ್ಷಿಸಿ.

ಸಖಿಯರು.—(ನಸುನಕ್ಕು) ನಿನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವದಕ್ಕೆ ನಾವು ಯಾರು? ದುಷ್ಯಂತನಿಗೆ ಮೊರೆಯಿಡು, ತಪೋವನಗಳು ರಾಜರಕ್ಷಿತಗಳಲ್ಲವೆ?

ರಾಜಂ.—ನಾನು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ಇದೇಸಮಯ, ಹೆದರಬೇಡಿ. (ಎನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಯುಕ್ತನಾಗಿ) ಓಹೊ! ನಾನು ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೋದರೆ ನನ್ನ ರಾಜಭಾವವು ತಿಳಿದೀತು. ಒಳ್ಳೆಯದು; ಹೀಗೆ ಹೇಳುವೆನು.

ಶಕುಂ.—(ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಡೆದು) ಇಲ್ಲಿಗೂ ನನ್ನನ್ನು ಅನು ಸರಿಸಿ ಬರುವದು!

ರಾಜಂ—ಕಂದ|| ದುರುಳರ ಶಿಕ್ಷಿಪ ಪುರುಕುಲ |
ದರಸಂ ವಸುಮತಿಯ ಪಾಲಿಸುತ್ತಿರಲಾವಂ ||
ವಿರಚಿಪನವಿನಯಮುಮಂ ನಿ |
ರ್ನೆರಮತಿಮುಗ್ಧೆಯರೆನಿಪ್ಪ ಮುನಿಪುತ್ರಿಯರೊಳ್ ||೨೫||

(ಎಲ್ಲರೂ ರಾಜನನ್ನು ನೋಡಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಭ್ರಾಂತೆಯರಾದಂತೆ ನಟಿಸುವರು.)

ಅನ.—ಎಲೈ ಆರ್ಯನೆ, ಅಂಥ ಭಯವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ನಮ್ಮಿಪ್ರಿಯ ಸಖಿಯು ಭೃಂಗಬಾಧೆಯಿಂದ ಕಾತರಿಸಿದಳು.

ರಾಜಂ—(ಶಕುಂತಳೆಯ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ) ತಪಸ್ಸು ವರ್ಧಿಸುತ್ತಿರುವದೆ?

ಶಕುಂ.—(ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ಸುಮ್ಮನಿರುವಳು)

ಅನ.—ಅತಿಥಿವಿಶೇಷಲಾಭದಿಂದ ಈಗ ನಮ್ಮ ತಪಸ್ಸು ವರ್ಧಿಸುವದು. ಆರ್ಯನಿಗೆ ಸುಖಾಗಮನವೆ? ಎಲೆ ಸಖಿ ಶಕುಂತಳೆ, ಪರ್ಣಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗಿ ಫಲ ಮಿಶ್ರವಾದ ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ. ಈ ಕಲಶೋದಕವೇ ಪಾದ್ಯವಾಗುವದು.

ರಾಜಂ.—ನಿಮ್ಮ ಸವಿನುಡಿಗಳಿಂದಲೇ ಸತ್ಕೃತನಾದೆನು.

ಪ್ರಿಯಂ.—ಆದರೆ, ಎಲೈ ಆರ್ಯನೆ, ನೆಳಲಿಂದ ತಂಪಾದ ಈ ಏಳೆಲೆ ಬಾಳೆ ಬುಡದ ಜಗಲಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಒಂದು ಮುಹೂರ್ತ ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕುದು.

ರಾಜಂ.—ನಿಜ, ಈ ವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ ನೀರೆರೆದು ನೀವೂ ಆಯಾಸಪಟ್ಟಿರುವಿರಿ.

ಅನ.—ಎಲೆ ಸಖಿ ಶಕುಂತಳೆ, ಅತಿಥಿಗಳನ್ನಾದರಿಸತಕ್ಕುದು ನಮಗೆ ಉಚಿತವಾದಕಾರ್ಯ; ಆದುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳೋಣ (ಎಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವರು).

ಶಕುಂ—(ವಿಚಾರಮಾಡಿ ತನ್ನಲ್ಲಿತಾನು) ಇದೇನು! ಈತನನ್ನು ನೋಡಿ ತಪೋವನಕ್ಕೆ ವಿರೋಧಿಯಾದ ವಿಕಾರಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದೆನು!

ರಾಜಂ.—(ಎಲ್ಲರನ್ನು ನೋಡಿ) ಅಹ! ನಿಮ್ಮ ಮೈತ್ರಿಯು ಸಮಾನ ವಾದ ವಯಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ, ರೂಪಿನಿಂದಲೂ, ರಮಣೀಯವಾಗಿರುವದು.

ಪ್ರಿಯಂ.—(ಮರೆಯಲ್ಲಿ) ಎಲೆ ಅನುಸೂಯೆ, ಈತನಾವನು? ಗಂಭೀ ರವಾದ ಈತನ ಆಕೃತಿಯನ್ನೂ ಮಧುರಾಲಾಪಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿದರೆ ಪ್ರಭುವಿ ನಂತೆ ಕಾಣುವನು.

ಅನ.—ನನಗೂ ಕುತೂಹಲವುಂಟು; ಈತನನ್ನೇ ಕೇಳೋಣ (ರಾಜನನ್ನು ಕುರಿತು) ಎಲೈ ಆರ್ಯನೆ, ನಿನ್ನ ಸವಿನುಡಿಗಳಿಂದುಂಟಾದ ಸಲುಗೆಯು ನಮ್ಮನ್ನು ಮಾತಾಡುವಂತೆ ಮಾಡುವದು. ಆರ್ಯನಾದ ನಿನ್ನಿಂದ ಯಾವರಾಜವಂಶವು ಅಲಂ ಕೃತವಾಗಿರುವದು? ನಿನ್ನ ವಿಯೋಗದಿಂದ ಯಾವದೇಶದ ಜನವು ಕಳವಳಪಡು ವದು? ಸುಕುಮಾರನಾದರೂ ನೀನು ಈ ತಪೋವನಪರಿಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗಲು ಕಾರಣವೇನು?

ಶಕುಂ.—(ಆತ್ಮಗತಂ) ಎಲೆ ಮನಸ್ಸೆ, ಕಳವಳಿಸಬೇಡ; ನೀನು ಚಿಂತಿಸಿದು ದನ್ನು ಈ ಅನುಸೂಯೆ ವಿಚಾರಿಸುವಳು.

ರಾಜಂ.—(ಆತ್ಮಗತಂ) ಈಗ ನನ್ನ ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಸಲಿ! ಹೇಗೆತಾನೇ ಆತ್ಮವಂಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಿ! ಒಳ್ಳೇಯದು; ಈಕೆಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳುವೆನು:—

(ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಎಲೌ ಪೂಜ್ಯಳೆ, ಪುರುಕುಲದ ಅರಸನಿಂದ ಧರ್ಮಾಧಿಕಾರ ದಲ್ಲಿ ನಿಯುಕ್ತನಾದಾ ಆ ನಾನು, ಆಶ್ರಮವಾಸಿಗಳ ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾದ ಕ್ರಿಯೆ ಯನ್ನು ತಿಳಿಯುವದಕ್ಕೆ ಈ ಧರ್ಮಾರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವೆನು.

ಅನ.—ಈಗ ಆಶ್ರಮವಾಸಿಗಳು ಸನಾಥರು.

(ಶಕುಂತಳೆ ಶೃಂಗಾರಲಜ್ಜೆಯನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸುವಳು.)

(ಸಖಿಯರು ಇವರಿಬ್ಬರ ಇಂಗಿತವನ್ನೂ ತಿಳಿದು ಮರೆಯಲ್ಲಿ) ಎಲೆ ಶಕುಂತಳೆ, ಈಗ ಇಲ್ಲಿ ತಂದೆಯಾದ ಕಣ್ವರು ಇದ್ದರೆ—

ಶಕುಂ.—(ಕೋಪದೊಡನೆ ಕೂಡಿ) ಇದ್ದರೇನಾಗುತಿತ್ತು ?

ಸಖಿಯರು.—ತಮ್ಮ ಜೀವಿತ ಸರ್ವಸ್ವದಿಂದಲೂ ಈ ಅತಿಥಿಯನ್ನು ಕೃತಾರ್ಥನನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಶಕುಂ.—ಬಿಡಿಬಿಡಿ; ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏನೋ ಎಣಿಸಿಕೊಂಡು ಮಾತಾಡುತ್ತೀರಿ. ನಿಮ್ಮ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಲಾರೆ.

ರಾಜಂ.—ನಾವು ಕೂಡ ನಿಮ್ಮ ಸಖೀವಿಷಯವಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೇಳುವೆವು.

ಸಖಿಯರು.—ಆರ್ಯನೆ, ಈ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯು ಅನುಗ್ರಹವಾದಹಾಗೆ.

ರಾಜಂ.—ಪೂಜ್ಯರಾದ ಕಣ್ವರು ನಿರಂತರ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದಲ್ಲಿ ಇರುವರೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯು. ಈ ನಿಮ್ಮ ಸಖಿಯು ಅವರಿಗೆ ಮಗಳೆಂಬುದು ಹೇಗೆ ?

ಅನ.—ಎಲೈ ಆರ್ಯನೆ ಕೇಳು: ಕೌಶಿಕನೆಂದು ಕುಲದ ಹೆಸರನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ ಮಹಾಪ್ರಭಾವವುಳ್ಳ ಒಬ್ಬ ರಾಜಋಷಿಯುಂಟು.

ರಾಜಂ.—ಉಂಟು, ಕೇಳಿ ಬಲ್ಲೆನು.

ಅನ.—ಅವರನ್ನು ಈ ನಮ್ಮ ಸಖಿಗೆ ಜನಕರೆಂದು ತಿಳಿ. ಅವರಿಂದ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟ ಈಕೆಯನ್ನು ತಾತ ಕಣ್ವರು ಸಾಕಿದುದರಿಂದ ತಂದೆಯು.

ರಾಜಂ—ಅವರಿಂದ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟಳೆಂಬ ಮಾತಿನಿಂದ ನನೆಗೆ ಕುತೂಹಲ ಉಂಟಾಗಿರುವದು. ಆದಕಾರಣ ಮೊದಲಿನಿಂದ ಕೊನೆಗೂ ಕೇಳಲಿಚ್ಛೈಸುವೆನು.

ಅನ.—ಎಲೈ ಆರ್ಯನೆ ಕೇಳಬೇಕು; ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಗೌತಮಿಾತೀರದಲ್ಲಿ ಉಗ್ರತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆ ರಾಜಋಷಿಯ ನಿಯಮ ವಿಘ್ನಾರ್ಥವಾಗಿ ಭೀತರಾದ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಮೇನಕೆಯೆಂಬ ಅಪ್ಸರಸ್ತ್ರೀಯು ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಳು.

ರಾಜಂ.—ಇತರರ ತಪಸ್ಸಿನ ವಿಷಯವಲ್ಲಿ ಈ ಭಯ ದೇವತೆಗಳಿಗುಂಟೇ ಉಂಟು; ಆಮೇಲೆ ?

ಅನ.—ಆಮೇಲೆ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ವಸಂತಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮೋಹಜನಕವಾದ ಆ ಮೇನಕೆಯ ರೂಪಾತಿಶಯವನ್ನು ನೋಡಿ-(ಎಂದು ಅರ್ಧೋಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ಸುಮ್ಮನಿರುವಳು).

ರಾಜಂ.—ಆಮೇಲೆ ತಿಳಿದೇ ಇದೆ. ಸರ್ವಪ್ರಕಾರದಿಂದಲೂ ಈಕೆ ಅಪ್ಸರಃಕನ್ಯಕೆಯೇ.

ಅನ.—ಹೌದು.

ರಾಜಂ.—ಒಪ್ಪತಕ್ಕುದು !

ಕಂದ|| ಈ ಮಧುರಾಕೃತಿ ಮಾನುಷ |
ಕಾಮಿನಿಯರ ಬಸಿರೊಳೆಂತು ಪುಟ್ಟುಗುಮಿಳೆಯೊಳ್ ||
ವ್ಯೋಮದೊಳುದಯಿಪ ಮಿಂಚೀ |
ಭೂಮೀತಲ ದತ್ತಣಿಂದದೇಂ ಪುಟ್ಟುಗುಮೇ ? || || ೨೬ ||

ಶಕುಂ.—(ತಲೆಯನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಂತಿರುವಳು)

ರಾಜಂ.—(ತನ್ನಲ್ಲಿತಾನೆ) ನನ್ನ ಮನೋರಥಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶದೊರಕಿತು ! ಆದರೆ ಸಖಿಯು ಹಾಸ್ಯವಾಗಿ ಆಡಿದ ಈಕೆಯ ವರಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಎರಡು ವಿಧವಾಗಿ ಕಳವಳಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಪ್ರಿಯಂ.—(ನಸುನಕ್ಕು, ಶಕುಂತಳೆಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಅರಸನಿಗೆ ಅಭಿಮುಖಳಾಗಿ) ಆರ್ಯನು ಮತ್ತೂ ಏನನ್ನೋ ಆಡಲಿಚ್ಛೈಸುವಂತೆ ತೋರುವದು.

ಶಕುಂ.—(ಸಖಿಯನ್ನು ಬೆರಳಿನಿಂದ ಬೆದರಿಸುವಳು.)

ರಾಜಂ—ಪೂಜ್ಯಳಾದ ನೀನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಊಹಿಸಿದೆ. ಸಚ್ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕೇಳಬೇಕೆಂಬ ಆಶೆಯಿಂದ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕೇಳತಕ್ಕುದು ಇನ್ನೊಂದೂ ಉಂಟು.

ಪ್ರಿಯಂ.—ತಪಸ್ವಿಜನಗಳನ್ನು ಶಂಕೆಯಿಲ್ಲದೆ ಕೇಳಬಹುದಷ್ಟೆ. ಆಲೋಚನೆಯೇತಕ್ಕೆ ?

ರಾಜಂ.—ನಿಮ್ಮ ಸಖಿಯ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯಲಿಚ್ಛೈಸುವೆನು.

ಕಂದ|| ಪರಿಣಯ ಮುಪ್ಪನ್ನೆಗಮೀ |
ಸರಸಿಜಮುಖಿ ಮದನರೋಧಿನಿಯುಮವನಂಗೀ ||
ಕರಿಪಳೊ ತಾನಲ್ಲದೊಡೀ |
ಹರಿಣಿಗಳೊಡನಾಡುತೆಂದುಮಾವಾಸಿಪಳೋ ? ||೨೭||

ಪ್ರಿಯಂ.—ಎಲೈ ಆರ್ಯನೆ, ಧರ್ಮಾಚರಣೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಈಕೆ ಪರಾಧೀನೆ; ಈಕೆಯ ತಂದೆಗಾದರೋ, ಈಕೆಯನ್ನು ಅನುರೂಪನಾದ ವರನಿಗೆ ಕೊಡುವ ಸಂಕಲ್ಪವಿರುವದು.

ರಾಜಂ—(ತನ್ನಲ್ಲಿತಾನೆ) ಈ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಪಡೆಯುವದಕ್ಕೆ ಅಶಕ್ಯವೇ !

ಕಂದ|| ಎಲೆ ಹೃದಯವೆ ಸಂದೇಹಂ |
ತೊಲಗಿದುದಭಿಲಾಷಯುಕ್ತ ನಾಗಾವುದ ನೀಂ ||

ಅಳುಕಿದೆಯೊ ಕೆಂಡಮೆನುತದು |
ತಳದಿಂ ಮುಟ್ಟಲ್ಕೆ ತಕ್ಕ ನವಮಾಣಿಕ್ಯಂ ||೨೮||

ಶಕುಂ.—(ಕೋಪಗೊಂಡವಳಂತೆ) ಅನಸೂಯೆ, ನಾನು ಹೋಗುವೆನು.

ಅನ.—ನೀನು ಹೋಗುವದೇತಕ್ಕೆ ?

ಶಕುಂ.—ಅಸಂಬದ್ಧವಾಗಿ ಮಾತಾಡುವ ಪ್ರಿಯಂವದೆಯ ನಡತೆಯನ್ನು ಆರ್ಯೆಯಾದ ಗೌತಮಿಗೆ ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕೆ.

ಅನ.—*ಎಲೆಸಖಿ, ಸತ್ಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದದ ಅತಿಥಿವಿಶೇಷವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಹೋಗುವದು ಆಶ್ರಮವಾಸಿ ಜನಕ್ಕೆ ಯುಕ್ತವಲ್ಲ.

ಶಕುಂ.—(ಯಾವದನ್ನೂ ಆಡದೆ ಹೊರಟಳು.)

ರಾಜಂ.—(ಆಕೆಯನ್ನು ಹಿಡಿಯಲಿಚ್ಛೈಸಿ, ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಡೆದು, ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನೇ) ಆಹ! ಕಾಮಿಗಳ ಮನೋವ್ಯಾಪಾರವು ಚೇಷ್ಟೆಗೆ ಪ್ರತಿರೂಪವಾದುದು. ಏತಕೆಂದರೆ—

ಕಂದ|| ಮುನಿಸುತೆಯನನುಸರಿಸುತೊಡ |
ನನುನಯದಿಂ ಪೋಪುದಲ್ಲವೆಂದಿರ್ದೆಡೆಯಿಂ ||
ದಿನಿಸುಂ ಚಲಿಸದೊಡಂ ತ |
ದ್ವನಿತೆಯ ಬಳಿಗೈದಿ ಮಗುಳ್ದುಬಂದವೊಲಾದೆಂ ||೨೯||

ಪ್ರಿಯಂ.—(ಶಕುಂತಳೆಯನ್ನು ತಡೆದು) ಎಲೆ ಸಖಿ, ಹೋಗುವದು ನಿನಗು ಚಿತವಲ್ಲ.

ಶಕುಂ.—(ಹುಬ್ಬನ್ನು ಗಂಟಿಕ್ಕಿ) ಏತಕ್ಕೆ ಹೋಗಬಾರದು ?

ಪ್ರಿಯಂ.—ಸಸಿಗಳಿಗೆ ಎರಡು ಸಾರಿ ನೀರೆರೆಯುವ ಸಾಲವನ್ನು ಹೊತ್ತಿರುವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವೆ ಬಾ (ಎಂದು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಎಳೆಯುವಳು).

ರಾಜಂ.—ಎಲೆ ಕಾರುಣ್ಯಾವತಿಯೆ, ಗಿಡಗಳಿಗೆ ನೀರೆರೆದುದರಿಂದಲೇ ಈಕೆ ಇಷ್ಟು ಆಯಾಸಪಟ್ಟಿರುವಂತೆ ಎಣಿಸುವೆನು ; ಹಾಗೆಯೇಸರಿ, ಈಕೆಯ—

---

*** ರಾಗ—ದೇಶಿಕಾಪಿ. ಆದಿತಾಳ.**

**ಪೋಗಬೇಡವೆ ಸಖಿ ನೀಂ ಪೋಗಬೇಡವೆ ||ಪಲ್ಲವಿ|| ಆರ್ಯನು ಬರೆ ಪರಿ | ಚರ್ಯವ ಮಾಡದೆ | ಕಾರ್ಯವಾವುದನಿ | ವಾರ್ಯವೆಮಗೆ ಸಖಿ | ಪೋಗ||೧||ಅತಿಥಿವಿಶೇಷವ | ಪತಿಕರಿಸದ ಬಗೆ | ಮತವೇನಾಶ್ರಮ | ಗತರಿಗೆ ಸಖಿ ನೀಂ | ಪೋಗ ||೨|| ಸಮ್ಮತವಲ್ಲಿದು | ನಮ್ಮನುಳಿದು ನೀಂ | ಸುಮ್ಮನೆ ಪೋಗದಿ | ರಮ್ಮ ಶಕುಂತಳೆ | ಪೋಗ||೩||**

ವೃತ್ತ || ಕಲಶೋತ್ಕ್ಷೇಪಣದಿಂ ಕರಂ ಕರತಲಂ ಕೆಂಪಾಂತುತೋರ್ಕುಂ ಕುಚಂ|
ಗಳೊಳಿನ್ನುಂ ಮಿತಿಮೀರಿ ಬರ್ಪ ನಿಡುಸುಯ್ಗಳ್ಕಂಪಮಂ ಪುಟ್ಟಿಕುಂ ||
ವಿಳಸತ್ಕರ್ಣಶಿರೀಷರೋಧಿ ಬೆಮರಾದಂ ವಕ್ತ್ರದೊಳ್ನಿಂದುದಾ |
ಕುಲಮಾಯ್ತೊತ್ತಗಳದಿಂದೆ ಕಟ್ಟಿದುದರಿಂ ಬಿಚ್ಚಿರ್ದ್ದ ಕೇಶೋತ್ಕರಂ||೩೦||

ಆದುದರಿಂದ ಈಕೆಯ ಸಾಲವನ್ನು ನಾನು ತೀರಿಸುವೆನು (ಎಂದು ಉಂಗುರವನ್ನು ಕೊಡುವದಕ್ಕೆ ಇಚ್ಛೈಸುವನು).

ಸಖಿಯರು.—(ಉಂಗುರದಲ್ಲಿ ಕೆತ್ತಿರುವ ನಾಮಾಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಓದಿ ಕೊಂಡು ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡುವರು).

ರಾಜಂ.—ಈ ಉಂಗುರದ, ದೆಸೆಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಬೇರೆಯೆಣಿಸಬೇಡಿ ; ನಾನು ರಾಜಸಂಬಂಧಿಯಾದ ಪುರುಷನು

ಪ್ರಿಯಂ.—ಹಾಗಾದರೆ ಈ ಉಂಗುರವು ಆರ್ಯನ ಅಂಗುಲಿಯನ್ನು ಅಗಲ ಕೂಡದು. ಆರ್ಯನ ಮಾತಿನಿಂದಲೆ ಈಕೆ ಈಗ ಋಣಮುಕ್ತೆಯಾದಳು. (ಸ್ವಲ್ಪ ಶಕುಂತಳೆಯ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ) ಎಲೆ ಶಕುಂತಳೆ, ಕರುಣಾಳುವಾದ ಆರ್ಯನಿಂದ ಅಥವಾ ಮಹಾರಾಜನಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಒಂದಿದೆ; ಇನ್ನು ಹೋಗು.

ಶಕುಂ.—(ತನ್ನಲ್ಲಿತಾನು) ಹೋಗುವದು ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಾಗುವದಾದರೆ (ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡುವುದಕ್ಕೂ ತಡೆಯುವುದಕ್ಕೂ ನೀನಾವಳು ?

ರಾಜಂ.—(ಶಕುಂತಳೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು) ಈಕೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಹೇಗೊ, ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಈಕೆಯೂ ಹಾಗೆಯೇ ಇರುವಳೆ ? ಒಂದುವೇಳೆ ನನ್ನ ಕೋರಿಕೆ ಕೈಗೂಡಿದಂತೆ ಕಾಣುವದು. ಏತಕೆಂದರೆ—

ಕಂದ|| ನುಡಿಯುತ್ತಿರೆ ನಾಂ ನುಡಿಯಳ್ |
ಕುಡುವಳ್ ಕಿವಿಯಂ ಮುದುಕ್ತಿಗವಲೋಕಿಸೆ ನಾ ||
ನೊಡನೆ ತಲೆವಾಗಿಪಳ್ ಕ |
ಣ್ಗಡೆಯಂ ಪಿರಿದತರವಿಷಯ ದೊಳಗಿಡಳಾದಂ || ೩೧ ||

ತೆರೆಯಲ್ಲಿ.—ಎಲೆ ಎಲೆ, ತಪಸ್ವಿಗಳಿರಾ ! ತಪೋವನ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ರಕ್ಷಣೆ ಗೋಸ್ಕರ ಸನ್ನದ್ಧರಾಗಿ ! ಬೇಟೆಯಾಡುತ್ತ ಬಂದ ದುಷ್ಯಂತಮಹಾರಾಜನು ನಿಮ್ಮ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರಬೇಕಷ್ಟೆ !

ಕಂದ|| ಸಳಿಳದೊಳೆನಾಂದ ವಲ್ಕಂ |
ದಳೆದಾಶ್ರಮತರುಗಳಲ್ಲಿ ಹಯಖುರಹತಿಯಿಂ ||

ದಳುರ್ದೆಳ್ದ ಧೂಳಿ ಪರಿಣತ |
ಜಳಜಸಖಾಭಂ ಪತಂಗತತಿವೊಲ್ ಬೀಳ್ಗುಂ ||೩೨||

ವೃತ್ತ|| ಪರಪುತ್ತ್ರಂ ಪುಲ್ಲೆಗುಂಪಂ ಪದಕೆ ತೊಡರ್ದ ಪೆರ್ಬೞ್ಳಿಗಳ್ ಪಾಶದಂತೊ|
ಪ್ಪಿರೆ ನೋಡಲ್ ಪೊಯ್ಲ್ಲ ಬಲ್ಪಿಂ ಮುರಿದ ಮರದಪೆಗ್ರೋಂಬಿನೊಳ್ ಕೊಂಬ
ದೊಂದಂ ||
ಟಿರೆ ಧರ್ಮಾರಣ್ಯಮಾರ್ಗಂಬಿಡಿದುರದೆ ತಪೋವಿಘ್ನವೇ ಮೂರ್ತಿವೆತ್ತಂ |
ತಿರೆ ಸೊರ್ಕ್ಕಂತಾನೆಯ್ತೆತಂದಪುದು ನೃಪರಥಾಲೋಕದಿಂದಂಜುತೀಗಳ್ ||

(ಎಲ್ಲರೂ ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಕೇಳಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಂಭ್ರಾಂತೆಯರಾದಂತೆ ಇರುವರು).

ರಾಜಂ.—(ತನ್ನಲ್ಲಿತಾನು) ಓಹೋ ! ಛಿ ! ಪುರಜನರು ನನ್ನನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಬಂದು ತಪೋವನವನ್ನು ಮುತ್ತುವರು; ಆಗಲಿ ಹೋಗುವೆನು.

ಅನ.—ಎಲೈ ಆರ್ಯನೆ, ಆನೆಯ ವೃತ್ತಾಂತದಿಂದ ಕಳವಳಪಟ್ಟಿರುವೆವು ! ಪರ್ಣಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಅನುಜ್ಞೆಗೊಡು.

ರಾಜಂ.—ನೀವು ಹೋಗಿ, ನಾವೂಕೂಡ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಾಧೆಯುಂಟಾಗದಹಾಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸ ಹೋಗುವೆವು.

(ಎಲ್ಲರೂ ಏಳುವರು).

ಸಖಿಯರು.—ಆರ್ಯನೆ, ಸತ್ಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದದ ನಿನ್ನನ್ನು ಪುನಶ್ಚ ನೋಡುವ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಆರ್ಯನಿಗೆ ವಿಜ್ಞಾಪಿಸುವದಕ್ಕೆ ಲಜ್ಜಿಪಡುವೆವು.

ರಾಜಂ.—ಹೀಗೆನ್ನಬೇಡಿ; ನಿಮ್ಮ ದರ್ಶನದಿಂದಲೇ ಸತ್ಕೃತನಾದೆನು.

ಶಕುಂ.—ಎಲೆ ಅನಸೂಯೆ, ಸೂಜಿಯಂತಿರುವ ದರ್ಭೆಯ ತುದಿಯು ನನ್ನ ಕಾಲಿಗೆ ಚುಚ್ಚಿತು; ಇದಲ್ಲದೆ ಈ ಗೋರಂಟಿ ಮರದ ಕೊನೆಗೆ ನನ್ನ ನಾರ ಸೀರಯ ಸೆರಗು ಸಿಕ್ಕಿತು ; ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವಪರ್ಯಂತ ನನ್ನನ್ನು ಕಾದಿರಿ. (ಎಂದು ರಾಯನನ್ನೇ ನೋಡುವ ನೆವದಿಂದ ತಡಮಾಡುತ್ತಾ ಸಖಿಯರೊಡನೆ ಹೊರಟು ಹೋದಳು).

*ರಾಜಂ.—ನನಗೆ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಕುತೂಹಲ ಕಿರಿದಾಯಿತು. ನನ್ನ ಹಿಂದೆ ಬಂದವರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ತಪೋವನಕ್ಕೆ ಅತಿ ದೂರವಲ್ಲದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಇಳಿಸುವೆನು. ನಾನಾದರೋ ಶಕುಂತಳೆಯ ಅನುರಾಗ ಚೇಷ್ಟೆಯ ದೆಸೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹಿಂದಿರುಗಿಸಲಾರೆನು.

*ಕಂದ|| ಮುಂದಕೆ ಪೋಪುದು ತನುವಿದು |
ಪಿಂದೆಸೆ ಗೊಡುವುದು ಬಳಕೆಗೈದದ ಮನವೇ ||
ನೆಂದಪೆನೊ ಪವನನಿದಿರೊಳ್ |
ತಂದ ಪತಾಕಿಕೆಯ ಚೀರವಸನಮಿದೆಂಬೊಲ್ ||೩೪||

---

* ರಾಗ—ನೀಲಾಂಬರಿ. ತ್ರಿಪುಟ ತಾಳ.

ಕಾಂತೆಯನುಳಿದೆಂತು ಪೋಪೆಂ | ಚಿಂತೆಯ ಸೈಪೆಂ || ಪ || ದಂತಿವಾರ್ತೆಯೊಳಂಜಿತನ್ನದ್ಯ | ಗಂತದಿಂದೀಕ್ಷಿಸುತ ಪ್ರಿಯೆ ಪೋಗೆ | ಬಂದುದೀಬೇಗೆ || ಅನು || ಕೆಳದಿಯರೊಳು ನಿವವಾಂತು | ಅಲ್ಲಲ್ಲಿನಿಂತು ತಳರುತಲಿ ಪಿಂದಿರುಗಿದರಸಿಯು | ವಲಿತಕಂಧರವಾದ ವದನೇಂದು ವೆದೆಯೊಳಿದೆ ನಿಂದು || ೧ || ನಗರೀಗಮನವೆನ್ನ ಬಗೆಗೆ | ಬಾರದೀಗಳಿಗೆ | ಯುಗದ ಪರಿಯಲಿ ತೋರ್ಪುದೆಂದಿಗೆ | ಬೊಗಸೆಗಣ್ಣಿನ ಮುಗುದೆಯನು ನೋಳ್ಪ | ನಿಂನಾರ ಬೇಳ್ಪ || ೨ || ಪೋಗ್ನವದೊಡಲಿದು ಮುಂದೆ | ಹೃದಯವಿದು ಹಿಂದೆ | ಬೇಗೆ ನೋಡುವದಿದಿರುಗಾಳಿಯೊಳ್ ಸಾಗಿಸುವ ಪಳವಿಗೆಯ ಪಟದಂತೆ | ಏಗೈವೆ ಮುಂತೆ || ೩ ||

# ದ್ವಿತೀಯಾಂಕಂ.

(ಬಳಿಕ ದುಃಖಿತನಾದ ವಿದೂಷಕನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು).

ವಿದೂಷಕನು.—*(ನಿಟ್ಟುಸಿರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು) ಅಯ್ಯೋ ದೈವವೆ! ಬೇಟೆಯಲ್ಲೇ ಆಸಕ್ತನಾದ ಈ ರಾಯನ ಸ್ನೇಹದಿಂದ ಕೆಟ್ಟೆನಲ್ಲಾ! ಇದೋ ಹುಲ್ಲೆ! ಇದೋ ಹಂದಿ! ಇದೋ ಹುಲಿ! ಎನ್ನುತ್ತಾ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿಯೂ ಬೇಸಿಗೆಯಿಂದ ದಟ್ಟವಾಗಿ ಮರದ ನೆರಳಿಲ್ಲದ ಅಡವಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿಸಾಕಾಯಿತು! ಉದುರಿದೆಲೆಗಳಿಂದ ಒಗರಾಗಿ ಬೆಚ್ಚಗಿರುವ ಬೆಟ್ಟದ ಜೋಗಿನ ನೀರುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕುಡಿದುದಾಯಿತು. ಇದು ಹೊರತಾಗಿ ಹೊತ್ತುಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆ ಸುಟ್ಟಮಾಂಸವೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವ ಆಹಾರವು ಭುಂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು; ಕುದುರೆಯ ಹಿಂದೋಡಿ ಶರೀರದ ಕೀಲುಗಳೆಲ್ಲಾ ಸಡಿಲಿ ನೋವಿನಿಂದ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿಯೂ ನಾನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಲಗಲಿಲ್ಲ. ಆ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಹರಿಯುವದಕಿಂತ ಮುಂಚೆಯೇ ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸುವ ತೊತ್ತಿನ ಮಕ್ಕಳಾದ ಹಕ್ಕಿಯ ಬೇಟೆಗಾರರ ಕಲಕಲಧ್ವನಿಯಿಂದ ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು; ಇಷ್ಟಾದರೂ ಇನ್ನೂ ಕಷ್ಟತಪ್ಪಲಿಲ್ಲ! ಆದುದರಿಂದ ಕುರುವಿನ ಮೇಲೆ ಬೊಕ್ಕೆಯೆದ್ದಂತಾಯಿತು. ನೆನ್ನೆಯ ದಿವಸ ನಮ್ಮನ್ನು ಹಿಂದೆ ಬಿಟ್ಟು ಹುಲ್ಲೆಯನ್ನು ಅಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಹೊಕ್ಕ ನಮ್ಮ ರಾಯನಿಗೆ ನನ್ನ ದುರದೃಷ್ಟವು ಶಕುಂತಳೆಯೆಂಬವಳನ್ನು ಬೇರೆ ತೋರಿಸಿತು. ಈಗ ನಮ್ಮ ರಾಯನು ಊರಿಗೆ ಹೋಗುವ ಸಮಾಚಾರವನ್ನೇ ಎತ್ತುವದಿಲ್ಲ. ಈಗಲೂ ಆ ಸಂಗತಿಯನ್ನೇ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುವ ನನಗೆ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಹಾಗೆಯೇ ಬೆಳಗಾಯಿತು. ಮಾಡತಕ್ಕದೇನು? ಪ್ರಾತಃಕಾಲದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವ ಆತನನ್ನು ಯಾವಾಗ ಕಂಡೇನು? (ಸ್ವಲ್ಪ ನಡೆದು ನೋಡಿ) ಇದೋ! ಕಾಡುಹೂಗಳನ್ನು ಮುಡಿದು

---

*** ರಾಗ—ಧೀರಶಂಕರಾಭರಣ ನೋಟು. ಆದಿತಾಳ.**

**ವಿದೂಷಕನು—ಹಾಹಾ ಇದೇನಿದು | ಮೋಹವಾದುದು || ಊಹೆ ಗೈಯದರಸನೊಡನೆ | ಸ್ನೇಹವಾಂತುದು || ಪ || ಎಲ್ಲಿನೋಡುವೆ | ಎಲ್ಲಿ ಗೈದುವೆ || ಹುಲ್ಲೆಯೊಡನೆ ಹೋದ ನೃಪನ | ನೆಲ್ಲಿ ಹುಡುಕುವೆ || ೧ || ಹೊತ್ತು ಹೊತ್ತಿಗೆ | ತುತ್ತುಬಾಯಿಗೆ | ಇತ್ತ ಕಾಣೆ ಹತ್ತಿತು ಬಲು | ಪಿತ್ತನೆತ್ತಿಗೆ || ೨ || ಬೇಡಬೇಡವು | ಬೇಟೆಯಾಟವು || ಕಾಡುತಿರುಗಿ ಮೈ | ಬಾಡಿತೆಲ್ಲವು || ೩ ||**

ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿರುವ ಯವನಸ್ತ್ರೀಯರ ಗುಂಪಿಂದ ಪರಿವೃತನಾಗಿ ಈ ಕಡೆಯೇ ನನ್ನ ಮಿತ್ರನು ಬರುವನು. ಆಗಲಿ; ಅಂಗಭಂಗವಿಕಲನಂತೆ ನಿಂದಿರುವೆನು. ಹೀಗಾದರೆತಾನೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಬಹುದು (ಎಂದು ದೊಣ್ಣೆಯನ್ನು ಊರಿಕೊಂಡು ನಿಲ್ಲುವನು).

ಇದು ಪ್ರವೇಶಕವು.

(ಅನಂತರ ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಪರಿವಾರದೊಡನೆ ರಾಜನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು.)

ರಾಜಂ.—ಕಂದ|| ಮುನಿತನಯೆ ಸುಲಭೆಯಲ್ಲಂ |
ಮನಮಾದೊಡೆ ಕಳವಳಿಪುದು ತದ್ಭಾವಾ ಲೋ ||
ಕನದಿಂ ಕಾಮಂ ಸಾರ್ಥಕ |
ನೆನಿಸದೊಡಂ ಮಾಳ್ಪುದಿರ್ವರಾಸೆಯೆ ರತಿಯಂ ||೩೫||

(ನಸುನಕ್ಕು) ಇಷ್ಟಜನದ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರಿಯನ್ನಾಗಿ ಹೀಗೆ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಾಮುಕನು ಹಾಸ್ಯಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುವನು. ಹಾಗೆಯೇ ಸರಿ,

ವೃತ್ತ|| ಬೇರೆಡೆಯಿಟ್ಟ ದಿಟ್ಟಿಯಿನಭೀಕ್ಷಿಸುವಾಕೆಯ ನೇಹನೋಟಮುಂ |
ತೋರನಿತಂಬಭಾರಕಲಸುತ್ತವೆ ಪೋಪಳ ಮಂದಯಾನಮುಂ ||
ಸಾರದಿರೆಂದ ತನ್ನ ಸಖಿಗುತ್ತರವಂ ಮುನಿದಾಕೆಯಿತ್ತುದಂ |
ತೋರಿದುದೆನ್ನದಾಗಹಹ ಕಾಮುಕನೀಕ್ಷಿಪನಲ್ತೆ ನೈಜಮಂ ||೩೬||

ವಿದೂ—(ಮೊದಲಿನಂತೆ ದಂಡವನ್ನು ಊರಿಕೊಂಡು ನಿಂತು) ಎಲೈ ಮಿತ್ರನೆ, ನನ್ನ ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನು ಆಡಿಸಲಾರೆನು. ಆದುದರಿಂದ ಬಾಯಮಾತಿನಿಂದಲೇ ಹರಸುವೆನು; ಜಯಶೀಲನಾಗು.

ರಾಜಂ.—ಏತರಿಂದ ನಿನ್ನ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಈ ವಿಕಾರವುಂಟಾಯಿತು ?

ವಿದೂ.—ಏತರಿಂದಲೆ ? ತಾನೇ ಕಣ್ಣಚುಚ್ಚಿ ಕಣ್ಣೀರು ಏತರಿಂದ ಬಂತೆಂದು ಕೇಳುವೆ ? ಚೆನ್ನಾಯಿತು ! ಚೆನ್ನಾಯಿತು !

ರಾಜಂ.—ನಾನರಿಯೆನು ; ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳು.

ವಿದೂ.—ಎಲೈ ಮಿತ್ರನೆ ನೀರಹಬ್ಬೆಗಿಡ ಬಾಗಿರುವುದು ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೊ ಅಥವಾ ನದಿವೇಗದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೋ ?

ರಾಜಂ.—ಅದು, ನದೀವೇಗದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ.

ವಿದೂ.—ನಾನು ಹೀಗಾದುದೂ, ನಿನ್ನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ.

ರಾಜಂ.—ಅದು ಹೇಗೆ ?

ವಿದೂ.—ಹೀಗೆ:—ನೀನು ರಾಜ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮನುಷ್ಯಸಂಚಾರವಿಲ್ಲದ ಇಂಥಾ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕಾಡುಮನುಷ್ಯನಂತೆ ತಿರುಗುತ್ತಿರುವೆ; ನಿಜವಾಗಿ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ದುಷ್ಟಜಂತುಗಳನ್ನು ಓಡಿಸುವುದರಿಂದ ನನ್ನ ಶರೀರದ ಕೀಲುಗಳೆಲ್ಲಾ ಸಡಿಲಿ ನೋವಾಗಿ ನನ್ನ ಅಂಗಗಳೇ ನನಗೆ ಸ್ವಾಧೀನವಿಲ್ಲದಹಾಗಾಯಿತು ; ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ದಯಮಾಡಿ ಒಂದು ದಿನವಾದರೂ ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವೆನು.

ರಾಜಂ.—(ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು) ಇವನೂ ಹೀಗೆ ಹೇಳುವನು ; ಕಣ್ವಪುತ್ರಿಯನ್ನು ನೆನೆದು ನನಗೂ ಬೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಬೇಸರಪಟ್ಟಿರುವದು.

ಕಂದ|| ಕಣೆದೊಟ್ಟು ಹರಿಣಗಣದೊ |
ಳ್ಮಣಿಯಿಸಲಾರೆಂ ಗುಣಾಂಕ ಚಾಪವನದು ಪೆ ||
ಣ್ಮಣಿಗೆ ಸವಿನೋಟಮಂ ತಾಂ |
ಪ್ರಣಯದಿನೊಡನಿರ್ದು ಕಲಿಸಿದಂತಿರಲರಿದಾಂ || ೩೭ ||

ವಿದೂ.—(ಅರಸನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿ) ನೀನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏನೋ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಆಲೋಚಿಸುವಂತೆ ಕಾಣುವದು; ನಾನು ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಅತ್ತಹಾಗಾಯಿತು !

ರಾಜಂ.—(ನಸುನಕ್ಕು) ಮತ್ತೇನೂ ಅಲ್ಲ; ಮಿತ್ರನ ಮಾತು ಮೀರತಕ್ಕುದಲ್ಲವೆಂದು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದೆನು.

ವಿದೂ.—ಬಹುಕಾಲ ಬದುಕು (ಎಂದು ಹೋಗುವದಕ್ಕೆ ಯತ್ನಿಸುವನು).

ರಾಜಂ.—ಎಲೈ ಮಿತ್ರನೇ ನಿಲ್ಲು, ನನ್ನಮಾತು ಇನ್ನೂ ಮುಗಿಯಲಿಲ್ಲ.

ವಿದೂ.—ಅದೇನು ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಲಿ.

ರಾಜಂ.—ನೀನು ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡು ಅನಾಯಾಸವಾದ ಒಂದು ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಸಹಾಯಕನಾಗಬೇಕು.

ವಿದೂ.— ಏನು, ಕಡುಬು ಮೆಲ್ಲುವದರಲ್ಲೋ ?

ರಾಜಂ.—ನಾನು ಹೇಳುವದರಲ್ಲಿ.

ವಿದೂ.—ಇದೋ ತೆಪ್ಪಗಿರುವೆನು.

ರಾಜಂ.— ಅದು ಯಾರು ಹೊರಗೆ ?

ದ್ವಾರಪಾಲಕ.—(ದ್ವಾರಪಾಲಕ ಬಂದು) ಸ್ವಾಮಿ, ಆಜ್ಞಾಪಿಸಬೇಕು.

ರಾಜಂ.—ಎಲೈ ರೈವತಕನೆ, ಸೇನಾಪತಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ.

ದ್ವಾರಪಾಲಕ.—ಮಹಾರಾಜನಾಜ್ಞೆ (ಎಂದು ಹೋಗಿ ಸೇನಾಪತಿಯೊಡನೆ ಪುನಃ ಬಂದು) ಎಲೈ ಆರ್ಯನೆ, ಇದೋ ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜನು ಆಜ್ಞಾಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಇತ್ತಲೇ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂದಿರುವನು; ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗು.

ಸೇನಾಪತಿ.—(ರಾಜನನ್ನು ನೋಡಿ) ಮೃಗದ ಬೇಟೆಯು ದುಷ್ಟವಾದಾಗ್ಯೂ ನಮ್ಮ ರಾಯನಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯೇ ಆಯಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಸರಿ.

ವೃತ್ತ|| ಸೆಳೆಯುತ್ತಿರ್ಪಂತರಿಂ ಮೌರ್ವಿಯ ಕಠಿಣತೆವೆತ್ತಿರ್ಪ ಪೂರ್ವಾಂಗದಿಂ ಕಂ |
ಗೊಳಿಸುತ್ತುಂ ಸೂರ್ಯನುಗ್ರಾತಪವ ಸಹಿಪ ಮೇಣ್ ಸ್ವೇದಲೇಶಂಗಳಿಂದಂ||
ಕಳೆಯೇನುಂ ಕುಂದದಿರ್ಪ್ಪೀತನ ತನು ಬಡವಾಗಿರ್ದೊಡಂದಾರ್ಢ್ಯದಿಂದಂ|
ಬಳಮಂ ತಾಳ್ದಿರ್ಕುಮುರ್ವೀಧರ ಕಟಕಚರದ್ವನ್ಯದಂತಾವಳಂಬೊಲ್ ||

(ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು) ಸ್ವಾಮಿಗೆ ವಿಜಯವುಂಟಾಗಲಿ. ಈ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ದುಷ್ಟಮೃಗ ಸಂಚಾರವು ನಿರೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದು. ಇನ್ನು ತಡವೇತಕ್ಕೆ ?

ರಾಜಂ.—ಎಲೈ ಸೇನಾಪತಿಯೆ, ಬೇಟೆಯನ್ನು ನಿಂದಿಸುವ ಮಾಢವ್ಯನ ದೆಸೆಯಿಂದ ನನಗೆ ಉತ್ಸಾಹ ಭಂಗವಾಯಿತು.

ಸೇನಾಪತಿ.—(ಮರೆಯಲ್ಲಿ) ಎಲೈ ಮಿತ್ರನೆ, ನೀನು ಪ್ರತಿಕೂಲನಾಗಿಯೇ ಇರು; ನಾನಾದರೋ, ಪ್ರಭುವಿನ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವೆನು. (ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಈ ಮೂಢನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಹರಟಲಿ; ಬೇಟೆಯು ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಮಿಯೇ ದೃಷ್ಟಾಂತವಲ್ಲವೆ ?

ಕಂದ|| ಮೇದಶ್ಛೇದನದಿಂದೆ ಕೃ |
ಶೋದರಮೆಂದೆನಿಸಿ ದೊಡಲಿದುತ್ಸಾಹಕ್ಕಿಂ ||
ಬಾದಪುದು ಬನದ ಮಿಗಗ |
ಳ್ಗಾದಂಜಿಕೆ ಮುಳಿಸಿವೆರಡುಮರಿಯಲ್ಬರ್ಕುಂ ||೩೯||

ಮತ್ತಂ.

ಕಂದ|| ಚಲಮಾದ ಲಕ್ಷ್ಯದೊಳಗಂ |
ಫಲಿಪುದು ಧ್ವನಿಗಳ ಬಾಣ ಮಿಾ ಬೇಟೆಯುಮಂ ||
ನೆಲದೊಳ್ ವ್ಯಸನಮೆನುತ್ತಂ |
ಪಳಿವುದು ಪುಸಿಯಿಂತು ಬಿನದ ಮೇತರಿನಕ್ಕುಂ ||೪೦||

ವಿದೂ—(ಕೋಪದಿಂದ) ಎಲೋ! ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕನೆ! ತೆಗೆ! ನಮ್ಮ ಪ್ರಭು ಬೇಟೆಯಲ್ಲಿ ವಿಮುಖನಾದನು. ನೀನಾದರೋ ಅಡವಿಯಿಂದಡವಿಗೆ ಸುತ್ತುತ್ತಾ ಮನಷ್ಯರ ಮೂಗಿನ ಮಾಂಸದಲ್ಲಿ ಆಶೆಯುಳ್ಳ ಯಾವದಾದರೂ ಒಂದು ಮುದಿ ಕರಡಿಯ ಬಾಯಿಗೆ ಬೀಳುವೆ.

ರಾಜಂ.—ಎಲೈ ಸೌಮ್ಯನಾದ ಸೇನಾಪತಿಯೆ, ಬಹಳ ಮಾತಿನಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು ? ನಾವು ಆಶ್ರಮದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವದರಿಂದ ನೀನು ಹೇಳುವದು ಅಭಿನಂದಿಸತಕ್ಕುದಲ್ಲ. ಈಗಲಾದರೋ—

ವೃತ್ತ|| ಮುಳುಗುಗೆ ಕೋಡುಗುಟ್ಟುತೆ ಜಲಾಶಯಮಧ್ಯದೆ ಕಾಡಕೋಣಗಳ್ |
ನೆಳಲೊಳೆ ಮೆಲ್ಕಮಾಡುಗೆ ಮೃಗಾವಳಿ ಸೇರುತೆ ಸೂಕರಾಳಿ ಪ ||
ಲ್ವಲದೊಳೆ ಮುಸ್ತೆಯಂ ಬಗಿದು ಕೀಳುಗೆ ನೆಮ್ಮದಿವೆತ್ತು ವಿಶ್ರಮಂ |
ದಳೆಗೆ ಮದೀಯಚಾಪ ಮಿದುವುಂ ಶಿಥಿಲೀಕೃತ ರಜ್ಜುಬಂಧನಂ ||೪೧||

ಸೇನಾಪತಿ.—ಪ್ರಭುಗಳ ಇಷ್ಟವಿದ್ದಂತಾಗಲಿ.

ರಾಜಂ.—ಒಳ್ಳೆಯದು; ಮೊದಲು ಬಂದ ಬೇಟೆಗಾರರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ನನ್ನ ಸೈನಿಕರನ್ನೂ ತಪೋವನದ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಾರದಂತೆ ನಿಲ್ಲಿಸು. ಕೇಳು—

ಕಂದ|| ಶಾಂತಿಪ್ರಧಾನಮುನಿಗಳೊ |
ಳಂತರ್ಗತಮಿಪ್ಪುದುರಿಪ ತೇಜಂ ಪರತೇ ||
ಜಂ ತಗುಳ್ದೊಡೆ ಸಲೆತೋರ್ಪರ |
ದಂ ತಾಂ ಸ್ಪರ್ಶಾನುಕೂಲರವಿಕಾಂತಂಬೊಲ್ ||೪೨||

ಸೇನಾಪತಿ.—ಪ್ರಭುವಿನಾಜ್ಞೆಯಂತಾಗಲಿ.

ವಿದೂ.—ಎಲೆ ತೊತ್ತಿನಮಗನೆ, ನಿನ್ನ ಉತ್ಸಾಹಸಮಾಚಾರ ಧ್ವಂಸವಾಯಿತು; ಇನ್ನು ನಡೆ.

(ಸೇನಾಪತಿ ಹೊರಟುಹೋಗುವನು).

ರಾಜಂ.—(ಪರಿಜನವನ್ನು ನೋಡಿ) ನಿಮ್ಮ ಬೇಟೆಯ ವೇಷವನ್ನು ತೆಗೆದುಬಿಡಿ; ಎಲೈ ರೈವತಕನೆ ನೀನು ಕೂಡ ನಿನ್ನ ಕೆಲಸವನ್ನು ನೋಡು.

ಪರಿಜನರು.—ಪ್ರಭುವಿನಾಜ್ಞೆಯಂತೆ (ಎಂದು ಹೊರಟು ಹೋಗುವರು).

ವಿದೂ.—ಎಲೈ ಮಿತ್ರನೆ, ಈಗ ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ನೊಣವೂ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡಿದೆ. ಮರದ ನೆಳಲಿಂದ ಶೀತಲವಾದ ಈ ಶಿಲಾಪೀಠದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊ. ನಾನು ಕೂಡ ಕುಳಿತು ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆನು.

ರಾಜಂ.—ಮುಂದೆ ನಡೆ.

ವಿದೂ.—ದಯಮಾಡಬೇಕು.

(ಇಬ್ಬರೂ ಶಿಲಾಪೀಠದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವರು).

ರಾಜಂ.—ಎಲೈ ಮಾಢವ್ಯನೆ, ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣು ಹುಟ್ಟಿದುದು ನಿಷ್ಫಲವಾಯಿತು; ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನೋಡತಕ್ಕ ವಸ್ತುವನ್ನು ನೀನು ನೋಡಲಿಲ್ಲ.

ವಿದೂ.—ಅಂಥ ವಸ್ತು ನನ್ನ ಇದಿರಿಗೇ ಇರುವುದಲ್ಲವೆ !

ರಾಜಂ.—ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವಸ್ತು ತಮಗೆ ಚನ್ನಾಗಿ ಕಾಣುವುದು; ನಾನಾದರೋ, ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಅಲಂಕಾರಪ್ರಾಯಳಾದ ಆ ಶಕುಂತಳೆಯನ್ನೇ ಕುರಿತು ಕೇಳುವೆನು.

ವಿದೂ.—(ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು) ಒಳ್ಳೆಯದು; ಇವನ ಮಾತಿಗೆ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕೊಡದೆ ಇರುವೆನು. (ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ತಪಸ್ವಿಕನ್ಯೆಯೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕವಳಾಗಿರುವಳೇ ?

ರಾಜಂ.—ಎಲೈ ಮಿತ್ರನೆ, ಗ್ರಾಹ್ಯವಲ್ಲದ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಪುರುಕುಲದರಸರ ಮನಸ್ಸು ಪ್ರವರ್ತಿಸುವದೆ ?

*ಕಂದ|| ಸುರಯುವತಿಭವೆಯೆಲಾ ಮುನಿ |
ವರಕೌಶಿಕ ಪುತ್ರಿ ಮಾತ್ಯ ತೊರೆದೈದಲ್ ಕ ||
ಣ್ವರ ಬಳಿ ಸೇರ್ದಳ್ ಮಾಲತಿ |
ಯರಲೆಕ್ಕದ ಗಿಡದ ಮೇಲೆ ಜಗಳ್ದುರುಳಿದವೋಲ್ ||೪೩||

ವಿದೂ.—(ನಕ್ಕು) ಎಲೈ ಮಿತ್ರನೆ, ಪಿಂಡಖರ್ಜೂರದಲ್ಲಿ ಬೇಸರಪಟ್ಟು ಹುಣಿಸೆಹಣ್ಣನ್ನು ತಿನ್ನಲು ಬಯಸಿದವನಂತೆ ರಾಣಿವಾಸದ ಉತ್ತಮಾಂಗನೆಯರನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ನೀನು ಮುನಿಪುತ್ರಿಯನ್ನು ಬಯಸುವವನಾದೆ !

ರಾಜಂ.—ಆಕೆಯನ್ನು ನೀನು ನೋಡಿದ್ದರೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

---

* **ರಾಗ—ಧನಾಸರಿ.** **ಆದಿತಾಳ.**

**ಸಖನೆ ಕೇಳಾಶಶಿ | ಮುಖಿಯನೇಂ ವರ್ಣಿಪೇಂ ||ಪಲ್ಲ|| ನಿಖಿಲವಧೂಕುಲ | ಶಿಖಾಮಣಿಯನುನಾಂ ||ಅನು|| ಮೊಗಲೊಳಾಮೇನಕೆ | ಯುದರದೊಳಾಕೆ | ಉದಿಸಿದ ಕನ್ಯಕೆ | ಮದನಪತಾಕೆ ||೧|| ಆ ಕೌಶಿಕ ಮುನಿ | ಯಾಕೆಗೆ ಜನಕನು | ಆ ಕಣ್ವನವಳನು | ಸಾಕಿದ ಪಿತನು||೨|| ಅವಳನದೇಪರಿ | ವಿವರಿಪೆನಿರ್ಜರೀ | ಭವೆಯುಲಾ ಸುಂದರಿ | ನವರಸಲಹರಿ ||೩|| ವರನನದಾವನ ದೊರೆಯಿಪನೋ ವಿಧಿ ಅರಿಯೆನಾನಾಕೆಗೆ | ಸರಿಯುನೀಜಗದಿ||೪||**

ವಿದೂ.—ಆದರೆ ನಿನಗೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ವಸ್ತು ರಮಣೀಯವಾದುದೇಸರಿ.

ರಾಜಂ.—ಎಲೈ ಮಿತ್ರನೆ, ಬಹಳ ಮಾತುಗಳಿಂದೇನು ?

*ವೃತ್ತ|| ಪ್ರಾಣಂಬೊಯ್ದನೊ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಮವಳಂ ಸೌಂದರ್ಯಸಾರಂಗಳಿಂ |
ವಾಣೀ ವಲ್ಲಭನೋವೊ ನಿರ್ಮಿಸಿದನೋ ಮೇಣ್ ಚಿತ್ತದಿಂಗೆಯ್ದನೊ ||
ಜಾಣಂ ಬ್ರಹ್ಮನ ಮತ್ತಮಾಕೆಯೊಡಲಂ ನೋಡಲ್ಕದೇನೆಂದಪೆಂ |
ಕ್ಷೋಣೀಭಾಗದೆ ಬೇರೆತೋರ್ಕುಮೆನಗಾಸ್ತ್ರೀರತ್ನ ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಮಂ ||೪೪||

ವಿದೂ.—ಹೀಗಿದ್ದುದೇ ಆದರೆ ಆಕೆ ರೂಪವತಿಯರನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿರಸ್ಕರಿಸತಕ್ಕವಳೆ !

ರಾಜಂ.—ಇದು ಬೇರೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲುಂಟು.

ವೃತ್ತ|| ಎಣಿಸೆ ನಖಂಗಳಿಂದುಡಿಯದಿರ್ದ ಚಿಗುರ್ ಕಡೆದೆಜ್ಜವಿಕ್ಕದೊ |
ಳ್ಮಣಿ ಸವಿನೋಡದಿದ್ದ ನಭಿನವಂ ಮಧು ವಾಸಿಸದಿರ್ದಪೂವು ಧಾ ||
ರಿಣಿಯೊಳಖಂಡ ಪುಣ್ಯಫಲಮಾಕೆಯ ರೂಪನಘಂ ಗಡಾ ಅದ |
ಕ್ಕೆಣೆಯೆನೆ ಭೋಕ್ತೃವಂ ವಿಧಿಯದಾವನನೊಂದಿಪನಾಹ ಕಾಣೆನಾಂ ||

ವಿದೂ.—ಹಾಗಾದರೆ ಆಕೆಯನ್ನು ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಕಾಪಾಡಿಕೊ. ಇಂಗುದೀತೈಲದಿಂದ ಜಿಡ್ಡಾದ ತಲೆಯುಳ್ಳ ಯಾವನಾದರೂ ಒಬ್ಬ ದರಿದ್ರನಾದ ಕಾಡಮನುಷ್ಯನ ಕೈಯ್ಗೆ ಬಿದ್ದಾಳು.

ರಾಜಂ.—ಆಕೆಯಾದರೋ ಪರಾಧೀನೆ—ಅಲ್ಲಿ ಗುರುಜನಗಳೂ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ.

ವಿದೂ.—ಹಾಗಾದರೆ ನಿನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ ಕಟಾಕ್ಷಾನುರಾಗ ಹೇಗಿತ್ತು ?

ರಾಜಂ.—ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ತಪಸ್ವಿಕನ್ಯೆಯರು ಚದುರೆಯರಲ್ಲ; ಆದರೂ

ಕಂದ|| ಬರೆನಾನಿದಿರೊಳ್ ನೋಟವ |
ತಿರುಪುತ್ತಂ ನಗೆಯ ಪರನಿಮಿತ್ತಂಗೈದಾ ||
ತರುಣಿಯ ನಾಣಿಂ ಮದನಂ |
ನೆರೆಮರೆಯೆನಿಸಿಲ್ಲ ಮಂತೆ ಮೆರೆದನುಮಲ್ಲಂ ||೪೬||

---

* ೨೫ ನೆಯ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಡೆ ಇರುವ ಹಾಡನ್ನು ನೋಡಿ.

ವಿದೂ.—ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದ ಮಾತ್ರದಲ್ಲೇ ಆಕೆ ನಿನ್ನ ತೊಡೆಯನ್ನೇರುವಳೆ ?

ರಾಜಂ.—ಸಖಿಯರೊಡನೆ ಹೊರಟಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಹು ಲಜ್ಜೆಯುಳ್ಳವಳಾದಾಗ್ಯೂ ಆಕೆ ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅನುರಾಗವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರಕಟಮಾಡಿದಳು ; ಹೇಗೆಂದರೆ—

ಕಂದ|| ನಡೆಯುತ್ತೊಡನೆ ಕುಶಾಂಕುರ |
ಮಡಿಯೊಳ್ ತಾಗಿದುದೆನುತ್ತೆ ನಿಂದಳ್ ಮೇಣ್ ಪೂ ||
ಗಿಡದೊಳ್ ಸಿಲ್ಕಿದೊಡಂ ನಾ |
ರುಡೆಯಂ ಬಿಡಿಸುತ್ತೆ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದಳೆನ್ನಂ ||೪೭||

ವಿದೂ.—ಹಾಗಾದರೆನ್ನೇನು ? ಬುತ್ತಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟು ; ಈಗ ನಿನಗೆ ತಪೋವನವೂ ಉಪವನವಾಯಿತೆಂದೂಹಿಸುವೆನು.

ರಾಜಂ.—ಎಲೈ ಮಿತ್ರನೆ, ನಾನಿಲ್ಲಿರುವದನ್ನು ಕೆಲವರು ತಪಸ್ವಿಗಳು ಬಲ್ಲರು; ಯೋಚಿಸು; ಯಾವನೆವದಿಂದ ಪುನಃ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣ ?

ವಿದೂ.—ನಿನಗೆ ಬೇರೆ ನೆವವೇತಕ್ಕೆ ? ನೀನು ಅರಸಲ್ಲವೆ ?

ರಾಜಂ.—ಆದರೇನು ?

ವಿದೂ.—ತೃಣಧಾನ್ಯದ ಆರನೆಯ ಭಾಗವನ್ನು ನಮಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಹೋಗುವುದು.

ರಾಜಂ.—ಎಲೈ ಮೂರ್ಖನೆ, ಕೇಳು; ಈ ತಪಸ್ವಿಗಳು ಮತ್ತೊಂದು ವಿಧವಾದ ಭಾಗವನ್ನು ನಮಗೆ ಕೊಡುವರು; ರತ್ನರಾಶಿಯನ್ನಾದರೂ ಬಿಟ್ಟು ಅದನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸತಕ್ಕುದಾಗಿದೆ; ನೋಡು—

ಕಂದ|| ಜನಪರ್ಗೆ ನಿಖಿಲವರ್ಣದ |
ಜನಗಳ್ ಕುಡುತಿರ್ಪರ್ ಷಷ್ಠಭಾಗಮದಳಿಗುಂ |
ಮುನಿಗಳ್ ಕುಂದದ ತಪದಾ |
ರನೆಯಂಶವನೆಮಗೆ ಸಖನೆ ಕೊಟ್ಟಪರಲ್ತೇ ||೪೮||

ತೆರೆಯಲ್ಲಿ.—ಆಹಾ ! ನಮ್ಮ ಕಾರ್ಯವು ಸಿದ್ಧಿಸಿತು.

ರಾಜಂ.—(ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು) ಓಹೋ ! ಗಂಭೀರವಾಗಿಯೂ ಸೌಮ್ಯವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಈ ಧ್ವನಿಯು ಮುನಿಗಳದಾಗಿರುವದು !

(ದ್ವಾರಪಾಲಕ ಬಂದು)

ದ್ವಾರಪಾಲಕ.—ಸ್ವಾಮಿಗೆ ವಿಜಯವಾಗಲಿ! ಇದೋ, ಇಬ್ಬರು ಋಷಿ ಕುಮಾರಕರು ಬಾಗಿಲ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಿರುವರು.

ರಾಜಂ.—ಹಾಗಾದರೆ ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ.

ದ್ವಾರಪಾ.—ಸ್ವಾಮಿ, ಕರೆತರುವೆನು; (ಎಂದು ಹೋಗಿ ಋಷಿ ಕುಮಾರ ಕರೊಡನೆ ಬಂದು) ಪೂಜ್ಯರು ಹೀಗೆ ದಯಮಾಡಬೇಕು.

(ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಅರಸನನ್ನು ನೋಡಿ)

ಮೊದಲನೆಯವನು.—ಆಹಾ! ಈತನ ಶರೀರವು ತೇಜೋಮಯವಾದಾಗ್ಯೂ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನುಂಟುಮಾಡತಕ್ಕುದಾಗಿರುವದು. ಋಷಿಕಲ್ಪನಾದ ಈ ರಾಜನಲ್ಲಿ ಇದು ಯುಕ್ತವೇ. ಏತಕ್ಕೆಂದರೆ—

ವೃತ್ತ|| ಪರಿಕಿಸೆ ಸರ್ವಭೋಗ್ಯಮೆನಿಪಾಶ್ರಮದೊಳ್ ನೆಲಸಿರ್ಪನುರ್ವಿಯಂ|
ಪೊರೆವ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದೆ ತಪಮಂ ತವೆಪೆರ್ಚಿಸಪನೆಂದುಮೀತನುಂ||
ಕರಣಜಯಿತ್ವಮಂ ಧರಿಸಿದಂತರಿನೀತನನಂತರಿಕ್ಷದೊಳ್ |
ಕರಗಳನೆತ್ತಿ ರಾಜಋಷಿಯೆಂದುರೆ ಕೀರ್ತಿಪರಲ್ತೆ ಚಾರಣರ್ ||೪೯||

ಎರಡನೆಯವನು.—ಎಲೈ ಗೌತಮನೆ, ಈತನು ಇಂದ್ರಸಖನಾದ ಆ ದುಷ್ಯಂತ ಮಹಾರಾಜನು.

ಮೊದಲನೆಯವನು.—ಹೌದು.

ಎರಡನೆಯವನು.—ಆದುದರಿಂದಲೇ-

ವೃತ|| ಪುರಪರಿಘಾಯತಾತ್ಮಭುಜನಾದಿವನೊರ್ವನೆ ಸಾಗರಂಗಳಿಂ |
ಕರಿದೆನಿಸಿರ್ದ್ದ ಸೀಮೆದಳೆದೀನೆಲನೆಲ್ಲಮನಾಳ್ವನೆಂಬುದ ||
ಚ್ಚರಿಯೆ ಸಮೌರ್ವಿಯಾದಿವನ ಬಿಲ್ಲೊಳಮಿಂದ್ರನ ವಜ್ರದಲ್ಲಿಯುಂ |
ಸುರರಮಣೀಜನಂಗಳಭಿಕಾಂಕ್ಷಿಸುವರ್ ಜಯಮಂ ರಣಂಗಳೊಳ್||೫೦||

(ಇಬ್ಬರೂ ರಾಜನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು) ಎಲೈ ರಾಯನೆ, ಜಯಶೀಲನಾಗು.

ರಾಜಂ.—(ಪೀಠದಿಂದೆದ್ದು) ಪೂಜ್ಯರಾದ ನಿಮಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುವೆನು.

ಇಬ್ಬರೂ—ಎಲೈ ಮಹಾರಾಜನೆ, ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ! (ಎಂದು ಫಲ ಗಳನ್ನು ಕೊಡುವರು).

ರಾಜಂ.—(ನಮಸ್ಕಾರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಫಲಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು) ಪೂಜ್ಯರೆ, ತಮ್ಮಾಜ್ಞೆಯೇನು? ಕರುಣಿಸಬೇಕು.

ಇಬ್ಬರೂ.—ಎಲೈ ಮಹಾರಾಜನೆ, ನೀನಿಲ್ಲಿರುವದನ್ನು ತಿಳಿದುದರಿಂದ ಆಶ್ರಮವಾಸಿಗಳು ಹೀಗೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವರು:—

ರಾಜಂ.—ಏನೆಂದಾಜ್ಞಾಪಿಸುವರು ?

ಇಬ್ಬರೂ.—ಪೂಜ್ಯರಾದ ಕಣ್ವರು ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿಲ್ಲದಕಾರಣ ರಾಕ್ಷಸರು ನಮ್ಮ ಯಾಗಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನವನ್ನಾಚರಿಸುವರು; ಆದುದರಿಂದ ಕೆಲವು ರಾತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾರಥಿಯೊಡನೆಕೂಡಿ ನೀನು ಆಯುಧಪಾಣಿಯಾಗಿ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಸನಾಥವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು.

ರಾಜಂ.—ಅನುಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟೆನು.

ವಿದೂ.—(ಮರೆಯಲ್ಲಿ) ಈ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಈಗ ನಿನಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಯಿತು.

ರಾಜಂ.—ಎಲೈ ರೈವತಕನೆ ಧನುರ್ಬಾಣಗಳೊಡನೆ ರಥವನ್ನು ತರುವಂತೆ ನಾನು ಹೇಳಿದನೆಂದು ಸಾರಥಿಗೆ ಹೇಳು.

ದೌವಾರಿಕನು.—ಮಹಾರಾಜನ ಅಪ್ಪಣೆಯಾದಂತೆ(ಎಂದು ಹೋಗುವನು).

ಋಷಿಕುಮಾರರಿಬ್ಬರೂ.—(ಸಂತೋಷಯುಕ್ತರಾಗಿ)

ಕಂದ|| ಚಿತ್ರಮಿದೇಂ ಪೂರ್ವಿಕರ ಚ |
ರಿತ್ರಂಗಳನನುಕರಿಸಿದ ನಿನಗಿದು ಸಹಜಂ ||
ಧಾತ್ರಿಯೊಳಾಪನ್ನಾಭಯ |
ಸತ್ರದೆ ಧೃತದೀಕ್ಷರಲ್ತೆ ಪುರುಕುಲದರಸರ್ ||೫೧||.

ರಾಜಂ.—ತಾವು ಮೊದಲು ದಯಮಾಡಬೇಕು; ನಾನೂ ಸಂಗಡಲೇ ಬಂದೆನೆಂದು ಭಾವಿಸಿ.

ಇಬ್ಬರು.—ಎಲೈ ರಾಯನೆ, ಜಯಶೀಲನಾಗು ! (ಎಂದು ಹರಸಿ ಹೋಗುವರು.)

ರಾಜಂ.—ಎಲೈಮಾಢವ್ಯನೆ, ನಿನಗೆ ಶಕುಂತಳೆಯನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ಕುತೂಹಲವುಂಟೊ ?

ವಿದೂ.—ಮೊದಲು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಆ ಕುತೂಹಲ ತುಂಬಿತುಳುಕುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗ ರಾಕ್ಷಸರ ಸಮಾಚಾರದಿಂದ ಬಿಂದು ಮಾತ್ರವೂ ಉಳಿಯದಂತಾಯಿತು.

ರಾಜಂ.—ಅಂಜಬೇಡ, ನೀನು ನನ್ನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವೆಯಲ್ಲವೆ ?

ವಿದೂ.—ನಾನು ರಾಕ್ಷಸರ ದೆಸೆಯಿಂದ ಬದುಕಿಸಲ್ಪಟ್ಟೆನು.

(ದೌವಾರಿಕನು ಬಂದು)

ದೌವಾರಿಕನು.—ಸನ್ನದ್ಧವಾದ ರಥವು ಸ್ವಾಮಿಯ ಜಯಪ್ರಯಾಣವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವದು; ಇದಲ್ಲದೆ ದೇವಿಯರಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಕರಭಕನು ಈಗತಾನೇ ಬಂದಿರುವನು

ರಾಜಂ.—(ವಿಶ್ವಾಸಯುಕ್ತನಾಗಿ) ಮಾತೃಶ್ರೀಯವರು ಕಳುಹಿಸಿರುವರೆ!

ದೌವಾ.—ಹೌದು.

ರಾಜಂ.—ಹಾಗಾದರೆ ಬೇಗ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ.

ದೌವಾ —ಅಪ್ಪಣೆ (ಎಂದು ಹೋಗಿ ಕರಭಕನೊಡನೆ ಬಂದು) ಇದೋ ಸ್ವಾಮಿಯು; ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗು.

ಕರಭಕಂ.—(ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು) ಸ್ವಾಮಿಗೆ ವಿಜಯವಾಗಲಿ! ಬರುವ ನಾಲ್ಕನೆಯ ದಿವಸದಲ್ಲಿ ಪುತ್ರಪಿಂಡಪಾಲನವೆಂಬ ಉಪವಾಸವ್ರತವು ನಡೆಯುವದು; ಆ ವ್ರತಕ್ಕೆ ದೀರ್ಘಾಯುವಾದ ನೀವು ಬಳಿಸೇರಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಆದರಿಸಬೇಕೆಂದು ದೇವಿಯರು ಆಜ್ಞಾಪಿಸುವರು.

ರಾಜಂ.—ಈ ಕಡೆ ತಪಸ್ವಿಗಳ ಕಾರ್ಯ, ಆ ಕಡೆ ಗುರುಜನಾಜ್ಞೆ; ಎರಡೂ ಮೀರತಕ್ಕುದಲ್ಲ; ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು?

ವಿದೂ.—ತ್ರಿಶಂಕುವಿನಂತೆ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕು!

ರಾಜಂ.—ನಿಜವಾಗಿ ವ್ಯಾಕುಲನಾಗಿರುವೆನು.

ಕಂದ|| ಹೃದಯವಿದಿರ್ತೆರನಾಯ್ತೆನ |
ಗೊದವಿದ ಕಾರ್ಯಗಳ ಭಿನ್ನದೇಶತೆಯಿಂದಂ ||
ಇದಿರೊಳ್ಸಂಗಡಿಸಿದ ಶೈ |
ಲದೆ ತಾಗಿದ ಪೊಳೆಯ ಪೊನಲ ಮಾಳ್ಕೆಯಿನೀಗಳ್ || ೫೨ ||

(ಆಲೋಚಿಸಿ) ಎಲೈ ಮಿತ್ರನೆ, ಮಾತೃಶ್ರೀಯವರಿಗೆ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಪುತ್ರವಾತ್ಸಲ್ಯವಿರುವದು; ಆದುದರಿಂದ ಪೂಜ್ಯನಾದ ನೀನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಿ ತಪಸ್ವಿಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನನಗಿರುವ ತತ್ಪರತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಅವರ ಪುತ್ರಕೃತ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸತಕ್ಕವನಾಗು.

ವಿದೂ.—ನನ್ನನ್ನು ರಾಕ್ಷಸರಿಗೆ ಭಯಪಡತಕ್ಕವನೆಂದು ಭಾವಿಸುವದಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ?

ರಾಜಂ.—ಎಲೈ ಮಹಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆ, ನಿನ್ನಲ್ಲಿದು ಹೇಗೆ ಭಾವಿಸುವದಕ್ಕಾದೀತು?

ವಿದೂ.—ಹಾಗಾದರೆ, ರಾಜ ಸಹೋದರನು ಹೇಗೆ ಹೋಗತಕ್ಕದ್ದೋ ಹಾಗೆ ಹೋಗುವೆನು.

ರಾಜಂ.—ಆಗಲಿ; ತಪೋವನಕ್ಕೆ ಭಾಧೆಯುಂಟಾಗಬಾರದೆಂದು ನನ್ನ ಅನುಚರರನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಿನ್ನೊಡನೆ ಕಳುಹಿಸುವೆನು.

ವಿದೂ.—ಹಾಗಾದರೆ ಈಗ ನಾನು ಯುವರಾಜನಾದೆನು.

ರಾಜಂ.—(ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು) ಈ ವಟು ಚಪಲನು; ನನ್ನ ಅಭಿಲಾಷೆಯನ್ನು ರಾಣಿವಾಸದ ಜನಕ್ಕೆ ಒಂದುವೇಳೆ ಹೇಳಾನು ! ಒಳ್ಳೆಯದು, ಇವನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳುವೆನು:—(ವಿದೂಷಕನ ಕೈಯ್ಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು) (ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಎಲೈ ಮಿತ್ರನೆ, ಋಷಿಗಳ ಗೌರವದಿಂದ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗುವೆನು; ತಪಸ್ವಿಕನ್ಯೆಯಾದ ಶಕುಂತಳೆಯಲ್ಲಿ ನಿಜವಾಗಿ ನನಗೆ ಅನುರಾಗವಿಲ್ಲ;

ಕಂದ|| ಹರಿಣಂಗಳೊಡನೆ ಕಾಮನ |
ಪರಿಯರಿಯದೆ ಬಳೆದಳೆಲ್ಲಿ ನಾವೆಲ್ಲಿ ಕರಂ ||
ಪರಿಹಾಸಕುಸಿರ್ದುದಂ ನೀಂ |
ಪರಮಾರ್ಥಮಿದೆಂದು ಬಗೆಯಬೇಡೈ ಮಿತ್ರಾ ||

ವಿದೂ.—ಹೌದು ! ಹೌದು !

(ಎಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಹೊರಟುಹೋಗುವರು.)

# ತೃತೀಯಾಂಕಂ.

(ಅನಂತರ ಯಜಮಾನ ಶಿಷ್ಯನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ದರ್ಭೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬರುವನು.)

ಶಿಷ್ಯ.—ಆಹ! ಮಹಾನುಭಾವನಲ್ಲವೆ ದುಷ್ಯಂತಮಹಾರಾಜನು! ಆತನು ನಮ್ಮಾಶ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೇ, ನಮ್ಮ ಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲಾ ನಿರ್ವಿಘ್ನಗಳಾದವು.

ಕಂದ|| ಆನರನಾಥನ ಶರಸಂ |
ಧಾನದೊಳೇಂ ಕಥೆಯೊ ಚಾಪಹುಂಕಾರನಿಭ ||
ಜ್ಯಾನಾದಮಾತ್ರದಿಂದವ |
ನೇನೆಂಬೇಂ ವಿಘ್ನವೆಲ್ಲವಂ ಪರಿಹರಿಕುಂ ||೫೪||

ವೇದೀಸಂಸ್ತರಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಈ ದರ್ಭೆಗಳನ್ನು, ಋತ್ವಿಜರಿಗೋಸ್ಕರ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಕೊಡುವೆನು. (ಎಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ನಡೆದು, ಆಕಾಶವನ್ನು ನೋಡಿ) ಪ್ರಿಯಂವದೆ, ಈ ಲಾಮಂಚದ ಅನುಲೇಪನವನ್ನೂ, ದಂಟುಗಳೊಡನೆ ಕೂಡಿದ ತಾವರೆಯೆಲೆಗಳನ್ನೂ, ಯಾರಿಗೋಸ್ಕರ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವೆ? (ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು) ಏನುಹೇಳುವೆ? ಶಕುಂತಳೆ, ಬಿಸಲಿನಬೇಗೆಯಿಂದ ಬಹಳವಾಗಿ ಬಳಲಿರುವಳು; ಆಕೆಯ ಶರೀರಸಂತಾಪವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವದಕ್ಕೆಂದೊ? ಹಾಗಾದರೆ ಎಚ್ಚರದಿಂದ ಉಪಚರಿಸು; ಆಕೆಯಾದರೋ, ಪೂಜ್ಯರಾದ ಕುಲಪತಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಣಪ್ರಾಯಳು; ನಾನು ಕೂಡ ಶಕುಂತಳೆಗೋಸ್ಕರ ಯಾಗಸಂಬಂಧಿಯಾದ ಶಾಂತ್ಯುದಕವನ್ನು ಗೌತಮಿಯ ಕರದಲ್ಲಿ ಕಳುಹಿಸಿ ಕೊಡುವೆನು (ಎಂದು ಹೊರಟುಹೋಗುವನು).

ಇದು ಶುದ್ಧ ವಿಷ್ಕಂಭ.

(ಅನಂತರ ವಿರಹಾವಸ್ಥೆಯುಳ್ಳ ರಾಜನು ಬರುವನು.)

ರಾಜಂ—ಕಂದ|| ತಿಳಿವೆಂ ಮುನಿಶಕ್ತಿಯನಾ |
ಯೆಳೆಯಳ್ ಪರವತಿಯೆನಿಪ್ಪುದುಮನಾದೊಡಮಾಂ ||
ಸೆಳೆಯಲ್ಕಾರೆಂ ವಲಮಾ |
ನಳಿನಾಂಬಕಿಯತ್ತಣಿಂದಮೆನ್ನೀಮನಮಂ || ೫೫ ||

(ಮದನ ಬಾಧೆಯನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸಿ) ಎಲೈ ಪೂಜ್ಯನಾದ ಪುಷ್ಪಾಯುಧನೇ, ನಿನ್ನನ್ನೂ ಚಂದ್ರನನ್ನೂ ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯರೆಂದು ಭಾವಿಸುವ ಕಾಮಿಜನರನ್ನು ನಿವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಂಚಿಸುವಿರಿ ! ಏತಕ್ಕೆಂದರೆ—

*ವೃತ್ತ|| ನಿನ್ನಯ ಪುಷ್ಪಬಾಣತೆಯುಮಿಂದುವ ಶೀತಕರತ್ವಮುಂ ದಲೆ ||
ನ್ನನ್ನರೊಳಾರಯಲ್ಕನೃತಮೆಂದೆನೆ ತೋರ್ಪುದದೇತಕೆಂದೊಡೀ ||
ಜೊನ್ನೊಡಲಂ ನಿಮರ್ಚಿದಪನಗ್ನಿಯ ತಣ್ಗದಿರಿಂದಮೋಹೊ ನೀ|
ನುನ್ನನೆಗೋಲ್ಗಳಂ ಸಿಡಿಲ್ಗೆ ಸಾಟಿಯನಾಗಿಪೆ ಪಂಚಸಾಯಕಾ || ೫೬ ||

(ವ್ಯಸನದೊಡನೆ ಕೂಡಿ, ಸ್ವಲ್ಪ ನಡೆದು) ಯಾಗಕರ್ಮ ಮುಗಿಯಲು, ಋತ್ವಿಜರಿಂದ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ನಾನು ಕಾಂತೆಯ ವಿರಹದಿಂದ ಕಳವಳಪಡುವ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ವಿನೋದಪಡಿಸಲಿ ! (ಎಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರನ್ನುಬಿಟ್ಟು) ಪ್ರಿಯೆಯಾದ ಶಕುಂತಳೆಯನ್ನು ಕಾಣದೆ ನಾನು ಬದುಕುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ ! ಒಳ್ಳೆಯದು, ಆಕೆಯನ್ನು ಹುಡುಕುವೆನು. (ಸೂರ್ಯನನ್ನು ನೋಡಿ) ಈ ಮಧ್ಯಾಹ್ನಸಮಯವನ್ನು ಶಕುಂತಳೆ ಲತಾಗೃಹಗಳಿಂದ ಮನೋಹರವಾದ ಮಾಲಿನೀತೀರದಲ್ಲಿ ಸಖಿಯರೊಡನೆ ಸೇರಿ ಕಳೆಯುತ್ತಿರಬಹುದು; ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವೆನು. (ಎಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ನಡೆದು ನೋಡಿ) ಶೋಭನಾಂಗಿಯಾದ ಆ ಶಕುಂತಳೆ ಎಳದಾದ ಈ ಸಾಲುಮರಗಳ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಈಗತಾನೆ ಹೋಗಿರುವಳೆಂದು ಊಹಿಸಿವೆನು. ಏತಕ್ಕೆಂದರೆ—

---

*ಕಂದ|| ಕುಸುಮಶರನೆಂದು ನಿನಗಾರ್ |
ಪೆಸರಿಟ್ಟರೊ ಕಾಣೆನಕಟ ಸುಮಬಾಣಮುಮಂ ||
ಪೊಸತನೆ ಸಿಡಿಲ್ಗೆ ಸಾಟಿಯ |
ನೆಸಗುತೆ ಸುಡುತಿರ್ಪೆಯೆಂತುಸಹಿಪೆಂ ಕಂತೂ ||

ಕಂದ|| ಜಗಕೆಲ್ಲ ತಂಪನೆಸಗುವ |
ಮೃಗಲಾಂಛನನಕಟ ತನ್ನ ಹಿಮರಶ್ಮಿಗಳಿಂ ||
ಮಿಗೆ ಕಿಡಿಯನುಗುಳುತಂ ಪ್ರಿಯೆ |
ಯಗಲಿಕೆಯಾಂತೆನ್ನ ಸುಡುವನೇಗೈದಪೆನಾಂ ||

**ರಾಗ—ತೋಡಿ.** **ಆದಿತಾಳ.**

ನಿಂದಿಪುದೇತಕೆ ಕಂದರ್ಪ ನಿನ್ನನಾಂ ||ಪ|| ಹರಕೋಪ ಶಿಖಿ ನಿನ್ನೊ | ಳುರಿವುದೀಗಳುಮಲ್ಲ | ದಿರೆ ಭೂತಿಶೇಷನಾ | ದರು ತೀಕ್ಷ್ಣನಹೆ ಯೆಂತು ||೧|| ಆ ಶಶಿಮುಖಿಯನು | ದ್ವೇಶಿಸಿ ಹೊಡೆವೆಯೆಂ | ಬಾಶಯದಿಂ ದಲಾ | ಕ್ರೋಶವಿಲ್ಲೆನಗಿನ್ನು ||೨|| ಬರಿದೆನ್ನ ಹಂಬಲಿಂ | ನೆರೆಬಳೆದೆನ್ನೊಳೆ | ಶರಗಳ ಬಿಡುವದು | ಸ್ಮರ ನಿನಗುಚಿತವೆ ||೩||

ಕಂದ|| ಪೂಗೊಯ್ದು ಸರಸಿಜಾನನೆ |
ಪೋಗಲ್ ನೆರೆಮುಗಿದುದಿಲ್ಲ ಬಂಧನಕೋಶಂ ||
ಕೈಗಳಿನುಡಿದೀ ತಳಿರ್ಗಳ |
ಪೂಗಂ ಪಾಲಿಡಿದು ನಾಡೆ ಕಾಣಿಪುದಿನ್ನುಂ ||೫೮||

(ಸ್ವಲ್ಪ ನಡೆದು ಸ್ಪರ್ಶಸುಖವನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸಿ)

ಆಹ ! ತಂಪಾದ ಗಾಳಿಯಿಂದ, ಈ ಪ್ರದೇಶವು ಮನೋಹರವಾಗಿರುವದು.

ಕಂದ|| ಮಾಲಿನಿಯ ತೆರೆಯ ತುಂತುರ |
ತಾಳುತ್ತುಂ ಬರ್ಪ್ಪ ಪದ್ಮ ಸುರಭಿಸಮೀರಂ ||
ಆಲಿಂಗಿಸೆ ಯೋಗ್ಯಂ ಸ್ಮರ |
ಕಾಲಾನಲತಪ್ತಮೆನಿಸಿದೆನ್ನಂಗಗಳಿಂ ||೫೯||

(ಸ್ವಲ್ಪ ನಡೆದು ನೋಡಿ) ನಿಜವಾಗಿ ಈ ನೀರುಹಬ್ಬೆ ಬಳ್ಳಿಯನ್ನು ಹೊದಿಸಿರುವ ಲತಾಮಂಟಪದಲ್ಲಿ, ಶಕುಂತಳೆ ಇರಬಹುದು ; ಹಾಗೆಯೇ ಸರಿ.

ಕಂದ|| ಮುಂಗಡೆಯುಬ್ಬಾಗಿ ನಿತಂ|
ಬಂಗಳ ಗೌರವದೆ ಪಿಂತೆ ತಗ್ಗಾಗಿ ಕರಂ ||
ಕಂಗೊಳಿಪುದು ಪೊಸಪಜ್ಜೆ ಕು |
ರಂಗಾಕ್ಷಿಯ ಬಿಳಿಯ ಮಳಲ ಬಾಗಿಲೊಳಿದರಾ ||೬೦||

ಆಗಲಿ, ಈ ಮರದ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನೋಡುವೆನು (ಎಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ನಡೆದು ಮರೆಯಾಗಿ ನಿಂತು ನೋಡಿ) *ಆಹ ! ನೇತ್ರಾನಂದವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆನು. ಇದೋ ನನ್ನ ಮನೋರಥಕ್ಕೆ ಪ್ರಿಯತಮೆಯಾದ ಶಕುಂತಳೆಯು, ಕುಸುಮಾಸ್ತರಣದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಶಿಲಾಫಲಕದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿ, ಸಖಿಯರಿಂದ ಸಂತೈಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವಳು. ಒಳ್ಳೆಯದು ; ಇವರ ಸ್ವೇಚ್ಛಾಲಾಪಗಳನ್ನು ಕೇಳುವೆನು (ಎಂದು ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಿರುವನು).

(ಅನಂತರ ಪೂರ್ವೋಕ್ತವ್ಯಾಪಾರವುಳ್ಳ ಶಕುಂತಳೆ ಸಖಿಯರೊಡನೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವಳು.)

---

* ರಾಗ—ಬೇಹಾಗ್. ರೂಪಕತಾಳ.

ಕಂಡೆನೆನ್ನ ಕಾಮಿತಾರ್ಥ ಕಲ್ಪವಲ್ಲಿಯಾ | ಸ್ತ್ರೀಮಂಡಲಮಣಿಯಾ ||ಪ|| ಪಾಸಿದ ಪೂ | ವಾಸಿನೊಳು ಸ್ಮ | ರಾಸಿಯಂದದಿ | ಮಲಗಿಹಳೀ ಮುದದಿ ||೧|| ಬಳಸಿ ಚಿತ್ತವೆಳಸಿದಂತೆ | ಕೆಳದಿಯರ್ಕಳು | ಬಳಿಯೊಳು ಸೇವಿಪರು ||೨|| ಕೇಳುತಿರ್ಪ್ಪೆನಿಲ್ಲಿ ಮುದದಿ | ಪೇಳುವಿವರ್ಗಳ | ಸ್ವೇ | ಚ್ಛಾಲಾಪಗಳ ||೩||

ಸಖಿಯರು.—(ಬೀಸುತ್ತ ಸ್ನೇಹದಿಂದ ಕೂಡಿ) ಎಲೆ ಸಖಿ ಶಕುಂತಳೆ, ತಾವರೆಯೆಲೆಯ ಗಾಳಿಯು ನಿನಗೆ ಹಿತವಾಗಿರುವದೆ ?

ಶಕುಂ.—ಎಲೌ ಸಖಿಯರೆ, ತಾವರೆಯೆಲೆಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಏತಕ್ಕೆ ಬೀಸುವಿರಿ ?

(ಸಖಿಯರು ದುಃಖವನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸಿ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡುವರು.)

ರಾಜಂ.—ಅಯ್ಯೋ ! ಶಕುಂತಳೆ ಬಹಳ ಬಳಲಿರುವಂತೆ ಕಾಣುವಳು, (ಆಲೋಚಿಸಿ) ಇದೇನು ? ಆತಪದೋಷವಾಗಿರಬಹುದೆ ? ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಇದ್ದೀತೆ ? (ಅಭಿಲಾಷೆಯಿಂದ ನೋಡಿ) ಅಥವಾ ಸಂಶಯವೇತಕ್ಕೆ ?

ವೃತ್ತ|| ಕರವಿಸ್ರಂಸಿಮೃಣಾಳಕಂಕಣದೆ ವಕ್ಷೋಜಾರ್ಪಿತೋಶೀರದಿಂ |
ಬೆರೆದೀ ಮತ್ಪ್ರಿಯೆಯಂಗಮಿಂತುಮಳಲಾಂತುಂ ನೋಡೆಕಣ್ಗೊಪ್ಪುಗುಂ ||
ಪರಿತಾಪಂ ಸಮಮಾದೊಡಂ ಮನಸಿಜಗ್ರೀಷ್ಮಪ್ರಸಾರಂಗಳೊಳ್ |
ತರುಣೀ ಸಂಕುಲದೊಳ್ನಿದಾಘಪರಿತಾಪಂ ರಮ್ಯಮಲ್ತೀತೆರಂ ||೬೧||

ಪ್ರಿಯಂ.—(ಶಕುಂತಳೆಗೆ ಮರೆಯಾಗಿ) ಎಲೆ ಅನಸೂಯೆ, ಆ ರಾಜಋಷಿಯನ್ನು ನೋಡಿದುದು ಮೊದಲಾಗಿ ಶಕುಂತಳೆ ಪರ್ಯುತ್ಸುಕಳಾಗಿರುವಂತಿದೆ. ಈಕೆಯ ಆತಂಕಕ್ಕೆ ಆತನೇ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿರಬಹುದೋ ಏನೋ ?

ಅನ.—ಎಲೆ ಸಖಿ, ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೂ ಹೀಗೆ ತೋರುವುದು. ಒಳ್ಳೆಯದು; ಇವಳನ್ನು ಕೇಳುವೆನು. (ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಸಖಿ ಶಕುಂತಳೆ, ಒಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ನಿನ್ನನ್ನು ಕೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ನಿನ್ನ ಸಂತಾಪವಾದರೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವದು.

ಶಕುಂ.—(ಮಲಗಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಅರ್ಧ ಎದ್ದು) ಎಲೆ ಸಖಿ, ಏನನ್ನು ಕೇಳಲಿಚ್ಛೈಸುವೆ ?

ಅನ.—ಎಲೆ ಸಖಿ, ಮನ್ಮಥ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನಾದರೊ ನಾವು ಅರಿತವರೇ ಅಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಇತಿಹಾಸಗಳಲ್ಲಿ, ಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಅನುರಕ್ತೆಯರಾದವರ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಿಬಲ್ಲೆವು. ನಿನ್ನ ಅವಸ್ಥೆಯೂ ಹಾಗೆಯೇ ಇರುವದು. ಹೇಳು, ನಿನ್ನ ಸಂತಾಪಕ್ಕೆ ನಿಮಿತ್ತವೇನು ? ತಾಪಕ್ಕೆ ನಿಮಿತ್ತವನ್ನು ನಿಜವಾಗಿ ತಿಳಿಯದೆ ಪರಿಹರಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಕೂಡದಷ್ಟೆ ?

ರಾಜಂ.—ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ವಿಚಾರವು ಅನಸೂಯೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಭವಿಸಿತು.

ಶಕುಂ.—(ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು) ನನ್ನ ಅಭಿಲಾಷೆಯಾದರೋ ಬಲೀಯವಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಇವರಿಗೂ ತಿಳಿಸಲಾರೆನು.

ಪ್ರಿಯಂ.—ಸಖಿ ಶಕುಂತಳೆ, ಈಕೆ ಚನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಿದಳು. ಏತಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಆತಂಕವನ್ನು ನೀನೇ ಉಪೇಕ್ಷಿಸುವೆ? ದಿನೇದಿನೇ ಬಡವಾಗುತ್ತಿರುವೆ; ಆದರೂ ನಿನ್ನ ಶರೀರದ ಕಾಂತಿ ಕುಂದದಿರುವದು.

ರಾಜಂ.—ಪ್ರಿಯಂವದೆ ಹೇಳಿದುದು ನಿಜ; ಹಾಗೆಯೇ ಸರಿ.

ವೃತ್ತ|| ಇಳಿದತ್ತಂಸಂ ಕಪೋಲಂ ಕಡುಬಡವೆನಿಕುಂ ಬಿಣ್ಪ ನೀಗಿತ್ತುರೋಜಂ |
ಬೆಳರ್ವಣ್ಣಂ ಮೆಯ್ಗೆ ತೀವಿತ್ತಸಿಯನಡು ಬಳಲ್ದಿರ್ಪ್ಪುದಿಂತಿರ್ದುಮಾಕೋ||
ಮಳೆ ಕಾಮಕ್ಲಿಷ್ಟೆ ಚಿತ್ತಕ್ಕಳಲನೊಲವುಮಂ ಪುಟ್ಟಿಪಳ್ನೋಡೆಪತ್ರಾ |
ವಳಿ ಶೋಷಂ ಬೆತ್ತಚೈತ್ರಾಗಮಪವನಪರಿಸ್ಪೃಷ್ಟ ವಾಸಂತಿಯಾವೋಲ್||

ಶಕುಂ.—ಎಲೆ ಸಖಿ ಇನ್ನು ಯಾರಿಗೆ ಹೇಳಲಿ? ಆದರೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಆಯಾಸ ಪಡಿಸುವವಳಾಗುವೆನು.

ಇಬ್ಬರೂ—ಆದುದರಿಂದಲೇ ಇಷ್ಟು ನಿರ್ಬಂಧವು. ಆಪ್ತರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡ ದುಃಖವು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವದಿಲ್ಲವೆ?

ರಾಜಂ.—ವೃತ್ತ|| ಸಮಸುಖದುಃಖಮಾದ ಜನವೀಕೆಯನೀಪರಿಯಿಂದ ಕೇಳಲೀ |
ರಮಣಿಯಿವರ್ಗ್ಗೆ ಪೇಳದಿರಲಾರ್ಪಳೆ ಮಾನಸದಾಧಿಹೇತುವಂ||
ಗಮಿಸುತೆ ಪಿಂದಿರುಂಗಿದಿವಳೊಲ್ಮೆಯ ನೋಟದೆ ಕೂರ್ತ್ತಳೆಂಬ ಭಾ |
ವಮನರಿದಿರ್ದ್ದೊಡಂ ಕಳವಳಂಬಡುಗುಂ ಮನಮಾಲಿಪನ್ನೆಗಂ||

ಶಕುಂ.—*ಎಲೆ ಸಖಿ, ತಪೋವನ ರಕ್ಷಕನಾಗಿ ಬಂದ ಆ ರಾಜಋಷಿಯನ್ನು ನೋಡಿದುದು ಮೊದಲಾಗಿ —(ಎಂದೊಡನೆ ಲಜ್ಜೆಯಂ ನಟಿಸುವಳು).

ಇಬ್ಬರೂ.—ಎಲೆ ಪ್ರಿಯ ಸಖಿ, ಹೇಳು ಲಜ್ಜೆಯೇತಕ್ಕೆ?

---

* **ರಾಗ—ಕಾಪಿ. ಆದಿತಾಳ.**

**ಎಂತು ಸ್ಮರಿಪೆ ಸಖೀ | ಚಿಂತೆಯು ರಾಕೇಂದುಮುಖೀ ||ಪ|| ಎಂದಾರಾಯನ ನಗೆಮೊಗ | ದಂದವನಾನೀಕ್ಷಿಸಿದೆನೊ || ಅಂದುಮೊದಲೀಕಾಮನ | ದಂದುಗಕೊಳಗಾದೆನೌ ||೧|| ತಾಪವನಾರಿಸಲಾಪುರು| ಭೂಪನ ಕಾರುಣ್ಯಾಮೃತ || ಲೇಪವದೊಂದಲ್ಲದೆ ಬೇ | ರೇಪರಿಯಿಂದಪ್ಪುದೌ ||೨|| ಅಭಿಮತವಾದೊಡೆ ನಿಮಗಾ | ವಿಭುವನು ಕೈಗೂಡಿಪೆವೆಂ || ದಭಯವ ಕೊಡಿಯಲ್ಲದೊಡೆ | ನ್ನಭಿಲಾಷೆಯನೇ ಬಿಡಿ ||೩||**

ಶಕುಂ.—ಆತನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಅಭಿಲಾಷೆಯಿಂದ ಈ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆನು.

ರಾಜಂ—(ಸಂತೋಷದಿಂದ ಕೂಡಿ) ಕೇಳತಕ್ಕುದನ್ನು ಕೇಳಿದೆನು !

ಕಂದ|| ಮನಸಿಜನೆ ತಾಪಕಾರಣ |
ನೆನಿಸಿದನೆನಗವನೆ ಸೌಖ್ಯಕಾರಕನಾದಂ ||
ಘನನೀಲಮಾದ ದಿವಸಂ |
ಜನಮಂ ಸಂತೋಷಿಪಂತೆ ಬೇಸಗೆ ಪೋಗಲ್ ||೬೪||

ಶಕುಂ.—ಅದು ನಿಮಗೆ ಸಮ್ಮತವಾದರೆ, ನನ್ನಲ್ಲಿ ಆ ರಾಜಋಷಿಗೆ ದಯೆಯುಂಟಾಗುವಂತೆ ಯತ್ನಿಸಿ; ಇಲ್ಲದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ನನಗೆ ತಿಲೋದಕವನ್ನು ಬಿಡಿ.

ರಾಜಂ.—ಇದೀಗ ಸಂದೇಹ ಪರಿಹಾರಕವಾದ ಮಾತು.

ಪ್ರಿಯಂ.—(ಶಕುಂತಳೆಗೆ ಮರೆಯಾಗಿ) ಎಲೆ ಅನುಸೂಯೆ, ಇವಳ ಮನ್ಮಥಾವಸ್ಥೆ ಮೀರುತ್ತಾ ಬಂದಿತು; ಇನ್ನು ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡಿದರೆ ಇವಳು ಸೈರಿಸಲಾರಳು. ಈಕೆ ಯಾವ ಪುರುಷನಲ್ಲಿ ಅನುರಕ್ತೆಯಾಗಿರುವಳೋ ಆತನು ಪುರುಕುಲಕ್ಕೆ ಅಲಂಕಾರಭೂತನು; ಆದುದರಿಂದ ಇವಳ ಅಭಿಲಾಷೆ ಶ್ಲಾಘ್ಯವಾದುದು.

ಅನ.—ಹೌದು; ನೀನು ಹೇಳಿದುದು ಸರಿ.

ಪ್ರಿಯಂ.—(ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಎಲೆ ಸಖಿ, ಇವಳ ಅಭಿಲಾಷೆ ದೈವಯೋಗದಿಂದ ಅನುರೂಪ ವಸ್ತುವನ್ನೇ ಸೇರಿತು. ಮಹಾನದಿಯು ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇನ್ನೆಲ್ಲಿತಾನೆ ಸೇರುವದು ? ಮಾವಿನಮರವಲ್ಲದೆ ಪಲ್ಲವಿಸಿದ ಮಲ್ಲಿಕಾಲತೆಗೆ ಇನ್ನಾವ ಮರತಾನೇ ಆಶ್ರಯವಾದೀತು ?

ರಾಜಂ.—ವಿಶಾಖಾನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಚಂದ್ರಕಳೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಹೋಗುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನು ?

ಅನ.—ಎಲೆ ಪ್ರಿಯಂವದೆ, ನಮ್ಮ ಸಖಿಯ ಮನೋರಥವನ್ನು ಶೀಘ್ರವಾಗಿಯೂ ಗುಟ್ಟಾಗಿಯೂ ನೆರವೇರಿಸುವದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಉಪಾಯ ಯಾವದು ?

ಪ್ರಿಯಂ.—ಗುಟ್ಟಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸುವದು ತಾನೇ ಯೋಚಿಸತಕ್ಕುದಾಗಿದೆ; ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸುವದೇನೂ ಕಷ್ಟವಲ್ಲ.

ಅನ.—ಅದು ಹೇಗೆ ? ಹೇಳು.

ಪ್ರಿಯಂ.—ಕೇಳು, ಆ ರಾಜಋಷಿಯು ಇವಳಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹಯುಕ್ತವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಅಭಿಲಾಷೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಿರುವನು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ನಿದ್ರೆಯಿಲ್ಲದೆ ಕೃಶನಾಗಿರುವ ಹಾಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ರಾಜಂ.—(ತನ್ನ ಶರೀರವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು) ನಿಜ, ಈಕೆ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆಯೇ ಇರುವೆನು. ಹೇಗೆಂದರೆ:—

ವೃತ್ತ|| ಇರುಳಿರುಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ತದನುತಾಪದೆ ತೋಳೆಡಗಿಟ್ಟಪಾಂಗದಿಂ |
ಸುರಿವ ಕದುಷ್ಣಬಾಷ್ಪದೆ ವಿವರ್ಣ ಮಣೀಕೃತಮಾಗಿ ನಿಂದು ಬಿ ||
ಲ್ದಿರುವಿನ ಘಾತಜಾತಕಿಣಮೊತ್ತೆ ಸಡಿಲ್ದುಸಡಿಲ್ದು ಬರ್ಪ ರ |
ತ್ನರುಚಿರಹೇಮಕಂಕಣವನೇರಿಪೆನಾಂ ಮಣಿಬಂಧದತ್ತಣಿಂ ||೬೫||

ಪ್ರಿಯಂ.—(ಆಲೋಚಿಸಿ) ಅನಸೂಯೆ, ಆತನಿಗೆ ಇವಳು ಒಂದು ಅನುರಾಗಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಬರೆಯಲಿ; ಅದನ್ನು ಹೂವಿಂದ ಮುಚ್ಚಿ ದೇವತಾ ಪ್ರಸಾದದ ನೆವದಿಂದ ಆ ರಾಜನ ಹಸ್ತವನ್ನು ಸೇರಿಸುವೆನು.

ಅನ.—ಈ ಸುಲಭೋಪಾಯವು ನನಗೆ ಒಪ್ಪಿತು. ಶಕುಂತಳೆ ಏನು ಹೇಳುವಳೋ?

ಶಕುಂ.—ಸಖಿಯರೆ, ನಿಮ್ಮಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ನಾನು ಮೀರುವೆನೇ?

ಪ್ರಿಯಂ.—ಹಾಗಾದರೆ, ನಿನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಾನುಸಾರವಾಗಿ ಲಲಿತವಾದೊಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ಯೋಚಿಸು.

ಶಕುಂ.—ಯೋಚಿಸುವೆನು; ಆದರೆ, ನಾನು ಬರೆದುದನ್ನು ಆ ಮಹಾರಾಜನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವನೇನೋ ಎಂದು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ನಡಗುವದು.

ರಾಜಂ.—(ಸಂತೋಷಯುಕ್ತನಾಗಿ)

ಕಂದ|| ಭೀರುವೆ ಚಿಂತಿಸುವೆ ತಿರ |
ಸ್ಕಾರವ ನೀನಾವನತ್ತಣಿಂದವನೀಗಳ್ ||
ಪಾರುತ್ತಿರ್ಪ್ಪಂ ನಿನ್ನನೆ |
ಸೇರಲ್ ಬರೆ ಭಾಗ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಬಿಡುವನೆ ಬಡವಂ ||೬೬||

ಸಖಿಯರು.—ಎಲೆ ಸ್ವಗುಣವನ್ನು ಅವಮಾನಿಸುವವಳೆ, ಶರೀರವನ್ನು ಸುಖಿಸಡಿಸುವ ಶರತ್ಕಾಲದ ಬೆಳದಿಂಗಳನ್ನು ಯಾರುತಾನೆ ವಸ್ತ್ರದ ಸೆರಗಿನಿಂದ ನಿವಾರಿಸುವರು?

ಶಕುಂ.—(ನಸುನಗುತ) ಇನ್ನು ನಿಮ್ಮಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವೆನು (ಎಂದು ಕುಳಿತು ಯೋಚಿಸುವಳು).

ರಾಜಂ.—ರೆಪ್ಪೆಹಾಕುವದನ್ನು ಮರೆದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನಾನು ಪ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನೋಡುವದು ಯುಕ್ತವೇಸರಿ. ಏತಕ್ಕೆಂದರೆ—

ಕಂದ|| ಮೃದುಪದಬಂಧವನೆಸಗುವ |
ಸುದತಿಯು ನಿಮಿರ್ದೆತ್ತಿದೊಂದು ಪುರ್ವ್ವಿಂ ಮೆರೆವೀ ||
ವದನಂ ಪುಲಕಂಗೂಡಿದ |
ಕದಪಿಂ ಕನ್ನಡಿಪುದೆನ್ನೊಳಿರ್ಪಭಿರತಿಯಂ ||೭೭||

ಶಕುಂ.—ಎಲೌ ಸಖಿಯರೆ, ಒಂದು ಗೀತಿಯನ್ನು ಆಲೋಚಿಸಿರುವೆನು; ಲೇಖನಸಾಮಗ್ರಿ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ ?

ಪ್ರಿಯಂ.—ಶುಕೋದರದಂತೆ ಕೋಮಲವಾದ ಈ ತಾವರೆಯೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಉಗುರುಗಳಿಂದ ಬರೆ.

ಶಕುಂ.—(ಹೇಳಿದಂತೆ ಬರೆದು) ಸಖಿಯರೆ, ಕೇಳಿ; ಇದೇನು ಅರ್ಥ ಸಂಗತವಾಗಿರುವದೋ ಇಲ್ಲವೊ ?

ಇಬ್ಬರೂ.—ಹೇಳು; ಕೇಳುವದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವೆವು.

ಶಕುಂ.—(ಓದುವಳು).

ಕಂದ|| ನಾನರಿದಳಲ್ತು ನಿನ್ನಯ |
ಮಾನಸಮಂ ಮದನನಾದೊಡಿರುಳುಂ ಪಗಲುಂ ||
ಹಾ ನಿರ್ದಯ ತಪಿಸುವನಕ |
ಟಾ ನಿನ್ನೊಳ್ಕೂಡಲೆಳಸಿದೆನ್ನಂಗಗಳಂ ||೭೮||

ರಾಜಂ.—(ಬೇಗನೆ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು)

*ಕಂದ|| ತನುಗಾತ್ರಿ ನಿನ್ನ ತಪಿಪಂ |
ಮನಸಿಜನಾವಗಮುಮೆನ್ನನಾದೊಡೆ ದಹಿಪಂ ||
ವನಜಾರಿಯ ಕಂದಿಪವೋಲ್ |
ದಿನಮದು ಕುಮುದಿನಿಯ ಪಿರಿದು ಕಂದಿಸಿದಪುದೇಂ ||೭೯||

---

* ರಾಗ—ತೋಡಿ. ರೂಪಕತಾಳ.

ಭಾವವನರಿಯದೆ ಕಾಮಿನಿ | ಪೇಳ | ಲೇ ವೇಳ್ಪೆನು ಗಜಗಾಮಿನಿ | ಎನ್ನ ಭಾವ ||ಪ|| ಸ್ಮರ ನಿನ್ನ ತಪಿಸುತ | ಲಿರುತಿಹನೆನ್ನ ನಾ | ದರೆ ಸುಡುತಿಹನೆಲೆ ಸುಂದರಿ ||೧|| ಹಗಲು ಚಂದ್ರಮನ ತಾಂ | ಹಗರಣಗೊಳಿಪಂತೆ | ಮುಗುದೆ ನೈದಿಲೆಯನ್ನು ಕಾಡದು ||೨|| ಹಾ ನಿರ್ದಯನೆಂದು | ನೀನೆಂದ ಮಾತೆನ್ನ | ಮಾನಸವನು ಚುಚ್ಚುತಿರ್ಪುದು ||೩||

ಸಖಿಯರು.—(ನೋಡಿ ಸಂತೋಷದೊಡನೆ ಎದ್ದು) ಸಾವಕಾಶವಿಲ್ಲದ ಮನೋರಥಕ್ಕೆ ಸುಖಾಗಮನವೆ?

ಶಕುಂ.—(ಏಳುವದಕ್ಕೆ ಇಚ್ಛೈಸುವಳು).

ರಾಜಂ.—ಸಾಕು, ಸಾಕು, ಆಯಾಸವೇತಕ್ಕೆ?

*ಕಂದ|| ಪರಿತಾಪದಿನಲರ್ವಾಸೊಳ್ |
ಪೊರಳ್ದು ಮೇಣ್ ಧೂಸರಾಂತ ಬಿಸಖಂಡಗಳಿಂ ||
ಪರಿಮಳಿಪ ನಿನ್ನ ಮೆಲ್ಲೊಡ |
ಲಿರದೇಳುತ್ತೆಂತಿದೆನ್ನ ನಿಂದುಪಚರಿಕುಂ ||೭೦||

ಅನ.—ಎಲೈ ಮಿತ್ರನೆ, ಈ ಶಿಲಾತಲದ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಬೇಕು.

(ರಾಜನು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವನು. ಶಕುಂತಳೆ ಲಜ್ಜೆಯೊಡನೆ ನಿಂತಿರುವಳು).

ಪ್ರಿಯಂ.—ಎಲೈ ಮಿತ್ರನೆ, ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಅನುರಾಗವು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿರುವದು; ಹಾಗಾದರೂ ಸಖೀಸ್ನೇಹವು ನನ್ನನ್ನು ಹೇಳಿದುದನ್ನೇ ಹೇಳುವಂತೆ ಮಾಡುವದು.

ರಾಜಂ.—ಎಲೌ ಮಂಗಳಾಂಗಿಯೆ, ಇದು ಹೇಳದೆ ಬಿಡತಕ್ಕುದಲ್ಲ; ಹೇಳಬೇಕಾದುದನ್ನು ಹೇಳದಿದ್ದರೆ ಅನುತಾಪವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದು.

ಪ್ರಿಯಂ.—ರಾಜನಾದವನು ತನ್ನ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವಿಪತ್ತನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಜನದ ದುಃಖವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸತಕ್ಕವನು; ಇದು ನಿಮಗೆ ಧರ್ಮವಲ್ಲವೆ?

ರಾಜಂ.—ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಬೇರೆ ಇನ್ನೊಂದಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಿಯಂ.—† ಕೇಳು; ಈ ನಮ್ಮ ಪ್ರಿಯಸಖಿಯು ನಿನಗಾಗಿಯೇ ಪೂಜ್ಯನಾದ ಮನ್ಮಥನಿಂದ ಈ ಅವಸ್ಥೆಗೆ ಒಳಗಾದಳು. ಆದುದರಿಂದ ದಯವಿಟ್ಟು ನೀನು ಈಕೆಯ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಉಳಿಸತಕ್ಕುದು.

---

* ರಾಗ—ಮೋಹನಕಲ್ಯಾಣಿ. ಆದಿತಾಳ.
ಏಳಬೇಡವೇ ಪ್ರಿಯೆ ನೀ ನೇಳಬೇಡವೆ ||ಪ|| ಬಾಲೆಯೆ ಮೃದಿತವ್ಯ | ಣಾಳವೆನಿಪ ನಳಿ | ತೋಳನೂರಿ ನೀ | ನೇಳುವದೆಂತಕಟೇಳಬೇಡವೆ ||೧|| ಗುರುಪರಿತಾಪದೆ | ಕೊರಗಿದೊಡಲಿದುಪ | ಚರಿಸೆ ಶಕ್ಯವೇ ತರುಣೀಮಣಿ ನೀನೇಳ ||೨|| ಆಯಸವೇಕಿನಿ | ತಾಯತಾಕ್ಷಿ ನೀಂ | ನೋಯದಿರಲು ನನ | ಗಾಯಿತಖಿಲವಿರದೇಳಬೇಡವೆ ||೩||

† ರಾಗ—ಶಂಕರಾಭರಣ, ಆದಿತಾಳ.
ಚಿತ್ತವಿಪುದು ಭೂಪನೆ | ಚಿತ್ತಜರೂಪನೆ ||ಪ|| ಈ ಶಶಿಮುಖಿಯು | ದ್ದೇಶಿಸಿ ನಿನ್ನನೆ | ಕ್ಲೇಶಪಡುವಳು ಕು | ಶೇಶಯಶರನಿಂ ||೧|| ಪೇಳಲೇನಿವಳ | ಬಾಳುವೆನಿನ್ನ ಕೃ | ಪಾಲೋಕದೊಳಿಹು | ದಾಲೋಚಿಸು ನೀಂ ||೨|| ಆದರಿಂದೀಕೆಯ | ಮದುವೆಯಾಗಿ ನೀಂ | ಬದುಕಿಪುದೊಲವಿಂ | ಸದಯ ಹೃದಯನೆ ||೩||

ರಾಜಂ.—ಎಲೌ ಮಂಗಳಾಂಗಿಯೇ, ಈ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಉಭಯ ಸಾಧಾರಣವಾದುದು. ಸರ್ವ ಪ್ರಕಾರದಿಂದಲೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟೆನು.

ಶಕುಂ.—(ಪ್ರಿಯಂವದೆಯನ್ನು ನೋಡಿ) ಎಲೆ ಸಖಿ, ರಾಣಿವಾಸವನ್ನಗಲಿ ಹಂಬಲಿಸುವ ರಾಜರ್ಷಿಯನ್ನು ಏತಕ್ಕೆ ನಿರ್ಬಂಧಪಡಿಸುವೆ?

ರಾಜಂ.—ಎಲೆ ಸುಂದರಿ,

ಕಂದ|| ಮದಿರಾಕ್ಷಿ ನಿನ್ನೊಳಲ್ಲದೆ |
ಹೃದಯಂ ಪೆರಳಲ್ಲಿ ಸೇರದಿಪ್ಪುದನರಿದುಂ ||
ಹೃದಯಗತೆಯೆನಿಸಿ ನೀನುಸಿ |
ರಿದೊಡಿಂತಾಂ ಮಗುಳೆ ಮದನನಿಂ ಹತನಾದೆಂ ||೭೧||

ಅನ.—ಎಲೈ ಮಿತ್ರನೆ, 'ರಾಜಾನೋ ಬಹುವಲ್ಲಭಾಃ' ಎಂದು ಕೇಳಿರುವೆವು. ನಮ್ಮಾ ಪ್ರಿಯಸಖಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬಂಧುಜನರು ವ್ಯಸನಪಡದಹಾಗೆ ನೀನು ನಿರ್ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ರಾಜಂ.—ಎಲೌ ಮಂಗಳಾಂಗಿಯೆ, ಬಹಳ ಮಾತುಗಳಿಂದೇನು ?

ಕಂದ|| ಪಲವರಸಿಯರೆನಗಿರ್ದ್ದುಂ |
ಕುಲದುತ್ಕರ್ಷಾಸ್ಪದಂಗಳೆನಿಸುಗುಮಿರ್ವ್ವರ್ ||
ಜಲನಿಧಿರಶನಾಂಚಿತೆಯಾ |
ದಿಳೆಯುಂ ನಿಮ್ಮಿರ್ವ್ವರಿಷ್ಟಸಖಿಯಾದಿವಳುಂ ||೭೨||

ಸಖಿಯರಿಬ್ಬರೂ.—ನಿಶ್ಚಿಂತರಾದೆವು

ಪ್ರಿಯಂ.—(ಕಣ್ಣ ಸನ್ನೆಯಿಂದ) ಎಲೆ ಅನುಸೂಯೆ, ಈ ಜಿಂಕೆಮರಿಯು ತಾಯನ್ನು ಕಾಣದೆ ಕಳವಳಗೊಂಡು ಇತ್ತತ್ತ ಹುಡುಕುತ್ತಿರುವದು; ನಡೆ, ಇದನ್ನು ಸೇರಿಸೋಣ (ಎಂದು ಹೊರಡಲು)

ಶಕುಂ.—ಎಲೌ ಸಖಿಯರೆ, ನನಗೆ ರಕ್ಷಕರು ಯಾರು ? ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಒಬ್ಬರು ಬನ್ನಿ.

ಇಬ್ಬರೂ.—ಭೂಮಂಡಲಕ್ಕೆ ರಕ್ಷಕನಾದವನೇ ನಿನ್ನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವನು (ಎಂದು ಹೊರಟು ಹೋಗುವರು).

ಶಕುಂ.—ಇನ್ನೇನುಗತಿ! ಹೊರಟೇ ಹೋದರು !

ರಾಜಂ.—ಸಾಕು, ಸಾಕು, ಏತಕ್ಕೆ ಭಯಪಡುವೆ? ಆರಾಧಿಸುವ ಜನವು ನಿನ್ನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಇಲ್ಲವೆ?

ವೃತ್ತ|| ಬಳಲಿಕೆ ಪಿಂಗುವಂತೆ ನಿನಗಾಂ ನಳಿನೀದಳತಾಳವೃಂತದಿಂ |
ಸುಳಿಯಿಪೆನೇಂ ಕುಳಿರ್ಮಸಪ ತಂಬೆಲರಂ ಕರಭೋಪಮೋರುಮೇಣ್ ||
ತಳೆದು ಮದಂಕದೊಳ್ಮಲರ್ದ ತಾವರೆಯಂತಿರೆ ಕೆಂಪನಾಂತು ಕಂ |
ಗೊಳಿಸುವ ನಿನ್ನ ಮೆಲ್ಲಡಿಯನೊತ್ತುವೆನೇಂ ಸುಖಮಪ್ಪಮಾಳ್ಕೆಯಿಂ ||

ಶಕುಂ.—ಮಾನನೀಯರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಿಂದ ನಡೆದು ನಾನು ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುವವಳಲ್ಲ (ಎಂದು ಎದ್ದು ಹೋಗುವಳು).

ರಾಜಂ.—ಎಲೆ ಸುಂದರಿ, ಹಗಲಾದರೊ ಇನ್ನೂ ಕಳಿಯಲಿಲ್ಲ; ನಿನ್ನ ಅವಸ್ಥೆಯಾದರೊ ಈರೀತಿಯಾಗಿರುವದು.

*ಕಂದ|| ಉಳಿದು ಸುಮಶಯನಮಂ ಮೇಣ್ |
ನಳಿನೀದಳದಿಂದೆ ರಚಿಸಿದೆದೆಗುಪ್ಪಸಮಂ ||
ಬಳಲಿಕೆಯಂ ತಳೆದಂಗದೆ |
ನಳಿನಾಂಬಕೆ ನೀನದೆಂತು ಪೋದಪೆ ಬಿಸಿಲೊಳ್ ||೭೪||

(ಎಂದು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಶಕುಂತಳೆಯನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗಿಸುವನು).

ಶಕುಂ.—ಪುರುಕುಲೋದ್ಭವನೆ, ನಿನ್ನ ಸುಶೀಲತೆಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದು; ನಾನು ಮದನನ ಕೈಗೊಳಗಾಗಿದ್ದರೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸುವವಳಲ್ಲ.

ರಾಜಂ.—† ಎಲೆ ಭೀರುವೆ, ಗುರುಜನಗಳದೆಸೆಯಿಂದ ಏತಕ್ಕೆ ಭಯಪಡುವೆ? ಪೂಜ್ಯರಾದ ಕುಲಪತಿಗಳು ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ್ಯೂ ಧರ್ಮಜ್ಞರಾದ ಕಾರಣ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದೋಷವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವದಿಲ್ಲ ಕೇಳು—

ಕಂದ|| ಸುದತಿಯೆ ಗಾಂಧರ್ವವಿವಾ |
ಹದೆ ಬಹುರಾಜರ್ಷಿಕನ್ಯೆಯರ್ ಕೊರ್ತ್ತವರಂ ||

---

* ರಾಗ—ನಾದನಾಮಕ್ರಿಯೆ. ಆದಿತಾಳ.

ಪೋಪೆಯದೇತಕೆ | ತಾಪಸಕನ್ಯಕೆ | ಈಪರಿಬಿಸಿಲೊಳು | ತಾಪವಾಂತೊಡಲೊಳು ||೧|| ಕುಸುಮದ ಶಯನವ | ಬಿಸಜಿನೀದಳಗಳಿಂ | ದೆಸಗಿದೆದೆಯ ಕು | ಪ್ಪಸವನು ಬಿಸುಡುತ ||೨|| ಹೊತ್ತಿಳಿವನ್ನೆಗ | ವಿತ್ತ ಬಾಬಾರೆಲೆ | ಮತ್ತಕಾಶಿನಿಯ ಮಾ | ರುತ್ತರವೀಯದ ||೩||

† ರಾಗ ಕಮಾಚ್. ಆದಿತಾಳ.

ಅಂಜುವೆಯೇತಕೆ | ಕಂಜಪತ್ರಾಂಬಕೆ ||ಪ|| ಗುರುಜನವರಿವರೆಂ | ಬುರುತರ ಭೀತಿಯ | ಧರಿಸುತೆ ಚಿತ್ತದಿ ||೧|| ನಮ್ಮಭಿಮತವನು | ನಿಮ್ಮವರರಿದರು | ಸಮ್ಮತಿಸುವರು ||೨|| ಪಾರ್ಥಿವನಾದೆನ್ನ | ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನು ನೀಂ | ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿಸೆ ||೩||

ಪದಪಿಂದೆ ವರಿಸಿ ನಿಜಪಿತೃ |
ಹೃದಯಕೆ ಮುದವಿತ್ತ ಕಥೆಯು ಕೇಳ್ದರಿಯೆಯು ನೀಂ ||೭೫||

ಶಕುಂ.—ಆರ್‍ಯನೆ, ಆದುವರೆಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡು ; ಇನ್ನೊಂದುಸಾರಿ ಸಖೀ ಜನರ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಕೇಳುವೆನು.

ರಾಜಂ.—ಆಗಲಿ ಬಿಡುವೆನು.

ಶಕುಂ.—ಯಾವಾಗ ?

ರಾಜಂ.—ಕಂದ|| ತುಂಬಿ ನವಾಂಬುಜದಲರೊಳ್ |
ತುಂಬಿದ ಮಕರಂದಕೆಳಸುತಾಸ್ವಾದಿಪವೋಲ್ ||
ಅಂಬುರುಹವದನೆ ನಿನ್ನಯ |
ಬಿಂಬಾಧರಮಧುರರಸವನೀಂಟಿದ ಬಳಿಕಾಂ || ||೭೬||

(ಎಂದು ಶಕುಂತಳೆಯ ಮುಖವನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತುವದಕ್ಕೆ ಇಚ್ಛೈಸುವನು. ಶಕುಂತಳೆ ನಾಟ್ಯದಿಂದ ಪರಿಹರಿಸುವಳು).

ತೆರೆಯಲ್ಲಿ.—ಎಲೆ ಚಕ್ರವಾಕ ಸ್ತ್ರೀಯೆ, ನಿನ್ನ ಸಹಚರನನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತಾಡಿಕೊ ; ಸಂಜೆ ಸಮೀಪಿಸಿತು.

ಶಕುಂ.—(ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ತ್ವರೆಯಿಂದ ಕೂಡಿ) ಪುರುಕುಲೋತ್ಪನ್ನನೆ, ನನ್ನ ಶರೀರದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ತಿಳಿಯುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಆರ್‍ಯೆಯಾದ ಗೌತಮಿಯು ಇತ್ತಲೆ ಬರುವಳು ; ಆದುದರಿಂದ ಮರದ ಕೊಂಬೆಯಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾಗು.

(ರಾಜನು ಶಕುಂತಳೆ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಮರದ ಕೊಂಬೆಯಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾಗಿರುವನು).

(ಅನಂತರ ಪಾತ್ರಹಸ್ತಳಾದ ತಾಪಸಿಯೂ, ಸಖಿಯರೂ ಕೂಡ ಬರುವರು).

ಸಖಿಯರು.—ಎಲೌ ಗೌತಮಿಯೆ, ಹೀಗೆ ಒರಬೇಕು.

ಗೌತಮಿ.—(ಶಕುಂತಳೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು) ಎಲೆ ಮಗಳೆ, ನಿನ್ನ ಶರೀರದ ತಾಪ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರುವದೆ ಏನು ?

ಶಕುಂ. – ನನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಗುಣವಾಗಿದೆ.

ಗೌತಮಿ.—ಮಂತ್ರಪೂತವಾದ ಈ ದರ್ಭೋದಕದಿಂದ ನಿನ್ನ ಶರೀರದ ಭಾಧೆಯೆಲ್ಲಾ ಪರಿಹಾರವಾಗುವದು (ಎಂದು ಶಕುಂತಳೆಯ ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿ) ಮಗಳೆ, ಹಗಲು ಕಳಿಯಿತು ; ನಡೆ, ಪರ್ಣಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗೋಣ (ಎಂದು ಹೊರಡುವರು).

ಶಕುಂ.—(ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು) ಎಲೆ ಮನಸ್ಸೆ, ಸುಖದಿಂದ ಮನೋರಥ ಕೈಕೂಡಿದಾಗ ಕಳವಳವನ್ನು ಬಿಡದೆ ಹೋದೆ. ಈಗ ಅಗಲಿ ಹಂಬಲಿಸುವ ನಿನ

ಗೇನು ಮಾಡಲಿ ? (ಎರಡನೆಯ ಹಜ್ಜೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಆತನು ತಾಪ ಹರವಾದ ಲತಾಲಯವೆ, ಪುನಶ್ಚ ಉಪಭೋಗಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಪ್ರಸಂಗಿಸುವೆನು.

(ಎಂದು ಅತಿದುಃಖದಿಂದ ಇತರರ ಸಂಗಡ ಹೋಗುವಳು).

ರಾಜಂ.—(ಮೊದಲಿದ್ದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕುರಿತು ಬಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು) * ಆಃ ! ಕೋರಿದ ಕೋರಿಕೆಗಳು ನೆರವೇರುವದಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ವಿಘ್ನಗಳು ಬರುವವು !

ವೃತ್ತ|| ಅಡಿಗಡಿಗಂಗುಳೀದಳಗಳಿಂದಧರೋಷ್ಟಗಳಂ ಮುಸುಂಕುತಂ |
ಬಿಡು ಬಿಡು ಬೇಡ ಬೇಡೆನಿಪ ನಲ್ನುಡಿಗಳ್ ಕಿವಿಗಳ್ಗೆ ಸೌಖ್ಯವಂ ||
ಕುಡೆ ಹರಿಣಾಕ್ಷಿ ತನ್ನ ಪೆಗಲತ್ತ ತಿರುಂಗಿಸಿದಾಸ್ಯಪದ್ಮಮಂ |
ಪಿಡಿದತಿ ಕಷ್ಟದಿಂ ನಗಪಿಯುಂ ನೆರೆಚುಂಬಿಸದಾದೆನಾನದಂ ||೭೭||

ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಗೆ ತಾನೇ ಹೋಗಲಿ ! ಒಂದುವೇಳೆ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಕಾಂತೆಯಿಂದ ಉಪಭೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಈ ಲತಾಮಂಟಪದಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಮುಹೂರ್ತ ನಿಲ್ಲುವೆನು.

ವೃತ್ತ|| ಇದು ತಾನಾಕೆ ಪೊರಳ್ದ ಪುಷ್ಪಶಯನಂ ಕಂದಿರ್ಪ ಕಂಜಾತ ಪ |
ತ್ರದೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಗ್ರನಖಂಗಳಿಂ ಬರೆದನಂಗಾಲೇಖನಂ ತಾನಿದಿಂ ||
ತಿದು ಹಸ್ತಾಬ್ಜದೆ ಜಾರಿದಾಕೆಯ ಮೃಣಾಳೀಂ ಕಂಕಣಂ ನೋಡಲೀ |
ಸದನಂ ಶೂನ್ಯಮೆನಿಪ್ಪೊಡಂ ಪೊರಮಡಲ್ಕಾನಾರೆನೀತಾಣದಿಂ ||೭೮||

ತೆರೆಯಲ್ಲಿ.—ಎಲೈ ಮಹಾರಾಜನೇ,

ಕಂದ|| ಸಂಜೆಯ ಸವನದೆ ಶಿಖಿಯಿಂ |
ರಂಜಿತಮಾಗಿರ್ಪ ಹೋಮವೇದಿಯ ಸುತ್ತಲ್ ||

---

* ರಾಗ—ಜಲಾಬ್. ಆದಿತಾಳ.

ಆಹ ನೋಡೆ ಬಹುವಿಘ್ನವತಿಗಳು | ಈಹಿತಾರ್ಥ ಸಂಸಿದ್ಧಿಗಳು ||ಪ|| ನಂಬಿಸಿ ಪ್ರಿಯೆಯ ಮು | ಖಾಂಬುಜವನು ಚುಬು | ಕಂಬಿಡಿದೆತ್ತಿಯೂ | ಚುಂಬಿಸದಾದೆ ||೧|| ನಲ್ಲೆ ಭೋಗಿಸಿದೀ | ಬಳ್ಳಿಮಂಟಪದೊಳು | ನಿಲ್ಲುವೆನಕಟಾ ಇ | ನ್ನೆಲ್ಲಿಗೆಪೋದೆ ||೨|| ಆಸತಿ ಮಲಗಿದ | ಕೌಸುಮ ಶಯನವಿ | ದೋಸರಿಪುದು ಬಗೆ | ಬೇಸರನಹಹಾ ||೩|| ತಾವರೆಯೆಲೆಯೊಳ | ಗಾವಧು ಬರೆದಿಹ | ಭಾವಜಪತ್ರವಿ | ದೋವೊ ಬಿದ್ದಿಹುದು ||೪|| ಆರಮಣಿಯ ಕರ | ವಾರಿಜದಿಂದಿ ದೊ | ಜಾರಿ ಬಿದ್ದಿಹ ಬಿಸ | ಚಾರು ಕಂಕಣವು ||೫|| ಬಳ್ಳಿಮಂಟಪಕೆ ತಾಂ | ಸೊಲ್ಲಿಸುವಂತಿರೆ | ವಲ್ಲಭೆಯೆಂ ದುದ | ಕೆಲ್ಲಿ ಸ್ವೈರಣೆಯು ||೬|| ಸರಸಿಜನೇತ್ರೆಯಿಂ | ವಿರಹಿತವಾದೊಡೀ | ಯರಲಮಂಟಪದಿ ನಾಂ | ಪೊರಮಡಲಾರೆ ||೭||

ಅಂಜಿಸುತಸುರಚಾಪಚ್ಛಾಯಾ |
ಪುಂಜಂ ಸಂಧ್ಯಾಪಯೋದಕಪಿಶಂ ಚರಿಕುಂ ||೭೯||

ರಾಜಂ.—ಇದೊ ಬಂದೆ ಬಂದೆ-(ಎಲ್ಲರೂ ಹೋಗುವರು).

---

ರಾಗ—ಸುರಟಿ. ರೂಪಕತಾಳ.

ರಾಜಂ.—ನಾಗವೇಣಿ ನಗರಿಗೆ ನಾಂ | ಪೋಗಿಬರುವೆನೆ ||ಪ|| ಅರಸುತನದ ಕಾರ್ಯವೆನ್ನ | ತ್ವರಿತ ಗೊಳಿಪುದು | ಹರುಷದಿಂದ ಕಳುಹಿಸು ನೀಂ | ಮರುಗಲಾಗದು ||೧||

ಶಕುಂ.—ತಡೆಯಲಾರೆ ನಿನ್ನನು ನಾಂ | ಬಿಡಲು ಮಾರೆನು | ಪೊಡವಿಯೊಡೆಯ ಪೋಪರೆ ಸಂ | ಗಡಲೆ ಬರುವೆನು ||೨||

ರಾಜಂ.—ಅರಸಿ ನಿನ್ನನಗಲಿ ನಿಮಿಷ | ವಿರಲು ಬಲ್ಲೆನೆ | ಕರೆಸಿಕೊಂಬೆ ಬೇಗನೆ ನಾಂ | ಸರಸಿಜಾನನೆ ||೩||

ಶಕುಂ.—ಇಂತು ಪೇಳಿ ಪೋಗಿ ಸೇರ | ಲಂತಪುರವನು | ಅಂತರಂಗವೆಂತಹುದೊ | ಕಾಂತ ಕಾಣೆನು ||೪||

ರಾಜಂ.—ಕಂದ|| ಅನುದಿನವೊಂದೊಂದಾಗೆಲೆ | ವನಿತಾಮಣಿಯೆಣಿಪುದೆನ್ನ ನಾಮಾಕ್ಷರಮಂ ||
ಕೊನೆಮುಟ್ಟು ವನಿತರೊಳ್ನಿ | ನ್ನನು ಕರೆಯಿಪೆನೆನ್ನ ರಾಣಿವಾಸಕೆ ನಿಜದಿಂ ||

(ಎಂದು ಶಕುಂತಳೆಯ ಬೆರಳಿಗೆ ಉಂಗುರವನ್ನು ತೊಡಿಸುವನು.)

# ಚತುರ್ಥಾಂಕಂ.

(ಅನಂತರ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಕೊಯ್ಯುವದನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸುತ್ತ ಇಬ್ಬರು ಸಖಿಯರು ಬರುವರು).

ಮೊದಲನೆಯವಳು.—ಎಲೆ ಪ್ರಿಯಂವದೆ, ಗಾಂಧರ್ವವಿವಾಹವಿಧಿಯಿಂದ ಮದುವೆಯಾದ ಶಕುಂತಳೆಯು, ಅನುರೂಪನಾದ ಪತಿಯನ್ನು ಸೇರಿ ಕೃತಕೃತ್ಯಳಾದಳೆಂದು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟಿತು ; ಆದರೂ ಇದೊಂದು ಚಿಂತಿಸತಕ್ಕದ್ದಾಗಿರುವದು.

ಪ್ರಿಯಂ.—ಅದೇನು ?

ಅನ.—ಈಗ ಆ ರಾಜಋುಷಿಯು ಯಾಗವನ್ನು ಮುಗಿಯಿಸಿ ಋುಷಿಗಳ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ತನ್ನ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ರಾಣಿವಾಸವನ್ನು ಸೇರಿದ ಮೇಲೆ ಇತ್ತಣ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವನೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬುದು.

ಪ್ರಿಯಂ.—ನಂಬು, ಆತನ ಆಕೃತಿವಿಶೇಷವು ಅಂಥದಾಗಿ ಕಾಣುವದಿಲ್ಲ ; ಆದರೆ ಈಗ ತಂದೆಗಳು ಈ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕೇಳಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏನು ತಿಳಿಯುವರೋ ನಾನರಿಯೆನು.

ಅನ.—ನನ್ನಹಾಗೆಯೇ ಅವರೂ ಅಭಿಮತಿಸುವರೆಂದು ತಿಳಿಯುವೆನು.

ಪ್ರಿಯಂ.—ಅದು ಹೇಗೆ ?

ಅನ.—ಗುಣವಂತನಾದವನಿಗೆ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂಬುದು ತಂದೆಗೆ ಮುಖ್ಯ ಸಂಕಲ್ಪವು ; ಅದನ್ನು ದೈವವೇ ನೆರವೇರಿಸಿದರೆ ವಿಶೇಷ ಆಯಾಸವಿಲ್ಲದೆ ಗುರುಜನವು ಕೃತಾರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲವೆ ?

ಪ್ರಿಯಂ.—(ಪುಷ್ಪದ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ನೋಡಿ) ಎಲೆ ಸಖಿ, ಪೂಜೆಗೆ ಸಾಕಾದಷ್ಟು ಕುಸುಮಗಳನ್ನು ಕೊಯ್ದಾಗಲಿಲ್ಲವೆ ?

ಅನ.—ಎಲೆ ಸಖಿ, ಶಕುಂತಳೆಯ ಸೌಭಾಗ್ಯ ದೇವತೆಯು ಪೂಜಿಸತಕ್ಕದಾಗಿರುವದಷ್ಟೆ.

ಪ್ರಿಯಂ.—ಹೌದು ಹೌದು (ಎಂದು ಅದೇ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಉಪಕ್ರಮಿಸುವಳು).

ತೆರೆಯಲ್ಲಿ.—ಇದೋ ನಾನು ಬಂದಿರುವೆನು !

ಅನ.—(ಕೇಳಿ) ಅತಿಥಿಗಳು ಧ್ವನಿಮಾಡುವಂತಿದೆ !

ಪ್ರಿಯಂ.—ಶಕುಂತಳೆ ಪರ್ಣಶಾಲೆಯಲ್ಲಿರುವಳಷ್ಟೆ (ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು) ಇದ್ದ ರೇನು ? ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ಮಾತ್ರ ಅವಳಲ್ಲಿಲ್ಲ.

ಅನ.—ಆಗಲಿ ; ಪುಷ್ಪಗಳಿಷ್ಟೇ ಸಾಕು (ಎಂದು ಹೊರಡುವಳು).

ತೆರೆಯಲ್ಲಿ.—ಆಃ ! ಅತಿಥಿತಿರಸ್ಕಾರಿಣಿಯೆ !

ಕಂದ|| ಸೀನಾವನ ಚಿಂತಿಸುತೆ ತ |
ಪೋನಿಧಿಯಾದೆನ್ನನರಿಯದಾದೆಯೊ ನಿನ್ನಂ ||
ಏನರಿಪಿದೊಡಂ ಸ್ಮರಿಸಂ |
ತಾನಾತಂ ಮುನ್ನ ಗೈದುದಂ ಮರುಳನವೋಲ್ ||೮೦||

ಅನ.—ಹಾಹಾ ! ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಆಯಿತಲ್ಲಾ ; ಮೈಮರೆತ ಶಕುಂತಳೆಯು, ಪೂಜ್ಯನಾದ ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಮಾಡಿದಳು ; (ಪುನಶ್ಚ ನೋಡಿ) ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬನಲ್ಲ ! ಈತನು ಸುಲಭಕೋಪನಾದ ದೂರ್ವಾಸನು ; ಹಾಗೆ ಶಪಿಸಿ ತಡೆಯಲಶಕ್ಯವಾದ ಗಮನದಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಿದನು ; ಬೆಂಕಿಗಲ್ಲದೆ ಸುಡುವ ಶಕ್ತಿಯು ಇನ್ನಾರಿಗುಂಟು ? ನಡೆ, ಪಾದಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಆತನನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗಿಸು ; ಅಷ್ಟರಲ್ಲೆ ಅರ್ಘ್ಯೋದಕವನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಬರುವೆನು.

ಪ್ರಿಯಂ.—ಹಾಗಾಗಲಿ (ಎಂದು ಹೋಗುವಳು).

ಅನ.—(ಎರಡು ಹಜ್ಜೆನಡೆದು ಎಡವಿದಂತೆ ಅಭಿನಯಿಸಿ) ಅಯ್ಯೋ ! ಅವಸರದಿಂದ ಹೋಗುತ್ತಾ ಎಡವಿ ಪುಷ್ಪಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಕೆಡಹಿದೆನಲ್ಲಾ ! (ಎಂದು ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಆರಿಸುವಂತೆ ಅಭಿನಯಿಸುವಳು).

ಪ್ರಿಯಂ.—ಎಲೆ ಸಖಿ, ದೂರ್ವಾಸನು ಸ್ವಭಾವದಿಂದ ವಕ್ರನಾದವನು ; ಯಾರು ಹೇಳಿದ ವಿನಯವನ್ನು ತಾನೇ ಪರಿಗ್ರಹಿಸುವನು ? ಆದರೂ ಅವನನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ದಯಾರ್ದ್ರನನ್ನು ಮಾಡಿದೆನು.

ಅನ.—(ನಸುನಕ್ಕು) ಆತನಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟಾದುದೇ ಹೆಚ್ಚು. ಹೇಳು ಹೇಳು.

ಪ್ರಿಯಂ.—ಎಷ್ಟು ನಾನು ಒಡಂಬಡಿಸಿದರೂ ಹಿಂತಿರುಗಲಿಲ್ಲ ; ಆಗ ಹೀಗೆ ಬೇಡಿಕೊಂಡೆನು.

ಅನ.—ಹೇಗೆ ? ಹೇಳು.

ಪ್ರಿಯಂ.—ಪೂಜ್ಯರೆ, ತಮ್ಮ ತಪಃಪ್ರಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿಯದ ಪುತ್ರಿಯ ಇದೊಂದು ಪ್ರಥಮಾಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು—ಎಂದು

ಅನ.—ಆಮೇಲೆ ಆಮೇಲೆ ?

ಪ್ರಿಯಂ.—ಅನಂತರ ಅವರು "ನಮ್ಮ ವಚನವು ತಪ್ಪತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ; ಆದರೆ ಅಭಿಜ್ಞಾನಾಭರಣದರ್ಶನದಿಂದ ಶಾಪವಿಮೋಚನೆಯಾಗುವದು" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕೂಡಲೇ ಮಾಯವಾದರು.

ಅನ.—ಈಗ ನೆಮ್ಮದಿಯಾಯಿತು. ಆ ರಾಜಋಷಿಯು ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವಾಗ ತನ್ನ ನಾಮಾಂಕಿತವಾದ ಮುದ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಸ್ಮರಣೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡತಕ್ಕದೆಂದು ತಾನೇ ಶಕುಂತಳೆಯ ಬೆರಳಿಗಿಟ್ಟು ಹೋದನು. ಆದರಿಂದ ಶಕುಂತಳೆಗೆ ಉಪಾಯವು ಸ್ವಾಧೀನವಾಗಿರುವದು. ನಡೆ, ಇನ್ನು ದೇವಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸೋಣ (ಎಂದು ಹೋಗಿ)

ಪ್ರಿಯಂ.—(ಶಕುಂತಳೆಯನ್ನು ನೋಡಿ) ಎಲೆ ಅನಸೂಯೆ, ಎಡದ ಕೈಯ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಮುಖವನ್ನಿಟ್ಟು, ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಪ್ರತಿಮೆಯಂತಿರುವ ಪ್ರಿಯ ಸಖಿಯನ್ನು ನೋಡಿದೆಯಾ ? ಪತಿಯ ಚಿಂತೆಯಿಂದ ತನ್ನನ್ನೇ ತಾನು ಮರೆತಿರುವಳು; ಇನ್ನು ಬಂದ ಅತಿಥಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ತಿಳಿದಾಳು ?

ಅನ.—ಪ್ರಿಯಂವದೆ, ಈ ವೃತ್ತಾಂತ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಮುಖದಲ್ಲೇ ಇರಲಿ ಕಂಡೆಯಾ; ಸ್ವಭಾವಕೋಮಲೆಯಾದ ಸಖಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕಲ್ಲವೆ ?

ಪ್ರಿಯಂ.—ಯಾರು ತಾನೇ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಳ್ಳಿಗೆ ಬಿಸಿನೀರನ್ನೆರೆಯುವರು ?

(ಎಂದು ಹೊರಟು ಹೋಗುವರು).

ಇದು ವಿಷ್ಕಂಭಂ.

(ಅನಂತರ ಮಲಗಿದ್ದು ಎದ್ದ ಋಷಿಶಿಷ್ಯನು ಬರುವನು).

ಋಷಿಶಿಷ್ಯನು.—ವೇಳೆಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಬರುವಂತೆ ಸೋಮತೀರ್ಥದಿಂದ ಬಂದ ಪೂಜ್ಯರಾದ ಕಣ್ವರಿಂದ ಆಜ್ಞಪ್ತನಾಗಿರುವೆನು; ಆದುದರಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ರಾತ್ರಿಯೆಷ್ಟು ಉಳಿದಿರುವದೆಂದು ನೋಡುವೆನು (ಎಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ನಡೆದು ನೋಡಿ) ಓಹೋ! ಬೆಳಗಾಯಿತು! ಹಾಗೆಯೇ ಸರಿ.

ಕಂದ|| ಸಸಿ ಮುಳುಗುವನೊಂದೆಡೆಯುದ |
ಯಿಸುವನದೊಂದೆಡೆ ದಿನೇಶನಿವರ್ಗಳ ಯುಗಪ ||
ದ್ವ್ಯಸನೋದಯಂಗಳಿವು ದುಃ |
ಖಸುಖಂಗಳೊಳಿಳೆಯ ನಿಯಮಿಪಂತಿರೆ ತೋರ್ಕುಂ ||೮೧||

ಕಂದ|| ಪೆರೆ ಮರೆಯಾದೊಡೆ ಮುನ್ನಿನ |
ಸಿರಿಯುಳಿದಾನ್ಯೈದಿಲೀಯದಕ್ಷಿಗೆ ಮುದಮಂ ||
ತೆರಳಲ್ಕಿಷ್ಟರ್ ದೇಶಾಂ |
ತರಕಬಲಾಜನದ ಚಿಂತೆ ದುಸ್ಸಹಮಲ್ತೇ ||೮೨||

(ತೆರೆಯನ್ನು ಹಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಅನಸೂಯೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವಳು).

ಅನ.—ಹೀಗೆ ವಿಷಯಪರಾಙ್ಮುಖವಾದ ಜನಕ್ಕೂ ಇದು ತಿಳಿಯದೇ ಬೇರೆಯಿಲ್ಲ; ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಅಂತಪ್ಪ ರಾಜನಾದ ದುಷ್ಯಂತನೂ ನಮ್ಮ ಶಕುಂತಳೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯಾಯವನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

ಯಜಮಾನ ಶಿಷ್ಯ.—ಸಮೀಪಿಸಿದ ಹೋಮಕಾಲವನ್ನು ಗುರುಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಸುವೆನು. (ಎಂದು ಹೋಗುವನು.)

ಅನ.—ಅಥವಾ ತಿಳಿದಾಗ್ಯೂ ನಾನೇನು ಮಾಡುವೆನು ? ಮಾಡತಕ್ಕ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನನಗೆ ಕೈಕಾಲುಗಳು ಆಡುವದಿಲ್ಲ; ಆಃ ಸತ್ಯಸಂಧನಲ್ಲದ ದುಷ್ಯಂತನಲ್ಲಿ ಕಪಟವನ್ನರಿಯದ ಶಕುಂತಳೆಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿದ ಕಾಮನು ಈಗ ತನ್ನ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು ಪಡೆಯಲಿ; ಒಂದುವೇಳೆ ದೂರ್ವಾಸನ ಶಾಪವು ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದ್ದೀತು; ಹಾಗಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಆ ರಾಜಋಷಿಯು ಆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ಹೋಗಿ ಇಷ್ಟು ದಿವಸಗಳಾದಾಗ್ಯೂ ಒಂದು ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನಾದರೂ ಕಳುಹಿಸದಿರುವನೆ? ಆದುದರಿಂದ ಸ್ಮೃತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿಂದ ಉಂಗುರವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡುವೆನು; ದುಃಖಶೀಲವಾದ ತಪಸ್ವಿ ಜನವನ್ನು ಯಾರುತಾನೇ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವರು; ನಾನು ಸಖಿ ತಪ್ಪೆಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಿದ್ದರೂ ಸೋಮತೀರ್ಥದಿಂದ ಬಂದ ತಂದೆಯಾದ ಕಣ್ವರಿಗೆ ದುಷ್ಯಂತನನ್ನು ವರಿಸಿ ಶಕುಂತಳೆ ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗಿರುವಳೆಂದು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಸಲಿ ? ತಿಳಿಸಲಾರೆ, ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ನಾನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೇನು ?

ಪ್ರಿಯಂ—(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಹರ್ಷದಿಂದ) ಎಲೆ ಸಖಿ, ಏಳು ಏಳು ! ಶಕುಂತಳೆಯ ಪ್ರಸ್ಥಾನ ಮಂಗಳವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸೋಣ.

ಅನ.—ಇದೇನು !

ಪ್ರಿಯಂ.—ಕೇಳು, ಈಗ ನಾನು ಸುಖನಿದ್ರೆಯನ್ನು ಕೇಳುವದಕ್ಕೆ ಶಕುಂತಳೆಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದೆನು.

ಅನ.—ಆಮೇಲಾಮೇಲೆ ?

ಪ್ರಿಯಂ.—ಆಗ ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ತಲೆಯನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಂತಿದ್ದ ಶಕುಂತಳೆಯನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸಿಕೊಂಡು ತಂದೆಗಳು ಹೀಗೆ ಕೊಂಡಾಡಿದರು; ಯಜಮಾನನು

ಹೊಗೆಯಿಂದ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತೆರೆಯದಿದ್ದರೂ ಆತನ ಕೈಯಿಂದ ಆಹುತಿಯು ದೈವ ಯೋಗದಿಂದ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲೇ ಬಿದ್ದಿತು. ಎಲೆ ಮಗಳೆ, ಸಚ್ಛಿಷ್ಯನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ವಿದ್ಯೆಯಂತೆ ನನಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವಳಾದೆ; ಋಷಿಯ ಪೋಷಣೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ನಿನ್ನನ್ನು ಈಗಲೇ ನಿನ್ನ ಪತಿಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸುವೆನು-ಎಂದು.

ಅನ.—ತಂದೆಯಾದ ಕಣ್ವರಿಗೆ ಈ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದವರು ಯಾರು ?

ಪ್ರಿಯಂ.—ಹೋಮಶಾಲೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ತಂದೆಗೆ ಛಂದೋಮಯವಾದ ಅಶರೀರ ವಾಣಿಯು.

ಅನ,—(ನಸುನಕ್ಕು) ಹೇಳು ಹೇಳು.

ಪ್ರಿಯಂ.—ಕಂದ|| ಶಾಂತಾತ್ಮ ನಿನ್ನ ಸುತೆ ದು |
ಷ್ಯಂತನ ಕೈವಿಡಿದು ಧರಿಸಿ ಗರ್ಭವನುರ್ವೀ ||
ಸಂತೋಷಾರ್ಥಂ ಮೆರೆದಪ |
ಳಂತಶ್ಶಿಖಿಯಾದ ಶಮಿಯವೋಲರಿಯೆನುತುಂ || ೮೩

ಅನ.—(ಪ್ರಿಯಂವದೆಯನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸಿ) ಸಖಿ, ಇದೇ ನನಗೆ ಬೇಕಾಗಿದ್ದದ್ದು. ಆದರೆ ಶಕುಂತಳೆ ಈಗಲೆ ಪತಿಗೃಹಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಳೆಂಬ ಕಳವಳದಿಂದ ನನಗೆ ಸಾಧಾರಣವಾದ ಸಂತೋಷವುಂಟಾಗಿರುವದು.

ಪ್ರಿಯಂ.—ಎಲೆ ಸಖಿ, ನಮ್ಮ ಕಳವಳವನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳೋಣ; ದುಃಖಿತೆಯಾದ ಶಕುಂತಳೆ ಸುಖವನ್ನು ಪಡೆದರೆ ಸಾಕು.

ಅನ.—ಹಾಗಾದರೆ ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಮಾವಿನ ಮರದ ಕೊಂಬೆಗೆ ತಗಲಿಸಿದ ತೆಂಗಿನಗರಿಯ ಪುಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಇದುವರೆಗೂ ಕಂದದ ಹಾಗೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದ ಕೇಸರ ಮಾಲಿಕೆಯನ್ನು ನಿನ್ನ ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಾನೂ ಕೂಡ ಶಕುತಳೆಗೋಸ್ಕರ ಗೋರೋಚನ, ತೀರ್ಥಮೃತ್ತಿಕೆ, ದೂರ್ವಾಕಿಸಲಯಗಳ ಮಂಗಳಾನುಲೇಪನಗಳನ್ನು ಮಾಡುವೆನು.

ಪ್ರಿಯಂ.—ಹಾಗೆ ಮಾಡು.

**(ಅನಸೂಯೆ ಹೊರಟು ಹೋಗುವಳು).**

**ಪ್ರಿಯಂ.—(ಪುಷ್ಪಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವಂತೆ ನಟಿಸುವಳು.)**

ತೆರೆಯಲ್ಲಿ.—ಎಲೆ ಗೌತಮಿ, ಶಕುಂತಳೆಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯರಾದ ಶಾರ್ಙ್ಗರವ ಶಾರದ್ವತರನ್ನು ನೇಮಿಸು.

ಪ್ರಿಯಂ.—(ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು) ಎಲೆ ಅನಸೂಯೆ, ಬೇಗ ಬಾ, ಹಸ್ತಿನಗರಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವ ಋಷಿಗಳ ಸದ್ದು ಕೇಳಿಬರುವದು.

(ಅನುಲೇಪನದ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಅನಸೂಯೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವಳು).

ಅನ.—ಸಖಿ ಬಾ ! ಬಾ ! ಹೋಗೋಣ (ಎಂದು ನಡೆದು).

ಪ್ರಿಯಂ.—(ಶಕುಂತಳೆಯನ್ನು ನೋಡಿ) ಇದೊ ಸೂರ್ಯೋದಯದಲ್ಲಿ ಶಕುಂತಳೆ ಮಂಗಳ ಮಜ್ಜನವನ್ನು ಮಾಡಿ ನೀವಾರಾಕ್ಷತಹಸ್ತೆಯರಾಗಿ ಸ್ವಸ್ತಿಯನ್ನು ಹೇಳುವ ತಾಪಸಿಯರಿಂದ ಅಭಿನಂದಿಸಲ್ಪಡುತ್ತ ನಿಂತಿರುವಳು. ಇವಳ ಸವಿಾಪಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣ (ಎಂದು ಸವಿಾಪಕ್ಕೆ ಬರುವರು.)

(ಅನಂತರ ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ವ್ಯಾಪಾರವುಳ್ಳ ಶಕುಂತಳೆ ಪೀಠಗತೆಯಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವಳು).

ಒಬ್ಬ ತಾಪಸಿಯು—(ಶಕುಂತಳೆಯನ್ನು ಕುರಿತು) ಮಗಳೇ, ಪತಿಯ ಬಹುಮಾನ ಸೂಚಕವಾದ ಮಹಾದೇವೀ ಶಬ್ದವನ್ನು ಹೊಂದು !

ಮತ್ತೊಬ್ಬಳು.—ಎಲೆ ವತ್ಸೆ, ವೀರನಾದ ಮಗನನ್ನು ಪಡೆ !

ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು.—ಜಾತೆ, ಪತಿಗೆ ಪ್ರೀತಿ ಪಾತ್ರಳಾಗು! (ಹೀಗೆ ಹರಸಿ ಗೌತಮಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತಾಪಸಿಯರು ಹೋಗುವರು).

ಸಖಿಯರು.—(ಸವಿಾಪಕ್ಕೆ ಬಂದು) ಎಲೆ ಸಖಿ, ನಿನಗೆ ಸುಖಮಜ್ಜನ ಬಳೆಯಿತೆ ?

ಶಕುಂ.—ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಸಖಿಯರಿಗೆ ಸುಖಾಗಮನವೆ? ಇಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿರಿ.

ಇಬ್ಬರೂ.—(ಮಂಗಳ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕುಳಿತು) ಎಲೆ ಶಕುಂತಳೆ, ಸಿದ್ಧಳಾಗು. ನಿನಗೆ ನಾವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಂಗಳಾನುಲೇಪವನ್ನು ಮಾಡುವೆವು.

ಶಕುಂ.—ಇದನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಎಣಿಸುವೆನು; ಮುಂದಕ್ಕಿದು ನನಗೆ ದುರ್ಲಭವಾಗುವದಲ್ಲವೆ? (ಎಂದು ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಮಿಡಿಯುವಳು).

ಸಖಿಯರು.—ಎಲೆ ಸಖಿ, ಮಂಗಳಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೀನಿಂತು ರೋದನಮಾಡುವದು ಉಚಿತವಲ್ಲ.

(ಎಂದು ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಒರಸಿ, ಅಲಂಕರಿಸುವಂತೆ ಅಭಿನಯಿಸುವರು).

ಪ್ರಿಯಂ.—ಎಲೆ ಸಖಿ, ಆಭರಣವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ನಿನ್ನ ರೂಪು, ಆಶ್ರಮಸುಲಭವಾದ ಅಲಂಕಾರದಿಂದ ವಿಕಾರವನ್ನು ಪಡೆಯುವದು.

**(ಅನಂತರ ಆಭರಣಾದಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಋಷಿಕುಮಾರರು ಬರುವರು.)**

ಋಷಿಕುಮಾರರು.—ಇದೊ, ಅಲಂಕಾರವಸ್ತುಗಳು; ಇವುಗಳಿಂದ ಈ ಪೂಜ್ಯೆಯನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿ.

**(ಎಲ್ಲರೂ ನೋಡಿ ವಿಸ್ಮಯ ಹೊಂದುವರು.)**

ಗೌತಮಿ.—ವತ್ಸ ನಾರದನೆ, ಇದೆಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿತು ?

ಮೊದಲನೆಯವನು.—ತಾತ ಕಣ್ವರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ.

ಗೌತಮಿ.—ಇದೇನು ಮಾನಸ ಸೃಷ್ಟಿಯೋ ?

ಎರಡನೆಯವನು.—ಅಲ್ಲ, ಕೇಳಬೇಕು; ಪೂಜ್ಯರಾದ ಕಣ್ವರು ಶಕುಂತಳೆಯ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ವನಸ್ಪತಿಗಳಿಂದ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಕೊಯ್ದುಕೊಂಡು ಬನ್ನಿರೆಂದು ನಮ್ಮನ್ನು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದರು; ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ನಾವು ವನಸ್ಪತಿಗಳ ಬಳಿಗೆ ಹೋದೆವು-ಬಳಿಕ

ವೃತ್ತ || ಇತ್ತುದದೊಂದು ಶಾಖಿ ಶುಭಕಾಗೊಲವಿಂ ಶಶಿಪಾಂಡುವಸ್ತ್ರಮುಂ ||
ಮತ್ತಮದೊಂದು ವೃಕ್ಷಮಿರದಿತ್ತುದು ತಾನಡಿಯೂಡೆ ಲಾಕ್ಷೆಯಂ||
ಎತ್ತಿದ ಪಲ್ಲವಪ್ರತಿಮಪಾಣಿಗಳಿಂ ವನದೇವಿಯರ್ ಮುದಂ |
ಬೆತ್ತೊಡನಿತ್ತರೀತೊಡವನೆಲ್ಲಮನನ್ಯಕುಜಂಗಳತ್ತಣಿಂ || ೭೪

ಪ್ರಿಯಂ.—(**ಶಕುಂತಳೆಯನ್ನು ನೋಡಿ**) ಎಲೆ ಸಖಿ ಶಕುಂತಳೆ, ಇವರ ಈ ಅನುಗ್ರಹವು, ನೀನು ಪತಿಗೃಹದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸತಕ್ಕ ರಾಜ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಸೂಚಕವಾಗಿರುವದು.

ಶಕುಂ.—(**ಲಜ್ಜೆಯನ್ನು ನಟಿಸುವಳು.**)

ಮೊದಲನೆಯವನು.—ಎಲೈ ಗೌತಮನೆ, ನಡೆನಡೆ, ಸ್ನಾನಾರ್ಥವಾಗಿ ಇಳಿದ ಕಣ್ವರಿಗೆ ವನಸ್ಪತಿಗಳ ಸೇವೆಯನ್ನು ಅರಿಕೆಮಾಡೋಣ.

ಎರಡನೆಯವನು.—ಹಾಗಾಗಲಿ. (**ಎಂದು ಹೋಗುವರು.**)

ಅನ.—ಎಲೆ ಸಖಿ, ನಮಗೆ ಆಭರಣಗಳನ್ನಿಟ್ಟ ಅನುಭವವಿಲ್ಲ, ಆದರೂ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನೋಡಿದ ಪರಿಚಯದಿಂದ ನಿನ್ನ ಅಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಆಭರಣಗಳನ್ನಿಡುವೆವು.

ಶಕುಂ.—ನಿಮ್ಮ ಜಾಣ್ಮೆಯನ್ನು ಬಲ್ಲೆನು.

ಸಖಿಯರು.—(**ಅಲಂಕರಿಸುವದನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸುವರು.**)

**(ಅನಂತರ ಸ್ನಾನದಿಂದೆದ್ದು ಕಣ್ವರು ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು.)**

ಶಕುಂ.—*ವೃತ್ತ || ಕಳವಳವಾಂತುದೆನ್ನೆರ್ದೆ ಶಕುಂತಳೆ ಪೋದಪಳೆಂದು ಕಂಠಮುಂ |
ಮಳಿಸುವುದೊತ್ತುವಶ್ರುಭರದಿಂ ಜಡಮಾದುದು ದೃಷ್ಟಿ ಚಿಂತೆಯಿಂ ||
ದಳಲಿನಿತಾಗೆ ಕಾಡ ಮನುಜಂಗೆನಗಂ ಕಡುನೇಹದಿಂದಮಿ |
ನ್ನಳಿದ ಗೃಹಸ್ಥರಾತ್ಮಭವೆಯಂ ಕಳುಪುತ್ತ ಕಟೆಂತಳಲ್ವರೋ ||

(ಎಂದು ಬರುವರು.)

ಸಖಿಯರು.—ಎಲೆ ಶಕುಂತಳೆ, ಅಲಂಕಾರವೆಲ್ಲ ನೆರವೇರಿತು ; ಇನ್ನು ದುಕೂಲವನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊ.

(ಶಕುಂತಳೆ ಎದ್ದು ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಳು.)

ಗೌತಮಿ.—ಎಲೆ ಮಗಳೆ, ಇದೋ ತಂದೆಗಳಾದ ಕಣ್ವರು ಆನಂದಬಾಷ್ಪಪ್ರವಾಹದಿಂದ ತುಂಬಿದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಆಲಿಂಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವರು, ಇವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸು.

ಶಕುಂ.—(ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ) ತಂದೆಯೇ, ವಂದಿಸುವೆನು.

ಕಣ್ವರು.—ಕಂದ || ಜಾತೆ ನಿಜಗುಣಗಳಿಂದೆ ಯ |
ಯಾತಿಗೆ ಶರ್ಮಿಷ್ಠೆಯಂತೆ ಪತಿಹಿತೆಯಾಗು ||
ತ್ತಾತ್ತರುಣಿ ಪೂರುವಂ ಪಡೆ |
ದಾತೆರದಿಂ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಪುತ್ರನ ಪಡೆ ನೀಂ ! || ೮೭

ಗೌತಮಿ.—ಪೂಜ್ಯರೇ, ಇವು ವರಗಳಲ್ಲದೆ ಕೇವಲ ಆಶೀರ್ವಾದಗಳಲ್ಲ.

ಕಣ್ವರು.—ವತ್ಸೆ, ಇತ್ತಬಾ; ಈಗಲೇ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿರುವ ಅಗ್ನಿಗಳನ್ನು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಮಾಡು.

(ಎಲ್ಲರೂ ಬರುವರು.)

ಕಣ್ವರು—(ಋಕ್ಛಂದಸ್ಸಿನಿಂದ ಹರಸುವರು) ಎಲೆ ವತ್ಸೆ—

ಕಂದ|| ವೇದಿಯ ಸುತ್ತಲ್ನೆಲೆಗೊಂ |
ಡಾದಂ ಸಮಿಧೆಗಳನಾಂತು ಪೊಣ್ಮುವ ಹವ್ಯಾ |

---

* ರಾಗ—ಭೈರವಿ. ರೂಪಕತಾಳ.

ಎಂತು ಕಳುಹುವೇ ಸುತೆಯು | ನೆಂತು ಕಳುಹುವೇ | ಚಿಂತೆ ಚಿತ್ತಕೆ | ಪಿರಿದು ಕಾಂತ ಸದ್ಮಕೆ ||೧|| ತಡೆದ ದುಃಖದೆ ನುಡಿಯು | ತಡಬಡಿಸುತಿದೆ || ಇಡಿದ ಬಾಷ್ಪ ಕ | ಣ್ಗಡೆಯ ತುಂಬಿದೆ ||೨|| ಆಹಹ ಮುನಿಗಳಾದೆಮಗು | ದುಃಖವಿಂತಿರೆ || ಗೃಹಿಗಳೆಂತುಗಿಯ ಕಳುಹಿ | ಸಹಿಸಬಲ್ಲರೆ ||೩||

ನೋದದಿನಘಪರಿಹಾರಕ |
ಮಾದೀ ವೈತಾನವಹ್ನಿ ಸಲಹುಗೆ ನಿನ್ನಂ || ೮೭

ಇನ್ನು ಪ್ರಯಾಣಮಾಡು (ಕಣ್ಣು ಸನ್ನೆಯಿಂದ) ಎಲ್ಲಿ ಶಾರ್ಙ್ಗರವ ಶಾರದ್ವತರು ?

(ಶಿಷ್ಯರು ಬರುವರು.)

ಶಿಷ್ಯರು.—ಪೂಜ್ಯರೇ, ಇದೋ ಸಿದ್ಧರಾಗಿರುವೆವು.

ಕಣ್ವರು.—ಎಲೈ ಶಾರ್ಙ್ಗರವನೆ ನಿನ್ನ ಸಹೋದರಿಗೆ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸು.

ಶಾರ್ಙ್ಗರವ —ಎಲೌ ಪೂಜ್ಯಳೆ, ಹೀಗೆ ಬರತಕ್ಕದ್ದು.

(ಶಕುಂತಳೆ ಆ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಹೋಗುವಳು.)

*ಕಣ್ವರು.—ಎಲೆ ಎಲೆ, ಸನ್ನಿಹಿತದೇವತೆಗಳಾದ ತಪೋವನ ತರುಗಳಿರಾ ಕೇಳಿರಿ.

ವೃತ್ತ || ಜಲವನದಾವಳೀಂಟಳೆರೆದಲ್ಲದೆ ನಿಮ್ಮಯ ಪಾತೆಗಂಬುವಂ |
ತಳಿರ್ಗಳ ಕೊಯ್ಯಳಾವಳೊಲವಿಂ ಮಿಗೆ ಸಿಂಗರದಾಸೆಯುಳ್ಳೊಡಂ ||
ಅಲರ್ಗಳ ತಾಳೆ ನೀವು ಮೊದಲುತ್ಸವವಾಂತಪಳಾವಳಾಶಕುಂ |
ತಳೆ ಪತಿಸದ್ಮಕೈದಿದಪಳಾಕೆಗನುಜ್ಞೆಯ ನೀವುದೆಲ್ಲರುಂ ||

(ಕೋಕಿಲಧ್ವನಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ)

ಕಂದ|| ಬಾಲೆ ಪತಿಗೃಹಕೆ ಪೋಪುದ |
ಪೇಳಲ್ವನವಾಸಬಂಧುವೀತರುವೃಂದಂ ||
ಕೇಳುತನುಮತಿಸಿ ಕಲಕಂ |
ಠಾಲಾಪದ ನೆವದೆ ನುಡಿವುದಿದೊ ಪಡಿವಾತಂ || ೮೯

(ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ)

ವೃತ್ತ || ತಾವರೆ ತೀವಿ ತೋರುವ ಸರೋವರದಿಂ ರಮಣೀಯಮಾಗಿ ತ |
ಳ್ತಾವರಿಸಿರ್ದ ಸಾಲ್ಮರಗಳಿಂದೆ ಹೃತಾತಪತಾಪಮಾಗಿ ರಾ ||
ಜೀವಗಳದ್ರಜೋವ್ಮೃದುಲರೇಣುಗಳಿಂದತಿಸಾಂದ್ರಮಾಗಿ ಸೌ |
ಖ್ಯಾವಹಮಾಕೆಗಕ್ಕೆಯನುಕೂಲಸಮೀರಣಮಾಗಿ ಮೇಣ್ ಪಥಂ ||

(ಎಲ್ಲರೂ ವಿಸ್ಮಯಪಟ್ಟು ಕೇಳುವರು.)

---

* ರಾಗ—ಕಮಾಚ್. ಆದಿತಾಳ|

ನಂದನೆ ಪತಿ | ಮಂದಿರಕೆ ಪೋಪಳು || ಪ || ನೀವೀಂಟದಿರೆ ನೀರ | ನೇವೇಳ್ವೆನಂಬುವ . ಸೇವಿಸದಿಹಳಾವ | ಳಾನಂದನೆ ||೧|| ಬಗೆಗೆ ಸಿಂಗರದಾಸೆ | ಯೊಗೆದೊಡಂ ನಿಮ್ಮಯ | ಚಿಗುರ ಮುರಿಯಳಾವ | ಳಾನಂದನೆ ||೨|| ಉದಿಸೆ ನಿಮ್ಮೊಳು ಪುಷ್ಪ | ಮೊದಲು ಮನೋಹರ್ಷ | ಮೊದಗುವದಾವಳಿ | ಗಾನಂದನೆ ||೩||

ಗೌತಮಿ.—ಎಲೆ ಮಗಳೆ, ಪ್ರಿಯಬಂಧುಗಳಂತಿರುವ ಈ ತಪೋವನ ದೇವತೆಗಳು ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಇನ್ನು ಇವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ನಡೆ.

(ಶಕುಂತಳೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಾ)

ಶಕುಂ.—ಎಲೆ ಪ್ರಿಯಂವದೆ, ಪತಿಯನ್ನು ನೋಡುವ ಕುತೂಹಲ ನನಗೆ ಬಹಳವಾಗಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವ ನನ್ನ ಕಾಲುಗಳು ಅತಿ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸಾಗುವವು.

ಪ್ರಿಯಂ.—ಎಲೆ ಸಖಿ, ತಪೋವನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಲಾರದ ದುಃಖ ನಿನ್ನೊಬ್ಬಳಿಗೇ ಅಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ವಿಯೋಗದಿಂದ ತಪೋವನಕ್ಕಾದ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೋಡು.

ಕಂದ|| ಕುಣಿವುದನುಳಿದುವು ಶಿಖಿಗಳ್ |
ತೃಣಕಬಳಂ ಜಗುಳೆ ಬಾಯಿನಿಂದಿಯದು ಹರಿಣೀ ||
ಗಣಮುದಿರ್ವೆಲೆಯಿಂ ರಮಣೀ |
ಮಣಿ ಕಣ್ಣೀರ್ವಿಡುವ ತೆರದೆ ತೋರ್ಪುವು ಲತೆಗಳ್ || ೯೧

ಶಕುಂ.—(ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡು) ತಂದೆಯೆ, ಲತಾಭಗಿನಿಯಾದ ವನಜ್ಯೋತ್ಸ್ನೆಗೆ ಹೇಳಿಬರುವೆನು.

ಕಣ್ವರು.—ಬಲ್ಲೆನು, ನಿನಗದರಲ್ಲಿ ಒಡಹುಟ್ಟಿದ ಸ್ನೇಹವಿರುವದಷ್ಟೆ, ಇದೋ ಬಲಗಡೆ ಇರುವದು.

ಶಕುಂ.—(ಲತೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು) ಎಲೆ, ವನಜ್ಯೋತ್ಸ್ನೆಯೆ, ಸಹಕಾರಸಂಗತೆಯಾಗಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಈ ಕಡೆಯ ಶಾಖಾಭುಜಗಳಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸು; ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನಿನಗೆ ನಾನು ದೂರಗತೆಯಾಗುವೆನಲ್ಲವೆ ?

ಕಣ್ವರು.—ಕಂದ|| ನಂದನೆ ನಾಂ ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ |
ದಂದದೊಳನುರೂಪಪತಿಯ ಸೇರಿದೆ ನೀಂ ಸೈ ||
ಪಿಂದೀಮಾಲತಿಯುಂ ಮಾ |
ಕಂದವನೊಂದಿತ್ತು ನಿಮ್ಮೊಳಾಂ ನಿಶ್ಚಿಂತಂ || ೯೨

ಇತ್ತಲೀ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ನಡೆ.

ಶಕುಂ.—ಎಲೌ ಸಖಿಯರೆ, ಈ ವನಜ್ಯೋತ್ಸ್ನೆಯನ್ನು ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಕಯ್ಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವೆನು.

ಸಖಿಯರು.—ಇದನಂತು ನಮ್ಮ ಕಯ್ಗೆ ಕೊಟ್ಟೆ, ನಮ್ಮನ್ನು ನೀನು ಈಗ ಯಾರಕೈಯ್ಗೆ ಕೊಟ್ಟೆ ? (ಎಂದು ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಮಿಡಿಯುವರು.)

ಕಣ್ವರು—ಎಲೆ ಅನಸೂಯೆ, ಎಲೆ ಪ್ರಿಯಂವದೆ, ಇದೇನು ! ನೀವೇ ಹೀಗೆ ರೋದಿಸುವದಕ್ಕೆ ಉಪಕ್ರಮಿಸಿದರೆ ಇನ್ನು ಶಕುಂತಳೆಯನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸುವರು ಯಾರು ? ಸಾಕು; ಸುಮ್ಮನಿರಿ. (ಎಲ್ಲರೂ ನಡೆಯುವರು.)

ಶಕುಂ.—ಎಲೈ ತಂದೆಯೆ, ಪರ್ಣಶಾಲೆಯಬಳಿ ತಿರುಗುವ ಪೂರ್ಣಗರ್ಭಿಣಿಯಾದೀ ಹುಲ್ಲೆಗೆ ಯಾವಾಗ ಸುಖಪ್ರಸವವಾಗುವದೋ ಆಗ ನನಗೆ ಕುಶಲ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಬೇಕು.

ಕಣ್ವರು.—ಆಗಲಿ; ಇದನ್ನು ಮರೆಯದಿರುವೆವು.

ಶಕುಂ—(ಗಮನಭಂಗವನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸಿ) ಇದು ಯಾವದು ? ಮರಳಿ ಮರಳಿ ನನ್ನ ಸೀರೆಯ ಸೆರಗನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸೆಳೆಯುವದು ? (ಎಂದು ಹಿಂತಿರುಗುವಳು.)

ಕಣ್ವರು.—ಕಂದ|| ಮಗಳೆ ಕುಶಸೂಚಿ ತಾಗಿದ |
ಮೊಗದೊಳ್ ವ್ರಣಹರಣತೈಲವೆರೆಯುತೆ ನೀವಾ ||
ರಗಳ ಹಿಡಿಯಿತ್ತು ಪೊರೆದೀ |
ಮೃಗಾರ್ಭಕಂ ನಿನ್ನ ಮಾರ್ಗಮಂ ಬಟ್ಟಪುದೇ ? ೯೩

ಶಕುಂ.—ಎಲೆ ವತ್ಸ, ಸಹವಾಸವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವ ನನ್ನನ್ನು ಏತಕ್ಕೆ ಅನುಸರಿಸುವೆ ? ಹುಟ್ಟಿದಕೂಡಲೆ ತಾಯುನಗಲಿದ ನಿನ್ನನ್ನು ಬೆಳಸಿದೆನು; ಈಗಲೂ ನನ್ನನ್ನು ಆಗಲಿದ ನಿನ್ನ ಪೋಷಣೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಂದೆಗಳು ಚಿಂತಿಸುವರು; ಇನ್ನು ಹಿಂತಿರಗಿಹೋಗು. (ಎಂದು ರೋದಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುವಳು.)

ಕಣ್ವರು.—ಕಂದ ತಡೆ ಮಗಳೆ ಬಪ್ಪಾ೯ ಕಂಬನಿ |
ಗಡಣವನೆನ್ನಾಗೆ ಕಾಣದಿಪ್ಪ೯ೕ ನೆಲದೊಳ್ ||
ನಡೆದೊಡೆ ನಿಮ್ನೋನ್ನತಮಾ |
ದೆಡೆಯೊಳ್ ಪಲ್ಲಟಿಪವಲ್ತೆ ನಿನ್ನ ಪದಂಗಳ್ || ೯೪

ಶಾರ್ಙರವಂ—ಪೂಜ್ಯರೆ, ಬಂಧುಜನಗಳು ಜಲಾಶಯದವರೆಗೆ ಸಂಗಡ ಬರತಕ್ಕುದೆಂಬುದು ಸಂಪ್ರದಾಯವಲ್ಲವೆ ? ಆದುದರಿಂದ ಇದೋ, ಸರೋವರತೀರವು; ಇಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸುವದನ್ನು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ದಯೆಮಾಡಬೇಕು.

ಕಣ್ವರು.—ಆದರೆ ಈ ಕ್ಷೀರವೃಕ್ಷದ ನೆರಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳೋಣ ಬನ್ನಿ.
(ಎಲ್ಲರೂ ಬಂದು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವರು.)

ಕಣ್ವರು.—(ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ತಾವು) ಪೂಜ್ಯನಾದ ಆ ದುಷ್ಯಂತನ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರವಾಗಿ ಏನು ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸೋಣ ? (ಎಂದು ಚಿಂತಿಸುವರು.)

ಶಕುಂ—(ಮರೆಯಲ್ಲಿ) ಎಲೆ ಅನುಸೂಯೆ, ಇದೋ ನೋಡು; ತಾವರೆಯಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೇ ತನ್ನ ಸಹಚರನನ್ನು ಕಾಣದೆ ಈ ಚಕ್ರವಾಕಸ್ತ್ರೀಯು ಕಳವಳಗೊಂಡು ಎಷ್ಟು ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುವದು! ನಾನಲ್ಲವೆ ಅತಿದುಷ್ಕರವಾದುದನ್ನು ಮಾಡುವಳು.

ಅನ.—ಎಲೆ ಸಖಿ, ಹೀಗೆ ನೀನು ಆಲೋಚಿಸಬೇಡ.

ಕಂದ || ಉಳಿದಿನಿಯನನಿದುವುಂ ಮನ |
ದಳಲಿಂ ಪಿರಿದೆನಿಸಿದಿರುಳ ಕಳೆವುದು ಬಲು ವೆ ||
ಗ್ಗಳಿಸಿದ ವಿರಹವ್ಯಥೆಯುಂ |
ಕೆಳದೀ ಸಹಿಪಂತೆ ಮಾಳ್ಪುದಾಶಾಬಂಧಂ || ೧೫

ಕಣ್ವರು.—ಎಲೈ ಶಾರ್ಙ್ಗರವನೆ, ಶಕುಂತಳೆಯ ಇದಿರಿನಲ್ಲಿ ಆ ರಾಜನನ್ನು ಕುರಿತು, ನಾನು ಹೇಳಿದೆನೆಂದು ಹೇಳತಕ್ಕುದು.

ಶಾರ್ಜರವಂ—ಪೂಜ್ಯರೆ, ಆಜ್ಞಾಪಿಸಬೇಕು.

ಕಣ್ವರು.—ವೃತ್ತ|| ಪಿರಿದುಂ ಚಿಂತಿಸಿ ಸಂಯಮಾರ್ಥರೆನಿಪೆಮ್ಮಂಮೇಣ್ಬ
ವದ್ವಂಶದೆ |
ಳ್ತರಮಂ ನಿನ್ನೊಳಗೀಕೆ ತಾನೆಯೊಲವೆತ್ತಾಪಾಂಗುಮಂ ಪೆಂಡಿರೊಳ್ ||
ಸರಿಗಂಡೀಕೆಯ ನೀಂ ಬದುರ್ಂಕಿಪುದು ಭಾಗ್ಯಾಧೀನಮಿನ್ನಿಂತರಿಂ |
ಪೆರೆತೆಲ್ಲಂ ಬಗೆಯಲ್ಕದಂ ನುಡಿವುದಲ್ಲಂ ದಲ್ವಧೂಬಂಧುಗಳ್ ೧೬

ಶಾರ್ಜರವಂ.—ಅಪ್ಪಣೆಯಾದುದನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿದೆನು.

ಕಣ್ವರು.—ವತ್ಸೆ, ಈಗ ನಿನಗೆ ಬುದ್ಧಿವಾದವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿರುವದು. ಕೇಳು; ನಾವು ವನವಾಸಿಗಳಾದರೂ ಲೋಕತಂತ್ರವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಲ್ಲೆವು.

ಶಾರ್ಙ್ಗರವಂ.—ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಗಳಿಗೆ ಯಾವದು ತಾನೆ ಅಗೋಚರವಾಗಿ ಇದ್ದೀತು?

ಕಣ್ವರು.—ಎಲೆ ಮಗಳೆ, ಇನ್ನು ನೀನು ಗಂಡನ ಮನೆಯನ್ನು ಸೇರಿ—

*ವೃತ್ತ || ಪಿರಿಯರ ಸೇವೆಗೆಯ್ಸವತಿಯರ್ಕಳೊಳಿಷ್ಟವಯಸ್ಯೆಯಂದದಿಂ |
ದಿರು ಪತಿಯೊರ್ಮೆ ಹೇವಗೊಳಿಸಲ್ಮುಳಿಸಿಂ ಪ್ರತಿಕೂಲೆಯಾಗದಿರ್ ||

---

***ರಾಗ—ಕಾನಡ. ಆದಿತಾಳ.**

**ಆಲಿಸು ಕುವರೀ | ಪೇಳುವುದ ನೀ ನಾಲಿಸು ಕುವರೀ ||ಪ|| ಗುರುಜನಗಳನು | ಭಕ್ತಿಯೊಳುಪ | ಚರಿಪುದು ನೀನು || ಹರುಸದಿ ಸವತಿಯಾ | ದರೊಳಾಪ್ತಸಖಿಯಳ | ಪರಿಯಿಂದ ವರ್ತಿಸು | ತಿರು ಗಣವತಿಯೆ ನೀ || ನಾಲಿಸು ||೧|| ಒಮೆ ನಿನ್ನೊಳಗೆ | ಪತಿಗೆ ಬಗೆ | ದುಮ್ಮಾ**

ಪರಿಜನವಂ ಕರಂ ಸಲಹು ಭಾಗ್ಯದೆ ಬಾಗಿರುಪೆಣ್ಗಳಿಂತಿರ |
ಲ್ಗರತಿಯರಪ್ಪರಿಂತಿರದರನ್ವಯಕಾಧಿಯನುಂಟು ಮಾಳ್ಪರೌ || ೯೭

ಇದು ಹೊರತು ಗೌತಮಿ ಇನ್ನೇನು ತಿಳಿದಿರುವಳೋ ? ಕೇಳು.

ಗೌತಮಿ—ವಧೂಜನಕ್ಕೆ ಹೇಳತಕ್ಕ ಉಪದೇಶವು ಇಷ್ಟುತಾನೆ; ಇದರ ಮೇಲೇನಿರುವದು ? ಎಲೆ ವತ್ಸೆ, ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡಿರು ಕಂಡೆಯಾ ?

ಕಣ್ವರು.—ಎಲೆ ವತ್ಸೆ, ನನ್ನನ್ನೂ ನಿನ್ನ ಸಖೀಜನರನ್ನೂ ಆಲಿಂಗಿಸು.

ಶಕುಂ.—ತಂದೆಯೆ, ಪ್ರಿಯಂವದೆ ಮೊದಲಾದ ಸಖಿಯರು ಇಲ್ಲಿಂದಲೇ ಹಿಂದಿರುಗುವರೆ ?

ಕಣ್ವರು—ಎಲೆ ಮಗಳೆ, ಇವರು ಮದುವೆಯಾಗತಕ್ಕವರು. ಆದುದರಿಂದ ಇವರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲ; ನಿನ್ನೊಡನೆ ಗೌತಮಿ ಬರುವಳು.

ಶಕುಂ.—(ತಂದೆಯನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸಿಕೊಂಡು) ಈಗ ತಂದೆಯ ತೊಡೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮಲಯಪರ್ವತದ ತಟದಿಂದ ಕಿತ್ತುಹಾಕಿದ ಚಂದನಲತೆಯಂತೆ ದೇಶಾಂತರದಲ್ಲಿ ನಾನೆಂತು ಜೀವವನ್ನು ಧರಿಸುವೆನು ?

ಕಣ್ವರು—ಎಲೆ ಮಗಳೆ, ಹೀಗೇತಕ್ಕೆ ಕಳವಳಪಡುವೆ ?

ವೃತ್ತ || ಕುವರಿ ಕುಲೀನನಾದ ಪತಿಗೊಪ್ಪುವ ಪಟ್ಟದ ರಾಣಿಯಾಗಿ ವೈ |
ಭವಗಳಿನೇಳ್ಗೆವೆತ್ತಿನನ ಕೃತ್ಯದೊಳಾಕುಲೆಯಾಗುತಾವಗಂ ||
ರವಿಯನಮರ್ತ್ಯನಾಥದಿಶೆ ತಾಂ ಪಡೆವಂತೆ ಸುಗಾತ್ರಪುತ್ರನಂ |
ತವಕದೆ ಪೆತ್ತು ನೀನೆಣಿಸದಿರ್ಪೆ ಮದೀಯವಿಯೋಗದುಃಖಮಂ ||

(ಶಕುಂತಳೆಯು ತಂದೆಯ ಪಾದಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುವಳು.)

ಕಣ್ವರು.—ನಿನ್ನ ಕೋರಿಕೆ ಸಿದ್ಧಿಸಲಿ.

ಶಕುಂ.—(ಸಖಿಯರ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು) ಎಲೌ ಸಖಿಯರೆ, ನೀವಿಬ್ಬರೂ ನನ್ನನ್ನು ಸಮವಾಗಿ ಆಲಂಗಿಸಿರಿ.

ಸಖಿಯರು—(ಹಾಗೆಯೇ ಆಲಿಂಗಿಸಿಕೊಂಡು) ಎಲೆ, ಸಖಿ, ಆ ರಾಜನು ನಿನ್ನನ್ನು ಮರೆತಿದುದೇ ಆದರೆ ಆಗ ಆತನಿಗೆ ಅವನ ನಾಮಾಂಕಿತವಾದ ಈ ಉಂಗುರವನ್ನು ತೋರಿಸು.

---

**ನವಾಗೆ || ಸನ್ಮತಿಸುತವೊದಲ | ಸುಮ್ಮಾನವಳಿಯದೆ | ಸುವಮ್ಮನಿಹುದು ಗುಣ | ವಮ್ಮ ಕುಲವಧುಗಿದ || ನಾಲಿಸು ||೨|| ಪೊರೆ ಪರಿಜನವ | ಬಾಗಿಸಿ ನಡೆ | ಸಿರಿಯೊಳು ಸಿರವ || ಧರೆಯೊಳಗಿಂತು ಸ | ಚ್ಚರಿತವುಳ್ಳಸಿಯರೆ | ಗರತಿಯರುಳಿದ ಸ್ತ್ರೀ | ಯರೆ ಕುಲಕಾಧಿಗಳಾಲಿಸು ||೩||**

ಶಕುಂ.—ಎಲೌ ಸಖಿಯರೆ, ನಿಮ್ಮಾ ಸಂದೇಹದಿಂದ ಕಂಪಿತೆಯಾದೆನು |

ಸಖಿಯರು.—ಅಂಜಬೇಡ; ಅತಿಸ್ನೇಹವು ಪಾಪಶಂಕಿಯಾದದ್ದು.

ಶಾರ್ಙ್ಗರವ.—ಎಲೌ ಪೂಜ್ಯಳೆ, ಸೂರ್ಯನಾದರೆ ನೊಗದ ಮಧ್ಯಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದನು, ಬೇಗ ನಡೆ.

ಶಕುಂ.—(ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಇದಿರಾಗಿ ನಿಂತು) ತಂದೆಯೆ, ತಪೋವನವನ್ನು ಇನ್ನು ಯಾವಾಗ ನೋಡುವೆನು ?

ಕಣ್ವರು.—ಕೇಳು:—

ಕಂದ || ಕ್ಷಿತಿಸತಿಗೆ ಸವತಿಯಾಗ |
ಪ್ರತಿರಥನಂ ಸುತನ ಪೆತ್ತು ಸುತೆ ನೀಂ ತನಯಾ ||
ರ್ಪಿತರಾಜ್ಯನಪ್ಪ ನಿನ್ನಯ |
ಪತಿಯೊಡನೀಕ್ಷಿಸುವೆ ಮಗುಳ್ದು ಮಿಾಯಾಶ್ರಮವಂ || ೯೯

ಗೌತಮಿಯು.—ಮಗಳೆ, ಗಮನವೇಳೆ ಕಳೆಯುತ್ತಾಬಂದಿತು, ತಂದೆಯನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸು; ಅಥವಾ ನೀವಾದರೂ ಹಿಂತಿರುಗಬೇಕು. ಈಕೆ ಪದೇ ಪದೇ ಹೀಗೆಯೇ ನುಡಿಯುತ್ತಿರುವಳು.

ಕಣ್ವರು.—ಎಲೆ ವತ್ಸೆ. ತಪೋನುಷ್ಠಾನವು ನನ್ನನ್ನು ತಡೆಯುವದು.

ಶಕುಂ.—(ತಂದೆಯನ್ನು ಮತ್ತೂ ಆಲಿಂಗಿಸಿಕೊಂಡು) ಮೊದಲೇ ತಪಶ್ಚರ್ಯೆಯಿಂದ ಪೀಡಿತವಾದ ತಂದೆಯ ಶರೀರವು ಮತ್ತೂ ನನಗೋಸ್ಕರ ಬಹಳವಾಗಿ ಕಳವಳ ಪಡುವದು.

ಕಣ್ವರು.—(ನಿಟ್ಟುಸಿರಿಂದ ಕೂಡಿ)

*ಕಂದ || ಸಾರುತುಮಾನುಟಜವನಾ |
ದ್ವಾರದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲೆ ನೀನಿರಿಸಿದ ನೀ ||
ವಾರಬಲಿಯಂ ವಿಲೋಕಿಸಿ |
ಮಿಾರುವ ಮನದಳ ಲನೆಂತು ತಡೆವೆಂ ಮಗಳೇ || ೧೦೦

ನಡೆ, ನಿನಗೆ ಮಾರ್ಗವೆಲ್ಲಾ ಮಂಗಳಕರವಾಗಲಿ !

(ಶಕುಂತಳೆಯೂ ಸಂಗಡ ಹೋಗತಕ್ಕವರೂ ಹೊರಡುವರು.)

---

*ರಾಗ—ಕುರಂಜಿ. ರೂಪಕತಾಳ

ಎಂತು ಸೈರಿಪೇಂ ಸುತೇ | ಎಂತು ಸೈರಿಪೆಂ || ಪಲ್ಲ || ಸೇರಿ ನೀನು ಮುನ್ನ ಮುಟಜ | ದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ ನೀ | ವಾರಬಲಿಯ ನೀಕ್ಷಿಸಿ | ಮಿಾರುವಳಲನಾಂ || ಸುತೇ || ೧ || ನೀನು ಕುಳಿತ ತಾಣಗಳನು | ನೀನು ಬೆಳೆದ ಸುಮವನವನು || ನಾನಭೀಕ್ಷಿಸಲ್ಕೆ ತೊಳಲ್ವ | ಮಾನಸ ವನು ನಾಂ ಸುತೇ || ೨ || ಪೊಡವಿಯೊಳಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಗುವ | ಪಡೆವುದೇ ಕಡುಕಷ್ಟವೈಸೆ || ಕಡು ರಾಗದೆ ಸಾಕುತೆ ಪೊರ | ಮಡಿಪದುಃಖವ || ಸುತೇ || ೩ ||

ಸಖಿಯಿರು.—*(ಶಕುಂತಳೆಯನ್ನು ನೋಡಿ) ಹಾ! ಹಾ! ನಮ್ಮ ಪ್ರಿಯ ಸಖಿಯಾದ ಶಕುಂತಳೆಯು ವನಪಙ್ಕ್ತಿಯಿಂದ ಮರೆಯಾದಳಲ್ಲಾ!

ಕಣ್ವರು.—(ನಿಟ್ಟುಸಿರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು) ಎಲೆ ಅನುಸೂಯೆ, ನಿಮ್ಮ ಒಡನಾಡಿಯಾದ ಶಕುಂತಳೆಯು ಹೊರಟು ಹೋದಳು; ಶೋಕವನ್ನು ತಡೆದು ನನ್ನೊಡನೆ ಬನ್ನಿ, ಹೋಗೋಣ.

ಇಬ್ಬರು ಸಖಿಯರೂ.—†ತಂದೆಯೆ, ಶಕುಂತಳೆಯು ಇಲ್ಲದುದರಿಂದ ಶೂನ್ಯವಾದಂತಿರುವ ತಪೋವನವನ್ನು ಹೇಗೆ ಹೊಗುವೆವು?

ಕಣ್ವರು.—ಸ್ನೇಹವು ಹೀಗೆ ತೋರ್ಪಡಿಸುವದು (ವಿಚಾರಯುಕ್ತರಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ನಡೆದು) ಆಹ! ಶಕುಂತಳೆಯನ್ನು ಪತಿಗೃಹಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿ ಈಗ ನೆಮ್ಮದಿಯನ್ನು ಪಡೆದೆನು.

ಕಂದ || ಕನ್ನೆ ಪೆರನೊಡವೆ ಗಡ ಪತಿ |
ಸನ್ನಿಧಿಗಿಂದವಳ ಕಳುಪಿ ನಿರ್ಮಲವಾದ ||
ತ್ರೆನ್ನಯ ಮಾನಸಮಾದಂ |
ತನ್ನಯ ಬಳಿಯಿಟ್ಟೊಡವೆಯ ಮಗುಳಿತ್ತನವೊಲ್ || ೧೦೧

(ಇಂತೆಲ್ಲರೂ ಹೊರಟು ಹೋಗುವರು.)

---

*ರಾಗ—ಧನಾಸರಿ.

† ಮರೆಯಾದಳಯ್ಯೋ ಸಖಿ || ಶರದಿಂದುನಿಭಮುಖಿ || ತೆರನೇನು ಪರ್ವದೀ | ತರುಸಂಕುಲದಿ ||೧|| ಕರಿವರಗಾಮಿನಿ | ಕಾಳಾಹಿವೇಣಿ || ಕರೆಯದೆ ಸಹಚರಿ | ಕಣ್ವಕುಮಾರಿ ||೨|| ಕೆಳದಿಯ ಬಿಟ್ಟುನಾ | ವೆಲೆಮನೆಗೆಂತು || ತಳರ್ವೆವು ತಾತಪೇ | ಳಳಲಿನಿಂತಾಂತು ||೩||

# ಪಂಚಮಾಂಕಂ.

(ಅನಂತರ ಪೀಠಗತನಾದ ರಾಜನೂ ವಿದೂಷಕನೂ ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು.)

ವಿದೂ.—(ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು) ಎಲೈ ಮಿತ್ರನೆ, ಸಂಗೀತಶಾಲೆಯ ಕಡೆಗೆ ಚಿತ್ತ ವಿಡು; ಅವ್ಯಕ್ತಮಧುರವಾಗಿಯೂ ವಿಶುದ್ಧವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಗೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವರ ಯೋಗ ಕೇಳಿಬರುವದು; ಅಲ್ಲಿ ಪೂಜ್ಯಳಾದ ಹಂಸಪದಿಕೆಯು ವರ್ಣವನ್ನು ಅಭ್ಯಾ ಸಮಾಡುವಳೆಂದು ತಿಳಿಯುವೆನು.

ರಾಜಂ—ನಾನು ಕೇಳುವವರೆಗೂ ಸುಮ್ಮನಿರು.

(ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಗಾನಮಾಡಲ್ಪಡುವುದು).

*ಕಂದ|| ಪೊಸತಪ್ಪ ಮಧುವ ಬಯಸುತೆ |
ರಸಾಲಮಂಜರಿಯನಂತು ಚುಂಬಿಸಿ ನೀಂ ಸಾ ||
ರಸವಾಸಮಾತ್ರದಿಂ ಸಂ |
ತಸವಾಂತದನೆಂತು ಮರೆದೆಯೆಲೆ ಮಧುಕರನೇ || ೧೦೨

ರಾಜಂ—ಆಃ! ಈ ಗೀತಿಯು ರಾಗವನ್ನು ಉಕ್ಕಿಸುತ್ತಿರುವದು.

ವಿದೂ.—ಏನು? ಈ ಗೀತಿಯ ಅಕ್ಷರಾರ್ಥವು ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯಿತೆ?

ರಾಜಂ.—(ನಸುನಕ್ಕು) ಒಂದಾವೃತ್ತಿ ಪ್ರೀತಿಸಿದವಳೀಕೆ; ಅದರಿಂ ವಸುಮ ತೀದೇವಿಯ ಹೊರತಾಗೂ ಏಳಿಲವನಾಂತೆನೆಂದು ತಿಳಿದೆನು. ಎಲೈ ಮಿತ್ರನಾದ ಮಾಢವ್ಯನೆ, ಜಾಣ್ಮೆಯಿಂದ ಏಳಿಸಿದೆ ಎಂದು ಹಂಸಪದಿಕೆಗೆ ನಾನು ಹೇಳಿದೆನೆಂದು ಹೇಳು.

ವಿದೂ.—ಆಜ್ಞೆಯಾದಂತಾಗಲಿ (ಎಂದು ಎದ್ದು) ಮಿತ್ರನೇ! ಆಕೆಯು ಪರಹಸ್ತಗಳಿಂದ ನನ್ನ ಜುಟ್ಟನ್ನು ಹಿಡಿಸಿ ಹೊಡಿಸುವಾಗ ಅಪ್ಸರಸ್ತ್ರೀಯ ಕಯ್ಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಋಷಿಯಂತೆ ನನಗೆ ಬೇರೇ ಮೋಕ್ಷವಿಲ್ಲ.

ರಾಜಂ.—ನಡೆ, ಜಾಣತನದಿಂದ ಆಕೆಗೆ ತಿಳಿಸು.

---

ರಾಗ—ಶಂಕರಾಭರಣ. (ನೋಟು)

**ತುಂಬಿದ ನವಮುಕರಂದಕೆ | ನೀಂ ಬಿಡುತಲಿ ಬಾಯಾ | ಚುಂಬಿಸಿ ಹೊಸಮಾವಿನ ಬಗೆ | ಗೊಂಬುವ ಮಂಜರಿಯಾ || ಅಂಬುರುಹಾಶ್ರಯ ಮಾತ್ರದೆ | ನೀಂ ಬಲುಸುಖಿಸುತ್ತಂ || ತುಂಬಿಯೆ ಯೆಂತದರೊಳಗಣ | ಹಂಬಲವನು ತೊರೆದೈ ||೧||**

ವಿದೂ.—ಇನ್ನೇನು ಗತಿ! (ಎಂದು ಹೊರಟು ಹೋಗುವನು.)

ರಾಜಂ.—(ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು) ಇದೇನು! ಗೀತಿಯ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೇಳಿ ಇಷ್ಟ ಜನದ ಅಗಲಿಕೆ ಯಾವದೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಬಹಳವಾಗಿ ಕಳವಳ ಪಡುವದು! ಒಂದುವೇಳೆ—

ವೃತ್ತ || ಇನಿದೆನಿಸಿರ್ಪ ಶಬ್ದಮನೆ ಕೇಳಿ ವಿಲೋಕಿಸಿ ರಮ್ಯವಸ್ತುವಂ |
ಜನಮಿಳೆಯಲ್ಲಿ ನೆಮ್ಮದಿಯನಾಂತಿರುತಿರ್ದೊಡಮುಮ್ಮಳಿಪ್ಪುದೇ |
ನೆನಲಿದು ಸಿಕ್ಕುವಂ ಪರಿಕಿಸಲ್ ಬಗೆಯಿಂದಮಬೋಧಪೂರ್ವಕಂ |
ನೆನೆದಪನಂತು ಭಾವದೊಳೆ ನಟ್ಟಪುರಾಭವ ಸೌಹೃದಂಗಳಂ || ೧೦೩

(ಹೀಗೆ ಪರ್ಯಾಕುಲನಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವನು. ಅನಂತರ ಕಂಚುಕಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು.)

ಕಂಚುಕಿ.—ಆಃ ಇಂಥಾ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಒಂದಿರುವೆನಲ್ಲಾ!

*ಕಂದ || ಧರಣೀಶನಂತವುರದೊಳ್ |
ಕರದಿಂ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಪಿಡಿದ ಬೆತ್ತವೆ ಕಳೆಯಲ್ ||
ಚಿರಕಾಲಂ ನಡೆನೆಡೆ ತ |
ತ್ತರಿಪೆನಗದು ಕರದೊಳೂರಿಕೊಳ್ಳುವದಕಾಯ್ತ್ಯ || ೧೦೪

ನಮ್ಮ ರಾಯನಿಗೆ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯವು ಉಲ್ಲಂಘಿಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ಆದರೂ ಈಗ ತಾನೆ ಧರ್ಮಾಸನದಿಂದ ಎದ್ದ ಈತನಿಗೆ ಪುನಃ ಉಪರೋಧಕಾರಿಗಳಾದ ಕಣ್ವ ಶಿಷ್ಯರ ಆಗಮನವನ್ನು ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಮನಸ್ಸು ಬಾರದು; ಅಥವಾ ಲೋಕ ಸಂರಕ್ಷಣಾಧಿಕಾರವು ವಿಶ್ರಾಂತಿಯಿಲ್ಲದುದು.

ವೃತ್ತ || ಕಟ್ಟಿದುದಲ್ಲದೊರ್ಮೆಯೆ ವರೂಥಕೆ ವಾಜಿಯನಬ್ಜನೀಪ್ರಿಯಂ |
ಬಿಟ್ಟುದನೆಂದು ಕಾಣನಿರುಳುಂ ಪಗಲುಂ ಚರಿಪಂ ಸಮೀರಣಂ ||
ಕೊಟ್ಟಿನಹೀಂದ್ರನಾತ್ಮಶಿರಮಂ ಸಲೆ ಭೂಮಿಯ ಭಾರಕಿಂತಿದಂ |
ನಿಟ್ಟಸೆ ಷಷ್ಠಭಾಗದೊಳೆ ಬಾಳ್ವರಸಂಗಮಿದಲ್ತೆ ಬೇಹರಂ || ೧೦೫

ಇನ್ನು ನಾನು ನನ್ನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೋಡುವೆನು (ನಡೆದು ನೋಡಿ) ಇದೋ ಮಹಾರಾಜನು:—

---

ರಾಗ—ಕಲಹರಪ್ರಿಯ. ಚಾಪು.

ಯಾರಿಂಗಿನ್ನಿದ ನಾನು | ದೂರುವೆ ನರರೆ | ಮೀರಿದ ದುಃಖವ ಸೈರಿಸಲಾರೆ ||ಪಲ್ಲ|| ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಮೊದಲಾಗಿ | ಕಟ್ಟಿಗೆ ಕೈಗೆ | ಬಿಟ್ಟದ್ದಲ್ಲವು ಸುಖ | ಪಟ್ಟದ್ದೆಹೀಗೆ ||೧|| ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದ ದಿನ ಕಳೆದವು ಹಿಂದೆ | ದುಕ್ಕಪಡುವದು ನಾಂ ಹೀಗೆಯೆ ಮುಂದೆ ||೨|| ಪದ್ಧತಿಯೆಂದು ಕಯ್ಯೊಳಗಾಂತ ಬೆತ್ತ | ವೃದ್ಧತೆಯೊಳಗೆ ತಪ್ಪಿಸಿತು ವಿಪತ್ತ ||೩||

ವೃತ್ತ|| ನಡುವಗಲಲ್ಲಿ ತಾಂ ನಡಪಿ ದಂತಿಗಳಂ ರವಿತಪ್ತಯೂಥಪಂ |
ಬಿಡದತಿಶೀತಲಸ್ಥಲವ ಸೇವಿಸುವಂತೆವೊಲೀನರೇಶ್ವರಂ ||
ಇಡಿದನುರಾಗದಿಂ ಪ್ರಜೆಗಳಂ ನಿಜಪುತ್ರರ ಪೋಷಿಪಂದದಿಂ |
ನಡಪಿ ವಿವಿಕ್ತಮಾದೆಡೆಯ ಸೇವಿಸುವಂ ಸಲೆ ಶಾಂತಮಾನಸಂ ||

(ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು)

ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ವಿಜಯವಾಗಲಿ! ಹಿಮಾಚಲದ ತಪ್ಪಲಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವ ತಪಸ್ವಿಗಳು ಕಣ್ವರಿಂದ ಸಂದೇಶವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸ್ತ್ರೀ ಸಮೇತರಾಗಿ ಬಂದಿರುವರು; ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಾಡತಕ್ಕ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಡಸಬೇಕು.

ರಾಜಂ.—(ವಿಶ್ವಾಸಪೂರ್ವಕವಾಗಿ) ಏನು, ಕಣ್ವರಿಂದ ಸಂದೇಶವನ್ನು ತಂದಿರತಕ್ಕವರೆ?

ಕಂಚು.—ಹೌದು.

ರಾಜಂ.—ಹಾಗಾದರೆ ಆಶ್ರಮವಾಸಿಗಳಾದ ಅವರನ್ನು ವೇದೋಕ್ತ ವಿಧಿಯಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುವಂತೆ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಾದ ಸೋಮರಾತರಿಗೆ ನಾನು ಹೇಳಿದೆನೆಂದು ಹೇಳು; ನಾನು ಕೂಡ ತಪಸ್ವಿಗಳನ್ನು ಕಾಣುವದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವೆನು.

ಕಂಚುಕಿ.—ಆಜ್ಞೆಯಾದಂತಾಗಲಿ (ಎಂದು ಹೊರಟುಹೋಗುವನು.)

ರಾಜಂ.—(ಎದ್ದು) ಯಾರು ಹೊರಗೆ?

(ಪ್ರತೀಹಾರಿ ಬರುವಳು.)

ಪ್ರತೀಹಾರಿ.—ಮಹಾರಾಜನೆ, ಆಜ್ಞಾಪಿಸಬೇಕು.

ರಾಜಂ.—ವೇತ್ರವತಿ, ಹೋಮಶಾಲೆಯ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸು.

ವೇತ್ರವತಿ.—ಮಹಾರಾಜನೆ, ಹೀಗೆ ದಯೆಮಾಡಬೇಕು.

ರಾಜಂ.—(ನಡೆದು ಅಧಿಕಾರದ ಕಷ್ಟವನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸಿ) ಪ್ರಾಣಿಗಳೆಲ್ಲಾ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸುಖಿಗಳಾಗುವರು. ಅರಸುಗಳಿಗಾದರೋ-ಇಷ್ಟಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಯ ಸಂಗಡಲೇ ದುಃಖ ತೊಡಗಿರುವದು.

ವೃತ್ತ|| ದೊರೆತನಮೈತರಲ್ ಬಯಕೆ ಹಿಂಗಿದುದೆಂಬುದದೊಂದೆ ಸಂತಸಂ |
ದೊರೆದುರುರಾಜ್ಯವಂ ಸಲಹಿಕೊಂಬುದು ಕಷ್ಟವನುಂಟುಮಾಳ್ಪುದೀ ||
ಪರಿಯೊಳತಿಶ್ರಮಾಪಹರಮುಂ ಶ್ರಮಕಾರಿಯುಮಲ್ಲದಿರ್ಪ ಕ |
ಟ್ಟರಸುತನಂ ಸ್ವಹಸ್ತಧೃತದಂಡಮಹಾತಪವಾರಣೋಪಮಂ || ೧೦೭

(ತೆರೆಯಲ್ಲಿ ವೈತಾಳಿಕನು) ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ವಿಜಯವಾಗಲಿ !

**ಮೊದಲನೆಯವನು—**

ಕಂದ || ಸ್ವಸುಖದೊಳಾಸೆಯ ನುಳಿದೀ |
ವಸುಧೆಯ ಪೊರೆಯಲ್ಕೆ ನೀಂ ಬಳಲ್ವುದೆ ಸಾಜಂ ||
ಬಿಸಿಲಿನ ಬೇಗೆಗೆ ತಲೆಯಾ |
ನಿಸಿ ತರುವುಂ ಶ್ರಿತರ ತಂಪಿಸುವುದಲೆ ನೆಳಲಿಂ || ೧೦೮

ವೃತ್ತ|| ತಡೆದಪೆ ದಂಡದಿಂಕುಪಥದೊಳ್ನಡೆದಪ್ಪರನೀಂ ವಿವಾದಮಂ |
ಬಿಡಿಪೆ ಜನಂಗಳಂ ಪೊರೆವ ಕಾರ್ಯದೊಳಗ್ಗಳನಪ್ಪೆ ವೈಭವಂ ||
ಬಡೆದಿರೆ ಬಂದು ಸಂದಣಿಪ ಬಂಧುಗಳಿರ್ಕೆ ಸಮಂತು ನಿನ್ನೊಳಾ |
ದೊಡೆ ಕೊನೆಗಂಡುದೈ ಪ್ರಜೆಯ ಬಾಂಧವಕೃತ್ಯಮಿಳಾತಳಾಧಿಪಾ ||

ರಾಜಂ.—ರಾಜ್ಯಭಾರದಿಂದ ಕ್ಲೇಶಪಟ್ಟ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳ ನಾವು ಹೊಸಬರಾಗಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟೆವು (ಎಂದು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವನು.)

ಪ್ರತೀಹಾರಿ—ಇದೋ, ಹೋಮಧೇನುವಿನೊಡನೆ ಕೂಡಿದ ಹೋಮಶಾಲೆಯು ಹೊಸಲು, ಹೊಸದಾಗಿ ಮಾಡಿರುವ ಸಮ್ಮಾರ್ಜನೆಯಿಂದ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಇದನ್ನು ಆರೋಹಿಸಬೇಕು.

ರಾಜಂ.—(ಅದನ್ನು ಹತ್ತಿ ಪರಿಜನದ ಹೆಗಲಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕೈಯನ್ನಿಟ್ಟು, ನಿಂತು) ಎಲೆ ವೇತ್ರವತಿ, ಏತಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಪೂಜ್ಯರಾದ ಕಣ್ವರು ನನ್ನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಋಷಿಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿರುವರು ?

ವೃತ್ತ|| ವ್ರತಿಗಳ್ ಮಾಳ್ಪ ತಪಕ್ಕೆಡರ್ ಜನಿಸಿತೋ ಮೇಣಾವನಿಂದಾದೊಡಂ |
ಹತಿ ತಾಂ ಸಂಭವಿಸಿತ್ತೊ ಧರ್ಮವನಚಾರಪ್ರಾಣಿವರ್ಗಕ್ಕೆ ಮೇಣ್ ||
ಲತೆಗಳ್ ಪುಷ್ಪಫಲಂಗಳಂ ತಳೆವುದಂ ಮಾಣ್ದಿರ್ಪ್ಪವೋ ಮದ್ದುರಾ |
ಕೃತದಿಂದೆಂದು ತೊಳಲ್ವುದೆನ್ನಯ ಮನಂ ನಿರ್ಣೈಸದೇನೊಂದುಮಂ||೧೧೦

ಪ್ರತೀಹಾರಿ.—ಎಲೈ ಮಹಾರಾಜನೆ, ಸಚ್ಚರಿತ್ರವನ್ನು ಕೊಂಡಾಡತಕ್ಕವರಾದ ಋಷಿಗಳು ಪೂಜ್ಯರಾದ ತಮ್ಮನ್ನು ಸಂಭಾವಿಸುವದಕ್ಕೆ ಬಂದರೆಂದು ಊಹಿಸುವೆನು.

(ಅನಂತರ ಗೌತಮಿಯೊಡನೆ ಕೂಡಿದ ಶಕುಂತಳೆಯನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟು ಮುನಿಗಳು ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು ; ಇವರ ಮುಂದುಗಡೆ ಪುರೋಹಿತನೂ ಕಂಚುಕಿಯೂ ಬರುವರು.)

ಕಂಚುಕಿ.—ಪೂಜ್ಯರೆ, ಇತ್ತಿತ್ತ ದಯಮಾಡಬೇಕು.

ಶಾರ್ಙರವ.—ಎಲೈ ಶಾರದ್ವತನೆ ?

ವೃತ್ತ|| ಬಹುಭಾಗ್ಯಂಬಡೆದಿರ್ದುಮೀನೃಪವರಂ ಮರ್ಯಾದೆಯಂ ಮೀರನೀ |
ಮಹಿಯೊಳ್ ಜಾವಳನುಂ ಕರಂ ಕುಪಥದೊಳ್ ಕಾಲಿಕ್ಕನಿಂತಿರ್ದೊಡಂ ||
ಅಹಹಾ! ನೋಡೆ ರಹಸ್ಯದೊಳ್ ಬಳಕೆವೆತ್ತೀಚಿತ್ತದಭ್ಯಾಸದಿಂ |
ದಹನಾಕ್ರಾಂತಮೆನಿಪ್ಪ ಮಂದಿರದವೋಲ್ ಕಾಣ್ಬೆಂ ಜನಾಕೀರ್ಣಮಂ ||

ಶಾರದ್ವತಂ.—ಎಲೈ ಶಾರ್ಙ್ಗರವನೆ, ಪುರಪ್ರವೇಶದಿಂದ ನೀನು ಹೀಗಾದದ್ದು ಸರಿಯೆ ; ನಾನೂ ಕೂಡ—

ಕಂದ|| ಮಿಂದಂ ಮೀಯದನಂ ಗುಣಿ |
ನಿಂದಿತನಂ ಪವಡಿಸಿದನನೆಳ್ಚಿತಂ ಸ್ವ ||
ಚ್ಛಂದಚರಂ ಬದ್ಧನ ಕಾ |
ಣ್ಬಂದದೆ ಸುಖಸಂಗಿಯಾದ ಜನವಿದನರಿವೆಂ || ೧೧೨

ಶಕುಂ—(ಅವಶಕುನವನ್ನು ಸೂಚನೆಮಾಡಿ) ಆಹ ! ಇದೇನು ನನ್ನ ಬಲಗಣ್ಣು ಹಾರುತ್ತಿದೆ.

ಗೌತಮಿ—ಎಲೆ ಮಗಳೆ, ಅಮಂಗಳವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಪತಿಕುಲ ದೇವತೆಗಳು ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲಿ. (ಎಂದು ನಡೆಯುವಳು.)

ಪುರೋಹಿತ—(ರಾಜನನ್ನು ತೋರಿಸಿ) ಎಲೈ ತಪಸ್ವಿಗಳಿರಾ, ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ರಕ್ಷಕನಾಗಿ ಪೂಜ್ಯನಾದ ಈ ರಾಜನು ಮೊದಲೇ ಪೀಠವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಾದಿರುವನು ; ಈತನನ್ನು ನೋಡಿರಿ.

ಶಾರ್ಙರವ.—ಎಲೈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮನೆ, ಇದು ಬಹಳವಾಗಿ ಕೊಂಡಾಡತಕ್ಕದ್ದೇ ಸರಿ, ಆದರೂ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಪಾತವಿಲ್ಲದೆ ಹೇಳುವೆವು ಕೇಳು:-

ಕಂದ || ಫಲಭರದೆ ತರ್ಗುಗುಂ ತರು ||
ಜಲಂಗಳಿಂ ಜೋಲ್ದಪುವು ಘನಂಗಳ್ ಸಿರಿಯಿಂ ||
ತಲೆವಾಗಿ ನಡೆವರುತ್ತಮ |
ರಿಳೆಯುಲ್ಲಿ ಪರೋಪಕಾರಿಗಳ್ಗಿದು ಸಾಜಂ || ೧೧೩

ಪ್ರತೀಹಾರಿ.—ಎಲೈ ಮಹಾರಾಜನೆ, ಋಷಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಪ್ರಸನ್ನ ಮುಖರಾಗಿರುವಹಾಗೆ ಕಾಣುವರು ಆದುದರಿಂದ ಏನೋ ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆಡೆಯಾದ ಕಾರ್ಯವುಳ್ಳವರೆಂದು ತಿಳಿಯುವೆನು.

ರಾಜಂ.—(ಶಕುಂತಳೆಯನ್ನು ನೋಡಿ)

ಕಂದ || ಮುಸುಕಿಟ್ಟು ತಲೆಗೆ ಸೆರಗಂ |
ನಸುತೋರ್ಪ ಶರೀರಕಾಂತಿಯಿಂ ಬಳಸಿರೆ ತಾ ||

ಪಸರ್ಗಳ್ ಪಣ್ಣಲೆ ನಡುವಣ |
ಕಿಸಲಯಮೆನೆ ರಂಜಿಪೀಸುಶೀಲೆಯದಾವಳ್ || ೧೧೪

ಪ್ರತೀಹಾರ.—ಮಹಾರಾಜನೆ, ನನಗೇನೋ ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರವಾದ ವಿಚಾರ ತಲೆದೋರುವದು. ಈಕೆಯು ಆಕೃತಿಯಾದರೋ ನೋಡತಕ್ಕುದಾಗಿರುವದು !

ರಾಜಂ.—ಇದಂತಿರಲಿ ; ಪರಪತ್ನಿಯನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸತಕ್ಕುದಲ್ಲ.

ಶಕುಂ.—(ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಕೈಯಿಟ್ಟು ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು) ಎಲೆ ಮನಸ್ಸೆ, ಆರ್ಯಪುತ್ರನ ಭಾವವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸದೆ ಏತಕ್ಕೆ ಹೀಗೆ ನಡುಗುವೆ ? ಅವರೆಗೂ ಧೈರ್ಯದಿಂದಿರು.

ಪುರೋಹಿತ.—(ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಂದು) ಎಲೈ ಮಹಾರಾಜನೆ, ಇದೋ ಋಷಿಗಳನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸಿ ಕರೆತಂದಿರುವೆನು. ಇವರು ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳಿಂದ ಒಂದು ಸಂದೇಶವನ್ನು ತಂದಿರುವರು. ಅದನ್ನು ನೀನು ಕೇಳಬೇಕು.

ರಾಜಂ.—ಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವೆನು.

ಋಷಿಗಳು.—(ಕಯ್ಗಳನ್ನೆತ್ತಿ) ಎಲೈ ಮಹಾರಾಜನೆ, ಜಯಶೀಲನಾಗು !

ರಾಜಂ.—ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನುಮಸ್ಕರಿಸುವೆನು.

ಋಷಿಗಳು.—ನಿನ್ನ ಕೋರಿಕೆ ಕಯ್ಗೂಡಲಿ !

ರಾಜಂ. —ಮುನಿಗಳ ತಪಸ್ಸು ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾಗಿ ನಡೆಯುವುದೆ ?

ಋಷಿಗಳು.—

ಕಂದ || ನೃಪ ನೀಂ ರಕ್ಷಕನಾಗಿರೆ |
ಸುಪುರುಷರ ತಪಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನಮೆತ್ತಣಿನಕ್ಕುಂ ||
ತಪನಂ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿರೆ |
ವಿಪುಲಾಮಂಡಲದೆ ತಿಮಿರವೆಂತುದ್ಭವಿಕುಂ || ೧೧೫

ರಾಜಂ.—ಹಾಗಾದರೆ ನನ್ನ ರಾಜಶಬ್ದವು ಸಾರ್ಥಕವಾದದ್ದು; ಆದರೆ ಪೂಜ್ಯರಾದ ಕಣ್ವರು ಲೋಕಾನುಗ್ರಹಾರ್ಥವಾಗಿ ಕ್ಷೇಮದಿಂದಿರುವರೆ ?

ಋಷಿಗಳು.—ಸಿದ್ಧಪುರುಷರಿಗೆ ಕ್ಷೇಮವೆಂಬುದು ಸ್ವಾಧೀನವಾಗಿರುವದು. ಆ ಕುಲಪತಿಗಳಾದ ಕಣ್ವರು ಕುಶಲಪ್ರಶ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಿನಗೆ ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿರುವರು.

ರಾಜಂ.—ಪೂಜ್ಯರಾದ ಕಣ್ವರು ಏನಾಜ್ಞಾಪಿಸಿರುವರು ?

ಶಾರ್ಙ್ಗರವ.—ಪೂಜ್ಯನಾದ ನೀನು ನಮ್ಮ ಪುತ್ರಿಯನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ನಿಬಂಧನೆಯಿಂದ ವರಿಸಿದ ಕಾರಣ ಪ್ರೀತರಾಗಿ ನಾವು ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೆ ಅಣತಿಸುವೆವು. ಏತಕ್ಕೆಂದರೆ:-

ವೃತ್ತ || ತಿಳಿದೆವು ಪೂಜ್ಯರಾದವರೊಳಗ್ರಣಿಯೆಂದುರೆ ನಿನ್ನ ನೀಶಕುಂ |
ತಳೆಯುಮನಂಗಮಂ ತಳೆದ ಸತ್ಕ್ರಿಯೆಯೆಂದು ಸಮಾನಸದ್ಗುಣಂ ||
ದಳೆದ ವಧೂವರರ್ಕಳನೆ ಯೋಚಿಸುತಿಂತು ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭನೀ |
ಗಳೆ ಕಳೆಕೊಂಡನಲ್ತೆ ಬಹುಕಾಲದೆ ಬಂದ ಜನಾಪವಾದವಂ || ೧೧೬

ಆದುದರಿಂದ ಈಗ ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದ ಈಕೆಯನ್ನು ಧರ್ಮಾಚರಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಪ್ರತಿಗ್ರಹಿಸುವುದೆಂದು.

ಗೌತಮಿ.—ಎಲೈ ಆರ್ಯನೆ, ನಾನೊಂದು ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಲಿಚ್ಛೈಸುವೆನು; ಆದರೆ ನಾನು ಮಾತಾಡುವದಕ್ಕೇ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ; ಹೇಗೆಂದರೆ:-

ಕಂದ || ಗುರುಜನವನಪೇಕ್ಷಿಸದಾ |
ದರದಿಂದಂ ಬಂಧುಜನವ ಕೇಳದೆ ನೀವಿ ||
ರ್ವರೆ ನೇಹದೊಳೊಡಗೂಡಿದ |
ಪರಿಯಂ ನೋಡಲ್ಕೆ ನಿಮ್ಮೊಳಾರ್ಗೆಂದೊರೆವೆಂ ||

ಶಕುಂ.—(ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು) ಆರ್ಯಪುತ್ರನು ಏನು ತಾನೇ ಹೇಳುವನೋ ?

ರಾಜಂ.—ಇದೇನು ! ಇವರು ಉಪನ್ಯಾಸಿಸಿದ್ದು ?

ಶಕುಂ.—(ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು) ಈ ಮಾತಿನ ಉಪನ್ಯಾಸವಾದರೆ ಬಹುಯೋಗ್ಯವಾದದ್ದು !

ಶಾರ್ಙ್ಗ.—ಲೋಕವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿರುವ ನೀವೇ "ಇದೇನು ಉಪನ್ಯಾಸಿಸಿದ್ದು" ಎಂದು ಹೇಳಿದಮೇಲೆ ಇನ್ನು ನಾವು ಆಡತಕ್ಕದೇನು?

ಕಂದ || ಪಳಿವುದು ಲೋಕಂ ತಂದೆಯ |
ನಿಳಯದೆ ಪತಿಯುಳ್ಳ ಸತಿಯುಮಿರೆ ವಲಮದರಿಂ ||
ಲಲನೆ ಪತಿಯೆಡೆಯೊಳಿರ್ಪುದ |
ನೆಳಪುದವಂಗಹಿತೆಯಾದೊಡಂ ಬಂಧುಜನಂ ||

ರಾಜಂ.—ಹಾಗಾದರೆ ನಾನು ಇವಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದೆನೆ ?

ಶಕುಂ.—(ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು) ಎಲೆ ಮನಸ್ಸೆ, ನೀನು ಕಳವಳಪಡುತ್ತಿದ್ದದು ಈಗ ಯುಕ್ತವಾಯಿತು.

ಶಾರ್ಙ್ಗ.—ಕಂದ || ಕೃತಕಾರ್ಯದ್ವೇಷಮೊ ವಿ |
ಶ್ರುತ ಧರ್ಮಪರಾಙ್ಮುಖತೆಯೊ ಅವಹೇಳನಮೋ ||

ರಾಜಂ.—ಇದೇನು ಇಲ್ಲದುದನ್ನೂ ಆರೋಪಮಾಡುವರು ?

ಶಾರ್ಙ್ಗ.—ಕಂದ || ಅತಿಶಯಮಾವರಿಸಿರ್ಕುಂ |
ಕ್ಷಿತಿಯೊಳಗೈಶ್ವರ್ಯಮತ್ತರೊಳಗೀದೋಷಂ ||

ರಾಜಂ. — ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಧಿಕ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟೆನು.

ಗೌತಮಿ.—ಎಲೆ ಮಗಳೆ, ಒಂದು ಮುಹೂರ್ತ ಲಜ್ಜೆಪಡದಿರು; ನಿನ್ನ ಮೇಲುಮುಸುಕನ್ನು ತೆಗೆಯುವೆನು. ಇದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಗಂಡನು ನಿನ್ನ ಗುರುತನ್ನು ಹಿಡಿಯುವನು. (ಎಂದು ಮುಸುಕನ್ನು ತೆಗೆಯುವಳು)

ರಾಜಂ.—(ಶಕುಂತಳೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿ)

*ವೃತ್ತ|| ಕಡುಚೆಲುವೊಪ್ಪೆ ಸಾರ್ದ ಪೊಸವೆಣ್ಣಿದನಾರಯೆ ಮುನ್ನಮೇಂಕರಂ |
ಬಿಡಿದೆನೊ ಮೇಣ್ ಕರಂಬಿಡಿಯೆನೋ ಎನುತಂ ಮನದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಣಯಂ ||
ಬಡೆಯದೆ ಕಲ್ಯದೊಳ್ಕುಳಿರ್ವ ಮಂಜೊಳಗೊಂದಿದ ಮೊಲ್ಲೆವೂವನಾ |
ರಡಿವೊಲೆ ಭೋಗಿಸಲ್ಕುಮುಳಿಯಲ್ಕುಮಣಂ ಬಗೆದಪ್ಪೊಡಾರೆನಾಂ ||
(ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸುವನು)

ಪರಿಜನರು.—(ಮರೆಯಲ್ಲಿ) ಆಹ! ನಮ್ಮ ರಾಯನ ಧರ್ಮದೃಷ್ಟಿಯು ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದದ್ದು! ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ದೊರೆತ ಇಂಥ ರೂಪವತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಯಾರು ತಾನೇ ಯೋಚಿಸುವರು.

ಶಾರ್ಙ್ಗ. —ಎಲೈ ರಾಯನೆ, ಇದೇನು ಸುಮ್ಮನಿರುವೆ?

ರಾಜಂ.—ಎಲೈ ತಪಸ್ವಿಯೆ, ಎಷ್ಟು ಯೋಚಿಸಿದಾಗ್ಯೂ ಈಕೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಸ್ಮರಣೆ ನನಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ; ಗರ್ಭಚಿಹ್ನೆಯುಳ್ಳ ಈಕೆಯನ್ನು ನನ್ನ ಪತ್ನಿಯೆಂದು ಹೇಗೆತಾನೆ ಪರಿಗ್ರಹಿಸಲಿ?

ಶಕುಂ.—(ಮರೆಯಲ್ಲಿ) ಮದುವೆಯಲ್ಲೇ ಸಂದೇಹವಾದಮೇಲೆ ಬಹುದೂರಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದ್ದ ನನ್ನ ಆಸೆ ಇನ್ನೆಲ್ಲಿ?

ಶಾರ್ಙ್ಗ.—ಅದೆಲ್ಲಾ ಹಾಗಿರಲಿ,

ಕಂದ || ಧನಿಕಂ ಕದ್ದೊಡವೆಗೆ ಕ |
ಳ್ಳನ ಪಾತ್ರನ ಗೈದ ತೆರದೆ ನೀಂ ಮುಟ್ಟಿದ ನಂ ||

---

* ರಾಗ—ಮುಖಾರಿ (ನೋಟು)

ಪದ್ಯ|| ರತಿಗೆಣೆಯಾಯಾ ಕೃತಿ ನೋಡಿದೊಡೀ ಸತಿ ಮೊದಲೆನ್ನಿಂದಂ || ಕ್ಷಿತಿಯೊಳದೇಂ ಸ್ವೀಕೃತೆಯೋ ಮೇಣ್ ಸ್ವೀ | ಕೃತೆಯಲ್ಲವೊ ಎನುತಂ || ಮತಿಯೊಳ್ ಸಂಶಯಿಸುತೆ ಹಿಮುಕಣಸಂ | ಗತ ಕುಂದವನಳಿವೊಲ್ | ಹಿತವಾಗನುಭವಿಸಲು ಮಾಕೆಯ ಧಿ | ಕ್ಕೃತಿಗೈಯಲುಮಾರೆಂ ||

ದನೆಯಂ ಬಹುಮತಿಸುತೆ ನಿ |
ನ್ನನೆ ಪಾತ್ರೀಕರಿಸಿ ಬಿಟ್ಟ ಮುನಿಯೆ ವಿಮಾನ್ಯಂ || ೧೨೦

ಶಾರದ್ವತ.—ಎಲೈ ಶಾರ್ಙ್ಗರವನೆ, ಈಗ ನೀನು ಸುಮ್ಮನಿರು; ಎಲೌ ಶಕುಂತಳೆಯೆ, ನಾವು ಹೇಳಬೇಕಾದುದನ್ನು ಹೇಳಿದೆವು; ನಿನ್ನನ್ನು ವರಿಸಿದ ಈ ಪೂಜ್ಯನು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ; ಈತನಿಗೆ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡು.

ಶಕುಂ.—(ಮರೆಯಲ್ಲಿ) ಅಂಥ ಅನುರಾಗವು ಈ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದಮೇಲೆ ಸ್ಮರಣೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದರಿಂದೇನುಫಲ ? ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕೊನೆಗೆ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಈಡಾದೆನು; (ರಾಜನಿಗೆ ಇದಿರಾಗಿ) ಆರ್ಯಪುತ್ರನೆ, (ಎಂದು ಅರ್ಧೋಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ) ಮದುವೆಯಾಗಿರುವದರಲ್ಲೇ ಸಂದೇಹ ಉಂಟಾದಮೇಲೆ ಇನ್ನು ಆರ್ಯಪುತ್ರನೆಂದು ಕರೆಯುವದು ಹೇಗೆ ? *ಎಲೈ ಪುರುಕುಲೋತ್ಪನ್ನನೆ, ಮೊದಲು ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕಪಟವೆನ್ನುವದನ್ನೇ ಅರಿಯದ ಈ ಮುಗ್ಧೆಯನ್ನು ಹಾಗೆ ಶಪಥಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ವಂಚಿಸಿ ಈಗ ಇಂಥ ಕಠಿನೋಕ್ತಿಗಳಿಂದ ತಿರಸ್ಕರಿಸುವದು ನಿನಗೆ ಯುಕ್ತವಲ್ಲವಲ್ಲಾ !

ರಾಜಂ.—(ಕಿವಿಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು) ಶಾಂತಂಪಾಪಂ ಶಾಂತಂಪಾಪಂ (ಎಂದು)

† ಕಂದ || ಕುಲದ ನೆಗಳ್ತೆಯುಮಂ ನೀಂ |
ಕಲುಷಿತಮಂ ಮಾಡಲೆನ್ನುಮಂ ಕೆಡಪಲ್ಕೇ ||
ಕೆಳಸುವೆ ಕೂಲಂಕಷಶೈ |
ವಲಿನಿಯವೋಲ್ ತಿಳಿದ ಜಲಮುಮಂ ತಟಜಮುಮಂ || ೧೨೧

---

* ರಾಗ—ಬೇಹಾಗು. ಝಂಪು.

ಸರಿಯೆ ಪೇಳ್ನಿನಗಿದು ಭೂಪ | ಓಹೊ | ಪುರುವಂಶ ದೀಪ || ಪಲ್ಲ || ಆಗಳಾಪರಿಯನು ರಾಗದಿಂ ವರಿಸಿ ನೀ || ಈಗಳೀಪರಿಗೈಯ್ವುದಲ್ಲ | ಏ | ಗತಿ ಮುಂದೆ ನಲ್ಲ || ಪಲ್ಲ || ಶಪಥವ ಗೈದುದ | ನಪಲಾಪಿಸುವುದಿದು || ನೃಪಧರ್ಮವೇನೋ ನರೇಂದ್ರಾ | ಕೃಪಾ | ಕರಗುಣಸಾಂದ್ರ || ೨ || ಹರಿಗೋಲನೇರಿಸಿ | ಹರಿವ ಪ್ರವಾಹದೊ || ಳುರುಳಿಸುವದು ನಿನಗೊಪ್ಪೆ | ಕರವಿಡಿದುದೆ ತಪ್ಪೆ ||೩||

† ರಾಗ—ಕಮಾಚ್. ಝಂಪು.

(ಶಿವಶಿವಾ) ಅಹಾ ಕೇಳಲಾರೆನೀಮಾತ ನೀರೆ || ಪಲ್ಲ || ಏತಕೆನ್ನಯ ವಂಶ | ಖ್ಯಾತಿಯ ಕೆಡಿಸೆ ನೀ | ನಾತುರಪಡುವೆಯು | ನೀತೆ ಅಹಾ ಕೇಳ || ೧ || ಎಂತು ಯೋಚಿಸಿದೊಡೀ | ಸ್ವಾಂತದಿ ನಿನ್ನ ವೃ || ತ್ತಾಂತವೆ ಸ್ಫುರಿಸದು | ಕಾಂತೆ || ಅಹಾ || || ೨ || ದಡವನೊತ್ತುವ ನದಿ || ಕೆಡವುವೋಲ್ ತೀರದ || ಗಿಡವನೆನ್ನನದೇಕೆ | ಕೆಡಿಪೆ ಯಹಾ || ೩ ||

ಶಕುಂ.—ಆಗಲಿ, ನನ್ನನ್ನು ಪರಸ್ತ್ರೀಯೆಂದು ತಿಳಿದುದರಿಂದ ನೀನು ಹೀಗಾಗಿರುವೆ. ಈ ಅಭಿಜ್ಞಾನಾಭರಣದಿಂದ ನಿನ್ನ ಸಂದೇಹವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವೆನು.

ರಾಜಂ.—ಇದೀಗ ಒಪ್ಪತಕ್ಕದ್ದು.

ಶಕುಂ.—(ಬೆರಳನ್ನು ಸವರಿ) ಹಾ ! ಹಾ ! ನನ್ನ ಬೆರಳಿನ ಉಂಗುರವಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ ! (ಎಂದು ದುಃಖದಿಂದ ಗೌತಮಿಯನ್ನು ನೋಡುವಳು.)

ಗೌತಮಿ.—ಎಲೆ ಮಗಳೆ, ನೀನು ಶಕ್ರಾವತಾರದಲ್ಲಿ ನಿಂದು ಶಚೀತೀರ್ಥವನ್ನು ವಂದಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ನಿನ್ನ ಉಂಗರವು ಬೆರಳಿನಿಂದ ಜಾರಿ ಬಿದ್ದಿರಬಹುದು.

ರಾಜಂ.—(ನಕ್ಕು) ಸ್ತ್ರೀಯರು ಸಮಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರೆಂಬುದು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ.

ಶಕುಂ.—ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿಧಿಯು ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿತು ; ಮತ್ತೊಂದು ಗುರುತನ್ನು ಹೇಳುವೆನು.

ರಾಜಂ.—ನೋಡತಕ್ಕುದಂತೂ ಆಯಿತು ; ಇನ್ನು ಕೇಳತಕ್ಕುದು ಬಂದಿತು.

ಶಕುಂ.—ಎಲೈ ಒಂದು ದಿವಸ ನವಮಾಲಿಕಾ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವಾಗ ನೀರುತುಂಬಿದ ಕಮಲಪತ್ರದ ಪಾತ್ರೆಯು ನಿನ್ನ ಕಯ್ಯಲ್ಲಿತ್ತು.

ರಾಜಂ.—ಆಮೇಲೆ ?

ಶಕುಂ.—ಆಗ ದೀರ್ಘಾಪಾಂಗವೆಂಬ ನನ್ನ ಜಿಂಕೆಮರಿಯು ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬರಲು, ಆ ಬಳಿಕ ನೀನು ಕರುಣದಿಂದ 'ಮೊದಲು ಇದು ಜಲಪಾನಮಾಡಲಿ' ಎಂದು ನೀರನ್ನು ತೋರಿಸಲಿಲ್ಲವೆ ? ಅದು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಅಪರಿಚಯದಿಂದ ನಿನ್ನ ಕಯ್ಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ; ಆಮೇಲೆ ಆ ಜಲಪಾತ್ರೆಯನ್ನೇ ನಾನು ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಾಗ ಬಂದು ಜಲಪಾನಮಾಡಿತು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ, ಎಲ್ಲವೂ ಸಮಾನಗಂಧವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸಪಡುವದು, ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಆರಣ್ಯವಾಸಿಗಳೆಂದು ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಹಾಸ್ಯಮಾಡಲಿಲ್ಲವೆ ?

ರಾಜಂ.—ಹೀಗೆ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯ ನೆರವೇರುವದಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಜೇನುತುಪ್ಪದಂತಿರುವ ಸುಳ್ಳುಮಾತುಗಳಿಂದ ಕಾಮಿಗಳನ್ನು ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುವರು.

ಗೌತಮಿ.—ಎಲೈ ಮಹಾರಾಜನೆ, ನೀನು ಹೀಗೆ ಹೇಳತಕ್ಕುದಲ್ಲ ; ತಪೋವನದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಈಕೆಯು ಕಪಟವನ್ನು ಅರಿತವಳಲ್ಲ.

ರಾಜಂ.—ಎಲೌ ವೃದ್ಧತಾಪಸಿಯೆ,

ಕಂದ|| ಕಲಿಸದೆ ಬರ್ಪುದು ಕೌಶಲ |
ಮಿಳೆಯೊಳಮಾನುಷಿಗಮರಿದ ಪೆಣ್ಗಳ ಮಾತೇಂ ||
ಸಲಹಿಪುದಲೆ ಮರಿಯಂ ಕೋ |
ಗಿಲೆವೆಣ್ ಕಾಕಂಗಳಿಂದೆ ಪಾರುವವರೆಗಂ || ೧೨೨

ಶಕುಂ.—*(ಕೋಪದಿಂದ ಕೂಡಿ) ಎಲೈ ಅನಾರ್ಯನೆ, ನಿನ್ನ ಮನದನುಮಾನದಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಎಣಿಸಿ ಮಾತಾಡುವೆ; ಮೇಲೆ ಧರ್ಮಕಂಚುಕವನ್ನು ತೊಟ್ಟು ಹುಲ್ಲುಮುಸುಕಿದ ಬಾವಿಯಂತಿರುವ ನಿನಗೆ ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನು ತಾನೆ ಸಾಟಿಯಾಗುವನು ?

ರಾಜಂ.—(ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು) ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಸಂದಿಗ್ಧತೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಈಕೆಯ ಕೋಪವು ನಿಷ್ಕಪಟವಾಗಿರುವಂತೆ ತೋರುವದು; ಹಾಗೆಯೇ ಸರಿ. ಈಕೆಯು,

ಕಂದ|| ಒರೆದೇಕಾಂತಪ್ರಣಯದ |
ಪರಿಯಂ ವಿಸ್ಮರಣದಾರುಣಂ ತಿಳಿಯದೊಡಾಂ ||
ಅರುಣಾಕ್ಷಿ ಮುರಿದ ಪುರ್ವಿದು |
ಕರಮೆಸೆವುದು ಮುಳಿದು ಮುರಿದ ಮದನನ ಧನುವೋಲ್ ||

(ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಎಲೌ ಮಂಗಳಾಂಗಿಯೆ, ದುಷ್ಯಂತನ ಚರಿತ್ರೆಯು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದದ್ದು; ಆದರೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಮದುವೆಯಾದದ್ದು ನನಗೆ ಕಾಣಬರುವದಿಲ್ಲ.

ಶಕುಂ.—† ಮುಖದಲ್ಲಿ ಮಧುವನ್ನೂ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ವಿಷವನ್ನೂ ಧರಿಸಿ

---

* ರಾಗ—ಕಲಹರಪ್ರಿಯ. ಆದಿತಾಳ.

ಏನನಾಡಿದೆ | ನೀ | ನೇನನಾಡಿದೆ ||ಪಲ್ಲ|| ಮಾನವೇಂದ್ರನಾಗೀ ಸೊಲ್ಲ | ನಾನರಿಯದಾದೆನಲ್ಲ || ಅನು || ಏನು ತಿಳಿಯದಂಗನೆಯನು | ನೀನುಪಾಯದಿಂದ ವರಿಸಿ || ಜ್ಞಾನಹೀನನಂತೆ ನಿನ್ನ | ಮಾನಸಕ್ಕೆ ಬಂದ ತೆರದೊ | ಳೀನ ||೧|| ಮಾನವೇನೊ ಧೂರ್ತ ನಿನ್ನ | ಮಾನಸದನುಮಾನದಿಂದ || ನೀನೆಣಿಸುತೆಲ್ಲವ ನಾಂ | ಮೌನವಾಂತಿರಲ್ಕೆ ಗಣಿಸ | ದೇನ ||೨|| ಭಾಪು ಭಾಪು ತೃಣಪರೀತ | ಕೂಪರೂಪ ಭೂಪ ನಿನ್ನ || ನಾ ಪುರುಕುಲ ದೀಪನೆಂದು ಕೈಪಿಡಿದುದಕಿದಲೆ ಫಲವ | ದೇನ ||೩||

† ರಾಗ—ನಾದನಾಮಕ್ರಿಯೆ. ಆದಿತಾಳ||

ಆರಿಗೆ ಹೇಳುವೆ | ನೀ ರಾಜನ ಕಯ್ಯ ಸೇರಿದುದಕೆ ನಾಂ | ಸ್ವೈರಿಣಿಯಾದೆನಾ || ಪಲ್ಲ . ವದನದಿ ಮಧುವನು | ಹೃದಯದಿ ವಿಷವನು|| ಹುದುಗಿಸಿ ದೀತನ | ಮದುವೆಯಾದವೋಲಿ||೧|| ಮಾಡುವುದೇನಿನ್ನು | ನೋಡದೆದುಡುಕಿನಿಂ || ಮಾಡಿಕೊಂಡುದಕಿ| ನ್ನಾಡುವದಾರನು ||೨|| ಗುರುಜನವೆಸಗಿದ | ಪರಿಣಯವೇಸರಿ || ಯೊರೆವುದಿನ್ನೆಂಸ್ವಯಂ | ವರವಿಧಿಯಾಪರಿ ||೩|| ಸ್ತ್ರೀಜನ್ಮವೇ ದುಃಖ | ಭಾಜನವಲೆ ಮಹಾ | ರಾಜನ ವರಿಸಿ ನಿ | ರ್ವ್ಯಾಜವಿಂತಾದಮೇ ಲಾರಿಗೆ ||೪||

ರುವ ಈತನ ಕೈ ಸೇರಿದುದಕ್ಕೆ ನಾನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸ್ವಚ್ಛಂದಚಾರಿಣಿಯಾದೆನು. **(ಎಂದು ಸೆರಗಿನಿಂದ ಮುಖವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ರೋದಿಸುವಳು.)**

ಶಾರ್ಙ್ಗ.—ಹೀಗೆ ತಾನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಚಾಪಲ್ಯವು ತನ್ನನ್ನು ಬಿಡದೆ ಸುಡುವದು.

ಕಂದ|| ಅದರಿಂ ಮಿಗೆ ಪರಿಕಿಸಿ ಮಾ |
ಳ್ಪುದು ತಾನೇಕಾಂತಸಂಗಮುವನಲ್ಲದಿರಲ್ ||
ಹೃದಯವನಣಮರಿಯದೆ ಮಾ |
ಡಿದ ಸೌಹೃದಮಿಂತು ಜಗದೊಳಹಿತಮೆನಿಕ್ಕುಂ || ೧೨೪

ರಾಜಂ.—ಎಲೆ ತಪಸ್ವಿಗಳೇ, ಈಕೆಯ ಮಾತಿನಲ್ಲೇ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಕಠಿನೋಕ್ತಿಗಳಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ಏತಕ್ಕೆ ಹೀಗೆ ಆಕ್ಷೇಪಿಸುವಿರಿ ?

ಶಾರ್ಙ್ಗ.—**(ಕೋಪದಿಂದ)** ಆಹ! ತಾವು ಬಹಳ ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆ ಮಾತು ಕೇಳಿದಹಾಗಾಯಿತು !

ಕಂದ|| ಜನಿಮೊದಲಾಗಿರೆ ಮೋಸವ |
ನಿನಿಸುಂ ಕಾಣದರ ನುಡಿಯಸತ್ಯಂ ಪರವಂ ||
ಜನೆ ವಿದ್ಯೆಯೆಂದು ಕಲ್ತಾ |
ಜನಗಳ ನುಡಿಗಳ್ ಪ್ರಮಾಣಮಲ್ಲವೆ ಜಗದೊಳ್ || ೧೨೫

ರಾಜಂ.—ಎಲೈ ಸತ್ಯವಾದಿಯಾದ ತಪಸ್ವಿಯೆ, ನೀನಾಡಿದಂತೆ ನಾವು ವಂಚಕರೇ ಆಗಲಿ ; ಈಕೆಯನ್ನು ವಂಚಿಸಿದುದರಿಂದ ನಮಗೆ ಬರತಕ್ಕುದೇನು ?

ಶಾರ್ಙ್ಗ.—ನಿನಗೆ ಬರತಕ್ಕುದೇನೆ ? ದೋಷ.

ರಾಜಂ.—ದೋಷವನ್ನು ಪುರುಕುಲದವರು ಬಯಸುವರೆಂಬುದಿದು ನಂಬತಕ್ಕುದಲ್ಲ.

ಶಾರದ್ವತ.—ಎಲೈ ರಾಯನೆ, ಉತ್ತರ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರಗಳಿಂದ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ ? ಗುರುಗಳಾಜ್ಞೆಯಂತೂ ನಡಸಿದುದಾಯಿತು. ಇನ್ನು ನಾವು ಹೊರಟು ಹೋಗುವೆವು, ಆದುದರಿಂದ—

ಕಂದ || ಮಡದಿ ನಿನಗೀಕೆಯಿಾಕೆಯ |
ಬಿಡುವೊಡೆ ಬಿಡು ಪತಿಕರಿಪೊಡೆ ನೀಂ ಪತಿಕರಿಸೈ ||
ಮಡದಿಯರೊಳೆಣಿಸೆ ಪತಿಗೊಡ |
ಬಡುವುದು ಗಡ ಸರ್ವತೋಮುಖಂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಂ || ೧೨೬

ಗೌತಮಿ.—ನಡೆ ಮುಂದಕೆ **(ಎಂದೆಲ್ಲರೂ ಹೊರಡುವರು)**

ಶಕುಂ.—ಇನ್ನೇನುಗತಿ! ಈ ಧೂರ್ತನು ನನ್ನನ್ನು ವಂಚಿಸಿಬಿಟ್ಟನು; ದುಃಖಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದ ನನ್ನನ್ನು ನೀವೂ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತೀರಾ (ಎಂದು ಅವರ ಸಂಗಡ ಹೊರಡುವಳು.)

ಗೌತಮಿ.—(ನಿಂತು) ಎಲೈ ವತ್ಸ ಶಾರ್ಙ್ಗರವನೆ, ಇದೋ ಶೋಕಾಕುಲೆಯಾದ ಶಕುಂತಳೆ ನಮ್ಮ ಸಂಗಡ ಬರುವಳು; ಕೈಹಿಡಿದ ಗಂಡನೇ ಹೀಗೆ ಕ್ರೂರನಾಗಿ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದಮೇಲೆ ನನ್ನ ಮಗು ಇನ್ನೇನು ಮಾಡಬಲ್ಲುದು?

ಶಾರ್ಙ್ಗ.—(ಕೋಪಗೊಂಡು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ) ದೋಷದಲ್ಲೇ ದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳ ಎಲೆ ದುಷ್ಟೆ, ಇದೇನು! ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ವಹಿಸಿದೆ? (ಶಕುಂತಳೆ ಭಯದಿಂದ ನಡುಗುವಳು.) ಶಕುಂತಳೆ-

ಕಂದ || ಅರಸಾಡಿದಂತೆ ನೀನಾ |
ಗಿರೆ ನಿನ್ನಂ ತಂದೆಯೆಂತು ಮನೆಯಂ ಪುಗಿಪಂ ||
ಪರಿಶುದ್ಧೆಯಾನೆನುತ್ತಿರಿ |
ದಿರೆ ನೀಂ ಪತಿಗೃಹದೆ ದಾಸಿಯಪ್ಪುದುಮುಚಿತಂ || ೧೨೭

ನಿಲ್ಲು ನಿಲ್ಲು; ನಾವಿನ್ನು ಹೊರಟು ಹೋಗುವೆವು.

ರಾಜಂ.—ಎಲೈ ತಪಸ್ವಿಗಳೇ, ಇದೇತಕ್ಕೆ ಈಕೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತೀರಿ?

ಕಂದ || ಕುಮುದವನೆ ವಿಕಾಸಿಸುವಂ |
ಹಿಮಕಿರಣಂ ತಾವರೆಯನೆ ರವಿಯರಲಿಸುವಂ ||
ಯಮಿವರ ಪರಕಾಂತಾಸಂ |
ಗಮದೊಳ್ ಮನವಿಕ್ಕರಲೆ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯರಿಳೆಯೊಳ್ || ೧೨೮

ಶಾರ್ಙ್ಗ.—ಮತ್ತೊಬ್ಬಳ ಸಂಗದಿಂದ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನಡೆದುದನ್ನು ನೀನು ಮರೆದುದೇ ಆದರೆ ಅದೆಂತು ಅಧರ್ಮವೆಂದು ಭಯಪಡುವೆ?

ರಾಜಂ.—ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಗುರುಲಾಘವವನ್ನು ತಮ್ಮನ್ನೇ ಕೇಳುವೆನು.

ಕಂದ || ಪಿರಿದಾಂ ಮೂಢನೊ ಮೇಣಿವ |
ಳೊರೆದಪಳೋ ಪುಸಿಯನೆಂಬ ಸಂಶಯದೊಳ್ ಪೆಂ ||
ಡಿರ ತೊರೆದನಾದಪೆಂ ಮೇಣ್ |
ಪರವನಿತೆಯ ಕೂಡಿದಘಕೆ ಗುರಿಯಾದಪ್ಪೆಂ || ೧೨೯

ಪುರೋಹಿತ.—(ವಿಚಾರವಮಾಡಿ) ಹಾಗಿದ್ದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ರಾಜಂ.—ಅದೇನು ? ಆಜ್ಞಾಪಿಸಬೇಕು.

ಪುರೋ.—ಪೂಜ್ಯೆಯಾದ ಈಕೆಯು ಹೆರುವ ವರೆಗೂ ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇರಲಿ; ಹೀಗೇತಕ್ಕೆ ಹೇಳುವಿರೆಂದರೆ, ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಲಕ್ಷಣವುಳ್ಳ ಪುತ್ರನು ಉದಿಸುವನೆಂದು ಋಷಿಗಳು ಹೇಳೇ ಇರುವರು; ಹಾಗೆ ಈ ಮುನಿಪುತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಮಗನು ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಲಕ್ಷಣದಿಂದ ಕೂಡಿರುವನಾದರೆ ಆಮೇಲೆ ಅಭಿನಂದಿಸಿ ಈಕೆಯನ್ನು ನಿನ್ನ ರಾಣಿವಾಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸು; ಹಾಗೆ ಆಗದೆ ಇರುವ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಈಕೆಯನ್ನು ತಂದೆಯಬಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸುವುದು ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವದು.

ರಾಜಂ.—ಗುರುಗಳು ಒಪ್ಪಿದಂತಾಗಲಿ.

ಪುರೋ.—ಎಲೌ ವತ್ಸೆ, ನನ್ನ ಸಂಗಡ ಬಾ.

ಶಕುಂ.—*ಎಲೌ ಪೂಜ್ಯಳಾದ ಭೂಮಿದೇವಿಯೆ, ನನಗೋಸ್ಕರ ಬಾಯನ್ನು ತೆರೆ (ಎಂದು ಅಳುತ್ತಾ ಪುರೋಹಿತನ ಮತ್ತು ತಪಸ್ವಿಗಳ ಸಂಗಡ ಹೊರಟು ಹೋಗುವಳು) (ರಾಜನು ಶಾಪದಿಂದ ಮರವೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿ ಶಕುಂತಳೆಯ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುವನು.)

ತೆರೆಯಲ್ಲಿ.—ಆಶ್ಚರ್ಯ ! ಆಶ್ಚರ್ಯ !

ರಾಜಂ.—(ಕೇಳಿ) ಇದೇನಾಗಿರಬಹುದು !

(ಪುರೋಹಿತನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ.)

ಪುರೋ.—(ಆಶ್ಚರ್ಯದೊಡನೆ ಕೂಡಿ) ಎಲೈ ಮಹಾರಾಜನೆ, ಒಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯ ನಡೆಯಿತಲ್ಲಾ !

ರಾಜಂ.—ಅದೇನು ?

ಪುರೋ.—ಎಲೈ ರಾಜನೆ, ಕಣ್ವಶಿಷ್ಯರು ಹೊರಟುಹೋದಮೇಲೆ-

ಕಂದ || ಪಳಿಯುತೆ ನಿಜಭಾಗ್ಯವನಾ |
ಯೆಳೆಯುಳ್ ತೋಳೆತ್ತಿ ಗೋಳಿಡಲ್ಕುಬ್ಬುಗಿಸಲ್ ||

ರಾಜಂ.—ಆಯಿತು; ಆಮೇಲೆ ?

---

* ರಾಗ—ಶಹನ. ಆದಿತಾಳ.

ಪಾಪಿಪಾಪಿ ವಿಧಿ ಬಲ್ಲಿದನಲೆ ನೀ | ನೀಪರಿಯೆನ್ನ ಸಂತಾಪಿಪರಾರು || ಪಲ್ಲ || ಆರಿಗೆ ದೂರುವೆ | ನಾರೊಳು ಹೋರುವೆ || ಭೂರಮಣನೆ ನೀತಿ | ದೂರನೆಂದೆನಿಸೆ ||೧|| ಏತಕೀಭಾಗ್ಯವಿ | ನ್ನೇತಕೀ ಜನ್ಮತಾ || ನಾತನ ಕೃಪೆಯಾ | ರೀತಿಯೊಳಾಗೆ ||೨|| ಓಪೊತಾಯೆ ಭೂ | ದೇವಿ ಬಾಯ್ದೆರೆಯೌ || ಜೀವಿತೇಶನ ಬಿಟ್ಟು | ಜೀವವಿದೇಕೆ ||೩||

ಪುರೋ.—ಬೆಳಗೊಂದು ಪೆಣ್ಣ ರೂಪಿಂ |
ದೆಳೆದೊಯ್ದುತ್ತವಳನಪ್ಸರಸ್ಸರದೆಡೆಯೊಳ್ || ೧೨೦

(ಎಲ್ಲರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡುವರು)

ರಾಜಂ—ಎಲೈ ಪೂಜ್ಯರೆ, ವಸ್ತುವು ನಮ್ಮಿಂದ ಮೊದಲೇ ತಿರಸ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು; ವ್ಯರ್ಥವಾದ ತರ್ಕದಿಂದ ಇನ್ನು ಬರುವುದೇನು ? ತಾವು ವಿಶ್ರಾಂತಿಗೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಪುರೋ.—(ನೋಡಿ) ಜಯಶೀಲನಾಗು (ಎಂದು ಹೊರಟುಹೋಗುವನು.)

ರಾಜಂ.—ಎಲೆ ವೇತ್ರವತಿ, ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಕಳವಳಗೊಂಡಿರುವದು, ಶಯ್ಯಾಗೃಹದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸು.

ಪ್ರತಿಹಾರಿ.—ಎಲೆ ಮಹಾರಾಜನೆ, ಇತ್ತಿತ್ತ ದಯಮಾಡಬೇಕು.

(ಎಂದು ನಡೆಯುವಳು.)

ರಾಜಂ.—(ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು)

* ಕಂದ || ನೆನೆಯೆನದೆಂತುಂ ತೊರೆದಾ |
ಮುನಿಪುತ್ರಿಯನೆನ್ನ ಪತ್ನಿಯೆಂದಾದೊಡಮಾ ||
ವನಿತೆಯ ನೆನೆನೆನೆದಳಲುವ |
ಮನವಿದು ನಂಬುಗೆಯನೆನಗೆ ಜನಿಪನ್ನೊಲಿರ್ಕುಂ || ೧೩೦

(ಎಂದೆಲ್ಲರೂ ಹೊರಟು ಹೋಗುವರು.)

---

* ರಾಗ — ಖರಹರಪ್ರಿಯ. ಆದಿತಾಳ.

ಅನುತಾಪವೇನಿದು | ಅನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ || ಮನದೊಳುದಿಪುದಿದ | ರನುವನರಿಯೆನಾಂ ||೧||
ಮುನಿಸುತೆಯನು ನಿಜ | ವನಿತೆಯನ್ನುತಲೀ || ಮನದೊಳಗೆಂತು ನಾಂ | ನೆನೆಯದಿದ್ದರು ಮಾ ||೨||
ಅಂಬುರುಹಾಕ್ಷಿಯ | ಹಂಬಲಿಸುವ ಬಗೆ || ನಂಬುಗೆಗೊಳಿಪುದೇ | ನೆಂಬೆನಿದಕೆ ನಾಂ ||೩||

# ಪಂಚಮ ಷಷ್ಠಾಂಕಗಳ ಮಧ್ಯ ದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಕಂ.

---

(ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ನಗರಾಧಿಕಾರಿಯು ಭಾವನೂ, ಆತನಹೀದೆ ಹಿಂಗಟ್ಟುವುರಿಯುಳ್ಳ ಪುರುಷನನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಇಬ್ಬರು ಕಾವಲುಗಾರರೂ ಬರುವರು.)

ಕಾವಲುಗಾರರು.—(ಹೊಡೆದು) ಎಲಾ ಕುಂಭೀಲಕನೆ, ಹೇಳು ಹೇಳು, ರತ್ನಮಯವಾಗಿ ಹೆಸರನ್ನು ಕೆತ್ತಿರುವ ರಾಜಕೀಯವಾದ ಈ ಉಂಗುರವನ್ನು ಎಲ್ಲಿಕದ್ದೆ ?

ಪುರುಷ.—(ಭಯವನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸಿ) ಎಲೈ ಭಾವಮಿಶ್ರರೆ, ಪ್ರಸನ್ನರಾಗ ಬೇಕು, ನಾನು ಅಂಥ ಅಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕವನಲ್ಲ.

೧ನೆಯ ಕಾವಲುಗಾರ.—ಯೋಗ್ಯನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು ರಾಜನು ನಿನಗೆ ತನ್ನ ಉಂಗುರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನೇನೋ ?

ಪುರುಷ—ಈಗ ಕೇಳಬೇಕು, ನಾನು ಶಕ್ರಾವತಾರ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡತಕ್ಕ ಅಂಬಿಗನು.

೨ನೆಯುವನು.—ಎಲ ಕಳ್ಳ! ನಾವು ನಿನ್ನ ಜಾತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದೆವೇನೋ ?

ಭಾವನು.—ಎಲೈ ಸೂಚಕನೆ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹೇಳಲಿ; ಅಷ್ಟ ರೊಳಗೆ ಇವನನ್ನು ಪ್ರತಿಬಂಧಪಡಿಸಬೇಡ.

ಕಾವಲುಗಾರರು.—ಭಾವನ ಆಜ್ಞೆಯಾದಂತಾಗಲಿ.

ಭಾವನು.—ಹೇಳು ಹೇಳು.

---

ರಾಗ.—ಶಂಕರಾಭರಣ—(ನೋಟು).

ಸಿಕ್ಕಿತು ಸಿಕ್ಕಿತು ಸಿಕ್ಕಿತಾಹ | ದಕ್ಕಿತು ದಕ್ಕಿತು ದಕ್ಕಿತಾಹ ||ಪ|| ಪೋಗಿ ನಾ ಮಾನ್ಗಳನೆಲ್ಲಾ ಮಾರೆ | ಹಾಗವನಲ್ಲದೆ ಕಾಣಲಾರೆ || ಈಗಲೀ ಮುದ್ರಿಕೆ ಕಯ್ಯಸೇರೆ| ಭೋಗದೇವೇಂದ್ರನು ನಾನು ಬೇರೆ || ಸಿಕ್ಕಿತು ||೧|| ಕಿತ್ತುಕಿತ್ತುದುರಲಿ ಬಲೆಗೆಳೆಲ್ಲಾ | ನೆತ್ತಿಯೋಳ್ ಹೊತ್ತುಸಾಕಾದೆನಲ್ಲಾ || ಬತ್ತಿದಾ ಕೆರೆಗಳ ಹಂಬಲಿಲ್ಲಾ | ಸುತ್ತಿದಾ ಕಷ್ಟವ ದೇವಬಲ್ಲ || ಸಿಕ್ಕಿತು ||೨|| ಅಂಗಡಿ ಬೀದಿಯ ನಾನು ಸೇರಿ | ಉಂಗುರವನ್ನು ಲೇಸಾಗಿ ಮಾರಿ || ಪೊಂಗಿಪೇರ್ಮ್ಮೆಳಿಗೆ ಕಟ್ಟುತೇರಿ | ಅಂಗನೆಗೂಡಿ ಭೋಗಿಪೆನು ಮಾರಿ || ಸಿಕ್ಕಿತು ||೩||

ಪುರುಷನು.—ನಾನು ಬಲೆ, ಗಾಳ, ಮೊದಲಾದುವುಗಳಿಂದ ಮೀನುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹೆಂಡಿರು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಾಕುವೆನು.

ಭಾವನು.—(ನಕ್ಕು) ಆಹ! ನಿನ್ನ ಜೀವನವು ಬಹು ಪರಿಶುದ್ಧದಾದದ್ದು.

ಪುರುಷನು.—ಸ್ವಾಮಿ, ಕೇಳಬೇಕು.—

ಕಂದ|| ಕ್ಷಿತಿಯೊಳ್ ಕುಲಧರ್ಮಂ ನಿಂ |
ದಿತಮಾದೊಡಮುಳಿವುದಲ್ಲದಂ ಪಶುವಂ ತಾಂ ||
ಹತಿಗೆಯ್ವುದರೊಳ್ ಶ್ರೋತ್ರಿಯ |
ನತಿಕರ್ಕಶನಾದೊಡೇಂ ಕೃಪಾನ್ವಿತನಲ್ತೆ ||

ಭಾವನು.—ಆಮೇಲಾಮೇಲೆ?

ಪುರುಷನು.—ಆಮೇಲೆ ಒಂದುದಿನ ಕೆಂಪು ಮೀನನ್ನು ತುಂಡುತುಂಡಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಿದೆನು. ಕೂಡಲೆ ಅದರ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ರತ್ನಗಳಿಂದ ಹೊಳೆಯುವ ಈ ಉಂಗುರವನ್ನು ಕಂಡೆನು; ಆಮೇಲೆ ಇದನ್ನು ಮಾರುವದಕ್ಕಾಗಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನಾನು ಭಾವಮಿಶ್ರರಿಂದ ಹಿಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟನು. ಹೊಡೆದರೂ ಹೊಡೆಯಿರಿ ಬಿಟ್ಟರೂ ಬಿಡಿ. ಉಂಗುರ ಸೇರಿದ ಸಂಗತಿಯಂತೂ ಇದು.

ಭಾವನು.—ಜಾನುಕನೆ, ಇದರ ದುರ್ಗಂಧವನ್ನೂ ಘೋರವಾದ ಆಕೃತಿಯನ್ನೂ ನೋಡಿದರೆ, ಮೀನಿನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿದ್ದದ್ದು ನಿಜ; ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಇವನು ಉಂಗುರವನ್ನು ಕಂಡ ಸಂಗತಿ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಾಗಿದೆ, ಆದ್ದರಿಂದ ರಾಜಸದನಕ್ಕೆ ಹೋಗುವೆನು.

ಕಾವಲುಗಾರರು.—ಹಾಗಾದರೆ, ಎಲಾ, ಗಂಟುಕತ್ತರಿಸುವನೆ, ನಡೆ (ಎಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಹೊರಡುವರು.)

ಭಾವನು.—ಎಲೈ ಸೂಚಕನೆ, ಇವನನ್ನು ಊರಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚರದಿಂದ ಕಾದಿರಿ. ನಾನು ಈ ಉಂಗುರದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಇವನಿಗೆ ಮಾಡತಕ್ಕ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪ್ರತೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಬರುವೆನು.

ಇಬ್ಬರೂ.—ಭಾವನೆ, ಮಹಾರಾಜನ ಅನುಗ್ರಹಾರ್ಥವಾಗಿ ಹೋಗಿ ಬರಬೇಕು.

(ಭಾವನು ಹೊರಟುಹೋಗುವನು)

ಮೊದಲನೆಯವನು.—ಎಲೈ ಜಾನುಕನೆ, ಭಾವನು ಹೋಗಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಾಯಿತು, ಇನ್ನೂ ಬರಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ.

೨ನೆಯವನು.—ಸಮಯವನ್ನು ಕಾದಲ್ಲವೆ ರಾಜನನ್ನು ಕಾಣುವದು.

೧ನೆಯವನು.—ಎಲೈ ಜಾನುಕನೆ, ಕೊಲೆಗೆ ಗುರಿಯಾದಿವನ ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಹೂವಿನ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಹಾಕುವದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಕೈಗಳು ಕುಣಿಯುತ್ತಿವೆ. (ಎಂದು ಕಳ್ಳನನ್ನು ತೋರಿಸುವನು.)

ಪುರುಷನು.—ಮಾನ್ಯರು ಎಂದಿಗೂ ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ಕೊಲ್ಲಲಾರರು.

೨ನೆಯವನು.—(ನೋಡಿ) ಇದೋ, ನಮ್ಮ ಯಜಮಾನನು ರಾಜಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಈ ಕಡೆಯೇ ನೋಡುತ್ತಿರುವನು. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಹದ್ದಿನ ಪಾಲಾಗುವೆ, ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಾಯಿ ಮೋರೆಯನ್ನು ನೋಡುವೆ.

(ಭಾವನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ)

ಭಾವನು.—ಸೂಚಕನೆ, ಈ ಬಲೆಗಾರನನ್ನು ಬಿಡು, ಉಂಗುರ ಬಂದ ಸಂಗತಿ ಸರಿಯಾದದ್ದು.

೧ನೆಯವನು.—ಆಜ್ಞೆಯಾದಂತಾಗಲಿ.

೨ನೆಯವನು.—ಇವನು ಯಮನ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಹಿಂತಿರುಗಿದನು. (ಎಂದು ಕಟ್ಟನ್ನು ಬಿಚ್ಚುವನು.)

ಪುರುಷನು.—(ಭಾವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ) ಸ್ವಾಮಿ, ನನ್ನ ಜೀವನ ನಿಮ್ಮದು.

ಭಾವನು.—ಇದೋ, ಮಹಾರಾಜನು ಉಂಗುರದ ಬೆಲೆಗೆ ತಕ್ಕ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಪಾರಿತೋಷಿಕವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವನು. (ಎಂದು ಪುರುಷನಿಗೆ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವನು.)

ಪುರುಷನು.—(ನಮಸ್ಕಾರ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು) ಸ್ವಾಮಿ, ನಿಮ್ಮಿಂದ ನಾನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟೆನು.

ಸೂಚಕನು.—ಶೂಲದಿಂದ ಇಳಿದು ಆನೆಯ ಹೆಗಲಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಇವನುತಾನೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನು.

ಜಾನುಕನು.—ಎಲೈ ಭಾವನೆ, ಆ ಉಂಗುರವನ್ನು ನೋಡಿದುದರಿಂದ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಬಹಳ ಪ್ರೀತಿಯುಂಟಾಗಿರುವುದೆಂದು ಈ ಪಾರಿತೋಷಕವೇ ಹೇಳುವುದು.

ಭಾವನು.—ಆ ಉಂಗುರವು ರತ್ನಮಯವಾದದ್ದೆಂದು ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಯುಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆತನು ಸ್ವಭಾವಗಂಭೀರನಾದರೂ ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರುತಂದನು; ಇದರಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಒಂದು ಇಷ್ಟಜನದ ನೆನಪು ಉಂಟಾಯಿತೆಂದೆಣಿಸುವೆನು.

ಸೂಚಕನು.—ಭಾವನಿಗಲ್ಲವೆ ರಾಜಸೇವೆ ಫಲಿಸಿದ್ದು?

ಜಾನುಕನು.—ಹಾಗೆನ್ನಬೇಡ, ಈ ಮಿಾಂಗುಲಿಯಾದ ಅಂಬಿಗನಿಗೆ ಫಲಿಸಿತೆಂದು ಹೇಳು. (ಎಂದು ಪುರುಷನನ್ನು ಕೋಪದಿಂದ ನೋಡುವನು.)

ಪುರುಷನು.—ಸ್ವಾಮಿ, ಈ ಹಣದಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ ತಮ್ಮ ಹೂವಿನ ಬೆಲೆಗಾಗಲಿ.

ಜಾನುಕನು.—ಇದೀಗ ಒಪ್ಪತಕ್ಕದ್ದು.

ಭಾವನು.—ಎಲೈ ಅಂಬಿಗನೆ, ಈಗಲೀಗ ನೀನು ನನಗೆ ಪರಮಮಿತ್ರನಾದೆ. ಮದ್ಯಸಾಕ್ಷಿಕವಾಗಿ ನಾವು ಕೆಳೆತನಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಮಾಡಬೇಕು, ಆದ್ದರಿಂದ ನಡೆ, ಮದ್ಯದ ಅಂಗಡಿಗೆ ಹೋಗೋಣ.

(ಎಂದೆಲ್ಲರೂ ಹೊರಟು ಹೋಗುವರು.)

# ಷಷ್ಠಾಂಕಂ.

(ಸಾನುಮತಿಯೆಂಬ ಅಪ್ಸರಸ್ತ್ರೀಯು ವಿಮಾನದಿಂದ ಪ್ರವೇಶಿಸುವಳು.)

ಸಾನುಮತಿ.—ಸಾಧುಜನದ ಸ್ನಾನಕಾಲವೆಂದು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ಹೋಗಿ ಬರತಕ್ಕ ಅಪ್ಸರಸ್ತೀರ್ಥಸಾನ್ನಿಧ್ಯವನ್ನು ನಾನೂ ಹೊಕ್ಕುಬಂದುದಾಯಿತು. ಈಗ ಈ ರಾಜಋಷಿಯ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ನನ್ನ ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡುವೆನು; ಮೇನಕಾ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಶಕುಂತಳೆ ನನಗೆ ಶರೀರಪ್ರಾಯಳು; ಆ ಮೇನಕೆಯು ತನ್ನ ಮಗಳಿಗಾಗಿ ಮೊದಲೇ ನನಗೆ ಹೇಳಿರುವಳು. (ಎಂದು ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ನೋಡಿ) ಇದೇನು! ಉತ್ಸವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಸವಾರಂಭವಿಲ್ಲದಂತಿರುವುದು? ಧ್ಯಾನ ವಿಶೇಷದಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿಯುವ ಶಕ್ತಿ ನನಗುಂಟು; ಆದರೂ ಸಖಿಯ ವಿಶ್ವಾಸವು ಬಹುಮಾನ ಪಡಿಸತಕ್ಕದ್ದು; ಆಗಲಿ, ಈ ಉದ್ಯಾನ ಪಾಲಿನಿಯರ ಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿ ತಿರಸ್ಕರಿಣೀವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ಒಬ್ಬರಿಗೂ ಕಾಣಿಸದಂತೆ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ನೋಡುವೆನು. (ಎಂದು ವಿಮಾನದಿಂದಿಳಿದು ಮರೆಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವಳು.) (ಆಮೇಲೆ ಮಾವಿನ ಚಿಗುರನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಒಬ್ಬ ಚೇಟಿಯು ಬರುವಳು, ಮತ್ತೊಬ್ಬಳು ಅವಳ ಹಿಂದೆ ಬರುವಳು.)

ಮೊದಲನೆಯವಳು.—

*ಕಂದ|| ಜೀವಂ ಮಧುಮಾಸಕೆ ತೋ |
ಷಾವಹಮಿದು ಕೋಕಿಲಕ್ಕೆ ಮೊರೆದೆರಗುವ ಭೃಂ ||
ಗಾವಳಿಯಡಿಯಿಂ ನೆಗ್ಗಿದ !
ಮಾವಿನ ಕೊನರಿದನೆ ಋತುಗೆ ಮಂಗಳಮೆಂಬೆಂ || ೧೩೩

ಎರಡನೆಯವಳು.—ಎಲೆ ಸಖಿ ಪರಭೃತಿಕೆ, ಇದೇನು ಒಬ್ಬಳೇ ಮಾತಾಡಿಕೊಳ್ಳುವೆ?

---

ರಾಗ—ಮೋಹನ (ನೋಟು). ಝಾಪುತಾಳ.

ಮಾವಿನ ತಳಿರಿದಂ ನೋಡಲ್ಕೆ | ಜೀವಿತವಲಿ ಮಧುಮಾಸಕ್ಕೆ | ಏವೇಳುವೆ ನಾಂ ಕೋಗಿಲೆಗೆ | ತೀವಿದ ರಸವಾರೋಗಣೆಗೆ ||೧|| ಏನಿದು ನೀನೊರ್ವಳೆ ನಿಂದು | ಮಾನಿನಿ ಮಾತಾಡುವೆಯೆಂದು | ನೀನರಿ ಮಾವನು ಪರಭೃತಿಕೆ | ತಾನೀಕ್ಷಿಸೆ ಮುದವಲಿ ಮನಕೆ ||೨|| ಆಮುಮಾ ಬಂದುದು ಮಧುಮಾಸಂ | ರಮಣಿಯು ಕೃತಹೃದಯೋಲ್ಲಾಸಂ || ಸಮುಯವಿದಲೆ ಕೇಳ್ ಮಧುಕಂಠಿಕೆ | ಕ್ರಮದಿಂ ಗಾನವ ಮಾಳ್ಪುದಕೆ ||೩||

ಮೊದಲನೆಯವಳು.—ಎಲೆ ಮಧುಕರಿಕೆ, ಮಾವಿನ ಚಿಗುರನ್ನು ನೋಡಿ ಪರಭೃತಿಕೆಯು ಉನ್ಮತ್ತೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆ ?

ಎರಡನೆಯವಳು.—(ಸಂತೋಷದೊಡನೆ ಬೇಗನೆ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು) ಆಹ ! ವಸಂತಮಾಸ ಬಂದಿತೇ ?

ಮೊದಲನೆಯವಳು.—ಎಲೆ ಮಧುಕರಿಕೆ, ನಿನ್ನ ಈಗ ಮದಕರವಾದ ವಿಲಾಸಗಾನಕ್ಕೆ ಇದು ಕಾಲವು.

ಎರಡನೆಯವಳು.—ಎಲೆ ಸಖಿ, ಕಾಮದೇವನ ಪೂಜೆಗಾಗಿ ತುದಿಗಾಲಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಚೂತಾಂಕುರವನ್ನು ಕೊಯ್ಯುವೆನು ; ಅದುವರೆಗೂ ನನ್ನನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿರು.

ಮೊದಲನೆಯವಳು.—ಹಾಗಾದರೆ ಪೂಜಾಫಲದಲ್ಲಿ ನನಗೂ ಅರ್ಧ.

ಎರಡನೆಯವಳು.—ಹೇಳದಿದ್ದರೂ ಬಂದೇ ಬರುವದು, ನಮಗೆ ಪ್ರಾಣ ಒಂದು ಶರೀರಗಳೆರಡು (ಎಂದು ಸಖಿಯಿಂದ ಅವಲಂಬಿತಳಾಗಿ ಚೂತಾಂಕುರವನ್ನು ಕೊಯ್ಯುವಳು) ಓಹೋ ! ಈ ಮಾವಿನಮೊಗ್ಗು ಅರಳದಿದ್ದರೂ ತೊಟ್ಟನ್ನು ಮುರಿದುದರಿಂದ ಎಷ್ಟು ಮಗಮಗಿಸುತ್ತಿರುವುದು ? (ಕಪೋತಹಸ್ತದಿಂದ ಕೂಡಿ)

ಕಂದ|| ಎಲೆ ಚೂತಾಂಕುರ ನಿನ್ನಂ |
ಮಲರ್ವಿಲ್ಲಂ ತಳೆದ ಕಾಮದೇವಂಗಿತ್ತೆಂ ||
ಸಲೆ ಮುಳಿದಸಿಯರ ಗುರಿಗೊಂ |
ಡಲರಂಬುಗಳೈದರಿಂದೆ ವೆಗ್ಗಳನೆನಿಸಾ || ೧೩||

(ಎಂದು ಮಾವಿನ ಮೊಗ್ಗನ್ನು ಎಸೆಯುವಳು.)

(ಅನಂತರ ಕೋಪದಿಂದ ತೆರೆಯನ್ನು ಹಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಕಂಚುಕಿ ಬರುವನು.)

ಕಂಚುಕಿ.—ಬೇಡಬೇಡ. ಎಲೆ ಮುಗ್ಧೆ, ಮಹಾರಾಜನು ವಸಂತೋತ್ಸವವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿರುವಾಗ ಏತಕ್ಕೆ ಈ ಮಾವಿನ ಮೊಗ್ಗನ್ನು ಕೊಯ್ಯುವುದಕ್ಕೆ ಉಪಕ್ರಮಿಸುವೆ ?

ಇಬ್ಬರೂ.—(ಭಯಪಟ್ಟು) ಎಲೈ ಆರ್ಯನೆ, ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಬೇಕು; ನಾವು ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನರಿತವರಲ್ಲ.

ಕಂಚುಕಿ.—ವಸಂತಕಾಲದ ವೃಕ್ಷಗಳೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ ಪಕ್ಷಿಗಳೂ ಕೂಡ ರಾಜಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮೀರದಿರುವುವು; ಹಾಗೆಯೇಸರಿ—

ವೃತ್ತ|| ಬೆರೆಯದು ಒಂಡಿನಿಂದೆ ಚಿರನಿರ್ಗತಮಾದೊಡಮಾಮ್ರಕೋರಕಂ |
ಕುರವಕಮಿರ್ಪುದಂತೆ ಮುಕುಳಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಕಾಸಕಾಂತೊಡಂ ||

ಬರೆ ಮಧುವುಂ ಸರಂದೆಗೆಯದಿರ್ಪುವು ಕೋಗಿಲೆಗಳ್ನಿಷಂಗದಿಂ |
ದರೆಯುಗಿದಂಬನಂಜುತುಪಸಂಹರಿಪಂ ಸ್ಮರನೆಂದು ಶಂಕಿಪೆಂ || ೧೩೫

ಸಾನುಮತಿ.—ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ; ಮಹಾಪ್ರಭಾವವುಳ್ಳವನಲ್ಲವೆ ರಾಜಋಷಿಯು !

ಮೊದಲನೆಯವಳು.—ಎಲೈ ಆರ್ಯನೆ, ರಾಷ್ಟ್ರಿಯನಾದ ಮಿತ್ರಾವಸುವು ಮಹಾರಾಜನ ಸನ್ನಿಧಿಯಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳಾದುವು. ಇದೋ ಈ ಪ್ರಮದವನವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಿಂಗರಿಸುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಆದರಿಂದ ಈ ವೃತ್ತಾಂತವು ನಮಗೆ ತಿಳಿಯದು.

ಕಂಚುಕಿ.—ಆಗಲಿ ! ಇನ್ನುಮೇಲಾದರೂ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರವರ್ತಿಸಬೇಡಿ.

ಇಬ್ಬರೂ.—ಎಲೈ ಆರ್ಯನೆ, ನಮಗೊಂದು ಕುತೂಹಲವುಂಟು ; ನಾವು ಕೇಳತಕ್ಕುದಾಗಿದ್ದರೆ ಹೇಳಬೇಕು ; ಏತಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಮಹಾರಾಜನು ವಸಂತೋತ್ಸವವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿರುವನು ?

ಸಾನುಮತಿ.—ಉತ್ಸವಪ್ರಿಯರಲ್ಲವೆ ಮನುಷ್ಯರು ? ಇದಕ್ಕೇನೋ ಪ್ರಬಲ ಕಾರಣವಿರಬಹುದು.

ಕಂಚುಕಿ.—ಎಲ್ಲರೂ ತಿಳಿದಿರುವುದನ್ನು ನಿಮಗೇತಕ್ಕೆ ಹೇಳಬಾರದು ? ಶಕುಂತಳೆಯನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದುದರಿಂದ ಉಂಟಾದ ಅಪವಾದವು ನಿಮ್ಮ ಕಿವಿಗೆ ಬೀಳಲಿಲ್ಲವೆ ?

ಇಬ್ಬರೂ.—ರಾಷ್ಟ್ರಿಯನ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಮಹಾರಾಜನು ತನ್ನ ಉಂಗುರವನ್ನು ನೋಡಿದುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೇಳಿ ಬಲ್ಲೆವು

ಕಂಚುಕಿ.— ಹಾಗಾದರೆ ಇನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪವೇ ನಿಮಗೆ ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದು ; ಮಹಾರಾಜನು ಆ ಉಂಗುರವನ್ನು ನೋಡಿದುದು ಮೊದಲಾಗಿ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಶಕುಂತಳೆಯನ್ನು ವರಿಸಿದ ವಿಷಯವು ಸ್ಮೃತಿಗೆ ಬಂದು, "ಅಯ್ಯೋ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದೆನಲ್ಲಾ" ಎಂದು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವನು. ಹಾಗೆಯೇ ಸರಿ—

ವೃತ್ತ|| ಎಳಸಂ ರಮ್ಯಪದಾರ್ಥಮಂ ಪ್ರಜೆಗಳಂ ಸಂಭಾವಿಸಂ ಮುನ್ನಿನಂ |
ತಳಲಿಂ ರಾತ್ರಿಯ ನೂಂಕುವಂ ಪೊರಳುತುಂ ಶಯ್ಯಾಂತದೊಳೆಚ್ಚರಂ ||

ದಳಿಪಿಂ ತನ್ನಯ ರಾಣಿವಾಸದವರೊಳ್ ಮಾತಾಡುವಾಗಳ್ ಪೆಸರ್ |
ತಳೆಯಲ್ ಪಲ್ಲಟಮಂ ಸಮಂತೊಗೆದ ನಾಣಿಂ ಸುಮ್ಮನಿರ್ಪಂ ನೃಪಂ ||

ಸಾನುಮತಿ.—ನನಗಿದು ಪ್ರಿಯವಾದದ್ದು.

ಕಂಚುಕಿ.—ಮಹಾರಾಜನ ಈ ಮನೋವ್ಯಾಕುಲತೆಯಿಂದ ಉತ್ಸವವು ನಿರಾಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

ಇಬ್ಬರೂ.—ಯುಕ್ತವು.

(ತೆರೆಯಲ್ಲಿ) ಎಲೈ ಮಹಾರಾಜನೆ, ದಯೆಮಾಡಬೇಕು, ದಯೆಮಾಡಬೇಕು.

ಕಂಚುಕಿ.—(ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು) ಓಹೋ ! ಮಹಾರಾಜನು ಈ ಕಡೆಯೇ ಬರುತ್ತಿರುವನು, ನಿಮ್ಮ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರಿ.

ಇಬ್ಬರೂ.—ಹಾಗಾಗಲಿ (ಎಂದು ಹೊರಟು ಹೋಗುವರು).

(ಆಮೇಲೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಉಡಿಗೆ ತೊಡಿಗೆಗಳುಳ್ಳ ರಾಜನು ಪ್ರತಿಹಾರಿ ವಿದೂಷಕರೊಡನೆ ಬರುವನು.)

ವಿದೂ.—ಎಲೈ ಮಹಾರಾಜನೆ ದಯೆಮಾಡಬೇಕು ದಯೆಮಾಡಬೇಕು.

ಕಂಚುಕಿ.—(ರಾಜನನ್ನು ನೋಡಿ) ಆಹ ! ಎಲ್ಲಾ ಅವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸೌಂದರ್ಯಶಾಲಿಗಳ ಆಕೃತಿಯು ರಮಣೀಯವಾದದ್ದು ; ಹಾಗೆಯೇ ಸರಿ.

ವೃತ್ತ|| ನಿಡುಸುಯ್ಗಳ್ ತುಟಿಗೆಂಪನಿಲ್ಲೆನಿಸೆ ಚಿಂತಾಜಾಗರಂಬೆತ್ತು ಕ |
ಣ್ಗಡೆ ಬೆಂಡೆಳ್ದಿರೆ ಮೆಯ್ಯೊಳಾನದಧಿಕಾಲಂಕಾರಮಂ ಬೇಸರಿಂ ||
ದೆಡಗಯ್ಯೊಳ್ಪಿಡದಾಂತು ಪೊಂಗಡಗಮೊಂದಂ ಕಾರ್ಶ್ಯಮೊಂದಿರ್ದೊಡಂ |
ಕಡೆದೊಳ್ಮಾಣಿಕದಂತೆ ರಂಜಿಪನಿವಂ ತೇಜೋನ್ವಿತಂ ಭೂಮಿಪಂ || ೧೩೭

ಸಾನು.—(ರಾಜನನ್ನು ನೋಡಿ) ಶಕುಂತಳೆಯು ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ ಅವಮಾನಿತಳಾಗಿದ್ದರೂ ಈತನನ್ನು ಹಂಬಲಿಸುತ್ತ ಅಳಲುವುದು ಯುಕ್ತವೇ ಸರಿ.

ರಾಜಂ.—(ಶಕುಂತಳೆಯ ನೆನಪಿಂದ ಜಡನಾಗಿ ನಡೆದು)

*ಕಂದ|| ಹರಿಣಾಂಬಕೆ ಮತ್ಪ್ರಿಯೆ ಪರಿ |
ಪರಿಯಿಂ ಬೋಧಿಸಿದೊಡಂ ಮಲಗಿಂದುದಾಗಳ್ ||

---

* ರಾಗ — ಬೇಹಾಗ್. ಆದಿತಾಳ.

ಸೈರಿಸಲಾರೆ | ವಿರಾಂದ ತಾಪವ ||ಪ|| ತರುಣಿಯು ತನ್ನನು | ವರಿಸಿದ ಗುರುತನು | ಒರೆದುದನಾಲಿಸಿ | ಸ್ಮರಿಸದೆ ವೋದೆನು ||೧|| ಕರವಿಡಿದರಸಿಯ | ತೊರೆದನು ಪುರುಕುಲ | ದರಸನೆಂಬುದಕೆ ನಾಂ | ಗುರಿಯಾದೆನಕ್ಕಟ ||೨|| ಅಳಿಮನವಿದು ಪ್ರಿಯೆ | ತಿಳಿಸುವಕಾಲದಿ | ಮಲಗಿದುದೀಗತಾ | ನಳಲ್ಪುದಕೆಳ್ದುದು ||೩||

ಒರೆದಪೆನೇನಂ ಹತಮನ |
ಮುರೆ ತಾಂ ಪಂಬಲಿಸಿ ಮರುಗಲೆಳ್ದತ್ತೀಗಳ್ || ೧೩೮

ಸಾನು.—ಈತನು ಹೀಗೆ ಹಂಬಲಿಸುವುದು ದುಃಖಿತೆಯಾದ ಶಕುಂತಳೆಯ ಪುಣ್ಯವಲ್ಲವೆ ?

ಕಂಚು.—(ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು) ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ವಿಜಯವಾಗಲಿ ! ಉಪವನಪ್ರದೇಶಗಳು ಶಿರುಕಿಸಲ್ಪಟ್ಟುವು; ಮಹಾರಾಜನು ಇಷ್ಟಾನುಸಾರವಾಗಿ ವಿನೋದಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ವಿದೂಷಕ.—(ಮರೆಯಲ್ಲಿ) ಪುನಃ ಶಕುಂತಳೆಯೆಂಬ ವ್ಯಾಧಿಯು ನಮ್ಮ ರಾಯನನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿತು; ಇವನಿಗೆ ಏನು ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಬೇಕೋ ನಾನು ಕಾಣೆ.

ರಾಜಂ.—ಎಲೆ ವೇತ್ರವತಿ, ಬಹುದಿನಸಗಳಿಂದ ನಿದ್ರೆಯಿಲ್ಲದಕಾರಣ ಧರ್ಮಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳತಕ್ಕುದಲ್ಲ; ನಡಸಿದ ಪೌರಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪತ್ರಿಕಾಮುಖದಿಂದ ತಿಳಿಸುವಂತೆ ನಾವು ಹೇಳಿದೆವೆಂದು ಮಂತ್ರಿಗೆತಿಳಿಸು.

ಪ್ರತೀಹಾರಿ—ಮಹಾರಾಜನ ಆಜ್ಞೆಯಂತಾಗಲಿ

(ಎಂದು ಹೊರಟು ಹೋಗುವಳು.)

ರಾಜಂ.—ಎಲೈ ವಾತಾಯನನೆ., ನೀನೂ ನಿನ್ನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೋಡು.

ಕಂಚುಕಿ.—ಹಾಗಾಗಲಿ, (ಎಂದು ಹೋರಟು ಹೋಗುವನು.)

ವಿದೂ.—ಈಗ ನೀನು ಒಂದು ನೊಣವೂ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡಿದೆ; ಇನ್ನು ಶೀತಲವಾಗಿಯೂ ತಾಪಹರವಾಗಿಯೂ ರಮಣೀಯವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಈ ಉಪವನದೇಶದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಂತೋಷ ಪಡಿಸುವನಾಗು.

ರಾಜಂ.—ಎಲೈ ಸ್ನೇಹಿತನೆ, ರಂಧ್ರೋಪಪಾತಿನೋನರ್ಥಾಃ ಎಂಬ ಮಾತು ತಪ್ಪತಕ್ಕುದಲ್ಲ. ಏತಕ್ಕೆಂದರೆ—

ಕಂದ|| ಅಂದು ಮುನಿಪುತ್ರಿಯಂ ನಲ |
ವಿಂದಾನೇಕಾಂತದಲ್ಲಿ ವರಿಸಿದ ನೆನಪುಂ ||
ಬಂದುದು ಮನಕೊಡನಿಸುವಾ |
ಕಂದರ್ಪನ ಕರಕೆ ಚೂತಪಲ್ಲವಶರವುಂ || ೧೩೯

ವಿದೂ.—ತಾಳು, ಈ ದಂಡಕಾಷ್ಠದಿಂದ ಮನ್ಮಥವ್ಯಾಧನನ್ನು ನಾಶನಾತುವೆನು. (ಎಂದು ದಂಡವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಮಾವಿನ ಚಿಗುರನ್ನು ಕೆಡಹುದಕ್ಕೆ ಹೋಗುವನು.)

ರಾಜಂ.—(ನಕ್ಕು) ಆಗಲಿ; ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ನೋಡಿದುದಾಯಿತು. ಎಲೈ ಮಿತ್ರನೆ, ಎಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ನನ್ನ ಪ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೋಲುತ್ತಿರುವ ಲತೆಗಳಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ವಿನೋದಪಡಿಸಲಿ ?

ವಿದೂ.—" ಮಾಧವೀ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಈ ವೇಳೆಯನ್ನು ಕಳೆಯುವೆನು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ನನ್ನ ಕಯ್ಯಿಂದ ಬರೆದ ಪೂಜ್ಯಳಾದ ಶಕುಂತಳೆಯ ಭಾವಚಿತ್ರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡುಬಾ ' ಎಂದು ಸಮ್ಮುಖದ ಪರಿಚಾರಿಣಿಯಾದ ಚತುರಿಕೆಗೆ ನೀನು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿ ಇರುವೆಯಷ್ಟೆ.

ರಾಜಂ.—ಅದೇ ಈಗ ಮನಸ್ಸನ್ನು ವಿನೋದ ಪಡಿಸತಕ್ಕದ್ದು, ಆದುದರಿಂದ ಆ ಮಾಧವೀ ಮಂಟಪದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸು.

ವಿದೂ.—ಎಲೈ ಪೂಜ್ಯನೆ, ಇತ್ತಿತ್ತ ಬರಬೇಕು.

(ಇಬ್ಬರೂ ಹೋಗುವರು, ಸಾನುಮತಿಯೂ ಸಂಗಡ ಹೋಗುವಳು.)

ಇದೋ—ರತ್ನದ ಹಾಸರೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮಾಧವೀ ಮಂಟಪವು ಭೋಗ್ಯವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಮನೋಹರವಾಗಿರುವ ಕಾರಣ ನಿಜವಾಗಿ ಕುಶಲಪ್ರಶ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಪತಿಕರಿಸುವಂತಿದೆ; ಆದಕಾರಣ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳೋಣ, ನಡೆ.

ಇಬ್ಬರೂ.—(ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವರು.)

ಸಾನು.—ಈ ಲತೆಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಸಖಿಯ ಭಾವಚಿತ್ರವನ್ನು ನೋಡುವೆನು; ಆಮೇಲೆ ತನ್ನ ಪತಿಗಿರುವ ಬಹಳವಾದ ಅನುರಾಗವನ್ನು ಆಕೆಗೆ ತಿಳಿಸುವೆನು. (ಎಂದು ಲತೆಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವಳು.)

ರಾಜಂ.—ಎಲೈ ಮಿತ್ರನೆ, ಶಕುಂತಳೆಯ ಪೂರ್ವವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಈಗ ಸ್ಮರಿಸುವೆನು; ನಿನಗೂ ಹೇಳಿದ್ದೆನು. ತಿಳಿದಿದ್ದ ನೀನು ಆಕೆಯನ್ನು ನಾನು ನಿರಾಕರಿಸುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸಮೀಪಕ್ಕೂ ಬಾರದೆ ಹೋದೆ; ಮೊದಲು ಯಾವಾಗಲೂ ಪೂಜ್ಯಳಾದ ಆಶಕುಂತಳೆಯ ಹೆಸರನ್ನೂ ನೀನು ಕೊಂಡಾಡಲಿಲ್ಲ? ಇದೇನು? ನನ್ನ ಹಾಗೆಯೇ ನಿನೂ ಮರೆದೆಯಲ್ಲಾ !

ವಿದೂ.—ನಾನು ಮರೆಯಲಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಿ ಕೊನೆಗೆ 'ಇದು ಪರಿಹಾಸೋಕ್ತಿಯೇ ಹೊರತು ನಿಜವಲ್ಲ' ಎಂದು ನೀನು ಹೇಳಿದುದರಿಂದ ಮಣ್ಣಿನ ಮುದ್ದೆಯಂತೆ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ನಾನು ಹಾಗೆಯೇ ಗ್ರಹಿಸಿದೆನು ; ಬರುವ ಕಷ್ಟಸುಖಗಳನ್ನು ಯಾರು ತಾನೆ ಮೀರಬಲ್ಲರು ?

ಸಾನು.—ಹಾಗೆಯೇ ಸರಿ.

ರಾಜಂ.—(ನೆನೆದು) ಎಲೈ ಮಿತ್ರನೆ, ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು.

ವಿದೂ.—ಎಲೈ ಇದೇನು ! ಹೀಗೆ ದುಃಖಿಸುವುದು ನಿನಗೆ ತಕ್ಕುದಲ್ಲ. ಸತ್ಪುರುಷರು ಎಂದಿಗೂ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಈಡಾಗುವುದಿಲ್ಲ ; ಬಿರುಗಾಳಿ ಬೀಸಿದರೂ ಪರ್ವತಗಳು ಅಲ್ಲಾಡದಿರುವವಲ್ಲವೆ ?

ರಾಜಂ.—ಎಲೈ ಮಿತ್ರನೆ, ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ನಾನು ನಿರಾಕರಿಸಿದುದರಿಂದ ದುಃಖಿತೆಯಾದ ಪ್ರಿಯೆಯ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೆನೆದು ರಕ್ಷಕರಿಲ್ಲವೆಂದು ಕಳವಳಿಸಿದೆನು.

*ವೃತ್ತ|| ಎನ್ನಿಂ ಧಿಕ್ಕೃತೆಯಾಗಿ ತನ್ನ ಜನಮುಂ ಬೆನ್ನಂಟಲುದ್ಯುಕ್ತೆಯ |
ಪ್ಪನ್ನಂ ನಿಲ್ಲೆಲೆಗೇ ಎನುತ್ತೆ ಗುರುಶಿಷ್ಯಂ ಕೋಪದಿಂ ಗರ್ಜಿಸಲ್ ||
ಬನ್ನಂಬೊಂದುತೆ ಮತ್ತವಳ್ ಕವಿಯೆ ಬಾಷ್ಪಂ ಕಣ್ಗಳೊಳ್ ಕ್ರೂರನಾ|
ದೆನ್ನಲ್ಲಿಟ್ಟವಲೋಕನಂ ವಿಷದ ಮುಳ್ಳಂತೆನ್ನತಾಂ ಚುಚ್ಚುಗುಂ ||

ಸಾನು.—ಆಹ ! ಸ್ವಕಾರ್ಯಪರತ್ವವೆಂಬುದು ಹೀಗೆ ತಾನೆ. ಈತನ ಸಂತಾಪದಿಂದ ನಾನು ಸಂತಸಪಡುವೆನು.

ವಿದೂ.—ಎಲೈ ಯಾರೋ ಒಬ್ಬ ಖೇಚರನು ಪೂಜ್ಯಳಾದ ಆಕೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡೊಯ್ದನೆಂದು ಊಹಿಸುವೆನು.

ರಾಜಂ.—ಪತಿವ್ರತೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವನು ತಾನೇ ಶಕ್ತನಾದಾನು ? ನಿನ್ನ ಸಖಿಗೆ ಮೇನಕೆಯು ಜನನಿಯೆಂದು ಕೇಳಿ ಬಲ್ಲೆನು, ಯಾರೋ ಆಕೆಯ ಸಹಚಾರಿಣಿಯರು ಅವಳನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ದರೆಂದು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಶಂಕಿಸುವದು.

ಸಾನು.—ಜ್ಞಾನಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಜ್ಞಾನವು ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡತಕ್ಕುದಾಗಿವೆ.

ವಿದೂ.—ನೀನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಆಗಿದ್ದರೆ ಆಕೆಯ ಸಮಾಗಮವು ನಿನಗೆ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಸಿದ್ಧಿಸುವುದು.

---

* ರಾಗ—ಭೈರವಿ. ರೂಪಕತಾಳ.

ಎಂತು ಮರೆಯುವೆನು | ಕಾಂತೆಯನು ನಾ | ನೆಂತು ಮರೆಯುವೆನು ||ಪ|| ಅಂತಾಕೆ ದುಃಖವ | ನಾಂತು ಪೋದನುವ ನಾ | ನೆಂತು ಮರೆಯುವೆನು ||ಅ|| ಧಿಕ್ಕರಿಸಿದೊಡೆ | ಋಷಿ ಶಿಷ್ಯನ | ಪಕ್ಕವ ಸೇರೆ | ಆವ ಹುಬ್ಬ ಗಂ | ಟಿಕ್ಕುತ ಗಜರೆ | ಮನದಲ್ಲಿ ತಾಂ | ದುಕ್ಕಿಸುತರರೆ | ಅಕ್ಕಟ ಕಣ್ಣನೀ | ರ್ಮುಕ್ಕುಳಿಸುತಲೆನ್ನ || ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದವಳಂತೆ | ದಿಟ್ಟಿಸಿದುದನುನಾ | ನೆಂತು ಮರೆಯುವೆನು ||೧||

ರಾಜಂ.—ಅದು ಹೇಗೆ ?

ವಿದೂ.—ತಂದೆತಾಯಿಗಳು ಪತಿಯನ್ನು ಅಗಲಿ ದುಃಖಿಸುವ ಮಗಳನ್ನು ಬಹುಕಾಲ ನೋಡಿ ಸೈರಿಸುವರೆ ?

ರಾಜಂ.—ಎಲೈ ಸ್ನೇಹಿತನೆ,

ಕಂದ|| ಕನಸೋ ಭ್ರಮೆಯೋ ಮಾಯೆಯೊ |
ಕೊನೆಗಂಡುದೊ ಪುಣ್ಯಮಸಿತೆ ಫಲದಿಂ ಮೇಣಿ ||
ನ್ನನುಗೊಳಲದೆ ಸಂದುದು ಮ |
ನ್ಮನೋರಥಂಗಳ ಪೊನಲ್ಗೆ ತೀರಮೆ ಇಲ್ಲಂ ||

ವಿದೂ.—ಹೀಗೆನ್ನಬೇಡ, ಮುಂದೆ ಆಕೆಯ ಸಮಾಗಮವು ತಪ್ಪದೇ ಆಗುವುದೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಈ ಉಂಗುರವೇ ನಿದರ್ಶನವಲ್ಲವೆ ?

ರಾಜಂ.—(ಉಂಗುರವನ್ನು ನೋಡಿ) ಅಯ್ಯೋ ಸುಲಭವಲ್ಲದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಜಾರಿದುದರಿಂದ ಈ ಉಂಗುರವು ದುಃಖಪಡಿಸತಕ್ಕುದಾಗಿದೆ.

*ಕಂದ|| ಪರಿಭಾವಿಪೆನೆನ್ನವೊಲುಂ |
ಗುರ ನಿನ್ನಂ ಫಲದಿನಲ್ಪಪುಣ್ಯಮೆನುತ್ತುಂ ||
ಹರಿಣಾಕ್ಷಿಯರುಣನಖಭಾ |
ಸುರಮಾದಂಗುಳಿಯ ಸೇರಿ ಜಾರಿದ ಕತದಿಂ ||

ಸಾನು.—ನಿಜ ; ಇದು ಪರಹಸ್ತವನ್ನು ಸೇರಿದ್ದರೆ ದುಃಖಪಡಿಸತಕ್ಕುದಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ವಿದೂ.—ಎಲೈ ಮಹಾರಾಜನೆ, ಯಾವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಈ ಉಂಗುರವು ಆಕೆಯ ಹಸ್ತವನ್ನು ಹೊಂದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು ?

ಸಾನುಮತಿ.—ನನಗೂ ಇದನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂಬ ಕುತೂಹಲವುಂಟು.

ರಾಜಂ.—ಕೇಳು, ಇನ್ನೆಷ್ಟು ಕಾಲ ವಿಳಂಬವಾಗಿ ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವೆಯೆಂದು ನಾನು ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೊರಟ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಿಯೆ ಕಣ್ಣೀರಿಂದ ಕೂಡಿ ಹೇಳಿದಳು.

---

*ರಾಗ—ಕಮಾಚು (ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನಿ.) ಚಾಪುತಾಳ.

**ಉಂಗುರವೇ ಉಳಿವರೆ ಪ್ರಿಯೆ | ಯಂಗುಲಿಯನು ನೀ | ನುಂಗುರವೆ ||ಪ|| ಅಳಿಕುಂತಳೆಯಾದ ಶಕುಂ | ತಳೆಯ ಸೇರ್ದರೂ || ಉಳಿದೆವಲ್ಪಪುಣ್ಯರು ನಾ | ವಿಳೆಯೊಳಿರ್ವರು || ೧ || ನೀರೆಯ ನುಣ್ಬೆರಳೆಡೆಯನು | ಸೇರಿ ಪುಣ್ಯದಿ || ಜಾರುತೆಂತು ಮುಳುಗಿದೆ ನೀಂ | ನೀರೊಳಕ್ಕಟಾ || ಉಂಗು || ೨ || ಏಕಿನ್ನಾಡಲಿನಿನ್ನ ವಿ | ವೇಕಿಯಾಗಿನಾಂ | ಸ್ವೀಕರಿಸಿದಾಕೆಯನುನಿ || ರಾಕರಿಸಿದ ಮೋ | ಉಂಗುರವೆ || ೩ ||**

ವಿದೂ.—ಆಮೇಲಾಮೇಲೆ ?

ರಾಜಂ.—ಆಮೇಲೆ ಈ ಮುದ್ರಿಕೆಯನ್ನು ನಾನು ಆಕೆಯ ಬೆರಳಲ್ಲಿಟ್ಟು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆನು.

ಕಂದ|| ಅನುದಿನಮೊಂದೊಂದಾಗೆಣಿ |
ಸಿನಿಯಳೆ ಮನ್ನಾಮದಕ್ಷರಂಗಳ ಕೊನೆಸಾ ||
ರ್ವನಿತರೊಳಿರ್ಕುಂ ನಿನ್ನಯ |
ಸನಿಯದೊಳೆನ್ನಂತವುರವನೊಂದಿಪ್ಪ ಜನಂ || ೧೪೩

ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಕ್ರೂರನಾದ ನಾನು ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ನಡೆಸದೇ ಹೋದೆನು.

ಸಾನು.—ಗಡಬವಾದರೋ ರಮಣೀಯವಾದದ್ದು. ಅದನ್ನು ವಿಧಿಯು ತಪ್ಪಿಸಿತು.

ವಿದೂ.—ಈ ಉಂಗುರವು ಅಂಬಿಗನು ಕತ್ತರಿಸಿದ ಕೆಂಪುಮೀನಿನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿದ್ದದ್ದು ಹೇಗೆ ?

ರಾಜಂ.—ನಿನ್ನ ಸಖಿಯು ಶಚೀತೀರ್ಥವನ್ನು ವಂದಿಸುವಾಗ ಬೆರಳಿಂದ ಜಾರಿ ಗಂಗಾಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತು.

ವಿದೂ. —ಯುಕ್ತವು.

ಸಾನು.—ಆದುದರಿಂದ ದುಃಖಿತೆಯಾದ ಶಕುಂತಳೆಯಲ್ಲಿ ಅಧರ್ಮಭೀರುವಾದ ಈ ರಾಜಋಷಿಗೆ ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವುಂಟಾಯಿತು ; ಅಥವಾ ಇಂಥ ಅನುರಾಗಕ್ಕೆ ಗುರುತನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ ನಿಮಿತ್ತವೇನು ? ಹೇಗಿರುವದೋ ?

ರಾಜಂ.—ನಾನು ಈ ಉಂಗುರವನ್ನಾದರೋ, ನಿಂದಿಸುವೆನು.

ವಿದೂ.—(ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು) ಈತನು ಉನ್ಮತ್ತನ ದಾರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದನು.

ರಾಜಂ.—ಕಂದ|| ನಳನಳಿಪ ಬೆರಳ್ಗಳಿಂದಂ |
ತೊಳಪಾ ಕಯ್ಯ್ಯಳಿದದೆಂತು ಮುಳುಗಿದೆ ನೀರೊಳ್ ||
ಅಥವಾ—ಪಳಿಯೆನಚೇತನವೆಂದಿದ |
ನೆಳೆಯಳ ಕೈವಿಡಿಮ ನಾನೆ ತೊರೆದುದರಿಂದಂ ೧೪೪

ವಿದೂ.—(ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು) ನನ್ನನಾದರೋ ಹಸಿವು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ತಿನ್ನುವುದು.

ರಾಜಂ.—ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟೆನಲ್ಲಾ ಎಂದು ಪ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ತಪ್ತನಾದ ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದಯೆಯಿಟ್ಟು ಪುನಶ್ಚ ದರ್ಶನವನ್ನು ಕೊಡು.

(ಚತುರಿಕೆ ಚಿತ್ರಪಟವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತೆರೆಯನ್ನು ಹಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವಳು)

ಚತುರಿಕೆ.—ಎಲೈ ಮಹಾರಾಜನೆ, ಇದೊ ಶಕುಂತಳೆಯ ಭಾವಚಿತ್ರವು.

(ಎಂದು ಚಿತ್ರಪಟವನ್ನು ತೋರಿಸುವಳು.)

ವಿದೂ.—ಭಾವು! ಮಿತ್ರನೆ, ಭಾವು, ಈ ಭಾವಚಿತ್ರವು ಮಧುರಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ನೋಡತಕ್ಕುದಾಗಿದೆ. ಇದರ ಹಳ್ಳತಿಟ್ಟಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯು ಎಡಹುವಹಾಗಿದೆ.

ಸಾನುಮತಿ—ಅಹ! ಈ ರಾಜಋುಷಿಯು ಚಿತ್ರಕಳಾಕುಶಲತೆಯು ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದದ್ದು. ನನ್ನ ಸಖಿಯನ್ನು ನನ್ನ ಮುಂದೆಯೇ ಇರುವಂತೆ ಭಾವಿಸುವೆನು.

ರಾಜಂ.—ಕಂದ|| ಎಂತೆಂತು ತಿದ್ದವೇಳ್ಕುವು |
ದಂತಂತುಟು ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ತಿದ್ದಲ್ಪಕ್ಕುಂ ||
ಅಂತಾದೊಡಮೀಚಿತ್ರದೆ |
ಕಾಂತೆಯ ಲಾವಣ್ಯಮಿನಿಸೆ ಸಂಗಡಿಸಿಕ್ಕುಂ ||೧೪೫||

ಸಾನು.—ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವ ಇವನ ಸ್ನೇಹಕ್ಕೂ ನಿರಹಂಕಾರಕ್ಕೂ ಇವನು ಆಡಿದ್ದು ಸರಿಯಾದದ್ದು.

ವಿದೂ.—ಎಲೈ ಮಿತ್ರನೆ, ಇಲ್ಲಿ ಮೂವರು ಉತ್ತಮಸ್ತ್ರೀಯರು ಕಾಣುವರು; ಇವರೆಲ್ಲರೂ ನೋಡುವದಕ್ಕೆ ಚೆನ್ನಾಗಿರುವರು; ಇವರಲ್ಲಿ ಪೂಜ್ಯಳಾದ ಶಕುಂತಳೆ ಯಾರು?

ಸಾನು.—ನನ್ನ ಸಖಿಯ ರೂಪವನ್ನು ಇವನು ಅರಿದವನೇ ಅಲ್ಲ. ಇವನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ವ್ಯರ್ಥವು.

ರಾಜಂ.—ಇವರಲ್ಲಿ ಶಕುಂತಳೆಯಾರು? ನೀನೇ ಹೇಳು.

ವಿದೂ.—ಇದೋ ಸಡಿಲಿದ ಎಣೆಗಂಟಿನ ದೆಸೆಯಿಂದ ಜಾರಿದ ಕುಸುಮಗಳುಳ್ಳ ಮುಡಿಯಿಂದಲೂ, ಹೊಮ್ಮಿದ ಬೆಮರಿನ ಹನಿಗಳುಳ್ಳ ಮುಖದಿಂದಲೂ, ಆಯಾಸದಿಂದ ನೀಡಿರುವ ಬಾಹುಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿ ಜಲಸೇಚನೆಯಿಂದ ಮನೋಹರವಾದ ಎಳೆ ಚಿಗರುಗಳುಳ್ಳ ಮಾವಿನಮರದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಬಳಲಿದವಳಂತೆ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಈಕೆಯು ಪೂಜ್ಯಳಾದ ಶಕುಂತಳೆಯು. ಉಳಿದವರು ಸಖಿಯರೆಂದು ಊಹಿಸುವೆನು.

ರಾಜಂ.—ನೀನು ನಿಪುಣನು; ಇಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಭಾವಚಿಹ್ನೆ ಇರುವದು ನೋಡು.

* ಕಂದ|| ಬರೆದೀ ಚಿತ್ರದೆ ಬೆಮರಿದ |
ಬೆರಳಿಟ್ಟೆಡೆ ಮಲಿನಮಾಗಿ ಕಾಣ್ಬುದು ಕದಪಿಂ ||
ದುರುಳಿದ ಕಂಬನಿ ಬಣ್ಣಂ |
ಪರೆದಿಪ್ಪುದರಿಂ ವಿಭಾವಿಸಲ್ಕೆಡೆಯೆನಿಕುಂ ||೧೪೭||

ಎಲೆ ಚತುರಿಕೆ, ವಿನೋದಾಸ್ಪದವಾದ ಈ ಚಿತ್ರವು ಅರ್ಧಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಡೆ, ಬಣ್ಣಗೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ.

ಚತುರಿಕೆ.—ಎಲೈ ಪೂಜ್ಯನಾದ ಮಾಢವ್ಯನೆ, ನಾನು ಬಣ್ಣದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ತರುವವರೆಗೂ ಈ ಚಿತ್ರಪಟವನ್ನು ಹಿಡಿದಿರು.

ರಾಜಂ.—ನಾನೇ ಇದನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುವೆನು (ಎಂದು ಚಿತ್ರಪಟವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವನು.)

(ಚತುರಿಕೆ ಹೊರಟು ಹೋಗುವಳು.)

ಕಂದ|| ಬಳಿಗೈತಂದಿಸಿಯಳನಂ |
ದುಳಿದೀಬರೆಪದಳನಿಂದು ಬಹುಮತಿಸುವ ನಾಂ ||
ಪೊಳೆಯುಂ ದಾಂಟಿ ಬಳಿಕ್ಕಂ |
ಕಳೆಯನೆ ಬಯಸಿದಪೆನಕಟ ಮೃಗತೃಷ್ಣಿಕೆಯಂ ||೧೪೮||

ವಿದೂ.—(ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು)

ನಿಜ,. ಈತನು ಹೊಳೆಯನ್ನು ದಾಟಿ ಮೃಗತೃಷ್ಣಿಕೆಯನ್ನು ಬಯಸಿದನು. (ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಎಲೈ ಮಿತ್ರನೆ, ಇಲ್ಲಿ ಬರೆಯತಕ್ಕದ್ದು ಇನ್ನು ಬೇರೆಯೇನಿರುವದು ?

ಸಾನು.—ಯಾವಯಾವ ಸ್ಥಾನವು ನನ್ನ ಸಖಿಗೆ ಬೇಕಾದದ್ದೋ ಆಯಾ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಬಯಸಿರಬಹುದು.

ರಾಜಂ.—

ವೃತ್ತ || ಮರಲೊಳಗಾಡುವಂಚೆಗಳಿನೊಪ್ಪುವ ಮಾಲಿನಿಯಂ ಮೃಗಾಳಿ ಪ |
ಟ್ಟಿರೆ ಕರಮೊಪ್ಪುತಿರ್ಪ್ಪ ತುಹಿನಾದ್ರಿಯ ತಪ್ಪಲನಾರ್ದ್ರವಲ್ಕಬಂ ||

---

* ರಾಗ---ಫಜುರ್. ಆದಿತಾಳ.

ಪರಿಕಿಸಿನೋಡೈ ನಿಜಸಖಿಯಾ || ಪ || ಕರದಿ ನಾನೇ ಬರೆದಿಹ ಶಶಿಮುಖಿಯಾ | ಸಖಿಯಾ || ಅನು || ಕರೆಯಿದು ಬೆವರಿದ | ಬೆರಳನು ನಾನಿ | ಲ್ಲಿರಿಸಿದಕಾರಣ | ಮೆರೆವುದು ತಿಳಿಯಾ ಸಖಿಯಾ || ಪರಿಕಿಸಿ ||೧|| ಬರೆಪದೆ ಬಣ್ಣವು | ಪರೆಯೆ ಕಪೋಲದಿಂ | ದುರುಳಿದ ಕಂಬನಿ | ಗುರುತಿದೊ ತಿಳಿಯಾ | ಸಖಿಯಾ | ಪರಿಕಿಸಿ ||೨|| ಬರೆವಾಗೆನ್ನಯ | ಕರಕಂಪನದಿಂ | ಗೆರೆಯಿದು ವಕ್ರವಾ | ಗಿರುವದು ತಿಳಿಯಾ | ಸಖಿಯಾ || ಪರಿಕಿಸಿ ||೩||

ಧುರತರುಮೂಲದೊಳ್ ಹರಿಣಶೃಂಗದೆ ತನ್ನಯ ವಾಮನೇತ್ರಮಂ |
ತುರಿಸುತಮಿರ್ಪ ಪೆಣ್ಮಿಗಮುಮಂ ಬರೆಯಲ್ಕಿದರಲ್ಲಿ ವಾಂಛಿಪೆಂ ||

ವಿದೂ.—(ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು) ಹಾಗಾದರೆ ಈತನು ಈ ಚಿತ್ರಪಟದಲ್ಲಿ ಜೋಲುಗಡ್ಡದ ಋಷಿಗಳ ಗುಂಪನ್ನು ಬರೆದು ಮುಗಿಸಬೇಕು.

ರಾಜಂ.—ಎಲೈ ಮಿತ್ರನೆ, ನಾನು ಶಕುಂತಳೆಯ ಮತ್ತೊಂದು ಅಲಂಕಾರವನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕೆಂದಿದ್ದು ಮರೆದೆನು.

ವಿದೂ.—ಅದೇನು ?

ಸಾನು.—ವನವಾಸಕ್ಕೂ ಕೋಮಲತ್ವಕ್ಕೂ ಯಾವದು ತಕ್ಕದ್ದೋ ಅದು.

ರಾಜಂ.—

ವೃತ್ತ || ತೊಳಪ ಕದಂಪಿನೊಳೆಳಲುತಿರ್ಪ್ಪಿರೆ ಕೇಸರಮುಳ್ಳರಲ್ಪುಕಂ |
ಗೊಳಿಪ ಶಿರೀಷವೃಂತಮಸೊಡರ್ಪ್ಪುದುದಿಲ್ಲ ಕೊಡಂಕೆಯಲ್ಲ ಮೇಣ್ ||
ವಿಳಸಿತಶಾರದೇಂದುರುಚಿಕೋಮಳಬಾಳಮೃಣಾಳಸೂತ್ರಮಂ |
ಕಳಶಕುಚಾಂತರಸ್ಥಲದೊಳಾಗಿಸಲಿಲ್ಲ ಕುರಂಗನೇತ್ರೆಯಾ ||೪೯||

ವಿದೂ.—ಎಲೈ, ಇದೇನು ಪೂಜ್ಯಳಾದ ಶಕುಂತಳೆಯು ಕೆಂದಾವರೆಯ ಎಸಳಂತೆ ಶೋಭಿಸುವ ತನ್ನ ಹಸ್ತಾಗ್ರದಿಂದ ಮುಖವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಅತಿ ಭೀತಳಾದಂತಿರುವಳು ? (ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿ) ಅಹ ! ಪುಷ್ಪಾಸವವನ್ನು ಕಳುವ ತೊತ್ತಿನ ಕೂಸಾದ ಈ ದುರುದುಂಬಿ ತುಂಬಿಯು ಪೂಜ್ಯಳಾದ ಈಕೆಯ ಮುಖಕ್ಕೆ ಎರಗುವದು.

ರಾಜಂ.—ಈ ದುಷ್ಟಭೃಂಗವನ್ನು ಅಟ್ಟು.

ವಿದೂ.—ದುಷ್ಟಶಿಕ್ಷಕನಾದ ನೀನು ತಾನೇ ಇದನ್ನು ಅಟ್ಟುವದಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಥನು.

ರಾಜಂ.—ಯುಕ್ತ, ಎಲೈ ಕುಸುಮಲತೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಅತಿಥಿಯೆ, ಏತಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಇಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವೆ ?

ಕಂದ|| ಕುಸುಮದೊಳಿರ್ಪ್ಪೀ ಮಧುಕರಿ |
ಪಸಿದುಂ ಪಾರ್ದ್ದಪುದು ನಿನ್ನನನುರಕ್ತತೆಯಿಂ ||
ದೆಸಕಮಿಗೆ ಮಧುರತರಮಧು |
ರಸವಂ ಪೋ ನಿನ್ನನುಳಿದು ಸೇವಿಸದಲ್ತೇ ||೫೦||

ಸಾನು.—ಈಗ ಇದು ವಿನಯದೊಡನೆ ನಿವಾರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತಲ್ಲವೆ ?

ವಿದೂ.—ಈ ಜಾತಿ ಎಷ್ಟು ಅಟ್ಟಿದರೂ ಹೋಗತಕ್ಕುದಲ್ಲ; ಬಹುಕೆಟ್ಟದ್ದು.

ರಾಜಂ.—ಹಾಗೋ, ಎಲೆ ತುಂಬಿಯೆ, ನನ್ನಾಜ್ಞೆಯಂತೆ ನೀನು ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲವೆ ? ಹಾಗಾದರೆ ಕೇಳು.

ವೃತ್ತ || ನೋಯಿಸದಿರ್ಪ ಬಾಲತರುಪಲ್ಲವದಂತೆ ಮನೋಜ್ಞಮಾದ ಮ |
ತ್ಪ್ರೇಯಸಿಯಿಂಪುವೆತ್ತ ತುಟಿಯಂ ದಯೆಯಿಂದವು ಪೀರ್ದನಲ್ತೆಪು
ಷ್ಪಾಯುಧಕೇಳಿಯೋಳೆಲೆ ಮಧುವ್ರತ ನೀನದ ಸೋಂಕೆ ನಿನ್ನ ಕೇ
ಳ್ಪೋಯಜಗರ್ಭಮೆಂದೆನಿಪ ಬಂಧನಮಂದಿರಕಿಂದು ಸೇರಿಪೆಂ ||

ವಿದೂ.—ಇಂಥ ಕ್ರೂರಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಭಯಪಡದೆ ಇದ್ದೀತೆ ?(ನಕ್ಕು ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು) ಈತನು ಈಗ ಉನ್ಮತ್ತನಾದನು; ನಾನು ಕೂಡ ಈತನ ಸಹವಾಸದಿಂದ ಈತೆರನಾದೆನು; (ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಎಲೈ ಇದು ಚಿತ್ರವಲ್ಲವೆ ?

ರಾಜಂ.—ಏನು ?

ಸಾನು.—ನಾನು ಕೂಡ ಈ ವರೆಗೂ ಚಿತ್ರನೆಂದು ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ, ಇನ್ನು ಬರೆದುದನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಅನುಭವಿಸತಕ್ಕ ಈತನನ್ನು ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದೇನು ?

ರಾಜಂ.—ಇದೇನು ? ತಪ್ಪು ಹಿಡಿಯುವ ನಿನ್ನ ಗುಣವನ್ನು ತೋರಿಸಿದೆ ?

ಕಂದ|| ಇನಿಯಳೆ ನಿಜಮೆನ್ನುತೆ ದ |
ರ್ಶನಸುಖವಂ ತನ್ಮಯತೆಯನೊಂದಿದ ಮನದಿಂ ||
ದನುಭವಿಪೆನಗವಳಂ ನೀಂ |
*ನೆನೆನಪಿತ್ತೇಂ ಮಗುಳ್ದು ಚಿತ್ರಗತೆಯಂಗೈದೈ ||೧೫೨||

(ಎಂದು ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಬಿಡುವನು.)

ಸಾನು.—ಪೂರ್ವಾಪರವಿರೋಧಿಯಾದ ಈ ವಿಧಾನಮಾರ್ಗವು ಅಪೂರ್ವವಾದದ್ದು!

ರಾಜಂ.—ಎಲೈ ಮಿತ್ರನೆ, ವಿಶ್ರಾಂತಿಯಿಲ್ಲವ ದುಃಖವನ್ನು ಹೇಗೆ ಅನುಭವಿಸಲಿ ?

ಕಂದ|| ಕನಸಿನೊಳವಳಂ ಕೂಡುವೆ |
ನೆನೆ ಬಾರದು ನಿದ್ರೆ ಚಿತ್ರಗತೆಯಾದಳುಮಂ ||

---

ಪಾ. *ನೆನಯಿಸಿಸಖ

ಮನವಾರೆ ನೋಳ್ಪೆನೆನೆ ಕಂ |
ಬನಿಯೆಡೆಗುಡದಿರ್ಪ್ಪುದಿನ್ನದೇಗೈದಪೆನಾಂ ||೧೫೩||

ಸಾನು.—ಎಲೈ ಮಿತ್ರನೆ, ಶಕುಂತಳೆಯ ನಿರಾಕರಣೆಯಿಂದ ಉಂಟಾಗಿದ್ದ ದುಃಖವನ್ನು ಸರ್ವಪ್ರಕಾರದಿಂದಲೂ ಹೋಗಲಾಡಿಸಿದೆ.

(ಚತುರಿಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ.)

ಚತುರಿಕೆ.—ಎಲೈ ಮಹಾರಾಜನೆ, ಜಯಶೀಲನಾಗು ! ಜಯಶೀಲನಾಗು! ಬಣ್ಣದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಈ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟಿದ್ದೆನು.

ರಾಜಂ.—ಆಮೇಲೆ ?

ಚತುರಿಕೆ.—ತರಳಿಕೆಯೊಡನೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ವಸುಮತೀದೇವಿಯು ಅದನ್ನು ನಾನೇ ಆರ್ಯಪುತ್ರನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವೆನೆಂದು ಮಧ್ಯಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಳು.

ವಿದೂ.—ದೈವಯೋಗದಿಂದ ನೀನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದೆ !

ಚತುರಿಕೆ.—ಮರದ ಕೊಂಬೆಗೆ ತಗಲಿದ ದೇವಿಯ ಮೇಲುಮುಸುಕನ್ನು ತರಳಿಕೆಯು ಬಿಡಿಸುವದರೊಳಗೆ ನಾನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದೆನು.

ರಾಜಂ.—ದೇವಿ ಬರುವಳು ! ಆಕೆಯು ಬಹಳ ಮಾನಗರ್ವಿತೆಯು, ನೀನು ಈ ಚಿತ್ರಪಟವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊ.

ವಿದೂ.—ಚಿತ್ರಪಟ್ಟವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೋ ಎನ್ನುವದಿರಲಿ, ನಿನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೋ ಎನ್ನು (ಎಂದು ಚಿತ್ರಪಟವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಎದ್ದು) ನೀನು ದೇವಿಯ ಕಲಹದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದರೆ ಆ ಮೇಲೆ ಮೇಘಪ್ರತಿಚ್ಛಂದವೆಂಬ ಉಪ್ಪರಿಗೆಯಲ್ಲಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ಕೂಗು (ಎಂದು ಓಡಿ ಹೋಗುವನು.)

ಸಾನು.—ಈತನು ಮತ್ತೊಬ್ಬಳಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾದರೂ ಮೊದಲನೆಯವಳ ಪುರಸ್ಕಾರವನ್ನು ಇಚ್ಛೈಸುವನು. ಆದುದರಿಂದ ಇವನ ಮೈತ್ರಿಯು ಸ್ಥಿರವಾದದ್ದು.

(ಕಯ್ಯಲ್ಲಿ ಕಾಗದವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಪ್ರತೀಹಾರಿ ಬರುವಳು.)

ಪ್ರತೀಹಾರಿ.—ಮಹಾರಾಜನೆ, ಜಯಶೀಲನಾಗು ! ಜಯಶೀಲನಾಗು !

ರಾಜಂ.—ಎಲೆ ವೇತ್ರವತಿ, ನೀನು ಬರುವಾಗ ಮಧ್ಯಮಾರ್ಗದಲ್ಲ ದೇವಿಯನ್ನು ಕಾಣಲಿಲ್ಲವೆ ?

ಪ್ರತಿಹಾರಿ.—ಕಂಡೆನು, ರಾಣಿಯು ಕಾಗದವನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಹಿಂತಿರುಗಿದಳು.

ರಾಜಂ.—ಕಾರ್ಯಜ್ಞಳು ನನ್ನ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ತಡೆಯನ್ನು ಮಾಡಳು.

ಪ್ರತೀಹಾರಿ.—ಎಲೈ ಮಹಾರಾಜನೆ, ದ್ರವ್ಯಸಮೂಹದ ಗಣನಾಬಾಹುಳ್ಯದಿಂದ ನಾಗರಿಕನ ಒಂದೇ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿದೆನು; ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವ ಆ ವಿಷಯವನ್ನು ಮಹಾರಾಜನು ಅವಲೋಕಿಸಬೇಕೆಂದು ಮಂತ್ರಿಯು ವಿಜ್ಞಾಪಿಸುತ್ತಾನೆ.

ರಾಜಂ.—ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಈಕಡೆ ತೋರಿಸು (ಪ್ರತೀಹಾರಿ ತೋರಿಸುವಳು) (ಓದಿಕೊಂಡು) ಏನು, ಸಮುದ್ರವ್ಯವಹಾರಿಯಾದ ಧನಮಿತ್ರನೆಂಬ ವಣಿಜನು ಹಡಗು ಮುಳುಗಿ ವಿಪತ್ತನ್ನು ಹೊಂದಿದನು; ಈತನು ಪುತ್ರವಂತನಲ್ಲ; ಮತ್ತು ದುಃಖಿತನು. ಅವನ ದ್ರವ್ಯನೆಲ್ಲಾ ಅರಸನಿಗೆ ಸೇರತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಮಂತ್ರಿಯು ಬರೆದಿರುವನು; ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ್ದು ಕಷ್ಟನಲ್ಲವೆ? ಎಲೆ ವೇತ್ರವತಿ, ಆ ವಣಿಜನು ಧನಿಕನಾದಕಾರಣ ಬಹುಮಂದಿ ಪತ್ನಿಯರಿರಬೇಕು; ಆತನ ಪತ್ನಿಯರಲ್ಲಿ ಯಾವಳಾದರೂ ಒಬ್ಬಳು ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ವಿಚಾರಿಸು.

ಪ್ರತೀ.—ಎಲೈ ಮಹಾರಾಜನೆ, ಸಾಕೇತ ಸೆಟ್ಟಿಯಮಗಳಾದ ಅವನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಈಗ ಪುಂಸವನ ಕರ್ಮ ನಡೆದಿರುವದೆಂದು ಕೇಳಿರುವೆನು.

ರಾಜಂ.—ತಂದೆಯ ದ್ರವ್ಯಕ್ಕೆ ಗರ್ಭಕ್ಕೂ ಬಾಧ್ಯತೆಯುಂಟಲ್ಲವೆ? ನಡೆ, ಈ ಮಾತನ್ನು ಅಮಾತ್ಯನಿಗೆ ಹೇಳು.

ಪ್ರತೀ.—ಮಹಾರಾಜನ ಆಜ್ಞೆಯಾದಂತೆ (ಎಂದು ಹೊರಡುವಳು.)

ರಾಜಂ.—ಎಲೆ ವೇತ್ರವತಿ, ಇಲ್ಲಿ ಬಾ.

ಪ್ರತೀ.—ಇದೋ ಬಂದೆನು.

ರಾಜಂ.—ಸಂತತಿ ಉಂಟು, ಇಲ್ಲ, ಎಂಬುದರಿಂದೇನು?

ಕಂದ || ಜನರಾವಾವ ಸುಬಾಂಧವ |
ಜನಮನಗಲ್ದಿರ್ಪುದವರ್ಗೆ ಪಾಪಂ ಪೆರಗೆಂ ||
ದೆನಿಸಿರಲಾಯಾಬಾಂಧವ |
ನೆನಿಪಂ ದುಷ್ಯಂತನೆಂದು ಸಾರುಗೆ ಪುರದೊಳ್ ||

ಪ್ರತೀ.—ಹೀಗೆ ತಾನೆ ಸಾರತಕ್ಕದ್ದು? (ಎಂದು ಹೊರಟುಹೋಗಿ ಪುನಃ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಮಳೆಯಂತೆ ಸ್ವಾಮಿಯ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಅಮಾತ್ಯನು ಕೊಂಡಾಡಿದನು.

ರಾಜಂ.—(ನಿಟ್ಟುಸಿರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು) ಎಲಾ ಹೀಗೆ ಸಂತತಿಯಿಲ್ಲದ ಕುಲಗಳ ಸಂಪತ್ತುಗಳು ಮೂಲಪುರುಷರ ಅವಸಾನದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯರನ್ನು ಸೇರುವುವು ! ನನ್ನ ಪುರುವಂಶದ ಸಂಪತ್ತಿಗೂ ಕೊನೆಗೆ ಇದೇ ಗತಿ ತಾನೆ ?

ಪ್ರತೀ.—ಅಮಂಗಳ ಪರಿಹಾರವಾಗಲಿ !

ರಾಜಂ.—ಕೈಸೇರಿದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ ನನ್ನನ್ನು ನಿಂದಿಸು.

ಸಾನು.—ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ, ಶಕುಂತಳೆಯನ್ನೇ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಈತನು ತನ್ನನ್ನು ನಿಂದಿಸಿಕೊಂಡನು.

ರಾಜಂ.—

*ಕಂದ || ಸಮಯದೊಳ್ ಬಿತ್ತಿ ಬೀಜವ |
ನಮಿತಫಲಂಗುಡುವ ಪೊಲನನುಳಿಯುವ ತೆರದಿಂ ||
ದಮಮ ಬಸಿರಾಂತ ಮತ್ಕುಲ |
ಸಮೃದ್ಧಿಕಾರಣೆಯ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯನುಳಿದೆಂ || ೧೫೬

ಸಾನು.—ನಿನ್ನ ಸಂತತಿಯು ಈಗ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗುವುದು.

ಚತುರಿಕೆ.—(ಮರೆಯಲ್ಲಿ) ಅಯ್ಯೋ ! ಈ ವಣಿಜನ ವೃತ್ತಾಂತದಿಂದ ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜನ ದುಃಖವು ದ್ವಿಗುಣಿತವಾಯಿತು. ಈತನನ್ನು ಸಂತೈಸುವದಕ್ಕೆ ಮೇಘಚ್ಛಂದವೆಂಬ ಉಪ್ಪರಿಗೆಯಿಂದ ಆರ್ಯನಾದ ಮಾಢವ್ಯನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ.

ಪ್ರತೀ.—ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ. (ಎಂದು ಹೊರಟು ಹೋಗುವಳು.)

ರಾಜಂ.—ಆಹ ! ದುಷ್ಯಂತನ ಪಿತೃಗಳು ಸಂದೇಹಗ್ರಸ್ತರಾದರು. ಏಕೆಂದರೆ—

ಕಂದ || ಕುಂಬಸಿಯೊಳೆಮ್ಮ ಕುಲದೆ ತಿ |
ಲಾಂಬುವ ಮುಂದಕಟ ಕುಡುವನಾವನೆನುತ್ತು ||
ನಾಂ ಬಿಡೆ ಪುತ್ರವಿಹೀನಂ |
ಕಂಬನಿದೊಳೆದುಳಿದ ಜಲವ ಪಿತೃಗಳ್ ಪೀರ್ವರ್ || ೧೫೭

(ಹೀಗೆಂದು ಮೂರ್ಛೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವನು.)

---

*ರಾಗ—ಆನಂದಭೈರವಿ. ರೂಪಕತಾಳ.

ಫಲವೇನಿನ್ನು | ಹಲುಬಿದರಕಟನಾಂ ಬಂದೇ ಚಿತ್ತದೊಳು ||ಪ|| ಬಳಿಗೆ ತಾನೈತಂದ | ಕುಲವೃದ್ಧಿಹೇತುವಾ | ದಳಿಕುಂತಳೆಯನು ನಾಂ | ತಿಳಿಯದುಳಿದವೋಲೆ ||ಅ|| ಬಿತ್ತಿಬೀಜವ ಕಾಲದಿ ಫಲವೀವ | ಹೊಲನನಿರದುಳಿವ | ಮತ್ತನಂದದಿ ಮುದ | ವೆತ್ತು ಕೂಡಿದಸತಿ | ಹೊತ್ತು ಗರ್ಭವ ಬರೆ | ಗೊತ್ತರಿಯದವೋಲೆ ||೧||

ಚತು.—(ತ್ವರೆಯಿಂದ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು) ಎಲೈ ಮಹಾರಾಜನೆ, ಸಂತೈಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಸಂತೈಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಸಾನು.—ಹಾಹಾ ! ತೆಗೆತೆಗೆ ! ದೀಪವಿದ್ದರೂ ಮರೆಯ ದೋಷದಿಂದ ಅಂಧಕಾರವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವನು; ನಾನು ಈಗಲೇ ಇವನನ್ನು ಸಂತುಷ್ಟನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವೆನು; ಅಥವಾ ಹವಿರ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾದ ದೇವತೆಗಳು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ನಿನ್ನ ಗಂಡನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವರೆಂದು ಶಕುಂತಳೆಯನ್ನು ಸಂತೈಸುತ್ತಿರುವ ಇಂದ್ರಜನನಿಯಮುಖದಿಂದ ಕೇಳಿರುವೆನು. ಆದುದರಿಂದ ಆವರೆಗೂ ಸುಮ್ಮನಿರುವುದೇ ಯುಕ್ತವು. ಈ ಮಹಾರಾಜನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಪ್ರಿಯಸಖಿಯಾದ ಶಕುಂತಳೆಯನ್ನು ಸಂತೈಸುವೆನು.

(ಎಂದು ವ್ಯೋಮಯಾನದಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋಗುವಳು.)

(ತೆರೆಯಲ್ಲಿ)

ಬದುಕಿಸು ! ಬದುಕಿಸು !

ರಾಜಂ.—(ಮೂರ್ಛೆಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು) ಓಹೋ ! ಮಾಢವ್ಯನ ದೀನಧ್ವನಿಯಂತಿರುವದು ! ಯಾರಲ್ಲಿ ?

(ಪ್ರತೀಹಾರಿ ತ್ವರೆಯಿಂದ ಬಂದು)

ಪ್ರತೀಹಾರಿ.—ಉಳಿಯುವುದರಲ್ಲ ಸಂಶಯಾಸ್ಪದನಾದ ಮಿತ್ರನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು, ರಕ್ಷಿಸು.

ರಾಜಂ.—ಮಾಣವಕನನ್ನು ಪರಾಭವಿಸಿದವರು ಯಾರು ?

ಪ್ರತಿ.—ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳದ ಯಾವದೋ ಒಂದು ಭೂತವು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮೇಘಚ್ಛಂದವೆಂಬ ಉಪ್ಪರಿಗೆಯ ಮೇಲಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಯಿತು.

ರಾಜಂ.—ಹೀಗೆನ್ನಬೇಡ, ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಭೂತಗಳ ಕಾಟವುಂಟೆ? ಅಥವಾ—

ಕಂದ|| ತಿಳಿಯಲ್ಕಿಜಪ್ರಮಾದ |
ಸ್ಖಲಿತಮನೇ ಶಕ್ಯಮಲ್ಲಮನುದಿನಮೆನಲಿ ||
ನ್ನುಳಿದವರದಾವ ಪಥದೊಳ್ |
ಚಲಿಸುವರೆಂಬುದನೆತಿಳಿಯೆ ಶಕ್ತನದಾವಂ || ೧೫೨

(ತೆರೆಯಲ್ಲಿ)

ಹಾ ! ಮಿತ್ರನೆ ಬದುಕಿಸು ! ಬದುಕಿಸು ! ಹೇಗೆತಾನೆ ಭಯಪಡದೆ ಇರಲಿ ! ಇವನಾವನೋ ಒಬ್ಬನು ನನ್ನ ಕತ್ತನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕಬ್ಬಿನ ಕೋಲನ್ನು ಮುರಿಯುವಂತೆ ಮುರಿಯುವನು.

ರಾಜಂ.—(ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡಿ) ಧನುಸ್ಸೆಲ್ಲಿ ?

(ಯವನಿಕೆ ಎಂಬವಳು ಧನುಸ್ಸನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು)

ಯವನಿಕೆ.—ಎಲೈ ಮಹಾರಾಜನೆ, ಇದೊ, ಅಂಗುಲಿತ್ರಾಣದೊಡನೆ ಕೂಡಿದ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ತಂದಿರುವೆನು.

(ರಾಜನು ಬಾಣ ಸಮೇತವಾದ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವನು.)

(ತೆರೆಯಲ್ಲಿ)

ಕಂದ || ಗಳಶೋಣಿತ ಕೆಳಸಿದ ಪೆ |
ರ್ಬುಲಿ ಪಶುವಂ ಮುರಿಯುವಂತೆ ಮುರಿಯುವೆ ನಿನ್ನಂ ||
ಸಲಹುಗೆಯಾರ್ತರ ಭಯಮಂ |
ತೊಲಗಿಸೆ ಕಾರ್ಮುಕವನಾಂತ ದುಷ್ಯಂತನೃಪಂ || ೧೫೮

ರಾಜಂ.—(ಕೋಪಗೊಂಡು) ಇದೇನು ! ನನ್ನ ಹೆಸರೆನ್ನೆತ್ತಿ ಆಡುವನು. ರಾಕ್ಷಸಾಧಮನೆ, ನಿಲ್ಲು ! ನಿಲ್ಲು ! ಇನ್ನು ನಿನ್ನ ಕೊಬ್ಬನ್ನು ಮುರಿಯುವೆನು. (ಎಂದು ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಎತ್ತಿ) ಎಲೆ ವೇತ್ರವತಿ, ಸೋಪಾನ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸು.

ವೇತ್ರವತಿ.—ಎಲೈ ಮಹಾರಾಜನೆ, ಇತ್ತಿತ್ತ ದಯಮಾಡಬೇಕು.

(ಎಲ್ಲರೂ ಬೇಗನೆ ಸಂಗಡ ಹೋಗುವರು.)

ರಾಜಂ.—(ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯನ್ನೂ ನೋಡಿ) ಈ ಉಪ್ಪರಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವಲ್ಲಾ!

(ತೆರೆಯಲ್ಲಿ)

ಬದುಕಿಸು ! ಬದುಕಿಸು ! ನೀನು ನನಗೆ ಕಾಣಿಸುವೆ, ನನ್ನನ್ನು ನೀನು ಕಾಣೆ, ಬೆಕ್ಕಿನಬಾಯಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಇಲಿಯಂತೆ ನಾನು ಬದುಕುವುದರಲ್ಲಿ ಆಶೆಯನ್ನು ತೊರೆದೆನು.

ರಾಜಂ. —ಎಲಾ : ತಿರಸ್ಕರಿಣೀ ಗರ್ವಿತನೆ, ನನ್ನ ಅಸ್ತ್ರವು ನಿನ್ನನ್ನು ಕಾಣುವದು, ಈಗ ನಿಲ್ಲು ; ಆ ಅಸ್ತ್ರವನ್ನು ತೊಡುವೆನು, ಯಾವ ಅಸ್ತ್ರವು,

ಕಂದ || ಕೊಲುವುದೊ ವಧ್ಯನೆ ನಿನ್ನಂ |
ಸಲಹುವುದೋ ರಕ್ಷಣೀಯನಾದಾದ್ವಿಜನಂ ||
ಕಲಹಂಸಂ ಪಾಲಂ ಕೊಂ
ಡುಳಿವಂತಿರೆ ಪಾಲಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ ನೀರಂ || ೧೫೯

(ಎಂದು ಅಸ್ತ್ರವನ್ನು ತೊಡುವನು.)

(ಅನಂತರ ವಿದೂಷಕನನ್ನು ಬಿಟ್ಟ ಮಾತಲಿಯೂ ವಿದೂಷಕನೂ ಬರುವರು.)

ಮಾತಲಿಯು.—

*ಕಂದ || ಸುರಪಂ ನಿಜಶರಕಸುರರ !
ಗುರಿಗೈದಿರ್ಪ್ಪಂ ಗಡವರೊಳೆಳೆಯಿಾಧನುವಿಂ ||
ನೆರೆ ಬೀಳ್ವುವು ಸಖರೊಳ್ಸಂ |
ತರ ಕರುಣಾದೃಷ್ಟಿ ಬೀಳವಲೆ ಕೂರ್ಗಣೆಗಳ್ ೧೬೦

ರಾಜಂ.—(ಬಾಣವನ್ನು ಇಳಿಸಿ) ಎಲೈ ಇಂದ್ರಸಾರಥಿಯಾದ ಮಾತಲಿಯೆ, ನಿನಗೆ ಸುಖಾಗಮನವೆ ?

ವಿದೂ.—ಯಾಗದ ಪಶುವನ್ನು ಹಿಂಸೆ ಮಾಡುವಂತೆ ನನ್ನನ್ನು ಹಿಂಸೆ ಮಾಡಿದವನನ್ನು ಈತನು ಕುಶಲವನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದು ಚೆನ್ನಾಯಿತು.

ಮಾತಲಿ.—(ನಕ್ಕು) ಎಲೈ ಆಯುಷ್ಮಂತನೆ ಕೇಳು, ನನ್ನನ್ನು ಇಂದ್ರನು ಒಂದು ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ನಿನ್ನ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು.

ರಾಜಂ.—ಇದೊ, ಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವೆನು.

ಮಾತ.—ಕಾಲನೇಮಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಾಗಿಯೂ ದುರ್ಜಯರಾಗಿಯೂ ಇರುವ ರಾಕ್ಷಸರುಂಟಷ್ಟೆ ?

ರಾಜಂ.—ನಾರದರ ಮುಖದಿಂದ ನಾನು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿರುವೆನು.

ಮಾ.—ಕಂದ || ಸುರಪಂ ತಾಂ ಗೆಲಲಾರದ |
ದುರುಳರ ಜೈಸಲ್ಕೆ ಶಕ್ತನೆನ್ನುತೆ ನಿನ್ನಂ ||
ಸ್ಮರಿಸಿದನಿರುಳಿನ ತಮವಂ |
ಪರಿಹರಿಸಲಶಕ್ತನರ್ಕನಿಂದುವೆ ಶಕ್ತಂ | ೧೬೧

ಇಂದ್ರಮಿತ್ರನಾದ ನೀನು ಧನುರ್ಧಾರಿಯಾಗಿಯೇ ಇಂದ್ರರಥವನ್ನೇರಿ ಈಗಲೆ ವಿಜಯಾರ್ಥವಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಬೇಕು.

ರಾಜಂ.—ಇಂದ್ರನ ಈ ಸಂಭಾವನೆಯಿಂದ ನಾನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟೆನು; ಆಯಿತು, ಈ ಮಾಢವ್ಯನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಏತಕ್ಕಾಗಿ ಹೀಗೆನಡೆಸಿದೆ ?

---

*ರಾ.—ಜುಂಜೋಟಿ. ರೂಪಕತಾಳ.

ಏನಿದೇನು ನಿನ್ನ ನಡತೆ | ಮಾನವೇಂದ್ರನೆ || ದೀನರಕ್ಷಣಾದಿಗುಣವಿ | ತಾನಸಾಂದ್ರನೇ||೧|| ಅರಸನೆ ಸುರಪತಿಯು ನಿನ್ನ | ಶರಕೆ ದೈತ್ಯರ || ಗುರಿಯ ಗೈದಿರುವನ ವುರ ನುರುಹು ನರ ವರಾ ||೨|| ಇಷ್ಟರೊಳ್ ಪ್ರಸಾದಸೌಮ್ಯ | ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲದೆ | ವಿಷ್ಟಪಪತಿ ಪೇಳು ಬಾಣ | ವೃಷ್ಟಿ ಬೀಳ್ವುದೆ ||೩||

ಮಾ.—ಅದನ್ನು ಹೇಳುವೆನು, ಕೇಳು; ಯಾವ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದಲೋ ಆಯುಷ್ಮಂತನಾದ ನೀನು ದುಃಖಿತನಾಗಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ, ನಿನಗೆ ಕೋಪವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದೆನು.

ಕಂದ || ಜ್ವಲಿಪುದು ಶಿಖಿಯಿಂಧನಗಳ |
ನಲುಗಿಸೆ ಕೆಣಕಿದೊಡೆ ಹೆಡೆಯನೆತ್ತುವುದುರಗಂ ||
ಸಲೆ ಕೋಪಮನಾಗಿಸಿದೊಡೆ |
ಸಲುಗುಂ ನಿಜಧೈರ್ಯಗುಣಕೆ ಜನಮಿದು ಸಾಜಂ || ೧೬೨

ರಾಜಂ.—ನೀನು ಮಾಡಿದ್ದು ಯುಕ್ತವು. (ಮರೆಯಲ್ಲಿ) ಎಲೈ ಮಿತ್ರನೆ, ಇಂದ್ರನಾಜ್ಞೆಯು ಮೀರತಕ್ಕುದಲ್ಲ; ಅಮಾತ್ಯನಿಗೆ ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿಸಿ ನಾನು ಹೇಳಿದೆನೆಂದು ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳು:—

ಕಂದ || ಧರೆಯಂ ನೀಂ ಬರ್ಪನ್ನಂ |
ಪರಿಪಾಲಿಸುತಿರ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಮತಿ ತಾನೆನ್ನೀ |
ತಿರುವೇರಿಸಿದ ಶರಾಸನ |
ಮಿರದಾದತ್ತಿತರಕಾರ್ಯದೊಳಗಾಸಕ್ತಂ || ೧೬೩

ವಿದೂ.—ಮಹಾರಾಜನಾಜ್ಞೆಯಾದಂತಾಗಲಿ ಎಂದು ಹೊರಟು ಹೋಗುವನು)

ಮಾ.—ಎಲೈ ಆಯುಷ್ಮಂತನೆ, ರಥವನ್ನು ಹತ್ತು.

(ರಾಜನು ರಥಾರೋಹಣವನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸುವನು.)

(ಎಲ್ಲರೂ ಹೊರಟು ಹೋಗುವರು.)

# ಸಪ್ತಮಾಂಕಂ

(ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಆಕಾಶಗಮನದಿಂದ ರಥಾರೂಢನಾಗಿ ರಾಜನೂ ಮಾತಲಿಯೂ ಬರುವರು.)

ರಾಜಂ.—ಎಲೈ ಮಾತಲಿಯೆ, ಇಂದ್ರನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದರೂ ಆತನು ನನಗೆ ಮಾಡಿದ ಅಂತಪ್ಪ ಸತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ನಾನು ತಕ್ಕವನಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸುವೆನು.

ಮಾ.—(ನಕ್ಕು) ಎಲೈ ಆಯುಷ್ಮಂತನೆ, ಇಂದ್ರನೂ ನಿನ್ನಂತೆಯೇ ಭಾವಿಸುವನು.

ಕಂದ || ಸುರಪನೊಳೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂ ಮುಂ |
ವಿರಚಿಸಿದುಪಕೃತಿಯ ನಲ್ಪಮೆಂದೆಣಿಸುವೆ ನೀಂ |
ಪರಿಗಣಿಸನವನುಮಾನಿ |
ನ್ನುರುಶೌರ್ಯಕೆ ಮೆಚ್ಚಿಗೈದ ಬಲುಮನ್ನಣೆಯಂ || ೧೬೪

ರಾಜಂ.—ಎಲೈ ಮಾತಲಿಯೆ, ಹಾಗಲ್ಲ. ನನ್ನನ್ನು ಕಳುಹಿಸುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಆ ಮನ್ನಣೆಯು ನನ್ನ ಮನೋರಥಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಮೀರಿದುದಲ್ಲವೆ? ಹಾಗೆಯೇ ಸರಿ. ದೇವತೆಗಳ ಮುಂದೆ ನನ್ನನ್ನು ಅರ್ಧಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ—

ಕಂದ || ಕೇಳಲೆಳಸುವ ಜಯಂತನ |
ನಾಲೋಕಿಸಿ ನಗುತುಮುರದ ಹರಿಚಂದನದಿಂ ||
ಮೇಳೈಸಿದ ಮಂದಾರದ |
ಮಾಲೆಯನೆನ್ನಯ ಕೊರಲ್ಗೆ ಧರಿಸಿದನಿಂದ್ರಂ || ೧೬೫

ಮಾ.—ಎಲೈ ಆಯುಷ್ಮಂತನೆ, ನೀನು ಸುರೇಶ್ವರನ ಯಾವ ಮನ್ನಣೆಗೆ ತಾನೆ ಯೋಗ್ಯನಲ್ಲ? ನೋಡು—

ಕಂದ || ಸುರಪುರಕಂಟಕರೆನಿಸಿದ |
ಸುರರಿಪುಗಳಸಿರ *ದೆತ್ತೂಳ್ದುವಿನೆರಡೆ ಧರಣೀ ||
ಶ್ವರ ನಿನ್ನ ಶಿಲೀಮುಖಮುಂ |
ನರಸಿಂಹನ ನಮಿತಪರ್ವಮೆಸಿಸಿದ ನಖಮುಂ || ೧೬೬

---

*ಪಾ. ದಿವಿರಡೆತ್ತೂಳ್ದುವು.

ಮಾ.—ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರನ ಮಹಿಮೆಯೆ ಕೊಂಡಾಡತಕ್ಕದ್ದು:—

ಕಂದ || ಘನಕಾರ್ಯದೊಳಂ ಸಾಧಕ |
ರೆನಿಪರ್ ಭೃತ್ಯರ್ಕಳೆಂಬುದಾಳ್ದರ ಸಂಭಾ ||
ವನೆಯ ಗುಣಂ ದಿನಮಣಿಯರು |
ಣನ ಮುಂದಿಡದೊಡವನೆಂತು ತಮಮಂ ತೂಳ್ವಂ || ೧೬೭

ಮಾ.—ನೀನು ಹೇಳಿದುದು ಸರಿಯೆ. (ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ) ಎಲೆ ಆಯುಷ್ಮಂತನೆ, ಇದೋ, ಸ್ವರ್ಗದ ಹಿಂಭಾಗವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿರುವ ನಿನ್ನ ಕೀರ್ತಿಯ ಸೌಭಾಗ್ಯವನ್ನು ನೋಡು:—

ಕಂದ || ಸುರಸುಂದರಿಯರ್ಕಳ್ ಸಿಂ |
ಗರಗೊಂಡುಳಿಪಿರ್ದ ಬಣ್ಣದಿಂ ಕಲ್ಪಲತಾಂ ||
ಬರದೊಳ್ ದಿವಿಜರ್ನಿನ್ನಯ |
ಚರಿತ್ರೆಯಂಗಾನಯೋಗ್ಯಮಾಗಿರೆ ಬರೆವರ್ || ೧೬೮

ರಾಜಂ.—ಎಲೈ ಮಾತಲಿಯೆ, ರಾಕ್ಷಸರ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾಗಿದ್ದ ನಾನು ನೆನ್ನೆ ದಿನಸ ಅಂತರಿಕ್ಷವನ್ನು ಹತ್ತುವಾಗ ಸ್ವರ್ಗದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ನಾವು ಸಪ್ತವಾಯುಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟನೆಯ ವಾಯುವಿನ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವೆವು ?

ಮಾ.—ಕಂದ || ದಿವಿಜಾಪಗೆಯಂ ತಾಳು |
ತ್ತನೆ ದಿನದೆ ವಿಭಕ್ತರಶ್ಮಿಯಾಗಲ್ತಾರಾ ||
ನಿವಹವ ನಡೆಯಿಪ ಪರಿವಹ |
ಪವನನ ಮಾರ್ಗವಿದು ವಿಷ್ಣುವಿಕ್ರಮಪೂತಂ || ೧೬೯

ರಾಜಂ.—ಆದರಿಂದಲ್ಲವೆ ನನ್ನ ಅಂತರಂಗವು ಬಾಹ್ಯೇಂದ್ರಿಯಗಳೊಡನೆ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟಿತು. (ರಥಚಕ್ರವನ್ನು ನೋಡಿ) ಈಗ ನಾವು ಮೇಘಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಇಳಿದೆವು.

ಮಾ.—ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ತಿಳಿದೆ ?

ರಾಜ.—ವೃತ್ತ || ಅರವಿವರಂಗಳೊಳ್ನುಸುಳ್ವ ಚಾತಕಸಂಕುಲದಿಂ ತಟಿತ್ಪ್ರಭಾ |
ಪರಿವೃತಮಾದ ವಾಜಿಗಳ ವಂಗಡದಿಂದಮುಮಂಬುಪೂರಿತೋ ||
ದರಮೆನಿಪಂಬುದಾವಳಿಯ ಮೇಗಡೆ*ಯೈತರುತಿರ್ಪ ಪಾಂಗ ಶೀ |
ಕರದೊಳೆ ನಾಂದ ನೇಮಿಗಳನಾಂತ ಭವದ್ರಥಮಿಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಕುಂ ||

---

*೧೭೦ ಪ. (ಪಾಠಾಂತರ) ಬರ್ಪುದನೆಯ್ದೆ ತಳ್ತ.

ಮಾ.—ಎಲೈ ಆಯುಷ್ಮಂತನೆ, ನಿಮಿಷವಾದಕೂಡಲೆ ನಿನ್ನ ಆಳಿಕೆಯ ಭೂಮಿಗೆ ಇಳಿಯುವೆ.

ರಾಜಂ.—(**ಕೆಳಕ್ಕೆ ನೋಡಿ**) ಎಲೈ ಮಾತಲಿಯೆ, ಅತಿ ವೇಗವಾಗಿ ಇಳಿಯುವುದರಿಂದ ಮರ್ತ್ಯಲೋಕವು ನೋಡಲು ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣುವುದು ;
ಹಾಗೆಯೇ ಸರಿ:—

ವೃತ್ತ || ಇಳೆಗೇಳ್ತಪ್ಪ ಗಶೃಂಗದಿಂದಿಳಿವವೋಲ್ತೋರ್ಕುಂ ದಳಾಭ್ಯಂತರಂ |
ಗಳೊಳಾಳ್ದಂಗವ ಮಾಣ್ದುವಲ್ತೆ ನೆಗೆದಾಸ್ಕಂಧಗಳಿಂ ವೃಕ್ಷಗಳ್ |
ತಳೆಗುಂ ತೋರ್ಕೆಯ ಬಿತ್ತರಂಬಡೆದು ಬತ್ತಿತ್ತೆಂಬವೋಲಿರ್ದ ಪೆರ್ಬೊಳೆ |
ನುತ್ಪಾರ್ಶ್ವವನೊಂದಿಪಂತಿರೆಸೆಗುಂ ಮರ್ತ್ಯೋರ್ವಿ ತಾನೊರ್ವನಿಂ

ಮಾತ.—ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ ! (**ಎಂದು ಬಹುಮಾನದೊಡನೆ ನೋಡಿ**) ಆಹ ! ಭೂಮಿಯು ಬಹು ರಮಣೀಯವಾಗಿ ಕಾಣುವದು.

ರಾಜಂ.—ಎಲೈ ಮಾತಲಿಯೆ, ಪೂರ್ವ ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಪಶ್ಚಿಮಸಮುದ್ರದವರೆಗೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲದ ಮೇಘಮಂಡಲದಂತೆ ಸುವರ್ಣರಸವನ್ನು ಸೂಸುವ ಈ ಪರ್ವತ ಯಾವದು ?

ಮಾತ.—ಎಲೈ ಆಯುಷ್ಮಂತನೆ; ಇದು ತಪಸ್ಸಿದ್ಧಿಕರವಾದ ಹೇಮಕೂಟವೆಂಬ ಕಿಂಪುರುಷ ಪರ್ವತವಲ್ಲವೆ ?

ಕಂದ || ಸರಸಿಜಭವನಿಂ ಪುಟ್ಟಿದ |
ಮರೀಚಿಗಣುಗಂ ಪ್ರಜೇಶ್ವರಂ ಸಕಲಸುರಾ ||
ಸುರಗುರು *ವೆನಿಪ ಮುನೀಂದ್ರಂ |
ಚರಿಪಂ ಸತಿವೆರಸು ತಪವನೀಪರ್ವತದೊಳ್ || ೧೭೨

ರಾಜಂ.—ಹಾಗಾದರೆ, ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಾದ ಇವರ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡದೆ ಹೋಗಕೂಡದು. ಆದುದರಿಂದ ಪೂಜ್ಯರಾದ ಇವರನ್ನು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿ ಹೋಗಲಿಚ್ಛೈಸುವೆನು.

ಮಾ.—ಮೊದಲು ಇದು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ಇದೋ ನಾವು ಇಳಿದೆವು.

ರಾಜಂ—(**ನಕ್ಕು**) ಎಲೈ ಮಾತಲಿಯೆ—

ಕಂದ || ಉಲಿಯವು ರಥನೇಮಿಗಳುಂ !
ಏಲೋಕಿಸಲ್ಕೆಳ್ಗ ಧೂಳಿಯಾದೊಡಮಿಲ್ಲಂ ||

---

*(೧) ಪಾ. ಮುನಿಪುಂಗವನಾ

ನೆಲನಂ ಮುಟ್ಟದ ಕತದಿಂ |
ನಿಲಿಸಿದ ತೇರಿಳಿದುಮಿಳಿದ ಪರಿಯಂತಲ್ಲಂ || ೧೭೩

ಮಾ.—ಎಲೈ ಆಯುಷ್ಮಂತನೆ; ಇಂದ್ರನಿಗೂ ನಿನಗೂ ಇಷ್ಟೇ ವಿಶೇಷವು.

ರಾಜಂ.—ಎಲೈ ಮಾತಲಿಯೆ, ಮಾರೀಚಾಶ್ರಮವು ಇರುವ ಸ್ಥಾನವು ಯಾವದು ?

ಮಾ.—(ಕಯ್ಯಿಂದ ತೋರಿಸಿ)

ವೃತ್ತ || ಅರೆವೆಯ್ವಲ್ಮೀಕದೊಳ್ತಾಂ ಪುದುಗಿರೆಯುರದಲ್ಲೊಪ್ಪೆ ಸರ್ಪತ್ವಚಂಗಳ್ |
ಕೊರಲೊಳ್ ಜೀರ್ಣಂ ಲತಾಮಂಡಲಮಲೆಯೆ ಕರಂ ಸ್ಕಂಧದೊಳ್ ಪಕ್ಷಿ
ಗಳ್ ಕ ||
ಟ್ಟಿರೆ ಗೂಡಂ ನೀಳ್ದಬಂಬಲ್ಜಡೆ ನೆರೆಮೆರೆಯಲ್ ಸ್ಥಾಣುವೋಲ್ ನಿಶ್ಚಲತ್ವಂ|
ಬೆರಸಾದಂ ಸೂರ್ಯಬಿಂಬಕ್ಕಭಿಮುಖನೆನಿಪೀ ಮೌನಿ ತಾನಿರ್ಪ ತಾಣಂ||

ರಾಜಂ.—ಅತಿಕಷ್ಟದಿಂದ ತಪವನ್ನಾಚರಿಸುವ ಈತನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು.

ಮಾ.—(ಕಡಿವಾಣವನ್ನು ಹಿಡಿದುಬಿಟ್ಟು) ಇದೋ, ಈಗ ಅದಿತಿ ಬೆಳೆಸಿದ ಮಂದಾರವೃಕ್ಷದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮಾರೀಚಮಹರ್ಷಿಯ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಹೊಕ್ಕೆವು.

ರಾಜಂ.—ಈ ಸ್ಥಾನವು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಧಿಕತರವಾದ ಸುಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದು ; ಅಮೃತದ ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದಂತಾದೆನು.

ಮಾ.—(ರಥವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ) ಎಲೈ ಆಯುಷ್ಮಂತನೆ, ಇಳಿಯಬೇಕು.

ರಾಜಂ.—(ಇಳಿದು) ಎಲೈ ಮಾತಲಿಯೆ, ನೀನೋ ?

ಮಾ.—(ರಥವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ನಾವು ಇಳಿಯುವೆವು ಎಂದು ರಥವನ್ನು ಇಳಿದು) ಎಲೈ ಆಯುಷ್ಮಂತನೆ, ಇತ್ತಬಾ. ಪೂಜ್ಯರಾದ ಋಷಿಗಳ ತಪೋವನ ಭೂಮಿಗಳನ್ನು ನೋಡು.

ರಾಜಂ.—ಎಲೈ ಇಂದ್ರಸಾರಥಿಯೆ, ಆಶ್ಚರ್ಯದೊಡನೆ ನೋಡುವೆನು.

ವೃತ್ತ || ಆವರಿಸಿರ್ದ ಕಲ್ಪತರುಕಾನನದೊಳ್ಪವನಾಶನಂ ಮಣಿ |
ಗ್ರಾವದೆ ಜಾನಮಂತೆ ಕನಕಾಬ್ಜಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಮಜ್ಜನಂ ||
ದೇವವಧೂ ಸಮೀಪದೊಳೆ ಸಂಯಮಮೊಪ್ಪೆಪೆರರ್ಮುನೀಂದ್ರರೊ |
ಲ್ದಾವುದ ಕಾಂಕ್ಷಿಪರ್ತ್ತಪಗಳಿಂ ತಪಮಿರ್ದ್ದಪರಲ್ಲಿ ತಾಮಿವರ್ ||

ಮಾ.—ಮಹಾತ್ಮರ ಮನೋಭಿಲಾಷೆಯು ಮೇಲೆಮೇಲೆ ಏರತಕ್ಕದ್ದು. (ನಡೆದು ಆಕಾಶವನ್ನು ನೋಡಿ) ಎಲೈ ವೃದ್ಧ ಶಾಕಲ್ಯನೆ, ಪೂಜ್ಯರಾದ ಮಾರೀಚ

ಮುನಿಗಳು ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು ? (ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು) ಏನು ? ಋಷಿಪತ್ನಿಯರೊಡನೆ ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡಿದ ದಕ್ಷಪುತ್ರಿಯಾದ ಅದಿತಿದೇವಿಗೆ ಪತಿವ್ರತಾ ಧರ್ಮವನ್ನು ಉಪದೇಶಮಾಡುತ್ತಿರುವರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತೀಯೊ ?

ರಾಜಂ.—ಹಾಗಾದರೆ ಸಮಯವನ್ನು ನಾವು ಕಾದಿರಬೇಕಲ್ಲವೆ ?

ಮಾ.—(ರಾಜನನ್ನು ನೋಡಿ) ಎಲೈ ಆಯುಷ್ಮಂತನೆ, ಗುರುಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಬಂದು ನಿನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವೆನು ; ಆವರೆಗೂ ಈ ಅಶೋಕವೃಕ್ಷದ ಕೆಳಗೆ ಕುಳಿತಿರು. (ಎಂದು ಮಾತಲಿಯು ಹೋಗುವನು)

ರಾಜಂ. ನೀನು ಹೇಳಿದಂತಾಗಲಿ (ಎಂದು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವನು)

ರಾಜಂ.—(ನಿಮಿತ್ತವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ)

ಕಂದ || ಎಲೆ ಭುಜವೆ ಸುಮ್ಮನೇತಕೆ |
ಜಲಿಪೆ ಮನೋರಥಕೆ ನಾನಪೇಕ್ಷಿಪನಲ್ಲಂ ||
ತಿಳಿವಣಮಿಲ್ಲದೆ ಪೂರ್ವದೊ |
ಳುಳಿದ ಶುಭಂ ದುಃಖಮಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಪುದರಿಂ || ೧೭೯

(ತೆರೆಯಲ್ಲಿ)

ಚಾಪಲ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಡ ಮಾಡಬೇಡ. ಇನ್ನೇನು ! ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಪಡೆದೇಪಡೆದನು.

ರಾಜಂ.—(ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು) ಇದು ಅವಿನಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಸ್ಥಳವಲ್ಲ ! ಚಾಪಲ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಡವೆಂದು ಯಾರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವರು ?

(ಸದ್ದಾದ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿನೋಡಿ — ಆಶ್ಚರ್ಯದೊಡನೆ ಕೂಡಿ)

ಆಹ ! ತಾಪಸಿಯರಿಂದ ಅನುಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಬಾಲ್ಯಕ್ಕೆ ಮೀರಿದ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ, ಈ ಬಾಲನು ಯಾರು ?

ಕಂದ || ಆರರೇ ಜನ*ನಿಯಮೊಲೆವಾ |
ನರೆಯುಂಡೀಸಿಂಹಶಿಶುವನಿರದೊಡನಾಡಲ್ ||
ಕರಮರ್ದನದಿಂದಂ ಕೇ |
ಸರಂಗಳಲೆಯೊಂದೆ ಸೆಳೆಯುತಿರ್ಪಂ ಬಲ್ಪಿಂ || ೨೭೭

(ಸಿಂಹದ ಮರಿಯನ್ನು ಎಳೆದಾಡುತ್ತಾ ಬಾಲಕನು ತಾಪಸಿಗಳೊಡನೆ ಬರುವನು)

*ಬಾಲಕನು.—ಎಲೆ ಸಿಂಹದಮರಿಯೆ, ಆಕಳಿಸು ಆಕಳಿಸು. ನಿನ್ನ ಹಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕ ಮಾಡುವೆನು.

*ಪಾ. ನೀಸ್ತನ್ಯಮ

ಮೊದಲನೆಯವಳು.—ಎಲೈ ದುರುಳನೆ, ನಮಗೆ ಮಕ್ಕಳಂತಿರುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಏತಕ್ಕೆ ನೋಯಿಸುವೆ ? ಇನ್ನೇನು ಗತಿ ? ನಿನ್ನ ಚಲ ಹೆಚ್ಚೇ ಹೆಚ್ಚಿತು ; ನಿನಗೆ ಋಷಿಗಳು ಸರ್ವದಮನನೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟದ್ದು ಯುಕ್ತವಾದದ್ದೆ.

ರಾಜಂ.—ಇದೇನು ! ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗನಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಅನುರಾಗಿಸುವಂತೆ ಈ ಬಾಲಕಲ್ಲಿ ಅನುರಾಗಪಡುವದು ! ನಿಜ ; ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ್ದು ಹೀಗೆ ವಾತ್ಸಲ್ಯವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಬಹುದು.

೨ನೆಯವಳು.—ಎಲೈ ಸರ್ವದಮನನೆ, ಇದರ ಮರಿಯನ್ನು ನೀನು ಬಿಡದಿದ್ದರೆ ಈ ಹೆಣ್ಣು ಸಿಂಹವು ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವುದು.

ಬಾಲ.—(ನಕ್ಕು) ಓಹೋ ! ನನಗೆ ಬಹು ಭಯವುಂಟಾಯಿತು !
(ಎಂದು ತುಟಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುವನು)

ರಾಜಂ.—ಕಂದ || ಅಮಮಾಸ್ಫುಲಿಂಗದಶೆಯೊಳ್ |
ಸಮಿತ್ತುಗಳನೆಳಸುತಿರ್ಪ್ಪ ವಹ್ನಿಯ ತೆರದಿಂ ||
ಸುಮಹಾತೇಜೋಬೀಜಂ |
ಕುಮಾರನಿವನೆನಗೆ *ನೋಡೆ ಕಾಣುತ್ತಿರ್ಪ್ಪಂ ||೧೭೮||

೧ನೆಯವಳು.—ಎಲೈ ವತ್ಸನೆ, ಈ ಸಿಂಹದ ಮರಿಯನ್ನು ಬಿಡು. ನಿನಗೆ ಆಡುವದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಇನ್ನೊಂದು ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುವೆನು.

ಬಾಲ.—ಎಲ್ಲಿ ? ಅದೇನು ಕೊಡು, (ಎಂದು ಹಸ್ತವನ್ನು ನೀಡುವನು)

ರಾಜಂ.—(ನೋಡಿ ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿ) ಇದೇನು ! ಈ ಬಾಲಕನು ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಲಕ್ಷಣದಿಂದಲೂ ಕೂಡಿರುವನು. ಹಾಗೆಯೇ ಸರಿ.—

ಕಂದ || ಬೇಡಲ್ಕಿಷ್ಟವಸ್ತುವ
ನೀಡಿದ ಕೈ ತೆರಪನುಳಿದ ಬೆರಳ್ಗಳಿನೆಸೆಗುಂ ||
ಮೂಡಣ ಕೆಂಪಿಂದಲರ್ದೊಡ |
ಗೂಡಿದ ದಳದಿಂದೆ ಮೆರೆವ ಸರಸಿರುಹಂಬೊಲ್ ||೧೭೯||

---

*ರಾಗ—ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನಿಕಾಪಿ. ಆದಿತಾಳ.

ಬಾಬಾ ಕೇಸರಿಶಾಬಾ | ಫಡ ಬಾಬಾ ||ಪ|| ಕಣಿ ಕುಣಿ ನಿನಗಾ | ರೆಣೆಬಾಯ್ಬಿಡು ಬಿಡು | ಎಣಿಸುವೆ ನಿನ್ನೀಪಲ್ಲಾನೆಲ್ಲಾ ||೧||

*ಪಾ. ಕಾಣುತ್ತಿರ್ಪ್ಪಂಬಗೆಯಲ್.

೨ನೆಯವಳು.—ಎಲೌ ಸುವ್ರತೆಯೇ, ವಾಜ್ಮಾತ್ರದಿಂದ ಇವನನ್ನು ಸುಮ್ಮನಿರಿಸಲಾರೆನು, ನಡೆ; ನನ್ನ ಪರ್ಣಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಋಷಿಪುತ್ರನಾದ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯನಾಡುವ ಬಣ್ಣದ ಮಣ್ಣಿನ ನವಿಲಿರುವುದು, ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ.

೧ನೆಯವಳು.—ಹಾಗಾಗಲಿ; (ಎಂದು ಹೋಗುವಳು)

ಬಾಲ.—ಅವರೆಗೂ ಇದರ ಸಂಗಡಲೇ ಆಡುವೆನು. (ಎಂದು ತಾಪಸಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ನಗುವನು.)

ರಾಜಂ.—ದುರುಳತನವುಳ್ಳ ಈ ಬಾಲಕನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಆಸೆಪಡುವದು.

ವೃತ್ತ|| ಮೊಳೆವಲ್ಲೋಭಿಸೆ ನಿರ್ನಿಮಿತ್ತಹಸಿತಂ ಜೊಲ್ವಾಗೆ ಲಾಲಾಜಲಂ |
ತುಳುಕಲ್ಬರ್ಪ ತೊದಳ್ಮನಂಗೊಳಿಸಲಂಕಾರೋಹಕಿಚ್ಛೈಪ ಮ||
ಕ್ಕಳ ನಿಕ್ಕೈರ್ಗಳಿನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ನಲವಿಂ ತದ್ದೇಹಜಂಜದ್ರಜೋ |
ಮಳಿನಾಂಗರ್ಕ್ಕಳೆನಿಪ್ಪ ಮಾನವರೆ ತಾಂ ಧನ್ಯರ್ ವಲಂ ಧಾತ್ರಿಯೊಳ್ ||

ತಾಪಸಿ.—ಒಳ್ಳೆಯದು, ಆಗಲಿ, ಇವನು ನನ್ನನ್ನು ಗಣನೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. (ಎಂದು ಎಡಬಲವನ್ನು ನೋಡಿ) ಋಷಿಕುಮಾರರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೆ ! (ರಾಜನನ್ನು ನೋಡಿ) ಎಲೈ ಸೌಮ್ಯಮುಖನೆ, ಇತ್ತಬಾ. ಬಿಡಿಸುವದಕ್ಕೆ ಅಶಕ್ಯವಾದ ಮುಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ಹುಡುಗತನದಿಂದ ಇವನು ಬಾಧಿಸುವ ಸಿಂಹದ ಮರಿಯನ್ನು ಬಿಡಿಸು.

ರಾಜಂ.—(ನಗೆಯಿಂದ ಕೂಡಿ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು)

ಕಂದ|| ಎನಸುಂ ನೀನೇಕಾಶ್ರಮ |
ಕನುಚಿತವಹ ಗುಣದೆ ಜಂತುಗಳ ತಪಿಸದ ಪು ||
ಟ್ಟಿನ ಸಂಯಮಗುಣಮಂ ಜಂ |
ದನತರುವಂ ಕೃಷ್ಣಸರ್ಪಶಿಶುವ್ರೊಲ್ಕಡಿಪ್ಪೈ ||೧೮೧||

ತಾಪಸಿ.—ಎಲೈ ಸೌಮ್ಯಮುಖನೆ, ಈತನು ಋಷಿಕುಮಾರನಲ್ಲವಲ್ಲಾ.

ರಾಜಂ.—ಆಕಾರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಇವನ ನಡತೆಯೇ ಹೇಳುವುದು, ಆಶ್ರಮದ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ನಾವು ಹೀಗೆ ಊಹಿಸಿದೆವು. (ತನ್ನ ಇಚ್ಛಾನುಸಾರವಾಗಿ ಬಾಲಕನನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸಿಕೊಂಡು ಸ್ಪರ್ಶ ಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದಿ ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು)

ಕಂದ|| ಇವನಾವನ ಕುವರನೊ ನಾ |
ನಿವನಂ ತಳ್ಕೈಸಲಿಂತು ಸುಖವೆನಗಾದ ||

ತ್ತವನಿಯೊಳಗೆ ತನ್ನಂ ಪೆ |
ತ್ತ ವಿಪುಲಪುಣ್ಯಂಗೆ ಸುಖವನೆನಿತಿತ್ತಪನೋ ||೧೮೨||

ತಾಪಸಿ.—(ಇಬ್ಬರನ್ನು ನೋಡಿ) ಆಶ್ಚರ್ಯ ! ಆಶ್ಚರ್ಯ !

ರಾಜಂ.—ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನು ?

ತಾಪಸಿ.—ಈ ಬಾಲಕನ ರೂಪು ನಿನ್ನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೋಲುವುದೆಂದೂ ನೀನು ಅಪರಿಚಿತನಾದರೂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಇವನು ಅನುಕೂಲನಾಗಿರುವನೆಂದೂ ವಿಸ್ಮಿತಳಾದೆನು.

ರಾಜಂ.—(ಬಾಲಕನನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ) ಎಲೌ ಪೂಜ್ಯಳೆ, ಇವನು ಮುನಿಕುಮಾರನಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಯಾವ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನು ?

ತಾಪಸಿ.—ಇವನು ಪುರುಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನು.

ರಾಜಂ.—(ತನ್ನಲ್ಲಿತಾನು) ಇವನು ನಮ್ಮ ಕುಲದವನೆ ? ಆದುದರಿಂದಲೇ ಪೂಜ್ಯೆಯಾದ ಈಕೆಯು ಇವನನ್ನು ನನ್ನ ಹೋಲಿಕೆಯುಳ್ಳವನೆಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಪುರುವಂಶದವರಿಗೆ ಮುಪ್ಪಿನಲ್ಲಿ ವನನಿವಾಸವು ಕುಲವ್ರತವಾಗಿರುವುದಷ್ಟೆ ?

ಕಂದ|| ಇಳೆಯುಂ ಸಲಹಲ್ಕುಂ ಮುಂ |
ಜುಳಸೌಧಾವಾಸಕೆಳಸುವಾ ಪುರುಕುಲಜರ್ ||
ಬಳಿಕಂ ವಾನಪ್ರಸ್ಥ |
ಕ್ಕಳವಡೆ ತಾಂ ವೃಕ್ಷಮೂಲಮಂ ಮನೆಗೈವರ್ ||೧೮೩||

(ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಈ ದೇವಭೂಮಿಯು ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗತಕ್ಕುದಲ್ಲವಲ್ಲಾ.

ತಾಪಸಿ.—ಎಲೈ ಸೌಮ್ಯಮುಖನೆ, ನೀನು ಹೇಳಿದ್ದು ಸರಿ ; ಆದರೆ ಈತನ ತಾಯಿ ಅಪ್ಸರಸ್ತ್ರೀಗೆ ಮಗಳಾದ ಕಾರಣ ದೇವಗುರುವಾದ ಮಾರೀಚಮುನಿಗಳ ಈ ತಪೋವನದಲ್ಲಿ ಇವನನ್ನು ಹೆತ್ತಳು.

ರಾಜಂ.—(ಮರೆಯಾಗಿ) ಅಹ ! ಆಸೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಇದು ಎರಡನೆಯದು (ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಆಕೆಗೆ ಪತಿಯಾದ ರಾಜಋಷಿಯ ಹೆಸರೇನು ?

ತಾಪಸಿ.—ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟವನ ಹೆಸರನ್ನು ಎತ್ತುವದಕ್ಕೆ ಯಾರಿಗೆ ತಾನೇ ಮನಸ್ಸು ಬಂದೀತು ?

ರಾಜಂ.—(ತನ್ನಲ್ಲಿತಾನು) ಇದೇನು, ಈಕಥೆ ನನ್ನನ್ನೇ ಗುರಿಮಾಡುವುದು ? ಒಳ್ಳೆಯದು ಈ ಬಾಲಕನ ತಾಯ ಹೆಸರನ್ನು ಕೇಳೋಣ; ಅಥವಾ ಪರಪತ್ನಿಯ ವಿಚಾರವು ಸರಿಯಾದುದಲ್ಲ.

(ಮಣ್ಣಿನ ನವಿಲನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ತಾಪಸಿಬರುವಳು.)

ತಾಪಸಿ.—ಎಲೈ ಸರ್ವದಮನನೆ, ಶಕುಂತಲಾವಣ್ಯಾವನ್ನು ನೋಡು.

ಬಾಲ.—(ಕಣ್ಣೆತ್ತಿನೋಡಿ) ಎಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಅಮ್ಮ ?

ಇಬ್ಬರು.—(ನಕ್ಕು) ತಾಯ ಹಂಬಲುಳ್ಳ ಈ ಬಾಲಕನು, ಶಕುಂತಲಾವಣ್ಯವೆಂದು ನಾನು ಆಡಿದುದನ್ನು ಕೇಳಿ ನಾಮಸಾದೃಶ್ಯದಿಂದ ಭ್ರಮಿಸಿದನು.

೨ನೆಯವಳು.—ಎಲೈ ವತ್ಸನೆ, ಈ ಮಣ್ಣಿನ ನವಿಲ ಚೆಲುವಿಕೆಯನ್ನು ನೋಡೆಂದು ಹೇಳಿದನು.

ರಾಜಂ—(ತನ್ನಲ್ಲಿತಾನು) ಈ ಬಾಲಕನ ತಾಯ ಹೆಸರು ಶಕುಂತಳೆಯೆಂದೇ? ಒಂದೇ ಹೆಸರಿನವರು ಬಹಳವಾಗಿ ಉಂಟಷ್ಟೆ, ಆದರೂ ಈ ಹೆಸರು ಮಾತ್ರ ಮೃಗತೃಷ್ಣಿಕೆಯಂತೆ ನನಗೆ ವಿಷಾದವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು.

ಬಾಲ.—ಅಮ್ಮಾ, ಈ ಬಣ್ಣದ ನವಿಲು ನನಗೆ ಬೇಕು. (ಎಂದು ಆಟದ ನವಿಲನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಕೈ ನೀಡುವನು.)

ಮೊದಲನೆ.—(ಭಯದಿಂದ ಕೂಡಿ) ಓಹೋ ! ರಕ್ಷಾಯಂತ್ರವು ಈತನ ಮುಂಗೈಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ !

ರಾಜಂ.—ಭಯಪಡಬೇಡಿ, ಸಿಂಹದ ಮರಿಯನ್ನು ಮರ್ದಿಸುವಾಗ ಇದೋ ಜಾರಿ ಬಿದ್ದಿದೆ (ಎಂದು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವನು.)

ಇಬ್ಬರೂ—ಬೇಡಬೇಡ, ಇನ್ನೇನುಗತಿ ? ತೆಗೆದುಕೊಂಡನಲ್ಲ !
(ಎಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಕೈಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡುವರು.)

ರಾಜಂ.—ಏತಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಮುಟ್ಟಬೇಡವೆಂದು ಹೇಳಿದಿರಿ ?

೧ನೆಯವಳು—ಎಲೈ ಮಹಾರಾಜನೆ ಕೇಳು, ಇದು ಅಪರಾಜಿತೆಯೆಂಬ ಮೂಲಿಕೆಯು, ಇದನ್ನು ಇವನಿಗೆ ಜಾತಕರ್ಮಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪೂಜ್ಯರಾದ ಮಾರೀಚರು ಕಟ್ಟಿದರು. ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದರೆ ಇದನ್ನು ತಂದೆತಾಯಿಗಳೂ ಕಟ್ಟಿದವರೂ ಹೊರತಾಗಿ ಇತರರು ಮುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ.

ರಾಜಂ—ಒಂದುವೇಳೆ ಮುಟ್ಟಿದರೆ ?

೧ನೆಯವಳು.—ಮುಟಿದಕ್ಷಣವೆ ಸರ್ಪವಾಗಿ ಕಚ್ಚುವುದು.

ರಾಜಂ.—ನೀವು ಹೇಳಿದಹಾಗೆ ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ನಡೆದಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿರುವಿರಾ ?

ಇಬ್ಬರೂ.—ಅನೇಕಾವೃತ್ತಿ.

ರಾಜಂ.—(ಸಂತೋಷದೊಡನೆ ಕೂಡಿ) ಈಗ ಪೂರ್ಣವಾದ ನನ್ನ ಮನೋರಥವನ್ನು ಇನ್ನು ಹೇಗೆತಾನೇ ಕೊಂಡಾಡದಿರಲಿ. (ಎಂದು ಬಾಲನನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸುವನು.)

ಪಿನೆಯುವಳು.—ಎಲೌ ಸುವ್ರತೆ ನಡೆ, ನಿಯಮನಿರತೆಯಾಗಿರುವ ಶಕುಂತಳೆಗೆ ಈ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ತಿಳಿಸೋಣ (ಎಂದು ಹೊರಡುವರು.)

ಬಾಲ.—ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡು, ನಾನು ತಾಯಬಳಿಗೆ ಹೋಗುವೆನು.

ರಾಜಂ.—ಎಲೈ ಪುತ್ರನೆ, ನನ್ನೊಡನೆಯೇ ನಿನ್ನ ತಾಯನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸುವೆ, ತಾಳು.

ಬಾಲ.—ನನ್ನ ತಂದೆಯಾದರೊ, ದುಷ್ಯಂತನು, ನೀನು ಯಾರು ?

ರಾಜಂ.—(ನಗೆಯೊಡನೆ ಕೂಡಿ) ಈ ವಿವಾದವೆ ನನಗೆ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು.

(ಅನಂತರ ಒಂದೇ ಜಡೆಗಟ್ಟಿದ ಮುಡಿಯುಳ್ಳ ಶಕುಂತಳೆ ಬರುವಳು)

ಶಕುಂ.—ಸರ್ವದಮನನ ಕಯ್ಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮೂಲಿಕೆಯು ಸರ್ಪವಾಗದೇ ಇದ್ದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ್ಯೂ ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯದಲ್ಲಿ ನನಗೇನೂ ಕೋರಿಕೆಯುಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ; ಒಂದುಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾನುಮತಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಸಂಭಾವಿಸಲ್ಪಡಬೇಕಾಗಿದೆ.

(ರಾಜಂ.—ಶಕುಂತಳೆಯನ್ನು ನೋಡಿ) ಆಹಾ! ಇದೋ ಪೂಜ್ಯಳಾದ ಶಕುಂತಳೆ!

*ಕಂದ|| ಧರಿಸಿದ ಮಲಿನಾಂಬರದಿಂ |
ಕೊರಗಿದ ಮೊಗದಿಂದಮೊಂದೆ ಜಡೆಯಿಂದಿದೊ ನಿ ||
ಷ್ಕರುಣನುಮಾದೆನ್ನಯ ಚಿರ |
ವಿರಹವ್ರತಮಂ ಸುಶೀಲೆ ತಾಂ ತಳೆದಿರ್ಪಳ್ || ೧೮೯

ಶಕುಂ.—(ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ಕಳೆಗುಂದಿದ ರಾಜನನ್ನು ನೋಡಿ) ಆರ್ಯಪುತ್ರನ ಹಾಗಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ ! ಇವನಾವನು ? ಕಟ್ಟಿದ ರಕ್ಷೆಯಿಂದ ಮಂಗಳಾಂಗನಾದ ನನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಅಪರಿಶುದ್ಧನನ್ನು ಮಾಡುವನು.

ಬಾಲ.—(ತಾಯಿಬಳಿಗೆ ಬಂದು) ಅಮ್ಮಾ ಪರಕೀಯನಾದ ಇವನಾವನು ? ನನ್ನನ್ನು ಪುತ್ರನೆಂದು ಆಲಿಂಗಿಸುವನು.

ರಾಜಂ.—ಎಲೆಪ್ರಿಯೆ, ನಿನ್ನ ವಿಯೋಗದಿಂದ ಬಡವಾಗಿರುವನನ್ನ ಆಕೃತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಆರ್ಯಪುತ್ರನ ಹಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ನುಡಿದಕಾರಣದಿಂದ ನಾನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ

---

*ರಾಗ—ಶ್ರೀರಂಜಿನಿ. ಆದಿತಾಳ.

ಕಂಡೆನು ಕಾಂತಾಮಂಡಲಮಣಿಯಾ | ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷಿಯ ಪುಣ್ಯಚರಿತೆಯಾ ||ಪ|| ಕಂಡೆನು ಮತ್ಕೃತಾ ಖಂಡಸುವ್ರತೆಯಾ ||ಅ|| ಮಾಸಿದ ವಸ್ತ್ರವ ಧರಿಸುತೆ ಧೂಳಿ | ಧೂಸರವಾಗಿಹ ಕೇಶವ ತಾಳಿ | ವಾಸರಶಶಿಪೊಲು | ಭಾಸಿಪ ಸತಿಯಾ ||೧|| ಪಂಕಿಸೆ ಕಠಿನಾತ್ಮನು ಮಾದೆನ್ನಾ | ವಿರಹವ್ರತವನು ಧರಿಸುತೆ ಮುನ್ನ | ವರಗುಣವನು ಬಿಡ | ದಿರುವಸುವ್ರತೆಯಾ ||

ನಡೆಸಿದ ಕ್ರೂರತನವೂ ಅನುಕೂಲವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವುದಾಯಿತು, ಎಂದು ತಿಳಿವೆನು,

ಶಕುಂ.—(ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು) ಎಲೆ ಮನಸ್ಸೆ ಸಂತೈಸಿಕೊ, ಸಂತೈಸಿಕೊ. ಮತ್ಸರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟ ಮಹಾರಾಜನ ಕರುಣಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರಳಾದೆನು; ಈತನೇ ಆರ್ಯಪುತ್ರನು.

ರಾಜಂ.—ಕಂದ|| ರಾಹು ತೊರೆದೊಡನೆ ಶಶಿಯಂ |
ರೋಹಿಣಿ ಬಳಿವೊರ್ದ್ದಿದಂತೆ ನೆನಪಿಂದಿರದಾ ||
ಮೋಹತಮಮಳಿಯೆ ಸುಕೃತದೆ |
ನೀಹಾರಕರಾಸ್ಯೆ ಸೇರ್ದ್ದೆಯೆನ್ನಯ ಬಳಿಯಂ ||೧೮೬||

ಶಕುಂ.—ಆರ್ಯಪುತ್ರನೆ, ಜಯಶೀಲನಾಗು (ಎಂದು ಅರ್ಧೋಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣೀರು ಕುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಸುಮ್ಮನಿರುವಳು).

ರಾಜಂ.—ಕಂದ|| ಸುದತಿಯೆ ಜಯಶಬ್ದಂ ಗ |
ದ್ಗದದಿಂ ಪೊರಮಡದೊಡಂ ಜಯಾನ್ವಿತನಾದೆಂ ||
ಇದೊ ನಿನ್ನ ಪಾಟಲಾಧರ |
ವದನಾಬ್ಜವ ನಾಂ ವಿಲೋಕಿಸಿದ ಕತದಿಂದಂ ||೧೮೭||

ಬಾಲಂ.—ಅಮ್ಮಾ, ಈತನಾರು ?

ಶಕುಂ.—ಎಲೆ ಮಗನೆ, ನಿನ್ನ ಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇಳು.

ರಾಜಂ.—(ಶಕುಂತಳೆಗೆ ಮಣಿದು)

ವೃತ್ತ|| ಬರಿದೆ ನಿಜೇಶನೆನ್ನ ತೊರೆದಂ ಗಡೆನುತ್ತಲೆ ಮಂಗಳಾಂಗಿ ಮ |
ತ್ಸರಿಸದಿರೇತರಿಂದವೊ ಮನಕ್ಕರಿವಿಲ್ಲದೆ ಪೋದುದಂದು ಕೇಳ್ ||
ಪಿರಿದು ಶುಭಂಗಳೊಳ್ಮರವೆಯುಳ್ಳರೊಳೀ ಪರಿಯಲ್ತೆ ವರ್ತನಂ |
ಸಿರದೆಡೆಗಿಟ್ಟ ಮಾಲೆಯುಮನಂಧನಹಿಭ್ರಮೆಯಿಂದೆ ನೂಂಕುವಂ ||

---

* ರಾಗ—ತೋಡಿ. ಆದಿತಾಳ.

ಕ್ಷಮಿಸುನೀಂ ಪ್ರಾಣಸಖೀ | ರಮಣೀ ರಾಕೇಂದುಮುಖೀ | ಕ್ಷಮಿಸು ||ಪ|| ಅಮಮ ಮನದಿ ನಾಂ | ಭ್ರಮಿಸಿದ ಕಾರಣ | ಮಮತೆಯುಳಿದು ನಾಂ | ಮಾಡಿಡ ತಪ್ಪ || ಕ್ಷಮಿಸು ||ಅ|| ಆಹ ಅಂದೇನೆನಗೆ | ಮೋಹವಾಯ್ತೀಮತಿಗೆ || ಊಹಿಸಲರಿದಾ | ದ್ರೋಹವನೆಣಿಸದ| ಸ್ನೇಹವೆರಸು ಪತಿ | ಮೋಹ ಸುಶೀಲೆ ||೧||

ಶಕುಂ.—ಆರ್ಯಪುತ್ರನೆ, ಏಳು, ಏಳು. ನಿಜವಾಗಿ ನನ್ನ ಸುಕೃತಪ್ರತಿಬಂಧಕವಾದ ಪುರಾಕೃತ ಕರ್ಮವು ಆಗ ಪರಿಣಮಿಸತೊಡಗಿತು; ಆದುದರಿಂದಲೇ ದಯಾಳುವಾದ ನೀನೂ ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆತೆರನಾದೆ. (ರಾಯನು ಏಳುವನು) ಆಯಿತು; ಆರ್ಯಪುತ್ರನೆ, ದುಃಖಭಾಜನೆಯಾದ ನನ್ನನ್ನು ಆಮೇಲೆ ಹೇಗೆ ಸ್ಮರಿಸಿದೆ?

ರಾಜಂ.—ನನ್ನ ದುಃಖಶಲ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಾಕಿ ಬಳಿಕ ಹೇಳುವೆನು.

†ಕಂದ|| ಅರಸೀ ಮರವೆಯೊಳಾನಂ |
ದೊರಸಲನಾದರಣೆಗೈದ ನಿನ್ನ ಯ ಪಕ್ಷ್ಮಾಗ್ರಂ ||
ತರಲಗ್ನಬಾಷ್ಪಬಿಂದುವ |
ನೊರಸುತುಮಿಂದೆನ್ನ ದುಗುಡವಂ ಪರಿಹರಿಪೆಂ ||೧೮೮||

(ಎಂದು ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಒರಸುವನು.)

ಶಕುಂ.—(ರಾಜನಾಮಾಂಕಿತವಾದ ಉಂಗುರವನ್ನು ನೋಡಿ.) ಆರ್ಯಪುತ್ರನೆ, ಇದು ಆ ಉಂಗುರವಲ್ಲವೆ?

ರಾಜಂ.—ಹೌದು.

ಶಕುಂ.—ಆರ್ಯಪುತ್ರನಿಗೆ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದು ನನಗೆ ದೊರೆಯದೆ ಕೆಡಕುಮಾಡಿತು.

‡ರಾಜಂ.—ಹಾಗಾದರೆ ಪುನಶ್ಚ ಋತುತುಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ಗುರುತಾಗಿ ಬಳ್ಳಿಯು ಕುಸುಮವನ್ನು ಪಡೆಯುವಂತೆ ನೀನು ಈ ಉಂಗುರವನ್ನು ಧರಿಸಿಕೋ.

---

***ರಾಗ—ಕರಹರಪ್ರಿಯ. ಆದಿತಾಳ.**

**ತಾಳು ತಾಳವನೀಪತಿ | ಶುಭಮತಿ ||ಪ|| ಬಾಲೆಯೊಳೇನೀ ಅನೌಚಿತಿ | ಪತೀ ||ಅ|| ಪತಿಯೆಕೇಳೆನ್ನದು | ಷ್ಕೃತಿನಿನಗಂದು ವಿ | ಸ್ಮೃತಿಯನು ತಾನುಂಟು ಮಾಡಿತು ಪತಿ ||೧|| ದೈನ್ಯವಿದೇತಕೆ | ಮಾನ್ಯನೆ ನಿನಗೆ ನಾ | ನನ್ಯಳೆ ಕಾರುಣ್ಯವಾರಿಧೀ ಪತೀ ||೨|| ಇಂತು ದಯಾಳು ನೀ | ನಂತಾಗಲುನಾ ನೋಂತುದನೇನೆಂದು ಬಣ್ಣಿಪೆ ಪತೀ ||೩||**

**†ರಾಗ—ಪಂತುವರಾಳಿ. ರೂಪಕತಾಳ.**

**ತರುಣೀ ತಾಳು ತಾ | ಳೂರೆಯುವೆ ನೆನ್ನೀ | ಪರಿತಾಪವನು ಪರಿ | ಹರಿಸಿಕೊಂಡಮೇಲೆ ||೧|| ಮರೆವೆಯಿಂ ಮೊದಲು ನಾ | ನೊರಸದೀ ಕಣ್ಣೀರ | ನೊರಸೀಗಲಾದರು ಪರಿತಾಪಗಳೆವೆನು ||೨||**

**‡ರಾಗ—ಹಿಂದುಸ್ಥಾನಿ ಕಾಪಿ. ಛಾಪುತಾಳ.**

**ಬೇಸರಿಸಬೇಡವೆ ||ಪ|| ಕೈಸೇರಿದುದೆನಗೀ ಸುಖವಿದರಿಂ ||ಅ|| ಅಂಗನೆ ಕೇಳೀಯುಂಗುರ ನಿನ್ನಯ | ಸಂಗತಿವೇಳ್ದುದು | ಮಂಗಳಮಯಿ ||೧|| ಪೊಸಸುಗ್ಗಿಗೆ ಲತೆ | ಕುಸುಮವ ತಳೆದವೊ | ಲುಸುರುವದೇನಿದ ನಸಿಯಳೆ ತಳೆ ||೨|| ಉಂಗುರವಿದನೀ | ನಂಗುಲಿಗಿಡುತಲಿ | ಸಿಂಗರಿಸುವದು ಕು | ರಂಗಾಂಬಕಿ || ಬೇಸರಿಸ ||೩||**

ಶಕುಂ.—ಇದರಲ್ಲಿ ನನಗೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿಲ್ಲ ಆರ್ಯಪುತ್ರನೇ ಇದನ್ನು ಧರಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

(ಮಾತಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು)

ಮಾತಲಿ.—ಎಲೈ ಆಯುಷ್ಮಂತನೆ, ದೈವಯೋಗದಿಂದ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯನ್ನು ಕೂಡಿದುದರಿಂದಲೂ, ಪುತ್ರನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿದುದರಿಂದಲೂ, ಉಂಟಾದ ಸಂತೋಷದಿಂದ ನೀನು ವರ್ಧಿಸುವೆಯಾ ?

ರಾಜಂ.—ಸನ್ಮಿತ್ರನಾದ ನಿನ್ನ ದೆಸೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಮನೋರಥವು ಸರಸವಾಗಿ ಸಫಲವಾಯಿತು. ಮಾತಲಿಯೆ ಈ ನನ್ನ ಪ್ರಯೋಜನವು ಇಂದ್ರನಿಗೆ ತಿಳಿಯ ಲಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ.

ಮಾತಲಿ.—(ನಗೆಯಿಂದ ಕೂಡಿ) ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಯದುದು ಯಾವುದು ತಾನೆ ಉಂಟು ? ಎಲೈ ಆಯುಷ್ಮಂತನೆ, ನಡೆ ನಡೆ. ಪೂಜ್ಯರಾದ ಮಾರೀಚ ಮುನಿಗಳು ನಿನಗೆ ದರ್ಶನವನ್ನು ಕೊಡುವರು.

ರಾಜಂ.—ಎಲೆ ಶಕುಂತಳೆ, ಪುತ್ರನನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊ. ನಿನ್ನೊಡನೆ ಪೂಜ್ಯ ರನ್ನು ನೋಡಲಿಚ್ಛೈಸುವೆನು.

ಶಕುಂ.—ಆರ್ಯಪುತ್ರನೊಡನೆ ಗುರುಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಬರುವದಕ್ಕೆ ಲಜ್ಜೆಪಡುವೆನು.

ರಾಜಂ.—ಸಾಕು ನಾಚಿಕೊಳ್ಳುವುದೇಕೆ ? ಅಭ್ಯುದಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೀಗೇ ನಡದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು; ಬಾಬಾ.

(ಎಲ್ಲರೂ ಹೋಗುವರು)

(ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಅದಿತಿಯೊಡನೆ ಪೀಠಗತರಾಗಿ ಮಾರೀಚಮುನಿಗಳು ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು)

ಮಾರೀಚನು.—ಎಲೆ ದಾಕ್ಷಾಯಣಿಯೆ—

ಕಂ|| ದನುಜರ ಗೆಲೆ ತನ್ನಯ ಧನು |
ಮೊನೆಮುರಿಯದ ಪವಿಯನಿಂದಿರನ ಕೈದೊಡವೆಂ ||
ದೆನಿಸಿದ ದುಷ್ಯಂತನೃಪಾ |
ಲನಿವಂ ನಿನ್ನಯ ಸುತಂಗೆ ಸಮರಸಹಾಯಂ ||೧೮೯||

ದಾಕ್ಷಾಯಣಿ.—ಇವನು ಮಹಾನುಭಾವನೆಂಬುದು ಆಕೃತಿಯಿಂದಲೇ ಎಣಿಸತಕ್ಕುದಾಗಿರುವದು.

ಮಾತಲಿ.—ಎಲೈ ಆಯುಷ್ಮಂತನೆ, ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳಾದ ಇವರು ಪುತ್ರವಾತ್ಸಲ್ಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಲೋಚನಗಳಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿ ರುವರು. ಆದುದರಿಂದ ಅವರ ಸಮೀಪವನ್ನು ಸೇರು.

ರಾಜಂ.—ಎಲೈ ಮಾತಲಿಯೆ,—

ವೃತ್ತ|| ಕ್ರಮದಿಂದಂ ಪನ್ನೆರಳ್ಛೇದಮನೆ ತಳೆದ ತೇಜಸ್ಸಿಗಂ ಯಜ್ಞಭಾಗೋ |
ತ್ತಮಭಾವಂಬೆತ್ತಲೋಕತ್ರಯದಧಿಪತಿಗಂ ಧಾತೃವಿಂಗಾದ್ಯನಪ್ಪಾ ||
ಕುಮಲಾಕ್ಷಂಗಂ ತಮರ್ ತಾಮೆನುತುಸಿರ್ವರದಾರಂಯಮೀಂದ್ರರ್ಕಳಾದ|
ಕ್ಷಮರೀಚಿಪ್ರೋದ್ಭವರ್ ದಂಪತಿಗಳಿವರ್ಗಮೋರಂತರಂ ವಾಗ್ವರಂಗಂ

ಮಾತಲಿ.—ಹೌದು.

ರಾಜಂ.—(ತಲೆಯನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿ) ಇಂದ್ರಭೃತ್ಯನಾದ ದುಷ್ಯಂತನು ಇಬ್ಬರಿಗೂ ನಮಸ್ಕರಿಸುವನು (ಎಂದು ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುವನು.)

ಮಾರೀಚನು—ಎಲೈ ವತ್ಸನೆ, ಬಹುಕಾಲ ಭೂಮಂಡಲವನ್ನು ಪಾಲಿಸು.

ದಾಕ್ಷಾಯಣಿ.—ಎಲೈ ವತ್ಸನೆ, ಅಪ್ರತಿರಥನಾಗು.

ಶಕುಂ.—ಪುತ್ರನೊಡನೆ ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಪಾದಗಳಿಗೆ ವಂದಿಸುವೆನು.

ಮಾರೀಚನು.—ಎಲೆ ವತ್ಸೆ,

ಕಂದ|| ಪತಿ ಸುರಪತಿಗೆ ಸಮಾನಂ |
ಸುತಂ ಜಯಂತಂಗೆ ಸದೃಶನೆನಿಪಂ ನಿನಗಿ ||
ನ್ನಿತರಾಶೀರ್ವಾದಂ ಸಮು |
ಚಿತಮಲ್ತು ಶಚಿಗೆ ಸಾಟಿಯೆನೆ ನೀಂ ಬಾಳೌ ||೧೯೧||

ದಾಕ್ಷಾಯಣಿ.—ಎಲೆ ಮಗಳೆ, ಪತಿಗೆ ಬಹುಮತೆಯಾಗಿ ಬಾಳು; ದೀರ್ಘಾಯುವಾದ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರನು ಉಭಯಕುಲಾನಂದಕನಾಗಲಿ; ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿ.

(ಎಲ್ಲರೂ ಮಾರೀಚಮುನಿಗಳ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವರು.)

ಮಾರೀಚನು.—(ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರನ್ನು ತೋರಿಸಿ)

ಕಂದ|| ಸತಿಯಾದ ಶಕುಂತಳೆಯುಂ ||
ಸುತಗುಣನೆಂದೆನಿಪ ಪುತ್ರನುಂ ನೀನುಂ ಭೂ ||
ಪತಿ ಪುಣ್ಯಾದೆ ಕೂಡಿದುದ |
ನ್ನಿತಮಾದಂತಾಯ್ತು ಭಕ್ತಿ ವಿತ್ತಂ ವಿಧಿಯುಂ ||

ರಾಜಂ.—ಎಲೈ ಪೂಜ್ಯರೆ, ತಮ್ಮ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ನನ್ನ ಕೋರಿಕೆ ಕೈಗೂಡಿತು, ಆದುದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಅನುಗ್ರಹವು ಅಪುರ್ವವಾದದ್ದು. ತಾವೇ ನೋಡಿ:—

ಕಂದ|| ಸುಮಮುದಯಿಕುಂ ಮೊದಲ್ಬಳಿ |
ಕಮೆ ಫಲಮುದಯಿಸುಗುಮಿದಲೆ ಕಾರಣಕಾರ್ಯ ||

ಕ್ರಮವಾರಯೆ ನಿಮ್ಮುಯ ಪದ |
ಕಮಲಾನುಗ್ರಹಕೆ ಮುನ್ನಮೇ ಸಂಪದಗಳ್ ||೧೯೩||

ಮಾತಲಿ.—ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತರು ಹೀಗೆ ಪ್ರಸನ್ನರಾಗುವರು.

ರಾಜಂ.—ಎಲೈ ಪೂಜ್ಯರೆ, ನಿಮ್ಮ ಆಜ್ಞಾಧಾರಿಣಿಯಾದ ಈಕೆಯನ್ನು ಗಾಂಧರ್ವ ವಿವಾಹದಿಂದ ಮದುವೆಯಾದೆನು. ಕೆಲವು ಕಾಲದ ಮೇಲೆ ಬಂಧುಗಳು ನನ್ನ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಾಗ ಈಕೆಯನ್ನು ಮರವೆಯಿಂದ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ, ತಮಗೆ ಸಗೋತ್ರರಾದ ಕಣ್ವರಿಗೆ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಮಾಡಿದೆನು. ಉಂಗುರವನ್ನು ಕಂಡಮೇಲೆ ಈಕೆಯನ್ನು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನಾನು ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದೆನೆಂದರಿದೆನು, ಆದುದರಿಂದ ಇದು ನನಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣುವದು.

ಕಂದ|| ಕರಿಯಿದಿರೊಳಗಿರ್ಪ್ಪಂದದು |
ಕರಿಯಲ್ಲೆಂದ್ಯೈದಿದಂದು ಸಂಶಯಿಸುತ್ತುಂ ||
ನಿರುಕಿಸಿ ಪಜ್ಜೆಯ ನಂಬುಗೆ |
ವೆರೆದಂತಾಯ್ತೆನ್ನ ಮನದೊಳಾದ ವಿಕಾರಂ ||೧೯೪||

ಮಾರೀಚನು.—ಎಲೆ ವತ್ಸ, ಸಾಕು ಸಾಕು, ನಿನ್ನ ತಪ್ಪೆಂದೆಣಿಸಬೇಡ, ನಿನಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ಮರೆಯುಂಟಾದದ್ದು ಸರಿಯಾದದ್ದೇ, ಕೇಳು—

ರಾಜಂ.—ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಬೇಕು.

ಮಾರೀಚನು.—ಅಪ್ಸರ ಸ್ತ್ರೀತೀರ್ಥಾವತರಣದಿಂದ ನಿನ್ನ ಧಿಕ್ಕೃತಿಯಿಂದ ದುಃಖಿತೆಯಾದ ಶಕುಂತಳೆಯನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡು ಮೇನಕೆಯು ದಾಕ್ಷಾಯಣಿಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗಲೇ ದೂರ್ವಾಸರ ಶಾಪದಿಂದ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯಾದ ಈ ತಪಸ್ವಿನಿಯನ್ನು ನೀನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದೆಯೇ ಹೊರತು ಮತ್ತೆ ಬೇರೆ ಇಲ್ಲವೆಂದೂ, ಆ ಶಾಪವು ಉಂಗುರವನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೆ ವಿಮೋಚನೆ ಹೊಂದಿದುದುವುದೆಂದೂ ಧ್ಯಾನದಿಂದ ತಿಳಿದೆವು.

ರಾಜಂ.—(ನಿಟ್ಟುಸುರಿಂದ ಕೂಡಿ) ಈಗ ನಾನು ಅಪವಾದದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆನು.

ಶಕುಂ.—(ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು) ದೈವಯೋಗದಿಂದ ಆರ್ಯಪುತ್ರನು ನನ್ನನ್ನು ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ತೊರೆದವನಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ನನಗೆ ನನ್ನ ಸ್ಮೃತಿಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅಥವಾ ವಿರಹ ಪರವಶೆಯಾಗಿದ್ದ ನನಗೆ ಶಾಪ ಬಂದಿರಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಸಖಿಯರು ''ನಿನ್ನ ಪತಿಗೆ ಈ ಉಂಗುರವನ್ನು ತೋರಿಸಬೇಕು'' ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

ಮಾರೀಚನು.—(**ಶಕುಂತಳೆಯನು ನೋಡಿ**) ಎಲೆ ವತ್ಸೆ, ಈಗ ನೀನು ಎಲ್ಲಾ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿದೆ; ಇನ್ನು ನಿನ್ನ ಪತಿಯಲ್ಲಿ ಕೋಪಗೊಳ್ಳಬೇಡ, ನೋಡು—

ವೃತ್ತ|| ಶಾಪದೊಳಾದ ಬಲ್ಮರವೆಯಿಂದತಿಕರ್ಕಶಚಿತ್ತನಾದ ನಿ |
ನ್ನೋಪನಿನಾಂತೆ ಧಿಕ್ಕೃತಿಯ ಮೇಣ್ ನೆನೆಪೊಂದಿದವಂಗೆ ಪೆರ್ಮೆ್ರವೆ ||
ತ್ತೋಪಳೆನಿಪ್ಪೆ ನಿನ್ನಿಯಿದು ಸಂದನೆ ಕೇಳು ಕಿಲುಂಬುಪತ್ತಿದಾ |
ಕೈ ಪಿಡಿ ಚಾಯೆಯಂ ಪಿಡಿಗುಮೇಂ ಪಿಡಿಗುಂ ಪರಿಶುದ್ಧಮಾಗೆ ತಾಂ ||

ರಾಜಂ.—ಎಲೈ ಪೂಜ್ಯರೆ, ಈಕೆಯಲ್ಲಿಯಲ್ಲವೆ ನನ್ನ ವಂಶಸಿದ್ಧಿಯು? (**ಎಂದು ಪುತ್ರನ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವನು**)

ಮಾರೀಚನು.—ಹಾಗೇ ಸರಿ. ಈ ಬಾಲಕನು ಮುಂದೆ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾಗುವನೆಂದು ತಿಳಿ—

ವೃತ್ತ|| ಅಮರಾಧ್ವಂಬರೆಸಂ ಚರಿಪ್ಪ ರಥದಿಂದಂಭೋಧಿಯಂ ದಾಂಟಿ ವಿ |
ಕ್ರಮದಿಂ ಮುಂತೆ ಜಯಿಪ್ಪನಪ್ರತಿರಥಂ ಸರ್ವೋರ್ವಿಯಂ ಸರ್ವಮಂ ||
ದಮಿಸಿರ್ದ್ದಂತರಿನಿಲ್ಲಿ ಸರ್ವದಮನಂ ನಿನ್ನೀಕುಮಾರಂ ನೃಪೋ |
ತ್ತಮ ಭೂರಕ್ಷಣದತ್ತಣಿಂ ಭರತನಾಮಂಪಾಳ್ದು ತಾಂ ಬಾಳುವಂ ||

ರಾಜಂ.—ಎಲೈ ಪೂಜ್ಯರೆ, ತಮ್ಮಿಂದ ಜಾತಕರ್ಮಾದಿಗಳಿಂದ ಅನುಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಈ ಬಾಲಕನಲ್ಲಿ ತಾವು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದುದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅಭಿನಂದಿಸುವೆನು.

ದಾಕ್ಷಾಯಣಿ.—ಪೂಜ್ಯರೆ, ಮಗಳ ಮನೋರಥ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕಣ್ವರಿಗೆ ಪರಿಚಾರಕರಮುಖದಿಂದ ತಿಳಿಸಬೇಕು ಮಗಳಲ್ಲಿ ವಾತ್ಸಲ್ಯವುಳ್ಳ ಮೇನಕೆಯಂತೂ ಇಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿರುವಳು.

ಶಕುಂ.—(**ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು**) ಪೂಜ್ಯೆಯಾದ ದಾಕ್ಷಾಯಣಿ ಹೇಳಿದುದು ನನ್ನ ಕೋರಿಕೆಯೇ ಅಲ್ಲವೆ?

ಮಾರೀಚನು.—ಪೂಜ್ಯರಾದ ಕಣ್ವರು ತಪಃಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಲ್ಲರು.

ರಾಜಂ.—ಆದುದರಿಂದಲೇ ಕಣ್ವರು ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಕೋಪಿಗಳಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಮಾರೀಚನು.—ಆದರೂ ಈ ಪ್ರಿಯವಾರ್ತೆಯನ್ನು ನಾವು ತಿಳಿಸಲೇಬೇಕು—ಯಾರಲ್ಲಿ?

(**ಶಿಷ್ಯನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ**)

**ಶಿಷ್ಯನು.**—ಪೂಜ್ಯರೆ, ಇದೋ ಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವೆನು.

ಮಾರೀಚನು.—ಎಲೈ ಗಾಲವನೆ, ಈಗಲೆ ಹೋಗಿ ಪುತ್ರವತಿಯಾದ ಶಕುಂತಳೆಯುನ್ನು ಶಾಪವಿಮೋಚನೆಯಿಂದ ಸ್ಮರಣೆಯುನ್ನು ಹೊಂದಿದ ದುಷ್ಯಂತನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿದನೆಂದು ನಾವು ಹೇಳಿದೆವೆಂದು ಹೇಳು..

ಶಿಷ್ಯನು.—ಪೂಜ್ಯರ ಆಜ್ಞೆಯಾದಂತಾಗಲಿ (ಎಂದು ಹೊರಟು ಹೋಗುವನು)

ಮಾರೀಚನು.—ಎಲೈ ವತ್ಸನೆ, ನೀನು ಕೂಡ, ಪತ್ನಿಪುತ್ರ ಸಮೇತನಾಗಿ ಮಿತ್ರನಾದ ಇಂದ್ರನ ರಥವನ್ನೇರಿ ನಿನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಹೊರಡುವನಾಗು.

ರಾಜ. —ಪೂಜ್ಯರ ಆಜ್ಞೆಯಂತಾಗಲಿ.

ಮಾರೀಚನು.—(ರಾಜನನ್ನು ನೋಡಿ)

ವೃತ್ತ|| ಧರಣೀನಾಥನೆ ನಿನ್ನ ದೇಶಗಳೊಳಿಂದ್ರಂಮಾಳ್ಕೆ ಸದ್ವೃಷ್ಟಿಯಂ |
ಸುರರಂ ನೀನುಮುದಾರಯಾಗಮುಖದಿಂ ಸಂತರ್ಪಿಸಿಂತೀನರಾ ||
ಮರಲೋಕಾವನ ಕೀರ್ತನೀಯಗಳೆನಿಪ್ಪನ್ಯೋನ್ಯ ಕೃತ್ಯಂಗಳಿಂ |
ಮರಳಲ್ ನೂರುಯುಗಂ ದಿನಂಗಳೆದು ನೀವಾನಂದದಿಂ ಬಾಳಿರೈ ||

ರಾಜಂ. —ಎಲೈ ಪೂಜ್ಯರೆ, ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಶಕ್ತ್ಯನು ಸಾರವಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವೆನು.

ಮಾರೀಚನು.—ಎಲೈ ವತ್ಸನೆ, ನಿನಗೆ ಇನ್ನೇನು ಪ್ರಿಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲಿ

ರಾಜಂ.—ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಧಿಕವಾದ ಪ್ರಿಯವು ಮತ್ತೊಂದುಂಟೆ? ಪೂಜ್ಯರು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವದಾದರೆ ಈ ಭರತವಾಕ್ಯವು ನೆರವೇರಿಸಲ್ಪಡಲಿ: —

ಕಂದ|| ಪ್ರಕೃತಿಹಿತಾರ್ಥಂ ಕ್ಷಿತಿಪಾ |
ಳಕರುದ್ಯೋಗಿಸುಗೆ ಪೂಜ್ಯಮೆನಿಸುಗೆ ಜಗದೊಳ್ ||
ಸುಕವಿಗಳ ಸೂಕ್ತಿ ವಿಶ್ವಾ |
ಧಿಕನಿಹಪರಸುಖವನೆಮಗವೀಗೆ ಮಹೇಶಂ ||೧೯೮||

(ಎಂದೆಲ್ಲರೂ ಹೊರಟು ಹೋಗುವರು.)

ಕಂದ|| ನುತಗುಣಯುತ ಚಾಮಕ್ಷಿತಿ |
ಪತಿಸನ್ನಿಧಿಸಚಿವವರನೃಸಿಂಹಾರ್ಯೋತ್ತಾ||
ಹಿತಬಸವ ಶಾಸ್ತ್ರಿತಾಂ ಸಂ |
ಸ್ಕೃತ ಶಾಕುಂತಳಮನಿಂತು ಕನ್ನಡಿಸಿಪ್ಪರ್ಣಂ ||೧೯೯||

---

|| ರಾಗ —ಜಲಾಬು || || ಆದಿತಾಳ ||

ಶ್ರೀಕರಾದ್ರಿತನ | ಯೈಕವಿಹಾರ | ಶ್ರೀಕಂಠೇಶ ಕೃಪಾಕೂಪಾರ ||ಪ|| ಖಂಡಿತಕಾಲವ್ಯಾ | ಕಂಡುಜಪಾಲಾ | ಖಂಡಲಬಾಲಾ| ಕಾಂಡದಲೀಲ || ೧ || ಧೃತಶಶಿಖಂಡ | ಜಿತಸುಮಕಾಂಡ | ವಿತರಣಶೌಂಡ | ಭೃತಜಗದಂಡ ||೨|| ಪಾಲಯಚಾಮನೃ | ಪಾಲಕಮನುಕಂ ಪಾಲಯ ಸದವನ | ಶೀಲಮಹೇಶ || ೩ ||

(ಸಂಪೂರ್ಣಂ.)

ಈ ಪುಸ್ತಕ ಸಿಕ್ಕುವ ಸ್ಥಳ:—

ಆಸ್ಥಾನವಿದ್ವಾನ್ ಬಿ. ಮಹದೇವಶಾಸ್ತ್ರಿ,

ಕೇರಳಾಪುರ

ತಾಲ್ಲೂಕು ಅರಕಲಗೂಡು.